Vlaamse Regering

Ministerieel besluit houdende de goedkeuring van het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan "Poort Vrieselhof-Fort van Oelegem" te Ranst en Schilde van de provincie Antwerpen.

DE VLAAMSE MINISTER VAN OMGEVING, NATUUR EN LANDBOUW

Gelet op Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, artikel 2.2.2 §1, 6° en 2.2.11;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 23 september 1997 houdende definitieve vaststelling van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, het besluit van de Vlaamse regering van 12 december 2003 houdende definitieve vaststelling van een herziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en het besluit van de Vlaamse regering van 17 december 2010 tot definitieve vaststelling van een gedeeltelijke herziening van het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen, bekrachtigd, voor wat de bindende bepalingen betreft, bij decreten van 17 december 1997, 19 maart 2004 en 25 februari 2011;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 5 juli 2013 houdende de vaststelling van een gewestelijk stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten, infiltratie-voorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozing van afvalwater en hemelwater;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering;

Gelet op het koninklijk besluit van 3 oktober 1979 houdende vaststelling van het gewestplan Antwerpen en latere wijzigingen;

Gelet op het ministerieel besluit van 10 juli 2001 houdende goedkeuring van het ruimtelijk provinciaal structuurplan van de provincie Antwerpen;

Gelet op het besluit van de provincieraad van Antwerpen van 22 mei 2014 tot voorlopige vaststelling van het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan 'Poort Vrieselhof-Fort van Oelegem' te Ranst en Schilde;

Gelet op het advies van de Gedelegeerd planologisch ambtenaar van 1 juli 2013 houdende advies over het ontwerp van provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan 'Poort Vrieselhof-Fort van Oelegem' te Ranst-Schilde;

Gelet op het besluit van de provincieraad van de provincie Antwerpen van 26 februari 2015 tot definitieve vaststelling van het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan 'Poort Vrieselhof-Fort van Oelegem' te Ranst en Schilde;

Overwegende dat de binnenste en buitenste fortengordel in het Ruimtelijk Structuurplan Antwerpen bindend geselecteerd zijn als bakenreeksen; dat bindend is opgenomen dat voor de Antwerpse Gordel een kaderplan zal worden opgemaakt; dat dit betekent dat de provincie een bovenlokale visie ontwikkelt rond deze fortengordels en dat de provincie voor verschillende forten en ter uitvoering van deze visie ruimtelijke uitvoeringsplannen kan opmaken;

Overwegende dat de deputatie besloten heeft het ontwerp van provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan van 1 augustus 2014 tot en met 29 september 2014 aan een openbaar onderzoek te onderwerpen; dat tijdens het openbaar onderzoek 5 ontvankelijke adviezen en 20 ontvankelijke bezwaren werden ingediend;

Overwegende dat de provinciale commissie voor ruimtelijke ordening in haar advies van 25 november 2014 een ruimtelijke argumentatie aanvoert om bezwaren en opmerkingen te verwerpen of om het ontwerp van het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan 'Poort Vrieselhof-Fort van Oelegem' aan te passen;

Overwegende dat het voorliggende plan uitvoering geeft aan het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen; dat het voldoet aan het beleid voor de buitengebieden, zijnde het behoud, herstel, ontwikkeling en verweving van de belangrijkste structurerende elementen zoals de rivier- en beekvalleien die hier veelvuldig aanwezig zijn;

Overwegende dat de fortengordels rond Antwerpen één van de strategische projecten in het buitengebied is die de Vlaamse Regering wenst uit te werken om tot een consistente aanpak van verschillende structuren in het buitengebied te komen; dat het Antitankkanaal één van de ruggengraten van deze gordel is, belangrijk als langzame verkeersroute en als verbinding van natuurgebieden, forten en bossen; dat naast natuurontwikkeling ook cultuurhistorische aspecten belangrijk zijn;

Overwegende dat voldaan is aan de verplichtingen inzake de planmilieueffectrapport, passende beoordeling, ruimtelijk veiligheidsrapport en andere verplicht voorgeschreven effectenrapporten;

BESLUIT:

Enig artikel. Het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan "Poort Vrieselhof-Fort van Oelegem" te Ranst-Schilde wordt goedgekeurd.

Brussel, 10 JULI 2015

Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw,

Joke Schauvliege

voor eensluidend verklaard

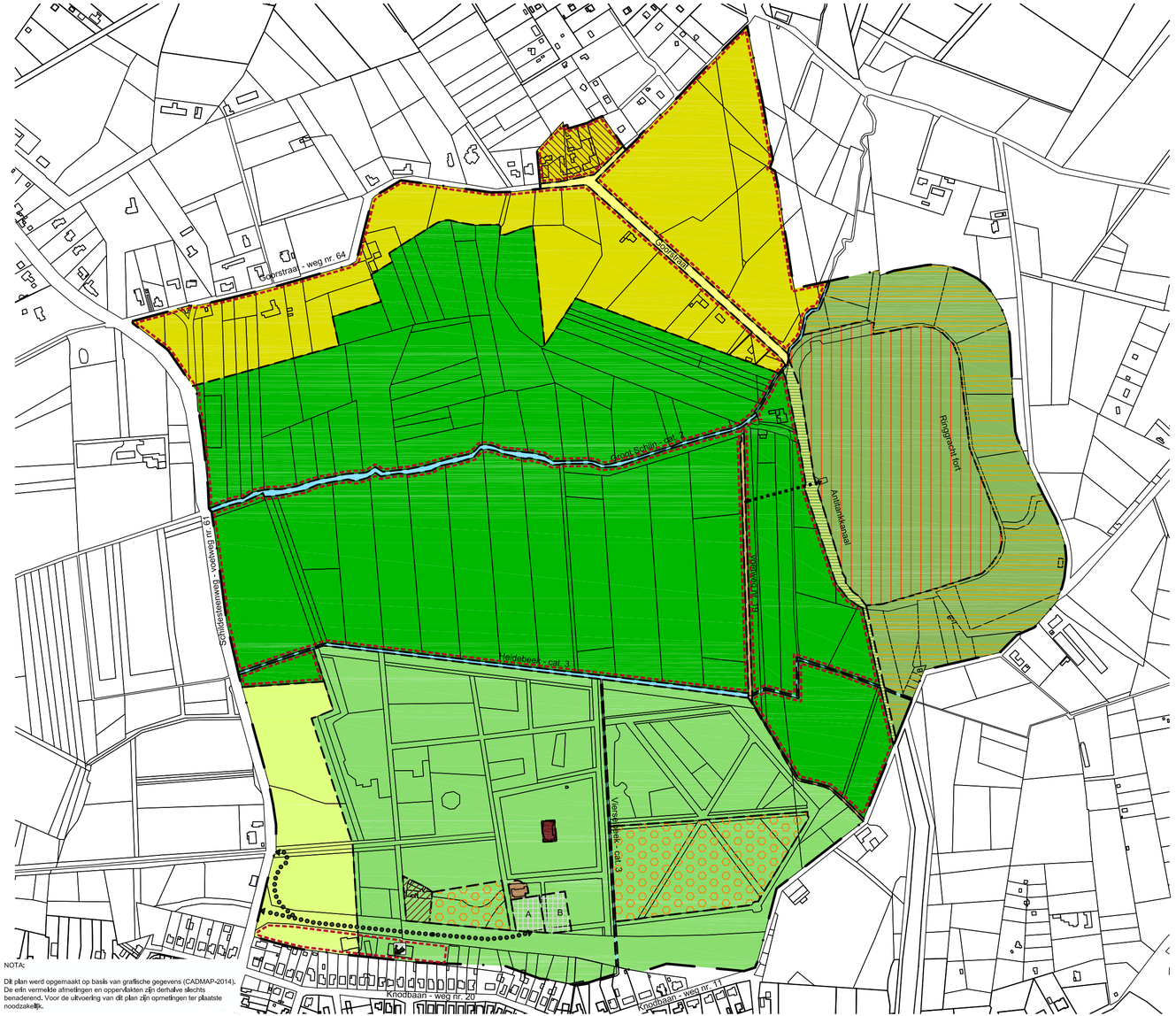

NOTA:

Dit plan werd opgemaakt op basis van grafische gegevens (CADMAP-2014). De erin vermelde afmetingen en oppervlakten zijn derhalve slechts benaderend. Voor de uitvoering van dit plan zijn opmetingen ter plaatste noodzakelijk.

Legende

- Grens RUP
- Bestemmingsgrens
- Voorkooprecht
- art. 3 Openbare wegenis
- art. 4 Openbare voetweg
- art. 5 Toegangsweg (overdruk en indicatief)
- art. 6 Voetgangersverbinding (overdruk en indicatief)
- art. 7 Waterloop
- art. 8 Park Vrieselhof
- art. 8.2 Kasteel (overdruk)
- art. 8.3 Remise (overdruk)
- art. 8.4 Werkmanshuizen (overdruk)
- art. 8.5 Speelbos (overdruk)
- art. 8.6 Parking (overdruk)
- Manege (overdruk)
- art. 9 Grasland
- art. 10 Natuur
- art. 11 Zone voor landbouw, met ecologisch belang
- art. 11.2 Dobbelhoeve (overdruk)
- art. 12 Fort
- art. 12.2 Fortlichaam (overdruk)
- art. 12.3 Glacis (overdruk)
- art. 12.4 Wegenis (overdruk)

N

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

d+a CONSULT.

opgemaakt: december 2014

Provincie Antwerpen

PROVINCIAAL RUIMTELIJK UITVOERINGSPLAN

DIENST RUIMTELIJKE PLANNING
Departement Ruimtelijke Ordening en Mobiliteit

Departement RO

Nr: 2.B/10000/184.1.

Brussel, 10 JULI 2015

Vlaams Minister van Omgeving,

Natuur en Landbouw

Joke Schauvliege

Voor éénsluidend verklaard

PRUP Poort Vrieselhof - fort van Oelegem te Ranst en Schilde

Grafisch plan

Gezien en voorlopig vastgesteld door de provincieraad van Antwerpen van 26/02/2015

De Provinciegriffier,
(w.g.)
D. Toelen

De Voorzitter,
(w.g.)
K. Geysen

Voor eensluidende kopie
Het departementshoofd,

W. Lux

Ruimtelijke planner:

Ann Lambrechts

Provincie Antwerpen

PROVINCIAAL RUIMTELIJK UITVOERINGSPLAN

DIENST RUIMTELIJKE PLANNING
Departement Ruimtelijke Ordening en Mobiliteit

Departement RO

Nr: 2.13/10000/184.1.

Brussel, 10 JULI 2015

Vlaams Minister van Omgeving,

Natuur en Landbouw

Joke Schauvliege

Voor éénsluidend verklaard

PRUP Poort Vrieselhof - fort van Oelegem te Ranst en Schilde

Stedenbouwkundige voorschriften

Gezien en definitief vastgesteld door de provincieraad van Antwerpen van 26/02/2015

De Provinciegriffier,
(w.g.)
D. Toelen

De Voorzitter,
(w.g.)
K. Geysen

Voor eensluidende kopie
Het departementshoofd,

Wim Lux

Ruimtelijke planner

Ann Lambrechts

Colofon

Opdrachtgever:
Provincie Antwerpen
Dienst Ruimtelijke Planning
Koningin Elisabethlei 22, 2000 Antwerpen
tel.: 03 240 66 00 fax: 03 240 66 79

contactpersonen:
Els Stevens
Els.stevens@admin.provant.be

Opdrachthouder:
D+A Consult
Meiboom 26, 1500 Halle
Borchtstraat 28, 2800 Mechelen
tel.: 02 371 02 50

contactpersonen:
Els Van Lier
els.vanlier@daconsult.be

RUP_10000_213_00064_00001

Goedkeuring voorontwerp door de deputatie van de provincie Antwerpen op :	23 mei 2013
Datum plenaire vergadering :	1 juli 2013
Goedkeuring ontwerp door de provincieraad op :	22 mei 2014
Openbaar onderzoek :	1 augustus – 29 september 2014

Versiebeheer

Nummer	Datum	Versie
1.1	30/04/2013	voorontwerp PRUP
1.2	15/05/2013	voorontwerp PRUP – versie plenaire vergadering
2.1	17/10/2013	ontwerp PRUP
2.2	20/03/2014	ontwerp PRUP – versie PR1
3.1	17/12/2014	PRUP – versie PR2

Inhoud

Algemene bepalingen 5
Artikel 1. Begripsomschrijving 5
Artikel 2. Algemeen geldende voorschriften 7
Specifieke voorschriften 10
Artikel 3. Openbare wegenis 10
Artikel 4. Openbare voetweg 11
Artikel 5. Toegangsweg (overdruk en indicatief) 11
Artikel 6. Voetgangersverbinding (overdruk en indicatief) 12
Artikel 7. Waterloop 13
Artikel 8. Park Vrieselhof 14
Artikel 9. Grasland 21
Artikel 10. Natuur 22
Artikel 11. Zone voor landbouw, met ecologisch belang 23
Artikel 12. Fort 26

Algemene bepalingen

Artikel 1. Begripsomschrijving

Begrip	Begripsomschrijving
B/T - bebouwingsindex	De verhouding van de bebouwde (incl. overdekte) oppervlakte tot de totale oppervlakte van de betrokken zone.
bouwhoogte	Hoogte van een gebouw gemeten van het grondpeil tot kroonlijsthoogte bij gebouwen met een plat dak of tot nokhoogte bij gebouwen met een hellend dak.
constructie	Een gebouw, een bouwwerk, een vaste inrichting, een verharding, een publiciteitsinrichting of uithangbord, al dan niet bestaande uit duurzame materialen, in de grond ingebouwd, aan de grond bevestigd of op de grond steunend omwille van de stabiliteit. Een constructies is steeds bestemd om ter plaatse te blijven staan of liggen, ook al kan het goed uit elkaar genomen worden, verplaatst worden, of is het goed volledig ondergronds.
grondgebonden agrarische activiteit	Een grondgebonden agrarische activiteit behelst landbouwproductie (plantaardig/dierlijk) die geheel of gedeeltelijk wordt voorgebracht via uitbating van landbouwgronden binnen de zone waar de activiteit plaatsvindt.
herbouw bij heirkracht	Het herbouwen van een vernielde woning door brand of beschadiging door een andere oorzaak en buiten de wil van de eigenaar.
hoofdbestemming	De hoofdbestemming neemt minimaal 50% van de totale functies binnen de betrokken zone in.
IBA/KWZI	Individuele behandeling van afvalwater / Kleinschalige waterzuiveringsinstallatie De keuze voor een IBA of KWZI is afhankelijk van de hoeveelheid afvalwater dat gezuiverd dient te worden. Er zijn verschillende technieken voor handen. Plantenfilters, bacteriënfilters, biorotoren, of actief slibsystemen (al dan niet op dragermateriaal) kunnen apart of in combinatie ingezet worden in functie van de vereiste efficiëntie en duurzaamheid.
inheemse plantensoorten	Een plantensoort is inheems in Vlaanderen als Vlaanderen in het natuurlijk verspreidingsareaal van de soort ligt.

natuurbehoud	Het instandhouden, herstellen en ontwikkelen van de natuur en het natuurlijk milieu door natuurbescherming (het geheel van maatregelen gericht op natuurbehoud en tegen nadelige invloeden die kunnen ontstaan door menselijke activiteiten), natuurontwikkeling (het geheel van maatregelen gericht op het creëren van voorwaarden voor het tot stand komen of het herstel van natuur in een bepaald gebied) en natuurbeheer (het regelend en sturend ingrijpen van de mens in de natuur en in het natuurlijk milieu, bewust niets doen inbegrepen, ten behoeve van het natuurbehoud) en het streven naar een zo groot mogelijke biologische diversiteit in de natuur en naar een gunstige staat van instandhouding van habitats en soorten.
natuurbescherming	Het geheel van de maatregelen gericht op natuurbehoud en tegen nadelige invloeden die kunnen ontstaan door menselijke activiteiten.
natuurontwikkeling	Het geheel van maatregelen gericht op het creëren van voorwaarden voor het tot stand komen of het herstel van natuur in een bepaald gebied.
nevenbestemming	Een nevenbestemming is een mogelijke en toegelaten bestemming die maximaal 50% van de totale oppervlakte mag innemen.
nieuwbouw	Bouw op een leeg terrein, mogelijk leeggemaakt na afbraak.
overdruk	Overdrukken worden aangeduid boven de hoofdbestemmingen. Ze hebben betrekking op de inrichting van bepaalde gebieden en/of verschaffen bijkomende gegevens over de toepasbaarheid van bijzondere regelingen in deze gebieden.
streekeigen plantensoorten	Streekeigen soorten zijn soorten die in een regio van nature (frequent) voorkomen of die om cultuurhistorische redenen typisch voor die regio zijn.
schuilhok	Een eenvoudige constructie, waarin een of meer weidedieren tijdelijk kunnen verblijven. Schuilhokken zijn geenszins uitgerust als stallen die bestemd zijn om dieren permanent te huisvesten.
uitbreiden	Het vergroten in capaciteit, in drijfkracht of in oppervlakte op percelen waarop de geldende

	vergunning betrekking heeft.
verbouwen	Aanpassingswerken doorvoeren binnen het bestaande bouwvolume van een constructie.
vergund geacht gebouw	Bestaande constructies waarvan door enig rechtens toegelaten bewijsmiddel wordt aangetoond dat ze gebouwd werden vóór 22 april 1962, worden te allen tijde geacht te zijn vergund. Bestaande constructies waarvan door enig rechtens toegelaten bewijsmiddel wordt aangetoond dat ze gebouwd werden in de periode vanaf 22 april 1962 tot de eerste inwerkingtreding van het gewestplan waarbinnen zij gelegen zijn, worden geacht te zijn vergund, tenzij het vergund karakter wordt tegengesproken middels een proces-verbaal of een niet anoniem bezwaarschrift, telkens opgesteld binnen een termijn van vijf jaar na het optrekken of plaatsen van de constructie.
waterdoorlatende verhardingen en/of halfverharde natuurlijke materialen	Alle soorten verhardingsmaterialen die door een bepaalde porositeit van het materiaal een waterdoorlatend vermogen hebben. Voorbeelden zijn: waterdoorlatende klinkers of betonstraatstenen, dolomiet, grind, natuursteen, houtsnippers, verhardingen met brede voegen…

Artikel 2. Algemeen geldende voorschriften

Toelichting	Verordenend stedenbouwkundig voorschrift
	<u>Art. 2.1 – Algemene bepalingen</u> Het ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) is begrensd volgens de aanduidingen van bijgaand grafisch plan. De grafische gegevens van het plan en de reglementaire voorschriften vullen elkaar aan en kunnen niet los van elkaar geïnterpreteerd worden. Beiden hebben verordenende kracht binnen de grenzen van het plan.
Elke stedenbouwkundige aanvraag dient minimaal te voldoen aan de vigerende gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten e.a. (GSV) en de provinciale stedenbouwkundige verordening hemelwater. Prioriteit moet uitgaan naar	<u>Art. 2.2 – Bepalingen m.b.t. waterhuishouding en –beheer</u> *Art. 2.2.1 – Duurzame waterhuishouding* Binnen het plangebied wordt een duurzame waterhuishouding voorop gesteld. Indien bebouwing of verhardingen voorzien worden moet de maximale opvang, retentie en infiltratie van hemelwater gewaarborgd worden. In de onbebouwde zones zullen landschappelijk gekaderde ingrepen (grachten, wadi's,

herbruik, en vervolgens naar infiltratie boven buffering met vertraagde afvoer. Met 'technieken van natuurtechnische milieubouw' wordt verwezen naar een geheel van technieken die gebruikt kunnen worden om bij de inrichting (en het beheer) van infrastructuren bestaande natuurwaarden zoveel als mogelijk te behouden, te ontwikkelen of te versterken.	waterpartijen…) voor de opvang en retentie van hemelwater zorgen. In functie van een duurzaam watergebruik wordt het opgevangen hemelwater maximaal aangewend voor functioneel gebruik. *Art. 2.2.2 – Behandeling afval- en hemelwater* De opvang en afvoer van het afval- en hemelwater dienen te gebeuren via een gescheiden rioleringsstelsel. Indien er geen aansluiting op een afvalwaterzuiveringsinstallatie mogelijk is, dient een individuele behandelingsinstallatie voor afvalwater (IBA) of een kleine waterzuiveringsinstallatie (KWZI) te worden aangelegd. Bij de afwatering van verharde oppervlakte in de buitenruimte dienen de nodige maatregelen genomen te worden om vervuiling van het oppervlaktewater te voorkomen. *Art. 2.2.3 – Ingrepen in kader van integraal waterbeleid* Werken, handelingen en wijzigingen die nodig of nuttig zijn in het kader van integraal waterbeleid zijn toegelaten in zover dat de technieken van natuurtechnische milieubouw gehanteerd worden en volgende aspecten nagestreefd worden: ○ het behoud en herstel van het waterbergend vermogen van rivier- en beekvalleien; ○ het behoud en herstel van de structuurkenmerken van de rivier- en beeksystemen, de waterkwaliteit en de verbindingsfunctie; ○ het behoud, het herstel en de ontwikkeling van overstromingsgebieden, het beheersen van overstromingen of het voorkomen van wateroverlast in voor bebouwing bestemde gebieden; ○ het beveiligen van vergunde of vergund geachte bebouwing en infrastructuren tegen overstromingen. Deze werken, handelingen en wijzigingen kunnen slechts toegelaten worden indien ze de hoofdbestemming van het gebied niet in gedrang brengen.
	<u>Art. 2.3 – Verhardingen</u> Verhardingen in de onbebouwde ruimte dienen tot een minimum beperkt te worden. Bovendien moeten de noodzakelijke verhardingen gerealiseerd worden in waterdoorlatende en/of halfverharde natuurlijke materialen tenzij anders aangegeven binnen het specifiek artikelnummer.

	Art. 2.4 – Waterlopen De bestaande waterlopen worden over het volledige plangebied behouden zoals vastgelegd in de Vlaamse Hydrografische Atlas.
Enkel de voetwegen uit de atlas der buurtwegen worden expliciet opgenomen in het grafisch plan.	Art. 2.5 – Voetwegen De aanwezige wandel- en fietspaden kunnen behouden blijven en dienen te beantwoorden aan de voorschriften van de zone waar ze zich in bevinden.
	Art. 2.6 – Archeologisch erfgoed Voor de aanvang van alle werkzaamheden die aanzienlijke bodemingrepen vereisen, dient men de mogelijkheid tot archeologische prospectie te verzekeren. Toevalsvondsten dienen steeds gemeld te worden.
Dit plantmateriaal dient te behoren tot de historische parkaanleg en het gebruik van invasieve soorten dient vermeden te worden. Het gebruik van uitheemse soorten dient beperkt te worden tot het echt parkgedeelte en niet in de meer natuurlijke, beboste delen van het park. Aanwezige uitheemse bomen kunnen hier wel behouden blijven.	Art. 2.7 – Plantmateriaal Aanplantingen dienen steeds te bestaan uit inheems en streekeigen plantmateriaal. Een uitzondering hierop is de zone 'Park Vrieselhof' (Art. 8) waarbinnen tevens gebruik mag gemaakt worden van niet inheems en streekeigen plantmateriaal i.f.v. de parkaanleg van het gebied. Hierbij mag geen gebruik gemaakt worden van invasieve soorten.

Specifieke voorschriften

Artikel 3. Openbare wegenis

Gebiedscategorie: lijninfrastructuur

Toelichting	Verordenend stedenbouwkundig voorschrift
Onder aanhorigheden van de wegeninfrastructuur wordt onder andere verstaan: al dan niet verharde bermen, grachten, taluds, wegsignalisatie, wegafbakening, verlichting, afwatering, beplanting, veiligheidsuitrusting…	Art.3.1 – Bestemming De zone is bestemd voor openbare wegenis en aanhorigheden van de wegeninfrastructuur.
Voor alle wegenis geldt dat de afstemming op de omgeving primeert. Dit vereist aangepaste maatregelen in functie van verkeersveiligheid en verkeersleefbaarheid, zoals het afdwingen van het gewenste snelheidsregime voor gemotoriseerd verkeer en inperking van mogelijke geluids- en stofhinder.	Art. 3.2 – Inrichting In deze zone zijn alle werken, handelingen en wijzigingen toegelaten voor de aanleg van, het functioneren van of aanpassingen aan de wegeninfrastructuur, aanhorigheden en publieke ruimte. De historische kasseiweg van de Goorstraat dient behouden te blijven. De inrichting van de openbare wegenis moet steeds gebaseerd zijn op het visueel samenhangende totaalbeeld van de verkeersruimte, infrastructuren en het wegkarakter. Bij de inrichting moet voldoende aandacht worden geschonken aan verkeersveiligheid en sociale veiligheid. Voorzieningen eigen aan de openbare wegenis zoals verlichting, signalisatie, nutsleidingen, straatmeubilair en beplantingen zijn toegelaten. Bij de inplanting en keuze van de verlichtingselementen (lichtsterkte en straalrichting) dient rekening gehouden te worden met de privacy van de omwonenden en de visuele beleving van het gebied vanop de aanliggende wegenis. Lichthinder / lichtverstrooiing naar de open ruimtes en natuurzones dient vermeden te worden.
	Art. 3.3 – Beheer Alle beheermaatregelen in functie van de functionaliteit van de openbare wegenis zijn toegelaten.

Artikel 4. Openbare voetweg

Gebiedscategorie: lijninfrastructuur

Toelichting	Verordenend stedenbouwkundig voorschrift
	Art.4.1 – Bestemming Deze zone is bestemd voor openbare voetwegen met de daarbij horende infrastructuur, afgestemd op laagdynamische recreatie. Gemotoriseerd verkeer is verboden. Hierop kan een uitzondering gemaakt worden in functie van onderhoud en beheer van de voetweg en het beheer van het domein Vrieselhof.
	Art. 4.2 – Inrichting Voetwegen dienen aangelegd te worden in waterdoorlatende verhardingen en/of halfverharde natuurlijke materialen.
	Art. 4.3 – Beheer Alle beheermaatregelen in functie van de functionaliteit van de openbare voetweg zijn toegelaten voor zover deze geen afbreuk doen aan de aanwezige natuurwaarden.

Artikel 5. Toegangsweg (overdruk en indicatief)

Gebiedscategorie: zelfde gebiedscategorie als onderliggende bestemming

Toelichting	Verordenend stedenbouwkundig voorschrift
Een bestemming in overdruk impliceert dat bovenop de bepalingen vanuit de onderliggende bestemming een aantal bijkomende bepalingen van toepassing zijn. Indien er tegenstrijdigheden zijn, heeft de bepaling vanuit de overdruk voorrang. Een indicatieve aanduiding impliceert dat de toegangsweg niet exact op de locatie zoals opgenomen in het grafisch plan dient gerealiseerd te worden. Op het grafisch plan worden twee varianten voor de aantakking op de Schildesteenweg opgenomen. De definitieve toegangsweg moet gerealiseerd worden volgens één van beide varianten.	Art.5.1 – Bestemming De toegangsweg is een bestemming in overdruk en is indicatief weergegeven op het grafisch plan. De toegangsweg fungeert als toegang tot de parking ter hoogte van de Remise vanop de Schildesteenweg. De toegangsweg is toegankelijk voor autoverkeer, fietser en voetgangers.
Het traject tussen de huidige parking en de Remise dient maximaal behouden te blijven. Dit traject mag geenszins verschoven worden in zuidelijke richting.	Art. 5.2 – Inrichting De inrichting dient zodanig te gebeuren dat de toegangsweg vertrekt ter hoogte van de parking aan de Remise en aantakt op de Schildesteenweg. De toegangsweg moet zodanig ingericht worden

	dat aanwezige infrastructuren zoveel mogelijk hergebruikt worden. Het kappen van bomen dient tot een minimum beperkt te worden en er dient een landschappelijke inpassing bewerkstelligd te worden. Ten zuiden van de toegangsweg dient een groene buffering bestaande uit aanplantingen en onderhoud van boom-, struik- en kruidensoorten t.o.v. de tuinen van de woningen langs de Knodbaan behouden te blijven. De bermen langs de toegangsweg dienen zodanig ingericht te worden dat hemelwater er vrij kan infiltreren.
	Art. 5.3 – Beheer Alle beheermaatregelen in functie van de functionaliteit van de toegangsweg zijn toegelaten voor zover deze geen afbreuk doen aan de aanwezige natuurwaarden en het parkkarakter.

Artikel 6. Voetgangersverbinding (overdruk en indicatief)

Gebiedscategorie: zelfde gebiedscategorie als onderliggende bestemming

Toelichting	Verordenend stedenbouwkundig voorschrift
Een bestemming in overdruk impliceert dat bovenop de bepalingen vanuit de onderliggende bestemming een aantal bijkomende bepalingen van toepassing zijn. Indien er tegenstrijdigheden zijn, heeft de bepaling vanuit de overdruk voorrang. Een indicatieve aanduiding impliceert dat de voetgangersverbinding niet exact op de locatie zoals opgenomen in het grafisch plan dient gerealiseerd te worden. De voetgangersverbinding zorgt voor een kortere verbinding tussen het fort en het provinciaal domein. De voetgangersverbinding is enkel toegankelijk voor voetgangers om verstoring van de natuurlijk waardevolle zones te vermijden. Fiesters kunnen het provinciaal domein binnen rijden ter hoogte van het Staltheater.	Art.6.1 – Bestemming De voetgangersverbinding is een bestemming in overdruk en is indicatief weergegeven op het grafisch plan. De voetgangersverbinding fungeert als verbinding tussen het fort en voetweg nr. 19 in het provinciaal domein. Ze is enkel toegankelijk voor voetgangers.
	Art. 6.2 – Inrichting De inrichting dient zodanig te gebeuren dat de voetgangersverbinding vertrekt ter hoogte van de toegangspoort van het fort en aantakt op de bestaande voetweg nr. 19. De verbinding wordt gerealiseerd onder de vorm van een vlonder- of knuppelpad.

	De aanwezige vegetatie en natuurwaarden moeten maximaal gevrijwaard blijven.
	Art. 6.3 – Beheer Alle beheermaatregelen in functie van de functionaliteit van de voetgangersverbinding zijn toegelaten voor zover deze geen afbreuk doen aan de aanwezige natuurwaarden.

Artikel 7. Waterloop

Gebiedscategorie: lijninfrastructuur

Toelichting	Verordenend stedenbouwkundig voorschrift
	Art.7.1 – Bestemming Deze zone is bestemd voor de reeds aanwezige waterlopen.
Het behoud van de Heidebeek in haar huidige bedding wordt vooropgesteld omwille van het historisch karakter van deze rechtgetrokken waterloop. Overstroming van het blauwgrasland als gevolg van het buiten haar oevers treden van het Groot Schijn dient ten allen tijde vermeden te worden zolang de waterkwaliteit van het Groot Schijn onvoldoende goed is.	Art. 7.2 – Inrichting De Heidebeek dient behouden te blijven in haar huidige bedding. De overige waterlopen kunnen (her)meanderen. Een natuurlijke ontwikkeling van de waterlopen wordt voorop gesteld. Maatregelen ter vergroting van de natuurlijke waarden zijn toegelaten. De inrichting van de waterlopen mag niet resulteren in het vermeerderen van de huidige overstromingsproblematiek. Indien de waterkwaliteit van de waterlopen voldoende goed is, kunnen er maatregelen genomen worden om het herstel van de natuurlijke overstromingsfrequentie te bewerkstelligen. Maatregelen ter preventie van overstroming van het blauwgrasland vanuit het Groot Schijn zijn toegelaten, op voorwaarde dat er compensatie d.m.v. een overstromingszone aan de andere oever voorzien wordt.
	Art. 7.3 – Beheer Alle beheermaatregelen in functie van het onderhoud en de natuurlijke ontwikkeling van de waterlopen zijn toegelaten voor zover deze geen afbreuk doen aan de aanwezige natuurwaarden en voor zover zij de overstromingsproblematiek niet verergeren.

Artikel 8. Park Vrieselhof

Gebiedscategorie: overig groen – parkgebied

Toelichting	Verordenend stedenbouwkundig voorschrift

Eén van de typische dreefstructuren in het park Vrieselhof die dient behouden te blijven is de sterstructuur.
 	
De provincie werkte een huisstijl uit voor informatieverschaffing langsheen de Antitankgracht. De huisstijl voor park Vrieselhof dient hierop afgestemd te worden.
	<u>Art.8.1 – Algemeen</u>
	
	Art. 8.1.1 – Bestemming
	
	Deze zone is bestemd voor park, gebaseerd op de historische parkaanleg in het gebied.
	
	Binnen deze zone voor park worden een aantal zones aangeduid in overdruk (Art. 8.2 t.e.m. Art. 8.5). In deze zones zijn specifieke voorzieningen gerelateerd aan de parkbestemming toegelaten (zie de respectievelijke artikelnummers).
	
	Art. 8.1.2 – Inrichting
	
	Algemeen
	o historische parkaanleg in het gebied fungeert als basis voor de inrichting;
	o dreefstructuren moeten behouden blijven en hersteld worden;
	o verhardingen worden gerealiseerd in waterdoorlatende en/of halverharde materialen.
	
	Constructies
	o binnen de zone 'Park Vrieselhof' mag maximaal één conciërgewoning worden ingericht, deze moet zich bevinden binnen de zone 'werkmanshuizen' (Art. 8.3) of in het kasteel (Art. 8.2);
	o bestaande constructies met een historisch karakter kunnen behouden blijven – de bunkers moeten behouden blijven;
	o de inrichting van informatiedragers, wegwijzers en meubilair is toegelaten:
	  o de vormgeving en het materiaalgebruik dienen afgestemd te worden op de omgeving;
	  o informatieverschaffing voor bezoekers wordt geconcentreerd ter hoogte van de open ruimte rond het kasteel en aan de Remise.
	o de oprichting van overige constructies is niet toegelaten, tenzij dit past binnen de bepalingen van één van de zones in overdruk (Art. 8.2 t.e.m. Art. 8.5);
	o cf. Art. 8.2 en Art. 8.3 mag een beperkte uitbreiding van respectievelijk het kasteel Vrieselhof en de Remise doorlopen buiten de aangeduide zone voor het kasteel in de algemene bestemming Park Vrieselhof – hierbij dient voldaan te worden aan de

	voorwaarden van Art. 8.2. Paden ○ bestaande paden kunnen behouden blijven, bestaande dreven moeten behouden blijven; ○ nieuwe paden kunnen aangelegd worden indien ze deel uitmaken van een samenhangend wandel- en fietsnetwerk; ○ nieuwe paden mogen geen afbreuk doen aan de historische parkaanleg; ○ de paden en dreven kunnen toegankelijk gemaakt worden voor zowel fietsers als voetgangers; ○ gemotoriseerd verkeer is enkel toegelaten in functie van het beheer van het gebied en de paden/dreven of de bereikbaarheid van het kasteel – de toegangsweg (Art. 5) vormt hier een uitzondering op.
Via een parkreglement kan bepaald worden in welke gevallen gemotoriseerd verkeer tot aan het kasteel kan toegelaten worden.	
Voorbeelden van het aanwezige historisch erfgoed zijn bomkraters, bunkers…	Onroerend erfgoed ○ maatregelen in functie van het optimaliseren van het historisch erfgoed zijn toegelaten – hierbij mag er geen afbreuk worden gedaan aan de natuurlijke, ecologische en erfgoedwaarden.
Bij elke vergunningsaanvraag dient de impact op de natuurwaarde waaronder de vleermuizenpopulatie beoordeeld te worden via het geijkt instrumentarium, met name de voortoets en passende beoordeling. Boszomen worden bij voorkeur aangelegd binnen de grenzen van bestaand bos. Verlichting dient beperkt te worden tot het absolute minimum. Tussen de parking ter hoogte van de Remise en het kasteel, op de parking binnen zone A en langs de toegangsweg kan de inrichting van verlichting aangewezen zijn. Deze verlichting dient te werken met sensoren en/of een actieve aan/uitknop. Op deze wijze zal de verlichting enkel kunnen geactiveerd worden tussen bepaalde uren (bv. in de vroege ochtend en vooravond tijdens de wintermaanden).	Natuurlijke waarden ○ de aanwezige natuurlijke waarden dienen behouden en versterkt te worden; ○ maatregelen in functie van het maximaliseren van de natuurlijke waarden in het gebied zijn toegelaten – hierbij mag geen afbreuk gedaan worden aan het historisch erfgoed; ○ verlichting is enkel toegelaten langs de toegangsweg, op de parking zone A en in de zone tussen de parking ter hoogte van de Remise en het kasteel – hierbij moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurlijke waarden en erfgoedwaarden (intensiteit, frequentie en straalrichting); ○ alle maatregelen moeten getoetst worden aan de impact op de vleermuizenpopulaties.
	Inrichting rond kasteel ○ rond het kasteel (Art. 8.2) moet de openheid behouden blijven d.m.v. een inrichting met graslanden; ○ in de onmiddellijke nabijheid van het kasteel kunnen parkeerplaatsen voor mindervaliden worden ingericht.

Het gebruik van herbiciden dient vermeden te worden. Het voorkooprecht begint te lopen bij de inwerkingtreding van het PRUP (14 dagen na publicatie in het Belgisch Staatsblad).	Doorlopende tuinen o de woonpercelen langs de Knodbaan die doorlopen in de zone Park Vrieselhof mogen ingericht worden als tuin; o de oprichting van constructies is er niet toegelaten, met uitzondering van natuurlijke afsluitingen al dan niet gecombineerd met draadafsluiting. Manege (overdruk) o de bestaande en vergunde of vergund geachte activiteit kan behouden blijven, uitbreiding is niet toegelaten. *Art. 8.1.3 – Beheer* Het beheer heeft als doel om het parkkarakter en de natuurlijke waarden te vrijwaren en te vergroten. Graslanden rondom kasteel o deze graslanden krijgen een ecologisch beheer; o het maaibeheer dient afgestemd te worden op de soortenrijkdom van de graslanden. Manege o op de gronden van de manege geldt een voorkooprecht voor de Provincie (1) en het Vlaams gewest (2) gedurende 15 jaar.
Een bestemming in overdruk impliceert dat bovenop de bepalingen vanuit de onderliggende bestemming een aantal bijkomende bepalingen van toepassing zijn. Indien er tegenstrijdigheden zijn, heeft de bepaling vanuit de overdruk voorrang. Nieuwe functies zijn bij voorkeur publieksgericht, om de identiteit van het kasteel te versterken ten opzichte van het park en de omgeving. Voorbeelden van deze natuurbelevings- en natuurstudiegerichte invullingen zijn een educatief centrum en een natuurhuis.	<u>Art. 8.2 – Kasteel (overdruk)</u> *Art. 8.2.1 – Bestemming* De zone 'Kasteel' is een bestemming in overdruk en is bestemd voor het aanwezige kasteel Vrieselhof. Volgende nieuwe functies kunnen worden ondergebracht in het kasteel: o bezoekerscentrum voor domein Vrieselhof en/of fortengordel in het kader van de uitbouw van Vrieselhof als poort tot de fortengordel; o informatieverschaffing omtrent natuurlijke, historische, landschappelijke waarden van domein Vrieselhof en/of fortengordel; o functies met een zeer sterke link met de omgeving zoals natuurbelevings- en natuurstudiegerichte invullingen; o conciërgewoning.

Verlichting dient beperkt te worden tot het absolute minimum (zowel qua aantal als qua frequentie van gebruik). Voorbeelden van infrastructuren en constructies in functie van toegankelijkheid en veiligheid zijn: lift, trappenpartij, nooduitgang, parkeerplaats voor mindervaliden… De uitbreiding van de bebouwde oppervlakte moet beperkt worden tot het absoluut noodzakelijke.	De functies in het kasteel moeten van die aard zijn dat ze: o laagdynamisch zijn en geen sterke verkeersgeneratie teweeg brengen; o geen afbreuk doen aan de historische waarde en de visuele karakteristieken van het kasteel en de omgeving; o de draagkracht van het gebied niet overschrijden en rekening houden met de kwetsbaarheid van het gebied. *Art. 8.2.2 – Inrichting* Algemeen o de erfgoedwaarde en de beeldwaarde van het kasteel moeten gerespecteerd worden; o de ecologische waarden in de omgeving moeten gerespecteerd worden (cf. Art. 8.1); o bij het plaatsen van verlichting moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurlijke waarden en erfgoedwaarden (intensiteit, frequentie en straalrichting). Constructies o de huidige bebouwing kan behouden worden en verbouwd worden, nieuwbouw is niet toegelaten; o herbouw is enkel toegelaten bij heirkracht; o infrastructuren en constructies in functie van toegankelijkheid en veiligheid zijn toegelaten; o uitbreiden van de bebouwde oppervlakte is niet toegelaten tenzij i.f.v. de vigerende wetgeving en i.f.v. toegankelijkheid en veiligheid indien de realisatie hiervan niet mogelijk is binnen de huidige bebouwde oppervlakte; o indien noodzakelijk mag uitbreiding van de bebouwing doorlopen buiten de aangeduide zone voor het kasteel in de algemene bestemming Park Vrieselhof.
Een bestemming in overdruk impliceert dat bovenop de bepalingen vanuit de onderliggende bestemming een aantal bijkomende bepalingen van toepassing zijn. Indien er tegenstrijdigheden zijn, heeft de bepaling vanuit de overdruk voorrang.	<u>Art. 8.3 – Remise (overdruk)</u> *Art. 8.3.1 – Bestemming* De zone 'Remise' is een bestemming in overdruk. De bestaande horeca-uitbating kan behouden blijven.

Verlichting dient beperkt te worden tot het absolute minimum (zowel qua aantal als qua frequentie van gebruik). Deze noodzaak dient te kaderen binnen het zo optimaal mogelijk realiseren van aanpassingen om te voldoen aan de vigerende wetgeving.	Nieuwe functies moeten van die aard zijn dat ze: o geen sterke verkeersgeneratie teweeg brengen; o geen afbreuk doen aan de historische waarde en de visuele karakteristieken van het kasteel, de remise en de omgeving; o een meerwaarde bieden voor het domein Vrieselhof en/of in relatie staan tot het domein; o de draagkracht van het gebied niet overschrijden en rekening houden met de kwetsbaarheid van het gebied. De inrichting van een conciërgewoning is niet toegelaten. *Art. 8.3.2 – Inrichting* Algemeen o de erfgoedwaarde en de beeldwaarde van de Remise moeten gerespecteerd worden; o de ecologische waarden in de omgeving moeten gerespecteerd worden (cf. Art. 8.1); o bij het plaatsen van verlichting moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurlijke waarden en erfgoedwaarden (intensiteit, frequentie en straalrichting). Constructies o de huidige bebouwing kan behouden worden en verbouwd worden, nieuwbouw is niet toegelaten; o herbouw is enkel toegelaten bij heirkracht; o uitbreiding van de bebouwde oppervlakte kan enkel in functie van aanpassingen noodzakelijk om te voldoen aan de vigerende regelgeving; o indien noodzakelijk mag uitbreiding van de bebouwing doorlopen buiten de aangeduide zone voor de Remise in de algemene bestemming Park Vrieselhof. Verhardingen o verhardingen kunnen enkel aangelegd worden in functie van terrassen en toegankelijkheid; o verhardingen in functie van terrassen mogen niet-waterdoorlatend worden gerealiseerd.

Een bestemming in overdruk impliceert dat bovenop de bepalingen vanuit de onderliggende bestemming een aantal bijkomende bepalingen van toepassing zijn. Indien er tegenstrijdigheden zijn, heeft de bepaling vanuit de overdruk voorrang.
 	
Verlichting dient beperkt te worden tot het absolute minimum (zowel qua aantal als qua frequentie van gebruik).
 	
De oppervlakte aangeduid voor de realisatie van de werkmanshuizen is kleiner dan de zone die momenteel effectief gebruikt wordt. Herstructurering kan er immers voor zorgen dat op een kleinere oppervlakte een efficiëntere invulling kan gerealiseerd worden. Hierdoor kan een gedeelte teruggegeven worden aan het parkgebied. Om deze efficiënte ruimte-invulling mogelijk te maken wordt geopteerd om de mogelijkheid te bieden om 80% van de zone te bebouwen en de zone volledig te verharden.
 	
Met een B/T van 0,8 kan een gebouw met een bebouwde oppervlakte van +/- 2000 m² gerealiseerd worden.
 	
Bij het inrichten van verhardingen dienen de bepalingen van art. 2.2 te worden toegepast.
	<u>Art. 8.4 – Werkmanshuizen (overdruk)</u>
	
	Art. 8.4.1 – Bestemming
	
	De zone 'Werkmanshuizen' is een bestemming in overdruk.
	
	Volgende functies zijn hier toegelaten:
	o gebouwen i.f.v. het beheer van het domein;
	o bezoekerscentrum voor domein Vrieselhof;
	o conciërgewoning.
	
	Art. 8.4.2 – Inrichting
	
	Algemeen
	o de ecologische waarden in de omgeving moeten gerespecteerd worden (cf. Art. 8.1);
	o bij het plaatsen van verlichting moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurlijke waarden en erfgoedwaarden (intensiteit, frequentie en straalrichting).
	
	Constructies
	o de huidige bebouwing kan behouden worden en verbouwd worden;
	o nieuwbouw en uitbreiding zijn toegelaten;
	o bebouwing en infrastructuur zijn toegelaten in functie van:
	  o het beheer van het domein;
	  o het inrichten van een bezoekerscentrum;
	  o het inrichten van een conciërgewoning.
	o de maximale B/T bedraagt 0,8.
	
	Verhardingen
	o de volledige zone mag verhard worden met niet-waterdoorlatende materialen.

Een bestemming in overdruk impliceert dat bovenop de bepalingen vanuit de onderliggende bestemming een aantal bijkomende bepalingen van toepassing zijn. Indien er tegenstrijdigheden zijn, heeft de bepaling vanuit de overdruk voorrang. Constructies in functie van de realisatie van een speelbos zijn spelelementen zoals boomhut, loopbalk, touwbrug… Deze constructies dienen evenwel beperkt te worden. Het speelbos mag geenszins de aanblik van een speeltuin krijgen.	<u>Art. 8.5 – Speelbos (overdruk)</u> <u>Art. 8.5.1 – Bestemming</u> De zone 'Speelbos' is een bestemming in overdruk en is bestemd voor de realisatie van een speelbos. <u>Art. 8.5.2 – Inrichting</u> Constructies zijn toegelaten in functie van de inrichting van een speelbos. De constructies moeten bestaan uit natuurlijke materialen en dienen landschappelijk geïntegreerd te zijn door hun materialen en

Op het grafisch plan zijn er twee zones aangeduid als speelbos die samen een relatief grote oppervlakte beslaan. Het is geenszins de bedoeling om deze zones volledig in te richten met constructies en infrastructuur. Er dient gezocht te worden naar de meest geschikte zone voor een echte inrichting als speelbos. Het overige gedeelte kan opengesteld worden als speelbos zonder het voorzien in specifieke constructies en infrastructuur.	kleuren. De spelelementen mogen het parkkarakter niet verstoren. De inrichting moet zodanig gebeuren dat geen afbreuk wordt gedaan aan de landschappelijke en erfgoedkundige waarden van het domein. Bebouwing en verhardingen zijn niet toegelaten.
Een bestemming in overdruk impliceert dat bovenop de bepalingen vanuit de onderliggende bestemming een aantal bijkomende bepalingen van toepassing zijn. Indien er tegenstrijdigheden zijn, heeft de bepaling vanuit de overdruk voorrang. De huidige parking aan de Schildesteenweg verdwijnt en wordt opgevangen binnen deze zone. De visuele en landschappelijke inpassing in het park dient te gebeuren d.m.v. visuele inkadering en/of buffering waarbij maximaal wordt ingezet op de inpassing in de landschapskamer en er geen afbreuk wordt gedaan aan de landschapskamer rondom het kasteel. Binnen zone A kunnen een 100-tal parkeerplaatsen worden ingericht. Zone A omvat de bestaande parking van de Remise. Deze zal dienen geïntegreerd te worden in de totaalaanleg van de nieuwe parking. Voordelen van een gesloten verharding met buffering en infiltratie onder de verharding is dat bij deze werkwijze minder beheer van de verhardingen nodig is en dat de kans op vervuiling van het grondwater kleiner is. Binnen zone B kunnen een 50-tal parkeerplaatsen worden ingericht.	<u>Art. 8.6 – Parking (overdruk)</u> <u>Art. 8.6.1 – Bestemming</u> De zone 'Parking' is een bestemming in overdruk en is bestemd voor de realisatie van een parking voor het domein Vrieselhof. <u>Art. 8.6.2 – Inrichting</u> De volledige parking moet een groen karakter hebben en moet visueel en landschappelijk ingepast worden in het park. Bij de inrichting van de parking moet de realisatie van één ruimtelijke entiteit worden nagestreefd. Binnen deze zone mogen parkeerplaatsen en de nodige circulatieruimte worden aangelegd. De parking wordt opgedeeld in twee zones met elk een oppervlakte van maximaal 2500 m². Zone A o deze zone mag volledig worden ingericht als parking; o de parkeerplaatsen moeten worden aangelegd in waterdoorlatende materialen of met een gesloten verharding waarbij wordt voorzien in buffering en infiltratie van het afvloeiend hemelwater in de zone onder de verharding; o de circulatieruimte mag worden aangelegd in een gesloten verharding; o binnen deze zone moet een fietsenstalling, al dan niet overdekt, worden ingericht, deze moet passen in de omgeving en mag geen afbreuk doen aan de beeldwaarde en het karakter van de Remise en het park. Zone B o deze zone mag voor 50% worden ingericht als parking; o de overige 50% wordt ingericht met hoogstammig groen, struiken, struwelen en grasland o de parkeerplaatsen en circulatieruimte moeten worden aangelegd in waterdoorlatende materialen.

Artikel 9. Grasland

Gebiedscategorie: overig groen – gemengd openruimtegebied

Toelichting	Verordenend stedenbouwkundig voorschrift
Het gebruik als wei- of hooiland dient afgestemd te worden op de te organiseren activiteiten. Indien activiteiten in het voorjaar worden georganiseerd is een invulling als hooiland bv. niet opportuun.	<u>Art.9.1 – Bestemming</u> Deze zone is bestemd voor een open wei- of hooiland. De zone kan maximaal 4x per jaar aangewend worden voor de organisatie van een activiteit in functie van het provinciaal domein Vrieselhof en dit telkens gedurende maximaal 4 dagen.
In het kader van het behoud en de versterking van natuurlijke en ecologische waarden dient bemesting tot een minimum beperkt te worden en het gebruik van herbiciden dient vermeden te worden.	<u>Art. 9.2 – Inrichting</u> De zone moet steeds een open karakter behouden en kan worden ingericht als wei- of hooiland. Grenzend aan het parkdomein (Art. 8) kan een bosrand worden gerealiseerd om een geleidelijke en ecologisch waardevolle overgangszone te bekomen. Aanwezige beboste randzones aan de grenzen van deze zone dienen in de mate van het mogelijke behouden te blijven. De inrichting en het beheer van de zone mag geenszins afbreuk doen aan de aanwezige natuurlijke en ecologische waarden in de aanliggende beboste zones. Activiteiten en inrichtingsmaatregelen in deze zone moeten van die aard zijn dat zij geen verstoring van het grondwater veroorzaken en mogen de ecologische en natuurlijke waarden in de zone of in de omgeving ervan niet in het gedrang brengen. De aanwezige dreefstructuur moet behouden blijven. Manege (overdruk) o de bestaande en vergunde of vergund geachte activiteit kan behouden blijven, uitbreiding is niet toegelaten.
Het voorkooprecht begint te lopen bij de inwerkingtreding van het PRUP (14 dagen na publicatie in het Belgisch Staatsblad).	<u>Art. 9.3 – Beheer</u> Manege o op de gronden van de manege geldt een voorkooprecht voor de Provincie (1) en het Vlaams gewest (2) gedurende 15 jaar.

Artikel 10. Natuur

Gebiedscategorie: reservaat en natuur

Toelichting	Verordenend stedenbouwkundig voorschrift
	<u>Art.10.1 – Bestemming</u> Deze zone is bestemd voor natuurbehoud en -ontwikkeling
De provincie werkte een huisstijl uit voor informatieverschaffing langsheen de Antitankgracht. De huisstijl voor park Vrieselhof dient hierop afgestemd te worden. In de zone ten noorden van het Groot Schijn dient zeer omzichtig omgesprongen te worden met de aanleg van nieuwe paden omwille van het kwetsbare blauwgrasland. Nieuwe paden kunnen hier enkel gerealiseerd worden indien het blauwgrasland sterk is uitgebreid, zich een stabiele vegetatie heeft ontwikkeld en de nieuwe paden niet zullen zorgen voor een ernstige verstoring van het blauwgrasland. Om verstoring van de natuurlijk waardevolle zones te vermijden, om een versterking van de natuurlijke en ecologische waarden te bewerkstellingen en om de recreatieve beleving voor voetgangers te maximaliseren worden fietsers en ruiters niet toegelaten in deze zone. Voorbeelden van het historisch erfgoed zijn bomkraters en bunkers.	<u>Art. 10.2 – Inrichting</u> Algemeen o verhardingen worden gerealiseerd in waterdoorlatende en/of halverharde materialen. Constructies o bestaande constructies met een historisch karakter kunnen behouden blijven – de bunkers moeten behouden blijven; o de inrichting van informatiedragers, wegwijzers en meubilair is toegelaten – de vormgeving en het materiaalgebruik dienen afgestemd te worden op de omgeving; o in functie van het beheer van het domein kan een brug over het Groot Schijn worden ingericht; o de oprichting van overige constructies is niet toegelaten, uitgezonderd constructies i.f.v. natuurversterking. Paden o bestaande paden kunnen behouden blijven, bestaande dreven moeten behouden blijven; o nieuwe paden kunnen aangelegd worden indien ze deel uitmaken van een samenhangend wandel- en fietsnetwerk en indien ze geen afbreuk doen aan de aanwezige natuurwaarden; o de paden en dreven kunnen toegankelijk gemaakt worden voor voetgangers, fietsers en ruiters zijn niet toegelaten; o gemotoriseerd verkeer is enkel toegelaten in functie van het beheer van het gebied en de paden. Onroerend erfgoed o maatregelen in functie van het optimaliseren van het historisch erfgoed zijn toegelaten – hierbij mag er geen afbreuk worden gedaan aan de natuurlijke, ecologische en

Voor het maximaliseren van de natuurlijke en ecologische waarden worden de instandhoudingsdoelstellingen van het habitatrichtlijngebied als uitgangspunt genomen. Bij elke vergunningsaanvraag dient de impact op de natuurwaarde waaronder de vleermuizenpopulatie beoordeeld te worden via het geijkt instrumentarium, met name de voortoets en passende beoordeling. Mogelijke maatregelen i.f.v. uitbreiding en buffering van het blauwgrasland zijn lokaal afgraven van de toplaag i.f.v. verschraling, aanvoeren van geschikt bodemsubstraat voor uitbreiding van blauwgrasland lokaal aanpassen van waterhuishouding, verplaatsen van afwateringsgracht… Het gaat hier om buffering van het blauwgrasland tegen negatieve invloeden van buitenaf. Het gaat hier geenszins om een visuele buffering. Om de vleermuizenpopulaties maximaal te ondersteunen dienen oud bos en holle bomen zoveel mogelijk gevrijwaard te worden. De zonevreemde woningen bevinden zich binnen natuurgebied en dus ruimtelijk kwetsbaar gebied. De mogelijkheden die worden geboden vanuit de vigerende wetgeving zijn dan ook beperkt.	erfgoedwaarden. Natuurlijke waarden o de aanwezige natuurlijke waarden dienen behouden en gemaximaliseerd te worden; o maatregelen in functie van het maximaliseren van de natuurlijke waarden in het gebied zijn toegelaten – hierbij mag geen afbreuk gedaan worden aan het historisch erfgoed; o maatregelen mogen geenszins afbreuk doen aan de aanwezige natuurlijke en ecologische waarden. o verlichting is niet toegelaten; o maatregelen in functie van uitbreiding en buffering van het blauwgrasland zijn toegelaten; o alle maatregelen moeten getoetst worden aan de impact op de vleermuizenpopulaties. Zonevreemde woningen o zonevreemde woningen kunnen behouden blijven; o vergunningen kunnen worden verleend conform de vigerende wetgeving – ruimere mogelijkheden worden niet geboden.
Het voorkooprecht begint te lopen bij de inwerkingtreding van het PRUP (14 dagen na publicatie in het Belgisch Staatsblad).	<u>Art. 10.3 – Beheer</u> Binnen deze zone geldt een voorkooprecht voor de Provincie (1) en het Vlaams gewest (2) gedurende 15 jaar.

Artikel 11. Zone voor landbouw, met ecologisch belang

Gebiedscategorie: landbouw –agrarisch gebied

Toelichting	Verordenend stedenbouwkundig voorschrift
	<u>Art.11.1 – Algemeen</u> *Art. 11.1.1 Bestemming* Hoofdbestemmingen: o grondgebonden agrarische activiteiten; o natuurbehoud en –ontwikkeling; o landschapszorg. Nevenbestemmingen: o recreatie onder de vorm van zacht

	recreatief medegebruik. *Art. 11.1.2 Inrichting* Landbouw o alle werken, handelingen en wijzigingen die nodig of nuttig zijn voor de landbouwbedrijfsvoering van landbouwbedrijven zijn toegelaten indien wordt voldaan aan de hieronder gestelde voorwaarden. Constructies o de oprichting van constructies is niet toegelaten, uitgezonderd: o schuilhokken voor dieren met houten wanden, een maximale oppervlakte van 20 m², een maximale hoogte van 3 m en minstens één volledig open zijde. Er mag slechts één schuilhok worden ingericht per begraasde door een raster afgebakende zone. o binnen de bepalingen van Art. 11.2; o indien het gaat om constructies gerelateerd aan recreatief en educatief medegebruik (cf. infra).
De doelstellingen m.b.t. natuurbehoud en –ontwikkeling zullen worden bewerkstelligd door het afsluiten van beheerovereenkomsten met de landbouwers. Het nabijgelegen blauwgrasland is zeer gevoelig voor eutrofiëring van het grondwater. Bemesting of vervuiling van het grondwater heeft nefaste gevolgen voor dit zeldzame blauwgrasland en moet beperkt worden. In dit kader dient omzichtig omgesprongen te worden met bemesting en herbiciden.	Natuurbehoud en -ontwikkeling o inrichtings- en beheermaatregelen met het oog op natuurbehoud en –ontwikkeling zijn toegelaten; o alle werken, handelingen en wijzigingen in deze zone moeten van die aard zijn dat zij geen verstoring van het grondwater veroorzaken en mogen de ecologische en natuurlijke waarden in de zone of in de omgeving ervan niet in het gedrang brengen; o speciale aandacht dient te gaan naar het blauwgrasland in het provinciaal domein: o werken, handelingen en wijzigingen die het behoud en de verdere ontwikkeling van het blauwgrasland hypothekeren zijn niet toegelaten. o het inrichten van houtkanten is toegelaten. Recreatief en educatief medegebruik o voor zover ze door hun beperkte impact

Het voorkooprecht begint te lopen bij de inwerkingtreding van het PRUP (14 dagen na publicatie in het Belgisch Staatsblad).	de realisatie van de algemene bestemming niet in het gedrang brengen, is het aanbrengen van kleinschalige infrastructuur, gericht op het al dan niet toegankelijk maken van het gebied voor educatief of recreatief medegebruik, toegelaten; o het aanleggen, inrichten of uitrusten van paden voor niet-gemotoriseerd verkeer is in dit kader toegelaten. Zonevreemde woningen o zonevreemde woningen kunnen behouden blijven; o vergunningen kunnen worden verleend conform de vigerende wetgeving – ruimere mogelijkheden worden niet geboden. *Art. 11.1.3 Beheer* Het beheer in het gebied moet van die aard zijn dat het behoud en de verdere ontwikkeling van het blauwgrasland niet wordt gehypothekeerd. Binnen deze zone geldt een voorkooprecht voor de Provincie (1) en het Vlaams gewest (2) gedurende 15 jaar.
Een bestemming in overdruk impliceert dat bovenop de bepalingen vanuit de onderliggende bestemming een aantal bijkomende bepalingen van toepassing zijn. Indien er tegenstrijdigheden zijn, heeft de bepaling vanuit de overdruk voorrang. De Dobbelhoeve zou kunnen ingeschakeld worden in de toeristisch-recreatieve functie van het domein Vrieselhof en de fortengordel. In de Dobbelhoeve zouden bv. volgende functies mogelijk gemaakte kunnen worden: o hoevetoerisme; o B&B; o eco-winkel of winkel met hoeveproducten; o educatieve functies; o … Met het oog op de beperkte capaciteit van de Goorstraat en het landelijk karakter ervan is het niet aangewezen om hier sterk verkeersgenererende activiteiten in te richten.	<u>Art. 11.2 – Dobbelhoeve (overdruk)</u> *Art. 11.2.1 Bestemming* De zone 'Dobbelhoeve' is een bestemming in overdruk. Deze zone is bestemd voor de aanwezige Dobbelhoeve. Volgende functies zijn hier toegelaten: o de landbouwuitbating; o activiteiten die rechtstreeks aansluiten bij de landbouwactiviteit en de leefbaarheid van het bedrijf ondersteunen; o de Dobbelhoeve kan worden ingeschakeld in de toeristisch-recreatieve functie van het domein Vrieselhof en de fortengordel. De functies moeten van die aard zijn dat ze: o laagdynamisch zijn en geen sterke verkeersgeneratie teweeg brengen; o de draagkracht van het gebied niet overschrijden; o hoofdzakelijk fietsers en voetgangers aantrekken.

Het voorkooprecht begint te lopen bij de inwerkingtreding van het PRUP (14 dagen na publicatie in het Belgisch Staatsblad).	*Art. 11.2.2 Inrichting* Aanwezige waarden o de historische en erfgoedkundige waarde van de Dobbelhoeve en zijn omgeving moet bewaard blijven; o er mag geen afbreuk gedaan worden aan de landschappelijke en natuurlijke waarden in de omgeving. Mobiliteit o parkeren dient te worden voorzien op eigen terrein – er mag geen parkeerdruk op de wegenis ontstaan; o maatregelen en infrastructuur voor fietsers en voetgangers in kader van de toeristisch-recreatieve functies van de Poort Vrieselhof zijn toegelaten. Horeca-uitbating o het aantal verblijfsgelegenheden wordt beperkt tot maximaal 8 met maximaal 32 bedden. *Art. 11.2.3 Beheer* o Binnen deze zone geldt een voorkooprecht voor de Provincie (1) en het Vlaams gewest (2) gedurende 15 jaar.

Artikel 12. Fort

Gebiedscategorie: overig groen – gemengd openruimtegebied

Toelichting	Verordenend stedenbouwkundig voorschrift
	Art.12.1 – Algemeen *Art. 12.1.1 Bestemming* Deze zone is bestemd voor het aanwezige fort (bestaande uit het fortlichaam, het glacis en de ontsluitingsweg). Hoofdbestemming o natuurbehoud en –ontwikkeling; o landschapszorg. Nevenbestemming o recreatie onder de vorm van zacht recreatief medegebruik; o ontsluiting. Deze bestemmingen worden verder verfijnd onder artikels 12.2 t.e.m. 12.4. *Art. 12.1.2 Inrichting*

Bij elke vergunningsaanvraag dient de impact op de natuurwaarde waaronder de vleermuizenpopulatie beoordeeld te worden via het geijkt instrumentarium, met name de voortoets en passende beoordeling. De provincie werkte een huisstijl uit voor informatieverschaffing langsheen de Antitankgracht. De huisstijl voor park Vrieselhof dient hierop afgestemd te worden. Bij elke vergunningsaanvraag dient de impact op de natuurwaarde waaronder de vleermuizenpopulatie beoordeeld te worden via het geijkt instrumentarium, met name de voortoets en passende beoordeling.	Met onderstaande bepalingen dient rekening gehouden te worden bij de inrichting van de volledige zone. Deze worden aangevuld en/of verfijnd onder artikels 12.2 t.e.m. 12.4. o maatregelen, activiteiten en inrichting mogen geenszins een bedreiging vormen voor de aanwezige vleermuizenpopulaties en erfgoedwaarde van het fort; o de oprichting van constructies is niet toegelaten, uitgezonderd: o binnen de bepalingen van Art. 12.2 t.e.m. 12.4; o de inrichting van informatiedragers, wegwijzers en meubilair is toegelaten – de vormgeving en het materiaalgebruik dienen afgestemd te worden op de omgeving. *Art. 12.1.3 Beheer* Het beheer in het gebied mag de aanwezige vleermuizenpopulaties niet in het gedrang brengen.
Een bestemming in overdruk impliceert dat bovenop de bepalingen vanuit de onderliggende bestemming een aantal bijkomende bepalingen van toepassing zijn. Indien er tegenstrijdigheden zijn, heeft de bepaling vanuit de overdruk voorrang. Bij elke vergunningsaanvraag dient de impact op de natuurwaarde waaronder de vleermuizenpopulatie beoordeeld te worden via het geijkt instrumentarium, met name de voortoets en passende beoordeling.	<u>Art. 12.2 – Fortlichaam (overdruk)</u> *Art. 12.2.1 Bestemming* Deze zone is een bestemming in overdruk en omvat het fortlichaam. Deze zone is bestemd voor het fortlichaam met volgende functies: o natuurbehoud en –ontwikkeling; o zacht recreatief medegebruik waarbij de aanwezige vleermuizenpopulaties niet in het gedrang worden gebracht. *Art. 12.2.2 Inrichting* Natuurbehoud en –ontwikkeling o maatregelen, activiteiten en inrichting moeten van die aard zijn dat ze het behoud en de verdere ontwikkeling van de natuurwaarden in het fort, specifiek de vleermuizenpopulaties, niet hypothekeren; o maatregelen, activiteiten en inrichting voor het behoud en de versterking van de vleermuizenpopulaties zijn toegelaten waarbij de instandhoudingsdoelstellingen voor vleermuizen als uitgangspunt worden

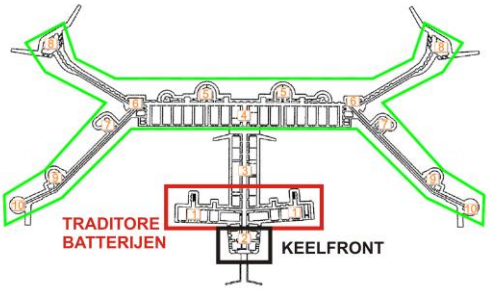 Momenteel vinden er occasioneel geleide wandelingen plaats in het fort, de traditore batterijen en het keelfront worden momenteel reeds gebruikt voor informatieverschaffing voor deze wandelingen. Herorganisatie zal leiden tot een betere benutting van deze potentie zonder de vleermuizenpopulaties in gevaar te brengen. De eerste meters van het keelfront kunnen bv. zodaning worden ingericht voor passanten dat deze het fort kunnen beleven en zich bewust worden van de unieke waarde ervan voor de vleermuizenpopulaties. Hier kan bv. ingezet worden op het creëren van inkijk of het permanent toegankelijk maken van de eerste meters van het fort. Bij deze aanpassingswerken dient steeds het voorzorgsprincipe te worden gehanteerd.	genomen. Erfgoedwaarde ○ maatregelen, activiteiten en inrichting moeten van die aard zijn dat het erfgoedkarakter van het fort wordt behouden en versterkt. Zacht recreatief medegebruik ○ enkel de traditore batterijen en het keelfront komen in aanmerking voor informatieverschaffing voor occasionele geleide wandelingen. Geleide educatieve natuur- en historische wandelingen zijn enkel toegelaten in de periode waarin de kans op verstoring van de vleermuizen het kleinst is en in de delen die niet in gebruik zijn door vleermuizen in zomerverblijf; ○ maatregelen en inrichtingen ter vergroting van de belevingswaarde van het fort voor passanten zijn toegelaten in de eerste meters van het keelfront op voorwaarde dat ze de veiligheid, de erfgoedwaarde en het habitat van de vleermuizen niet aantasten – bij vergunningsaanvraag dient dit aangetoond te worden.
Een bestemming in overdruk impliceert dat bovenop de bepalingen vanuit de onderliggende bestemming een aantal bijkomende bepalingen van toepassing zijn. Indien er tegenstrijdigheden zijn, heeft de bepaling vanuit de overdruk voorrang. Op het glacis dient maximaal ingezet te worden op ecologisch maaibeheer. Landbouw als beheervorm kan eventueel ook onder de vorm	<u>Art. 12.3 – Glacis (overdruk)</u> *Art. 12.3.1 Bestemming* Deze zone is een bestemming in overdruk en omvat het glacis rond het fortlichaam. Deze zone is bestemd voor het glacis met volgende functies: ○ natuurbehoud en –ontwikkeling; ○ landschapszorg. *Art. 12.3.2 Inrichting* Natuurbehoud en –ontwikkeling ○ het glacis is voorbehouden voor natuurlijke ontwikkelingen waarbij de openheid moet bewaard blijven; ○ landbouw als beheervorm is toegelaten.

van weilanden.	Erfgoedwaarde o de landschappelijke en historische waarde en de erfgoedwaarde van het glacis wordt maximaal behouden en versterkt.
Een bestemming in overdruk impliceert dat bovenop de bepalingen vanuit de onderliggende bestemming een aantal bijkomende bepalingen van toepassing zijn. Indien er tegenstrijdigheden zijn, heeft de bepaling vanuit de overdruk voorrang. De donkere corridor dient de migratie van vleermuizen tussen het fort en het provinciaal domein te bevorderen.	<u>Art. 12.4 – Wegenis (overdruk)</u> *Art. 12.4.1 Bestemming* Deze zone is een bestemming in overdruk en omvat de ontsluiting van het fort. Binnen deze zone mag wegenis worden ingericht met de daarbij horende infrastructuur. *Art. 12.4.2 Inrichting* In deze zone zijn alle werken, handelingen en wijzigingen toegelaten voor de aanleg van, het functioneren van of aanpassingen aan de wegeninfrastructuur, aanhorigheden en publieke ruimte. De historische kasseiweg van de Goorstraat dient behouden te blijven. De inrichting van de openbare wegenis moet steeds gebaseerd zijn op het visueel samenhangende totaalbeeld van de verkeersruimte, infrastructuren en het wegkarakter. Bij de inrichting moet voldoende aandacht worden geschonken aan verkeersveiligheid en sociale veiligheid. Voorzieningen eigen aan de openbare wegenis zoals verlichting, signalisatie, nutsleidingen, straatmeubilair en beplantingen zijn toegelaten. Bij de inplanting en keuze van de verlichtingselementen (lichtsterkte en straalrichting) dient rekening gehouden te worden met de privacy van de omwonenden en de visuele beleving van het gebied vanop de aanliggende wegenis. Lichthinder / lichtverstrooiing naar de open ruimtes en natuurzones dient vermeden te worden. Ter hoogte van het fort dient voorzien te worden in een donkere corridor tussen het fort en het provinciaal domein met een minimale breedte van 100 m.

Provincie Antwerpen

PROVINCIAAL RUIMTELIJK UITVOERINGSPLAN

DIENST RUIMTELIJKE PLANNING
Departement Ruimtelijke Ordening en Mobiliteit

Departement RO

Nr: 2.73/10000/184.1

Brussel, 10 JULI 2015

Vlaams Minister van Omgeving,

Natuur en Landbouw

Joke Schauvliege

Voor éénsluidend verklaard

PRUP Poort Vrieselhof - fort van Oelegem te Ranst en Schilde

Memorie van toelichting

Gezien en definitief vastgesteld door de provincieraad van Antwerpen van 26/02/2015

De Provinciegriffier,
(w.g.)
D. Toelen

De Voorzitter,
(w.g.)
K. Geysen

Voor eensluidende kopie
Het departementshoofd,

Wim Lux

Ruimtelijke planner

Ann Lambrechts

Colofon

Opdrachtgever:
Provincie Antwerpen
Dienst Ruimtelijke Planning
Koningin Elisabethlei 22, 2000 Antwerpen
tel.: 03 240 66 00 fax: 03 240 66 79

contactpersonen:
Els Stevens
Els.stevens@admin.provant.be

Opdrachthouder:
D+A Consult
Meiboom 26, 1500 Halle
Borchtstraat 28, 2800 Mechelen
tel.: 02 371 02 50

contactpersonen:
Els Van Lier
els.vanlier@daconsult.be

RUP_10000_213_00064_00001

Goedkeuring voorontwerp door de deputatie van de provincie Antwerpen op :	23 mei 2013
Datum plenaire vergadering :	1 juli 2013
Voorlopige vaststelling goedkeuring ontwerp door de provincieraad op :	22 mei 2014
Openbaar onderzoek :	1 augustus – 29 september 2014

Versiebeheer

Nummer	Datum	Versie
1.1	30/04/2013	voorontwerp PRUP
1.2	15/05/2013	voorontwerp PRUP – versie plenaire vergadering
2.1	17/10/2013	ontwerp PRUP
2.2	20/03/2014	ontwerp PRUP – versie PR1
3.1	17/12/2014	PRUP – versie PR2

Inhoud

1. Inleiding ... 7
1.1. Aanleiding tot opmaak van het Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan (PRUP) ... 7
1.2. Leeswijzer ... 7
2. Algemene situering ... 10
2.1. Macro ... 10
2.2. Meso ... 11
2.3. Micro ... 11
2.4. Begrenzing ... 12
3. Bestaande ruimtelijke structuur ... 13
3.1. Synthese bestaande ruimtelijke structuur ... 13
3.2. Historische opbouw bestaande ruimtelijke structuur ... 16
4. Planningscontext ... 21
4.1. Relatie met het gewestelijk niveau ... 21
4.2. Relatie met het provinciaal niveau ... 30
4.3. Relatie met het gemeentelijk niveau ... 35
4.4. Relevante sectorale wetgeving ... 43
4.5. Sectorale studies en beleidsdocumenten ... 47
4.6. Juridisch-technische aspecten ... 56
5. Randvoorwaarden van het plan ... 59
5.1. Taakstellingen ... 59
5.2. Behoeften ... 59
6. Gewenste ruimtelijke structuur ... 63
6.1. Doelstellingen ... 63
6.2. Ruimtelijke concepten ... 63
6.3. Ruimtelijke ontwikkelingsvisie ... 68
6.4. Synthese gewenste ruimtelijke structuur ... 87
7. Bestemmingsplan ... 88
7.1. Motivatie voor begrenzing ... 88
7.2. Krachtlijnen grafisch plan en toelichting bestemmingen ... 90
7.3. Grafisch plan en stedenbouwkundige voorschriften ... 111
7.4. Opgave voorschriften die strijdig zijn met voorschriften van het PRUP ... 111
7.5. Ruimtebalans ... 113
8. Effecten ... 115
8.1. PlanMER ... 115
8.2. Passende beoordeling ... 127
8.3. Watertoets ... 128
8.4. Ruimtelijk veiligheidsrapport (RVR) ... 133
9. Uitvoering ... 134
9.1. Recht van voorkoop ... 134
9.2. Tabel planschade, planbaten en bestemmingswijzigingscompensatie ... 134
10. Overleg en inspraak ... 135
10.1. Plan-MER ... 135
10.2. Passende beoordeling ... 158
11. Bijlagen ... 161
11.1. Bijlagen plan-MER ... 161
11.2. Passende beoordeling ... 162
11.3. Bijlage Ruimtelijk Veiligheidsrapport ... 163

Figuren

Figuur 1 Aanduiding van 4 deelzones ... 13
Figuur 2 Zicht op het open grasland en bosgebied tussen de Goorstraat en het Groot Schijn ... 15
Figuur 3 De bossen van het Provinciaal Domein en de dreefstructuur in het parkgebied Vrieselhof ... 15
Figuur 4 De omgeving van het Fort van Oelegem en de Antitankgracht ... 16
Figuur 5 Het kasteel Vrieselhof en de Dobbelhoeve ... 16
Figuur 6 Logistieke infrastructuur en onthaalfaciliteiten voor de natuurwerking in het provinciaal domein ... 16
Figuur 7 Historische opbouw gelaagde landschapsstructuur ... 17
Figuur 8 Ferrariskaart 1777 (bron: NGI) ... 17
Figuur 9 Militaire kaart – voor 1880 (bron: provincie Antwerpen) – opmerking: de tekeningen met militaire elementen zijn van latere datum ... 18
Figuur 10 Situering plangebied binnen de gewenste ruimtelijk structuur voor de deelruime Verstedelijkt bosgebied ten NO van Antwerpen ... 25
Figuur 11 Situering van het plangebied binnen het operationeel uitvoeringsprogramma ... 29
Figuur 12 GRUP 'Opheffen (alternatieve) reservatie- en erfdienstbaarheden voor Duwvaart Kanaal Oelegem-Zandvliet ... 30
Figuur 13 Ecologische verbindingen en landschapsontwikkeling rond Oelegem, GRS Ranst (2007) ... 36
Figuur 14 Gewenste ruimtelijke hoofdstructuur, GRS Ranst (2007) ... 38
Figuur 15 Gewenste ruimtelijke structuur van Groengordel – deel II, GRS Schilde (2006) ... 41
Figuur 16 Situering van het VEN, het Europese Habitatrichtlijngebied en natuurreservaten ... 43
Figuur 17 Beschermde dorpsgezichten, monumenten, landschappen en vastgesteld bouwkundig 45
Figuur 18 Uittreksel uit de landschapsatlas ... 46
Figuur 19 Ligging van de verschillende percelen rondom het blauwgraslandrelict (bron: expertenadvies herstel blauwgraslandrelict en omgeving te Vrieselhof, Oelegem) ... 51
Figuur 20 Biologische waarderingskaart (bron: INBO 2010) ... 53
Figuur 21 Concept globale landschapskamer met structurerende toegangen ... 64
Figuur 22 Concept toeristisch-recreatieve netwerkvorming ... 65
Figuur 23 Concept zonering en afschermen van de meest kwetsbare zones ... 66
Figuur 24 Concept landschapsherstel als uitgangspunt voor park- en natuurinrichting ... 67
Figuur 25 Concept afstemmen Schildesteenweg, Goorstraat voorbehouden voor lokaal verkeer .. 68
Figuur 26 Aanduiding van aantal mogelijke ingrepen in het kader van landschapsherstel ... 70
Figuur 27 Aanduiding van aantal mogelijke ingrepen in het kader van het behoud en de versterking van natuurlijke en ecologische waarden ... 73
Figuur 28 Aanduiding van aantal mogelijke ingrepen in kader van de uitbouw van een toeristisch-recreatief netwerk ... 75
Figuur 29 Voorstel inrichten informatiepunten ... 79
Figuur 30 Aanduiding van aantal mogelijke ingrepen in kader van de uitbouw van de relatie Vrieselhof – Fort van Oelegem ... 81
Figuur 31 Aanduiding van aantal mogelijke ingrepen in kader van de toegankelijkheid en parkeervoorzieningen ... 82
Figuur 32 Aanduiding van aantal mogelijke ingrepen in kader van zonevreemde woningen en infrastructuur ... 86
Figuur 33 Waterlopen, VHA-atlas (AGIV, 2013) ... 128
Figuur 34 Overstromingsgevoelige gebieden (AGIV, 2013) ... 129
Figuur 35 Infiltratiegevoelige gebieden (AGIV, 2013) ... 129
Figuur 36 Grondwaterstromingsgevoelige gebieden (AGIV, 2013) ... 130
Figuur 37 Winterbedgebieden (AGIV, 2013) ... 130
Figuur 38 Hellingenkaart (AGIV, 2013) ... 131
Figuur 39 Erosiegevoelige gebieden (AGIV, 2013) ... 131

Kaarten

Zie aparte kaartenbundel

Kaart 1 Macro-situering 10
Kaart 2 Meso-situering 11
Kaart 3 Micro-situering 11
Kaart 4 Feitelijke-juridische toestand – luchtfoto 13
Kaart 5 Feitelijke-juridische toestand – topografische kaart 13
Kaart 6 Feitelijke-juridische toestand – kadasterplan 13
Kaart 7 Synthese bestaande ruimtelijke structuur 13
Kaart 8 Gewestplan 29
Kaart 9 Uittreksel uit de Atlas der Buurtwegen 57
Kaart 10 Uittreksel uit de Atlas der Waterlopen 57
Kaart 11 Eigendomsstructuur 58
Kaart 12 Synthesekaart gewenste ruimtelijke structuur 87
Kaart 13 Afwijkingen t.o.v. het gewestplan 113
Kaart 14 Register van percelen waarop de regeling van planschade, planbaten, kapitaalschade of gebruikersschade van toepassing kan zijn 134

1. Inleiding

1.1. Aanleiding tot opmaak van het Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan (PRUP)

Het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem kadert binnen het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen en het provinciaal ruimtelijk structuurplan Antwerpen. In kader van het gebiedsgericht beleid (strategisch project fortengordels) selecteerde de Provincie het begin- en eindpunt van de Antitankgracht (Poort Ravenhof - Fort van Stabroek en Poort Vrieselhof - Fort van Oelegem) als poort. Deze locaties wenst ze uit te bouwen tot onthaalplaatsen welke kunnen bijdragen tot een gecoördineerde inrichting en ontsluiting van de fortengordels.

Hiernaast wenst het provinciaal domein de aanwezige potenties op het vlak van recreatie, landschappelijke ontwikkeling, natuurlijke waarden… te versterken en te benutten. Hiertoe wenst ze de aanwezige functies te optimaliseren en uit te breiden. Met het RUP kan een kader geboden worden voor toekomstige ontwikkelingen in het domein en voor de noodzakelijke infrastructuren die hiermee verbonden zijn.

Voor de realisatie van de poort Vrieselhof – Fort van Oelegem werd een structuurvisie uitgewerkt (oktober 2011). Eén van de acties ter realisatie van deze structuurvisie is de opmaak van een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan. Door het uitwerken van gepaste bestemmings- en inrichtingsvoorschriften worden specifieke ontwikkelingsperspectieven geboden die de realisatie van de structuurvisie op het terrein mogelijk maken en stimuleren.

De provincie wenst de poortfunctie op een duurzame manier te ontwikkelen in relatie tot de bestaande belangrijke natuur- en erfgoedwaarden van het gebied. In samenhang met de volledige fortengordels zijn er een aantal algemene doelstellingen die hierbij voorop staan:

- versterken van de ruimtelijke samenhang;
- behouden en versterken van de ecologische en landschappelijke waarde;
- behouden en versterken van de cultuurhistorische waarde;
- zoeken naar een optimale invulling in functie van de draagkracht;
- verhogen van de toegankelijkheid.

1.2. Leeswijzer

Dit document vormt de memorie van toelichting van het PRUP Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem gelegen te Ranst en Schilde. In overeenstemming met artikel 2.2.2 §1 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening[1] (VCRO) bevat het PRUP de volgende elementen:

1. een grafisch plan dat aangeeft voor welk gebied of welke gebieden het plan van toepassing is;

[1] Decreet tot aanpassing en aanvulling van het ruimtelijke plannings-, vergunningen- en handhavingsbeleid, en latere wijzigingen (B.S. 27/03/2009) en de Gecoördineerde decreten Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening en latere wijzigingen (B.S.20/08/2009)

2. de erbij horende stedenbouwkundige voorschriften inzake de bestemming, de inrichting en/of het beheer, en, desgevallend, de normen, vermeld in artikel 4.1.12 en 4.1.13 van het decreet van 27 maart 2009 betreffende het grond- en pandenbeleid;
3. een weergave van de feitelijke en juridische toestand;
4. de relatie met het ruimtelijk structuurplan of de ruimtelijke structuurplannen waarvan het een uitvoering is;
5. in voorkomend geval, een zo mogelijk limitatieve opgave van de voorschriften die strijdig zijn met het ruimtelijk uitvoeringsplan en die opgeheven worden;
6. in voorkomend geval een overzicht van de conclusies van:
   a) het planmilieueffectenrapport,
   b) de passende beoordeling,
   c) het ruimtelijk veiligheidsrapport,
   d) andere verplicht voorgeschreven effectenrapporten
7. in voorkomend geval, een register, al dan niet grafisch, van de percelen waarop een bestemmingswijziging wordt doorgevoerd die aanleiding kan geven tot een planschadevergoeding, vermeld in artikel 2.6.1, een planbatenheffing, vermeld in artikel 2.6.4, of een compensatie, vermeld in boek 6, titel 2 of titel 3, van het decreet van 27 maart 2009 betreffende het grond- en pandenbeleid.

Dit werd als volgt verwerkt in het PRUP:

(1) Grafisch plan	-	Bijbehorend plan "Grafisch plan"
(2) Stedenbouwkundige voorschriften	-	Bijbehorende bundel "Stedenbouwkundige voorschriften"
(3) Feitelijke en juridische toestand	-	Memorie van toelichting, hoofdstuk 3 en hoofdstuk 4
	-	Bijgevoegd plan "Feitelijke en juridische toestand"
(4) Relatie met ruimtelijke structuurplannen	-	Memorie van toelichting, hoofdstuk 4.1.1, 4.2.1 en 4.3.1
(5) Opgave op te heffen voorschriften	-	Memorie van toelichting, hoofdstuk 7.4
(6) Conclusies effectenrapporten	-	Memorie van toelichting, hoofdstuk 8.1
(7) Overzicht planschade/planbaten/compensatie	-	Memorie van toelichting, hoofdstuk 9.2
	-	Bijbehorend plan "Planschade, planbaten en bestemmingswijzigingscompensatie"

Het grafisch plan en de stedenbouwkundige voorschriften hebben een verordenende waarde. De memorie van toelichting en de overige plannen hebben geen verordenende kracht. De verordende documenten dienen steeds samen met de niet-verordende delen van het PRUP gelezen te worden.

In overeenstemming met de bepalingen van het decreet algemene bepalingen milieubeleid[2] en zijn uitvoeringsbesluiten worden momenteel een planMER en een passende beoordeling opgemaakt.

De inhoud van de toelichtingsnota wordt niet alleen bepaald door de voorwaarden van de VCRO. Sommige (deel)hoofdstukken zijn aan de toelichting toegevoegd om tegemoet te komen aan andere regelgeving. Hieronder een overzicht:

Decreet Integraal Waterbeleid[3], watertoets[4]	-	Memorie van toelichting, hoofdstuk 8.3
Omzendbrief HAG[5], motivatie inname HAG	-	Memorie van toelichting, hoofdstuk 4.1.2
Decreet algemene bepalingen milieubeleid Besluit ruimtelijke veiligheidsrapportage[6]	-	Memorie van toelichting, hoofdstuk 8.4
Decreet algemene bepalingen milieubeleid - milieuverklaring	-	Memorie van toelichting, hoofdstuk 8.1

De overige onderdelen van de memorie van toelichting dienen ter situering en motivatie van het plan en zijn planopties.

[2] Decreet houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, en latere wijzigingen. (B.S. 03/06/1995)

[3] Decreet betreffende het integraal waterbeleid, en latere wijzigingen (B.S.14/11/2003)

[4] Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van nadere regels voor de toepassing van de watertoets, tot aanwijzing van de adviesinstantie en tot vaststelling van nadere regels voor de adviesprocedure bij de watertoets, vermeld in artikel 8 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, en latere wijzigingen (B.S.31/10/2006)

[5] Omzendbrief RO/2010/01 betreffende het ruimtelijk beleid binnen de agrarische gebieden waarvoor de bestaande plannen van aanleg en ruimtelijke uitvoeringsplannen herbevestigd zijn.

[6] Besluit van de Vlaamse Regering houdende nadere regels inzake de ruimtelijke veiligheidsrapportage en latere wijzigingen(B.S. 19/06/2007)

2. Algemene situering

2.1. Macro

Kaart 1 Macro-situering

Het plangebied is gelegen in de provincie Antwerpen ten oosten van de metropool. In de omgeving vormen het Albertkanaal en de E313/E34 grootschalige lijninfrastructuren van nationaal niveau. Zij sluiten aan op de grote lijninfrastructuren van de Antwerpse grootstad.

Het plangebied bevindt zich in de zuidoostelijke hoek van het Regionaal Landschap de Voorkempen. Dit landschap wordt gekenmerkt door een hoge concentratie aan waardevolle natuurgebieden en landschapselementen, zoals heidegronden, beekvalleien en kleinschalige landbouwgronden. Het is rijk aan bossen en parken en bezit daarnaast ook heel wat cultuurhistorisch erfgoed zoals kastelen, landhuizen en forten. Het Provinciaal domein Vrieselhof wordt in dit opzicht beschouwd als zuidelijke poort tot het Regionaal Landschap.

De buitenste fortengordel rond Antwerpen en de Antitankgracht zijn twee andere bovenlokale elementen van uitzonderlijk belang. Ze getuigen beiden van het militair verleden van het gebied. De buitenste fortengordel maakt deel uit van de Stelling van Antwerpen, een dubbele fortengordel die Antwerpen moest verdedigen. Het Fort van Oelegem dat zich bevindt binnen het domein waarvoor voorliggende structuurvisie wordt opgebouwd, behoort tot de buitenste fortengordel. Dit fort is geëvolueerd tot een uniek habitat voor vleermuizen en kan dan ook beschouwd worden als een 'natuurfort'.

Tijdens WO I was duidelijk geworden dat de dubbele fortengordel niet effectief was om een zwaar bewapende vijand te stoppen. De Antitankgracht rond Antwerpen werd dan ook aangelegd met de bedoeling vijandelijke troepen (en dan voornamelijk hun rollende materieel) te stoppen vooraleer ze Antwerpen konden bereiken. Ondertussen is ze geëvolueerd naar een groots natuurverbindingsgebied dat verschillende natuurgebieden en bossen met elkaar verbindt en migratie van dieren en planten tussen die gebieden mogelijk maakt.

Door haar ligging binnen deze drie bovenlokale elementen biedt het gebied rond het kasteel Vrieselhof en het Fort van Oelegem de mogelijkheid om als poort te functioneren. Het vormt een belangrijke schakel tussen de aanwezige bovenlokale structuren en kan hierdoor bijdragen tot een opwaardering en afstemming op elkaar van de verschillende elementen.

Op toeristisch vlak bevindt het gebied zich binnen de regio Antwerpse Kempen, meer bepaald in de deelregio Land van Playsantiën. De toeristisch-recreatieve ontwikkelingen in het gebied, zoals de uitbouw van een poort, dienen dan ook te kaderen binnen deze globale toeristische structuur.

2.2. Meso

Kaart 2 Meso-situering

Het plangebied ligt grotendeels in Oelegem, een deelgemeente van Ranst, en een klein deel ligt in de gemeente Schilde. De Vallei van het Groot Schijn vormt een belangrijke groene vinger in het gebied die reikt tot in de stad Antwerpen (met o.a. het Rivierenhof). De vallei en het plangebied worden bijzonder gewaardeerd omwille van hun uitzonderlijke natuurlijke en landschappelijke waarden. De open ruimte in het valleigebied wordt gevormd door een gecompartimenteerd landschap van bosgebieden, graslanden en kasteeldomeinen (waaronder het Provinciaal domein Vrieselhof met de bijhorende dreven en paden). Ten westen van het plangebied ligt op wandelafstand het kasteeldomein Bleekhof.

Aan de oostelijke zijde snijdt de Antitankgracht door het gebied. Het tracé van de Antitankgracht loopt via Schilde tot aan de Antwerpse Haven. Deze infrastructuur staat haaks op de beekvallei van het Groot Schijn. De Antitankgracht stelt het gebied in verbinding met het 'militair' landschap van de Fortengordel rond Antwerpen. Deze gracht werd oorspronkelijk aangelegd vanuit militair opzet, maar is inmiddels geëvolueerd tot één groot natuurverbindingsgebied. Deze cultuurhistorisch waardevolle fortengordel vormt een grijsgroene schakelketting met een rijkdom aan fauna, flora en militair bouwkundig erfgoed.

Langs westelijke zijde wordt het gebied begrensd door de Schildesteenweg. Deze verbindingsweg tussen Oelegem en Schilde vormt een belangrijke barrière door de Vallei van het Groot Schijn.

2.3. Micro

Kaart 3 Micro-situering

Centraal in het Provinciaal domein ligt het kasteel Vrieselhof, een bouwwerk in neorenaissancestijl. Momenteel huisvest het kasteel het provinciaal bibliotheekcentrum, ceremoniële ruimtes die gebruikt worden door de gemeente Ranst en enkele ruimtes voor domeinwachters. Het voormalige kasteeldomein wordt nog gekenmerkt door de aanwezigheid van 18de eeuwse parkbossen en dreefstructuren en een meer recente tuinaanleg in Engelse landschapsstijl. In het parkbos, gelegen achter het kasteel, herkent men een stervormige drevenstructuur die vandaag gedeeltelijk ingericht is als speelbos. Aan het begin van de 20ste eeuw had een heraanleg van het park in Engelse landschapsstijl plaats, wat zich vertaalt in kronkelende assen op het domein en idyllische waterpartijen. Op de zuidelijke begrenzing van het provinciaal domein zijn horecafuncties ('de Remise'), een expositieruimte, logistieke infrastructuur, een boom- en plantenkwekerij en een bezoekersparking ingepast.

Het plangebied is drager van enkele belangrijke natuurlijke waarden die op Europees niveau gewaardeerd worden. Zo is er de aanwezigheid van het botanisch zeldzame blauwgrasland. Van dit schrale grasland zijn in Nederland en België nog slechts enkele tientallen hectaren bewaard gebleven.

Het landschap is ten gevolge van de ligging in de Schijnvallei erg waterrijk. We treffen in het plangebied diverse waterlopen aan waarvan het Groot Schijn de belangrijkste is. De Heidebeek en

een netwerk van afwateringsgrachtjes naar het Groot Schijn maken deel uit van een drainagenetwerk.

De zone tussen het Groot Schijn en de Heidebeek wordt nagenoeg volledig ingenomen door bos. Het gaat om een mengvorm van alluviale essen-, elzen- en olmenbossen, naaldhoutaanplanten en eikenbossen. Deze bosaanplanten dateren van de 19e eeuw. Ter hoogte van de Goorstraat aan het Fort van Oelegem vinden we enkele zonevreemde verblijven terug.

Het militair bouwkundig erfgoed, in hoofdzaak gevormd door het Fort van Oelegem en de Antitankgracht, vormt een belangrijk cultuurhistorisch patrimonium met bovenlokale, zelfs regionale en internationale betekenis. Dit netwerk van militair bouwkundig erfgoed is in het Ruimtelijk Structuurplan van de Provincie Antwerpen aangeduid als bakenreeks. Enkele kleinere bunkers, bomkraters en vermoedelijke getuigen van loopgraven vervolledigen de restanten van het vestingbouwkundig bolwerk Antwerpen binnen het plangebied. Het Fort van Oelegem behield zijn authentieke kenmerken in belangrijke mate. In relatie met de omliggende ringgracht en de aanpalende Antitankgracht vormt het Fort van Oelegem een impressionant baken binnen het gebied. Vandaag vervult het fort bovendien een cruciale functie als winterverblijf voor beschermde vleermuizenpopulaties. Hiernaast vervullen het fort en omgeving eveneens een rol als zwermplaats en in mindere mate als zomerverblijfplaats en foerageergebied.

De cultuurhistorische waarde van het gebied wordt nog versterkt door ondermeer de Dobbelhoeve en het Staltheater, belangrijke restanten van het oorspronkelijke landelijke karakter van de omgeving.

2.4. Begrenzing

Het plangebied van het PRUP wordt in het westen gevormd door de Schildesteenweg. Deze vormt tevens de grens van het provinciaal domein Vrieselhof. In het zuiden wordt het plangebied begrensd door het woonlint langsheen de Knodbaan. In het noorden vormt de Goorstraat de grens van het plangebied met uitzondering van de percelen van de Dobbelhoeve. Deze worden tevens meegenomen in het PRUP. In het noordoosten worden de landbouwpercelen in de driehoek tussen de Goorstraat en de Antitankgracht ook meegenomen in het PRUP. In het oosten wordt het plangebied begrensd door de contouren van het fort en zijn glacis.

3. Bestaande ruimtelijke structuur

Kaart 4 Feitelijke-juridische toestand – luchtfoto

Kaart 5 Feitelijke-juridische toestand – topografische kaart

Kaart 6 Feitelijke-juridische toestand – kadasterplan

Zie ook plan feitelijke-juridische toestand

In de structuurvisie voor het gebied Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem werd de bestaande ruimtelijke structuur uitgebreid geanalyseerd en besproken voor verschillende thema's: fysische structuur, natuur, water, landschap, bouwkundig erfgoed, toerisme, recreatie en sport, verkeer en vervoer, landbouw en zonevreemde constructies. Hier wordt enkel de synthese van de bestaande ruimtelijke structuur overgenomen. Voor een meer uitgebreide bespreking kan de structuurvisie geraadpleegd worden.

3.1. Synthese bestaande ruimtelijke structuur

Kaart 7 Synthese bestaande ruimtelijke structuur

De synthese van de bestaande ruimtelijke structuur vat de belangrijkste structurerende ruimtelijke elementen samen. De natuurlijke structuur en het cultuurhistorisch patrimonium leveren de hoofdcomponenten van het gebied. Globaal kan het plangebied onderverdeeld worden in 4 deelzones: de open vallei van het Groot Schijn, de bossen van het Provinciaal Domein, het parkgebied kasteel Vrieselhof en het Fort van Oelegem.

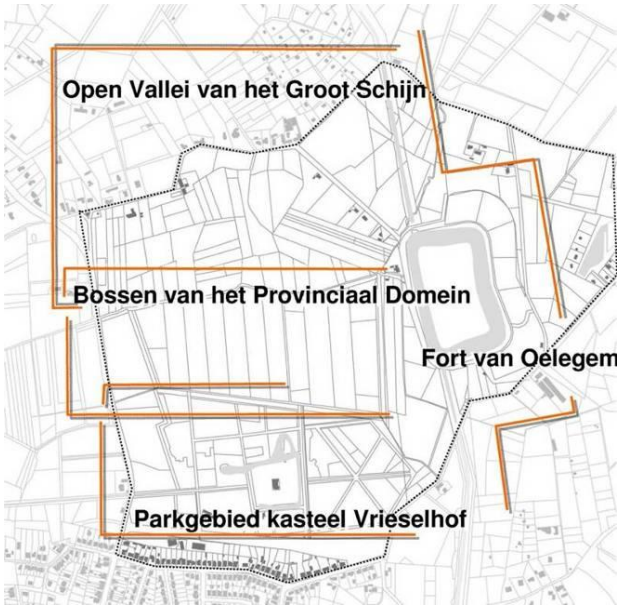

Figuur 1 Aanduiding van 4 deelzones

Het plangebied is gelegen in de vallei van het Groot Schijn. Deze vallei bevat belangrijke natuurwaarden. Oorspronkelijk werd dit valleigebied ingevuld door grasland en moeras. Door diverse menselijke ingrepen is de oorspronkelijke landschapsstructuur vandaag erg aangetast. Deze oorspronkelijke landschapsstructuur wordt ook wel geduid met de term 'coulissenlandschap'. Dit is een halfopen landschap met aanwezigheid van perceelsrandbegroeiing. Een belangrijk deel van de

vochtige graslanden heeft intussen plaatsgemaakt voor bos. Door deze bebossing en lokale ophogingen van het terrein is het transparante coulissenlandschap getransformeerd tot een zogenaamd 'compartimenten-landschap'. Dit type landschap wordt gekenmerkt door een mozaïek van open en gesloten ruimten, waarbij de verdeling van de ruimte onder meer gebeurt door bossen.

In het plangebied zijn echter nog enkele belangrijke restanten aanwezig van de oorspronkelijke kleinschalige en open landschapsstructuur en de hieraan verbonden natuurlijke structuur. Zo is er nog een beperkt areaal aan blauwgrasland aanwezig. Dit botanisch waardevolle schraal grasland is onder andere door agrarische bemesting en ontwatering uiterst zeldzaam geworden in Europa. Daarom is het van onschatbare waarde. Rond het blauwgrasland liggen nog enkele restanten van aanwezige hooilanden en soortenrijke halfnatuurlijke graslanden.

Een belangrijk element van de natuurlijke structuur wordt gevormd door 'het Diep'. Dit gebied met venige bodem bevat een genenpoel aan blauwgraslandsoorten. Dit gebied, onderhevig aan kwel, herbergt tal van biologisch waardevolle habitats.

In het provinciaal domein Vrieselhof komt tussen de meest noordelijke dreefstructuur en de Heidebeek een heiderelict voor. Dit is dankzij een aangepast beheer op korte termijn uitgegroeid tot een waardevol heiderelict met sterke potenties.

Tengevolge de ligging in een komvormige depressie wordt een belangrijk deel van het plangebied ingevuld door natuurlijk kwelgebied ('Vriesel') globaal gelegen tussen de Heidebeek en het Groot Schijn. Hiervan zijn talrijke al dan niet benoemde grachten en waterlopen getuige. De belangrijkste waterloop in het gebied is het Groot Schijn, die dwars door het alluvium loopt. In deze komvormige depressie werden in het verleden voor agrarische doeleinden afwateringsgrachten aangelegd, waarvan de Heidebeek deel uitmaakt. De Vrieselloop voedt de vijver in het parkdomein Vrieselhof.

De Vallei van het Groot Schijn bekleedt naast de unieke natuurlijke en ecologische waarde eveneens een belangrijke cultuurhistorische waarde door onder meer de verschillende kasteeldomeinen. Zo ligt aansluitend aan het projectgebied het Domein Bleekhof. In het plangebied zelf ligt het kasteeldomein Vrieselhof, dat tevens dienst doet als provinciaal domein. De dreven en parkstructuur in het provinciaal domein zijn restanten van de voormalige renaissancistische parkaanleg en invloed van de Engelse landschapsstijl. Het domein bevat tevens enkele historische boszones, zoals onder meer het Sterbos. De boszones ten zuiden van de Heidebeek waren reeds ten tijde van Ferraris aanwezig. De leesbaarheid van de parkbossen in het domein -met onder meer het Sterbos- en de voormalige dreefstructuren vervagen echter door de ondoordachte inpassing van gebouwen en nieuwe parkeerfaciliteiten. Tevens wordt afbreuk gedaan aan de gave bosstructuur ter hoogte van het Fort van Oelegem door de aanwezigheid van een aantal zonevreemde woningen.

Overige getuigen van het landelijke karakter zijn de hoeves in de omgeving. De Dobbelhoeve vormt hiervan één van de belangrijkste. Deze hoeve functioneert momenteel als biolandbouwbedrijf. Ook het Staltheater behoort tot het cultuurhistorisch erfgoed van de Schijnvallei.

Een andere belangrijke historische getuige is het Fort van Oelegem met omgevende ringgracht. Deze constructie met trapeziumvormige plattegrond en met kunstmatig ontworpen helling (het glacis) is erg gaaf bewaard. Hierdoor bezit het Fort van Oelegem, als één van de laatst aangelegde forten van de buitenste verdedigingsgordel rond Antwerpen, een belangrijke cultuurhistorische

waarde. Daarnaast functioneert het fort als overwinteringsplaats voor vleermuizen waardoor het een belangrijke natuurlijke waarde heeft die op Europees niveau gewaardeerd wordt.

Naast het Fort van Oelegem maakt de Antitankgracht deel uit van het voormalige militair landschap. De Antitankgracht vormt een belangrijke bovenlokale natuurverbinding. In de zones rond de Antitankgracht komt bijzonder waardevolle fauna en vegetatie voor. Bovendien verbindt de Antitankgracht als recreatieve route het gebied met de andere forten van de buitenste fortengordel rond Antwerpen (tussen het Albertkanaal en de Antwerpse haven).

De ontsluiting van het provinciaal domein gebeurt via de Schildesteenweg. Langs de Goorstraat zijn alternatieve toegangen aanwezig, alsook een toegang tot het Fort van Oelegem. De Schildesteenweg vormt een barrière in de vallei van het Schijn. De bestaande bosgebieden en aanwezige dreefstructuren typerend voor de Schijnvallei worden onderbroken.

De inplanting van het fort en de Antitankgracht gebeurde zonder rekening te houden met bestaande historische relaties. Vandaag is er voor de bezoeker weinig functionele en visuele binding tussen het Fort van Oelegem en het provinciaal domein. Er kan besloten worden dat het gebied een sterke tweedeling kent.

Figuur 2 Zicht op het open grasland en bosgebied tussen de Goorstraat en het Groot Schijn

Figuur 3 De bossen van het Provinciaal Domein en de dreefstructuur in het parkgebied Vrieselhof

Figuur 4 De omgeving van het Fort van Oelegem en de Antitankgracht

Figuur 5 Het kasteel Vrieselhof en de Dobbelhoeve

Figuur 6 Logistieke infrastructuur en onthaalfaciliteiten voor de natuurwerking in het provinciaal domein

3.2. Historische opbouw bestaande ruimtelijke structuur

In de onmiddellijke omgeving van het Vrieselhof en het Fort van Oelegem treft men verschillende authentieke cultuurhistorische landschappen. Deze leveren een gelaagde landschapsstructuur (de natuurlijke Schijnvallei, het kasteeldomein Vrieselhof, de repelpercelering als getuige van de 19^{de}

eeuwse bosaanleg en het militair landschap) op die vandaag nog enigszins voelbaar is. Deze verschillende 'landschapslagen' worden hieronder één voor één belicht teneinde de landschappelijke erfgoedwaarde van het gebied te duiden en nog leesbare elementen in het landschap naar boven te brengen. Op deze wijze wordt een beeld op de landschapsopbouw aangereikt.

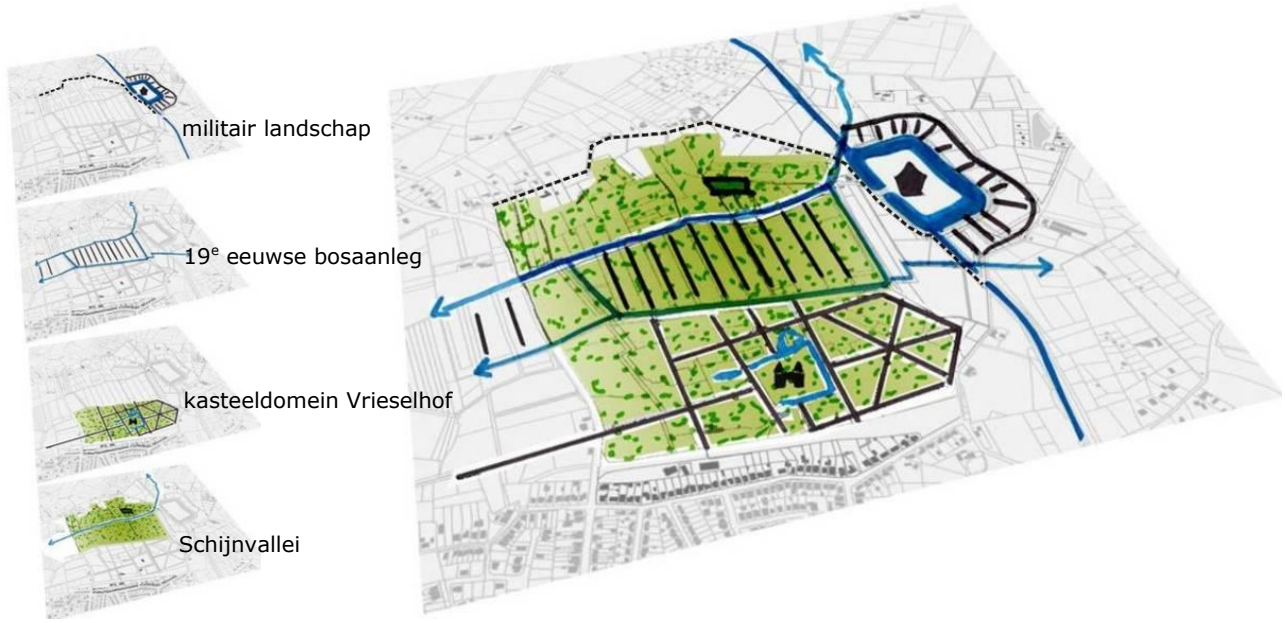

Figuur 7 Historische opbouw gelaagde landschapsstructuur

Figuur 8 Ferrariskaart 1777 (bron: NGI)

Figuur 9 Militaire kaart – voor 1880 (bron: provincie Antwerpen) – opmerking: de tekeningen met militaire elementen zijn van latere datum

A. Landschap Schijnvallei – 'coulissenlandschap'

De historische kaart van Ferraris (1777) illustreert hoe het valleigebied voornamelijk ingevuld werd door grasland en moeras en is onderverdeeld in langwerpige percelen. Meer recente topografische kaarten tonen aan hoe een belangrijk deel van de vochtige weilanden op de lager gelegen natte gronden plaats heeft moeten maken voor bos. Het kleinschalige en open landschap is langzamerhand verdwenen.

Ten tijde van Ferraris werden de graslanden onderling gescheiden door lineaire landschapselementen (hagen, bomen...). Dit oude landschapsbeeld kunnen we benoemen als een 'coulissenlandschap', terwijl we het hedendaagse landschapsbeeld classificeren als een 'gesloten compartimentenlandschap' gevormd door bossen, weiden en nederzettingen.

Voorts ligt in de vallei van het Groot Schijn, en meer specifiek tussen het Groot Schijn en de Goorstraat, een laaggelegen moerassig land, het 'Goor', genaamd. De benaming van het Goor duikt al sinds 1273 op in de archieven.

Het merendeel van de beekbegeleidende gronden zijn begroeid met bos. Lokaal komen nog rietvelden en vochtige hooilanden voor. Deze laatsten vormen het ecologisch meest interessante deel van het gebied, voornamelijk het goed ontwikkeld restant van blauwgrasland. Dit blauwgrasland is ondanks zijn beperkt areaal van onschatbare biologische waarde voor de Schijnvallei. Gelet op de landschappelijke positie is het zeer waarschijnlijk dat de oorspronkelijke graslanden voor een groot deel in het verleden in hooilandgebruik zijn geweest.

B. Landschap kasteeldomein Vrieselhof

Het kasteeldomein Vrieselhof wordt reeds afgebeeld op 18e eeuwse historische kaarten. Na 1750 startte de edelman Alfons-Ignace van Halmale met de aanleg van de imposante dreef van ongeveer één kilometer lang vanaf het kasteel tot aan de huidige Rundvoorstraat[7]. De majestueuze dreven en parkstructuur van het Vrieselhof zijn ook nu nog herkenbaar.

De assenstructuur verdween echter deels na heraanleg van de tuin in Engelse landschapsstijl. De strenge zichtassen van de oorspronkelijke parkaanleg maakten plaats voor een U-vormige omwateringsgracht met idyllische vijverpartijen en grasperken. In de loop van de 20ste eeuw werden binnen het koetshuis, in het zuidelijke deel van het kasteeldomein nieuwe horecafuncties ingepast. Tevens werden een bezoekersparking en nieuwe gebouwen in kader van het beheer van het provinciedomein gerealiseerd. Door deze opeenvolging van ingrepen verwaterde de herkenbaarheid van het oorspronkelijke landschapsconcept stilaan. Ook de herkenbaarheid van de toegangen (monumentale dreefstructuren) zijn deels verloren gegaan. Tevens is de herkenbaarheid van de stervormige drevenstructuur (Sterbos) uit de 18e eeuw sterk aan het vervagen.

C. Landschap 19de eeuwse bosaanleg

In het landschap zijn nog enkele ingrepen op het landschap in het kader van de 19de eeuwse aanleg van bos goed zichtbaar. Deze structuur valt nog duidelijk af te lezen uit de repelstructuur van de percelen en de afwateringsgrachten die werden aangelegd naar het Groot Schijn.

D. Militair landschap

Eén van de dragers van het militair landschap is het Fort van Oelegem. Het fort werd opgericht tussen 1909 en 1913 en is één van de laatst aangelegde forten van de buitenste verdedigingsgordel rondom Antwerpen. Deze gordel was bedoeld om de stad Antwerpen te beveiligen tegen een artilleriebombardement. Deze betonnen constructie heeft een trapeziumvormige opbouw die aan de voorzijde wordt voorafgegaan door een kunstmatig ontworpen helling (het glacis). Het Fort Oelegem is omringd door een 40 à 50 meter brede natte gracht die aansluit op de Antitankgracht. Het toenmalige landschapsbeeld van het fort was vrij open. Het fort werd opvallend beplant met acacia's. Op het fortlichaam is de overheersende aanplant van oude acacia's nog steeds terug te vinden. Het glacis werd afgegraven voor zandwinning.

Een tweede belangrijke structuur is de Antitankgracht. Deze kunstmatige waterloop vormt een grote kwartcirkel rond de stad Antwerpen en is ongeveer 33 km lang. De gracht heeft een breedte van 6 m. De Antitankgracht werd vanaf 1939 aangelegd. Ook het landschap bij de Antitankgracht was destijds open en overschouwbaar. Op de kruising van de Antitankgracht met het Groot Schijn – bij de noordwestelijke hoek van het fort – ligt een waterbouwkundige constructie die eveneens getuigt van het militaire verleden van de plek.

[7] De huidige Schildesteenweg werd pas gerealiseerd rond 1880.

Een derde drager van het militair landschap is de Goorstraat. Het stuk van deze straat vanaf de Dobbelhoeve tot het fort werd immers bewust als steenweg op ’t Fort aangelegd. De bestrating met kasseien is dus een historisch-militair relict.

Andere onderdelen van het militair landschap zijn het tracé van de militaire spoorlijn uit de periode van WOI, bunkers en bomkraters. De spoorweg is waarneembaar op de topografische kaart van het Militair Cartografisch Instituut (ca. 1880).

Ten gevolge de bouw van het Fort van Oelegem (omstreeks 1909) en de aanleg van de Antitankgracht (omstreeks 1939) kwam heel wat grond vrij waarmee percelen in de Schijnvallei werden opgehoogd en bebost.

Zowel het Fort van Oelegem als de Antitankgracht werden met militaire ratio ingeplant zonder rekening te houden bestaande en historisch gegroeide relaties. Hierdoor vertonen het provinciaal domein Vrieselhof en het fort weinig tot geen onderlinge ruimtelijke relaties.

4. Planningscontext

4.1. Relatie met het gewestelijk niveau

4.1.1. RUIMTELIJK STRUCTUURPLAN VLAANDEREN (RSV)

Vanuit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen[8] zijn er een aantal elementen van belang bij de uitwerking van een visie op de toekomstige ontwikkelingen in het gebied Vrieselhof – Fort Oelegem. Het gebied situeert zich in buitengebied, volgende doelstellingen worden hiervoor voorop gesteld:

- vrijwaren van het buitengebied voor de essentiële functies;
- tegengaan van de versnippering van het buitengebied;
- bundelen van de ontwikkeling in de kernen van het buitengebied;
- inbedden van landbouw, natuur en bos in goed gestructureerde gehelen;
- bereiken van een gebiedsgerichte ruimtelijke kwaliteit in het buitengebied;
- afstemmen van het ruimtelijke beleid en het milieubeleid op basis van het fysisch systeem;
- bufferen van de natuurfunctie in het buitengebied.

A. Open ruimtestructuur

De open ruimtestructuur wordt bepaald door de aanwezige natuurlijke, agrarische (en landschappelijke) structuur. Het RSV streeft naar de uitbouw van een samenhangend netwerk van rivier- en beekvalleien en van grote aaneengesloten open ruimtegebieden, verbonden door open ruimteverbindingen. Het behoud en de versterking van de open ruimte is in het RSV een kerndoelstelling voor het buitengebied. Recreatie en voornamelijk recreatief medegebruik kunnen een belangrijke nevenfunctie vormen binnen deze structuren. Hier moeten dan ook de nodige ontwikkelingsmogelijkheden aan geboden worden.

Als basis voor de ontwikkeling van de natuurlijke structuur stelt het RSV de aanduiding van een samenhangend en georganiseerd geheel van gebieden voorop. De afbakening van de gebieden die deel uitmaken van de natuurlijke structuur gebeurt in provinciale (natuurverbindingsgebieden) en gewestelijke (GEN, GENO en natuurverwevingsgebieden) ruimtelijke uitvoeringsplannen. Hiernaast wordt er voor het buitengebied gestreefd naar de realisatie van een ecologische basiskwaliteit.

Naast de natuurlijke structuur speelt de agrarische structuur een belangrijke rol in de open ruimte en moeten ontwikkelingsmogelijkheden voor de toekomst gegarandeerd worden. Hiertoe wordt de afbakening van de gebieden van de agrarische structuur in het RSV vooropgesteld. Deze afbakening zal gerealiseerd worden via het herbevestigen van agrarische gebieden op het gewestplan en gewestelijke uitvoeringsplannen.

[8] Goedgekeurd op 19/11/1997 door het Vlaams Parlement, eerste herziening definitief vastgesteld op 12/12/2003 en tweede herziening op 17/12/2010.

B. Nederzettingsstructuur

De nederzettingsstructuur in het buitengebied bestaat uit het samenhangend geheel van bebouwing en staat in nauwe relatie met het landschap en de structuurbepalende elementen van het buitengebied. De nederzettingsstructuur is gericht op het duurzaam functioneren van wonen en werken maar dit in een ondergeschikte relatie tot de natuurlijke en de agrarische structuur. Om een gedifferentieerd ruimtelijk beleid voor de nederzettingsstructuur mogelijk te maken worden een aantal beleidscategorieën onderscheiden, namelijk de kernen (hoofddorpen en woonkernen), het bebouwd perifeer landschap, de linten en de verspreide bebouwing.

Het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem bevindt zich aan de rand van het bebouwd perifeer landschap ten noordoosten van Antwerpen. Hier komt de bebouwing fragmentarisch voor in een ongedefinieerd patroon van allerhande types van bebouwing (linten, hoofddorpen, woonkernen…) en infrastructuren (wegen, spoorlijnen, hoogspanningsleidingen…). De onbebouwde ruimte is er nog in belangrijke mate aanwezig maar heeft een versnipperd voorkomen als gevolg van een uitwaaiering van allerhande functies en activiteiten (wonen, verzorging, commerciële activiteiten, industrie…). De ontwikkelingsperspectieven gaan er uit van:

- bescherming van de nog fragmentarisch voorkomende onbebouwde ruimte;
- beheer en beheersing van de aanwezige dorpen…;
- bundeling van de dynamiek inzake wonen en werken in dorpen en op geselecteerde plaatsen.

Conform het principe van de gedeconcentreerde bundeling kan een verdere groei van linten en een toename van de verspreide bebouwing niet aanvaard worden.

C. Landschappelijke structuur

De landschappelijke structuur vormt een belangrijke randvoorwaarde bij het afwegen van activiteiten en functies binnen de natuurlijke, agrarische en nederzettingsstructuur. Het uitgangspunt hierbij is het behoud en de ontwikkeling van de diversiteit en herkenbaarheid van de landschappen in Vlaanderen. Om de bestaande ruimtelijke samenhang tussen het fysisch systeem en de natuurlijke, agrarische en nederzettingsstructuur bij de afweging van ruimtelijke ingrepen te gebruiken, moet het begrip landschap worden geoperationaliseerd. Dit kan via twee sporen:

- een indicatieve selectie van structurerende landschapselementen en –componenten van de verschillende landschappen in Vlaanderen in ruimtelijke structuurplannen, welke bij de beoordeling van de landschappelijke impact van ruimtelijke ingrepen als referentie kunnen gebruikt worden;
- formulering van gedifferentieerde ontwikkelingsperspectieven voor af te bakenen karakteristieke elementen (bakens) en componenten van het landschap (structurerende reliëfcomponenten en markante terreinovergangen), gave landschappen en open-ruimteverbindingen.

D. Recreatie en toerisme

Ten aanzien van de ontwikkeling van toeristisch-recreatieve voorzieningen worden op Vlaams niveau de volgende principes voorop gesteld.

- bestaande toeristisch-recreatieve infrastructuur in grotere mate en op meer optimale wijze benutten, verbetering van kwaliteit staat voorop en het aanbod van bestaande infrastructuur moet beter op elkaar inspelen;
- geen uitbreiding of inplanting van nieuwe toeristische en recreatieve voorzieningen op grootschalige wijze in buitengebied, maar onder specifieke voorwaarden wel binnen de stedelijke gebieden, de stedelijke netwerken en in die gebieden die in het provinciaal ruimtelijk structuurplan als toeristisch-recreatief knooppunt of netwerk van primair belang werden aangeduid;
- streven naar kwaliteitsvolle vormen van medegebruik door toeristisch-recreatieve activiteiten van infrastructuur die voor een andere functie zijn uitgebouwd of door andere activiteiten benut worden.

Specifiek voor de toeristisch-recreatieve structuur in het buitengebied worden volgende ontwikkelingsperspectieven voorop gesteld:

- recreatief medegebruik: uitgangspunt voor de ontwikkeling van toeristisch-recreatieve activiteiten in het buitengebied is het recreatief medegebruik met respect voor de draagkracht van het gebied;
- netwerkvorming: om de toeristisch-recreatieve aanbodelementen in het buitengebied en in de stedelijke gebieden met elkaar te verbinden en op elkaar af te stemmen, wordt netwerkvorming voorop gesteld;
- hoogdynamische versus laagdynamische toeristisch-recreatieve infrastructuur:
  - Onder hoogdynamische toeristisch-recreatieve infrastructuur wordt die infrastructuur verstaan die omwille van haar intrinsieke aard, in haar onmiddellijke omgeving sterke veranderingen en dynamiek teweegbrengt in de wijze van functioneren van de bestaande ruimtelijke en sociaal-economische structuur en daardoor in belangrijke mate het bestaande ruimtegebruik wijzigt.
  - Wat betreft bestaande hoogdynamische toeristisch-recreatieve infrastructuur en de wildgroei van hinderlijke vormen van sport en recreatie (lawaai) in het buitengebied, gelden strikte locatie- en uitbreidingsvoorwaarden én moet de bestaande infrastructuur gelegen zijn in een gebied wat in provinciale en gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen aangeduid wordt als toeristisch-recreatief knooppunt of netwerk van toeristisch-recreatief belang.
  - Nieuwe hoogdynamische toeristisch-recreatieve infrastructuur is slechts onder strikte voorwaarden mogelijk in het buitengebied. Dit binnen de specifieke randvoorwaarden gesteld door de structuurbepalende functies natuur, bos, landbouw én wanneer de beoogde infrastructuur gelegen is in een gebied wat in provinciale en gemeentelijke structuurplannen aangeduid wordt als zone van primair toeristisch belang.

- Laagdynamische toeristisch-recreatieve infrastructuur betreft infrastructuur die omwille van haar intrinsieke aard, in haar onmiddellijke omgeving eerder beperkte veranderingen teweegbrengt in de bestaande ruimtelijke en sociaal- economische structuur en in het bestaande ruimtegebruik.

E. Lijninfrastructuur

In de omgeving van het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem bevindt zich de E34 die in het RSV wordt geselecteerd als een hoofdweg. De E34 kent als hoofdfunctie het verbinden op internationaal niveau met als aanvullende functie het verbinden op Vlaams niveau.

F. Instrumenten voor het buitengebied

Strategische projecten in het buitengebied zijn projecten die een voorbeeldfunctie kunnen vervullen voor een samenhangende uitwerking van de natuurlijke structuur, de agrarische structuur, het landschap en de nederzettingstructuur. Zij kunnen mee bepalend zijn om het beleid ten aanzien van het buitengebied effectief te maken.

De gebieden die in aanmerking komen voor een strategisch project worden door de Vlaamse regering bepaald. Het besluit van de Vlaamse Regering van 5 oktober 2007 (vervangt het besluit van 4 juni 2004) laat de Vlaamse overheid toe om strategische projecten te erkennen en te subsidiëren. De Fortengordels rond Antwerpen zijn dergelijk strategisch project (zie 4.2.2).

4.1.2. AFBAKENING VAN DE GEBIEDEN VAN DE NATUURLIJKE EN AGRARISCHE STRUCTUUR

In uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen stelde de Vlaamse overheid in 2004 een ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos op voor de regio 'Antwerpse Gordel/Klein-Brabant'.

Op 27 maart 2009 nam de Vlaamse regering kennis van deze visie en keurde ze de beleidsmatige herbevestiging van de bestaande gewestplannen en het operationeel uitvoeringsprogramma goed.

In het operationeel uitvoeringsprogramma is aangegeven welke gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen de Vlaamse overheid de komende jaren zal opmaken voor de afbakening van de resterende landbouw-, natuur- en bosgebieden.

A. Gewenste ruimtelijke structuur

De synthese van de bestaande ruimtelijke structuur van het buitengebied laat toe deelruimten voor de buitengebiedregio Antwerpse Gordel en Klein-Brabant te definiëren. Een deelruimte is een gebied waarbinnen een samenhangend ruimtelijk beleid voorgesteld wordt.

De visie op de gewenste ruimtelijke structuur van de open ruimte in de buitengebiedregio Antwerpse Gordel en Klein-Brabant wordt aangegeven door ruimtelijke concepten te formuleren voor de deelruimten.

Het plangebied is gelegen in de deelruimte 'Verstedelijkt bosgebied ten NO van Antwerpen'. De deelruimte 'Verstedelijkt bosgebied ten NO van Antwerpen' omvat grosso modo de gemeenten Kapellen, Brasschaat, Schoten, Schilde en deels Brecht, Zoersel en Zandhoven. Deze deelruimte

wordt in het westen begrensd door de N11 (Putte – Kapellen), in het zuiden door het Albertkanaal en in het noorden en oosten door de begrenzing van de andere buitengebiedregio's Noorderkempen en Neteland, hetgeen grotendeels overeenkomt (zoals de naam van deze deelruimte doet vermoeden) met de bebossingsgordel ten NO van Antwerpen.

Visie

Deze deelruimte wordt getypeerd door de afwisseling van multifunctionele bossen, waardevolle tot zeer waardevolle natuurkernen en 'woonbossen'. Het is een belangrijke groene boszone met veel 'cultuurlijke' elementen waar binnen de groene zones een beleid rond openstelling voor zachte recreatie wordt gevoerd. De Antitankgracht wordt, evenals de verschillende parallel lopende valleien, als natte natuurverbinding verder uitgebouwd. Verdere verstedelijking in de groene zones moet tegengegaan worden. Lokale, kleine landbouwkernen zorgen voor een afwisselend landschappelijk beeld.

Gewenste ruimtelijke structuur

De gewenste ruimtelijke structuur voor de deelruimte Verstedelijkt bosgebied ten NO van Antwerpen wordt weergegeven door middel van een aantal structuurschetsen voor een aantal deelgebieden.

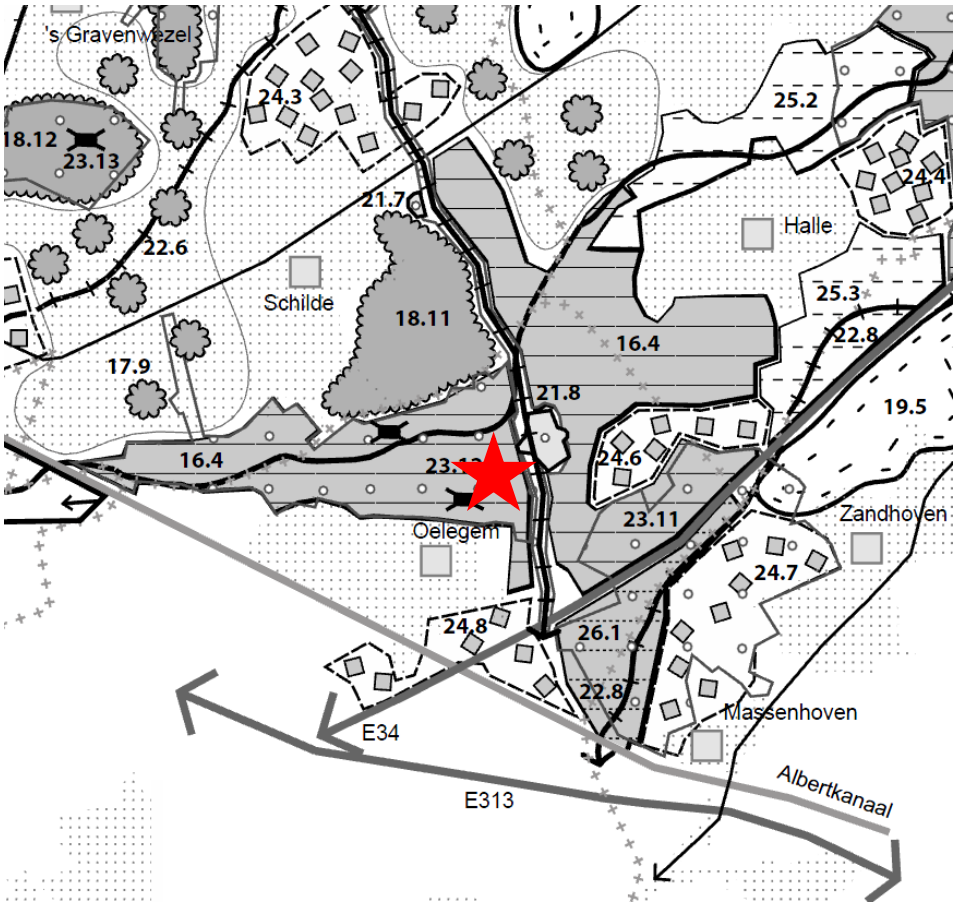

Figuur 10 Situering plangebied binnen de gewenste ruimtelijk structuur voor de deelruime Verstedelijkt bosgebied ten NO van Antwerpen

Ruimtelijke concepten

De gewenste ruimtelijke structuur voor de deelruimte Verstedelijkt bosgebied ten NO van Antwerpen is opgebouwd uit een aantal ruimtelijke concepten. Deze ruimtelijke concepten vormen de legende eenheden bij de bijbehorende structuurschetsen. De nummering van gebieden per ruimtelijk concept verwijst naar de nummers op de structuurschetsen.

- Behoud en versterking van zeer waardevolle natuurcomplexen:

16.4: Vallei Groot Schijn, Vrieselhof, Halse Hoek, omgeving Bevaardbrug, Hendriksvoort, Bergen en Driehoek

  - De structuurbepalende natuurcomplexen (voornamelijk bossen) moeten in samenhang met de cultuurhistorische en landschappelijke context behouden en versterkt worden.
  - Deze ecologisch waardevolle tot zeer waardevolle en voor de natuurlijke structuur belangrijke natuurcomplexen maken (zoveel mogelijk) deel uit van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Voor deze complexen wordt gestreefd naar herstel van de natuurlijke waterhuishouding, de ontwikkeling van waardevolle gradiënten en graduele overgangen tussen verschillende vegetatietypen.
  - De meest kwetsbare kernen van de zeer waardevolle natuurcomplexen worden ruimtelijk gebufferd binnen voldoende grote samenhangende complexen. De natuurcomplexen worden recreatief gezoneerd, gericht op het vrijwaren van de kwetsbare natuurkernen en het ontsluiten van deze gebieden voor zacht recreatief medegebruik.
  - Verspreid in het gebied kunnen belangrijke bestaande kastelen en/of kasteelparken liggen. De specifieke parkstructuur en vegetatiesamenstelling van de kasteelparken zijn belangrijke landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische te behouden elementen. Waar nodig wordt gestreefd naar een betere integratie van de parken met de omliggende bosbestanden.
  - De Schietvelden behouden hun militaire hoofdfunctie maar deze wordt zo goed mogelijk afgestemd op de aanwezige natuurwaarden. Dit in functie van duurzame instandhouding en herstel van de soorten en habitats waarvoor deze domeinen werden aangemeld als Habitatrichtlijngebieden.
  - In de vallei van de Grote Schijn nabij het Vrieselhof kan een verdere differentiatie uitgewerkt worden van gebruik en functie. De Dobbelhoeve is van groot cultuurhistorisch belang.
- Forten en Schansen:

21.8: Fort van Oelegem

  - Bij de Antitankgracht en in de eerste fortengordel van Antwerpen horen ook de aanliggende forten en schansen die ten minste vanuit de erfgoedwaarde in samenhang met elkaar worden benaderd. De forten van Ertbrand, Brasschaat, Kapellen, Schoten, Schilde en Oelegem zijn ook aangeduid als Habitatrichtlijngebied (voor vleermuizen). Alle forten hebben hiernaast ook nog in meerdere of mindere mate andere ecologische

functies. Veelal is ook de recreatieve functie van groot belang. De Schans van Schilde wordt bijvoorbeeld uitgebaat als camping.

- Voor de forten en schansen die belangrijk zijn als overwinteringsplaatsen voor vleermuizen, dikwijls soorten die bedreigd zijn in hun voortbestaan op internationaal niveau, kan het beheer kan meestal beter afgestemd worden om deze rol te versterken (hoog vochtgehalte, toegankelijkheid voor de vleermuizen verbeteren, structuurrijke wanden en nissen). In de omgeving van de forten en de schansen wordt de landschapsecologische kwaliteit verbeterd om ze geschikt te maken als foerageergebied voor de vleermuizen. Waterelementen en opgaande groenlijnen (en andere kleine landschapselementen zoals bijvoorbeeld ruigten) zijn hierbij de belangrijkste waarden.
- De verschillende functies worden zo goed mogelijk op elkaar afgestemd rekening houdend met het wettelijke kader (o.a. Habitatrichtlijn) zodanig dat duurzame instandhouding en herstel van de soorten en habitats waarvoor deze domeinen werden aangemeld als Habitatrichtlijngebieden mogelijk is.
- Bij verbouwing of aanpassing moet rekening gehouden worden met de erfgoedcomponent en de bouwfysische waarde.

- Behoud en ontwikkeling van landschappelijk en ecologisch waardevolle lineaire elementen als natuurverbinding

22.1: Antitankgracht

22.7: Groot Schijn

- Een aantal beken hebben een functie als natte natuurverbinding. Ze zijn van belang voor de migratie van fauna en flora. De verbindende functie wordt mede gerealiseerd door een netwerk van droge elementen zoals kleinere bosjes en kleine landschapselementen (houtkanten, hagen, …) op de oevers en dijken.
- Het ruimtelijk beleid is gericht op het behoud van de hoofdfunctie (landbouw, natuur, recreatie, industrie, …) waarin ze gelegen zijn, maar vrijwaart voldoende ruimte voor het realiseren van een hydrologische, landschappelijke en ecologische basiskwaliteit die de verbindende functie mee ondersteunt.
- In de van nature overstroombare gebieden en risicogebieden voor overstroming worden de aanwezige landbouwfunctie en de waterbeheerfunctie zoveel mogelijk op elkaar afgestemd. Vanuit het ruimtelijk beleid worden deze gebieden minstens gevrijwaard van bebouwing.
- Deze natte natuurverbindingen zijn van provinciaal niveau en belang. Het uitwerken van deze natuurverbindingen is een provinciale planningstaak. In de overstromingsgevoelige gebieden worden de bestaande functie en de waterbeheerfunctie zoveel mogelijk op elkaar afgestemd.
- De Antitankgracht en het Kanaal Dessel – Schoten zijn hier een belangrijk landschapselement, ze hebben een belangrijke historische waarde en hebben hiernaast nog een functie als natte natuurverbinding. Ze zijn van belang voor de migratie van fauna en flora.

- De Laarse beek (Habitatrichtlijngebied) heeft een belangirjke rol in het versterken van de verbinding tussen Inslag en Peerdsbos.

- Vrijwaren en versterken van waardevolle landschappen en erfgoedwaarden:

23.12: Vallei van het Schijn met kastelen Schilde, Bleekhof en Vrieselhof

De gave landschappen in het Verstedelijkt bosgebied ten NO van Antwerpen kenmerken zich door:

- De Antitankgracht, dat als belangrijk natuurwetenschappelijk en esthetisch waardevol lineair landschapselement, verschillende waardevolle landschappen ten noorden van Antwerpen met elkaar verbindt.
- De rijkdom aan kastelen en kasteelparken, met hun bouwkundig erfgoed en hun monumentale bosbestanden, imposante dreven, herkenbare parkstructuren en vaak indrukwekkende zichten.
- Het belang van medegebruik voor vormen van zachte recreatie van de verschillende bosgebieden en de kasteeldomeinen. Maar ook door 'recreatiedruk' die in sommige gebieden niet meer kan worden verhoogd.

Het ruimtelijk beleid ondersteunt het behoud en herstel van deze waarden in hun onderlinge samenhang.

B. Operationeel uitvoeringsprogramma

In het operationeel uitvoeringsprogramma voor de buitengebiedregio Antwerpse Gordel en Klein-Brabant is aangegeven welke acties de Vlaamse overheid de komende jaren zal ondernemen voor de afbakening van de resterende landbouw-, natuur- en bosgebieden. In het plangebied van het voorliggend PRUP 'Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem' is er één actie opgenomen in het operationeel uitvoeringsprogramma. Het gaat om het opstarten van een specifiek onderzoek voorafgaand aan de uitvoeringsactie:

- Nr. 17: Vallei Groot Schijn, vallei van de Tappelbeek en omgeving:

  Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:

  - Het nader uitwerken van de verweving tussen landbouw, natuur, bos en waterberging voor de vallei van Groot Schijn (25.2) en de Tappelbeek (25.3).
  - Het versterken en behouden van de natuurwaarden in de vallei van Groot Schijn (16.4) en de Tappelbeek (26.1) in samenhang met de cultuurhistorische en landschappelijke context van het gebied en rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen voor het SBZ-H gebied (richtcijfer bosuitbreiding 5 ha).
  - Het nader uitwerken van de verweving tussen landbouw, natuur en bos voor Halse Hoek (24.6), het Kasteel Montens – Begijnenbos – Hof ter Liere (24.7) en omgeving Oelegem (24.8), zonder bosuitbreiding in Halse Hoek.

- Het versterken van de bosstructuur voor het bosgebied Kasteel Bleekhof – Putse heide (18.11) met behoud van landbouw in functie van de Dobbelhoeve (richtcijfer bosuitbreiding 20 ha).

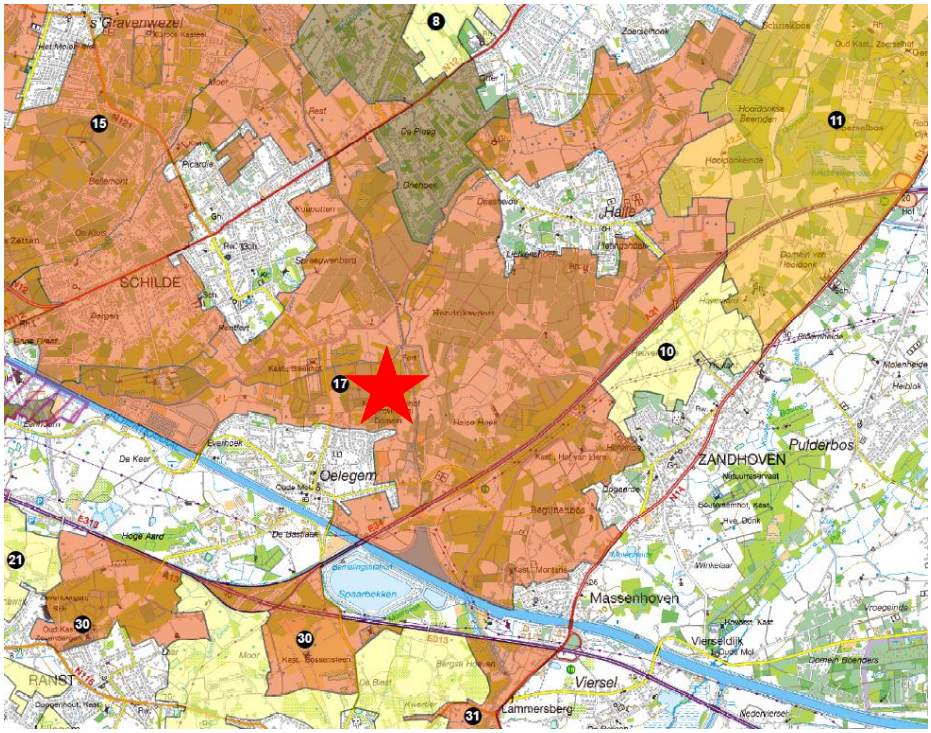

Figuur 11 Situering van het plangebied binnen het operationeel uitvoeringsprogramma

C. Motivatie inname Herbevestigd Agrarisch Gebied (HAG)

Er is geen herbevestigd agrarisch gebied (HAG) aanwezig binnen het plangebied.

4.1.3. GEWESTPLAN

Kaart 8 Gewestplan

Volgens het gewestplan heeft het plangebied grotendeels de bestemming natuurgebied of agrarisch gebied met ecologisch belang. De toegang naar de parking van het domein Vrieselhof is aangegeven als gebied voor dagrecreatie. Aan de rand van het onderzoeksgebied hebben kleinere oppervlaktes de bestemming landschappelijk waardevol agrarisch gebied, gebied voor verblijfsrecreatie en woongebied.

De zone in een straal van circa 150m rond de Antitankgracht wordt geselecteerd als 'alternatief reservatiegebied'. De zuidelijke grens van het domein Vrieselhof is bestemd als een 'bijzonder reservatiegebied met specifieke voorwaarden'. Deze bestemmingen werden opgeheven (zie 4.1.4).

4.1.4. GEWESTELIJKE RUIMTELIJKE UITVOERINGSPLANNEN (GEWRUP)

De Vlaamse regering heeft op 5 december 2003 het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Opheffen van de (alternatieve) reservatie- en erfdienstbaarheden voor het Duwvaartkanaal Oelegem – Zandvliet' definitief vastgesteld. De opmaak van dit gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan heeft tot doel de op het gewestplan aangeduide overdruk '(alternatief) reservatie- en

erfdienstbaarheidsgebied' voor de aanleg van het Duwvaartkanaal tussen Oelegem (Ranst) en Zandvliet op te heffen en de onderliggende bestemmingen te ontheffen van de opgelegde randvoorwaarden. Voor het onderzoekgebied werden met andere woorden alle reservatiegebieden zoals aangeduid op het gewestplan vernietigd.

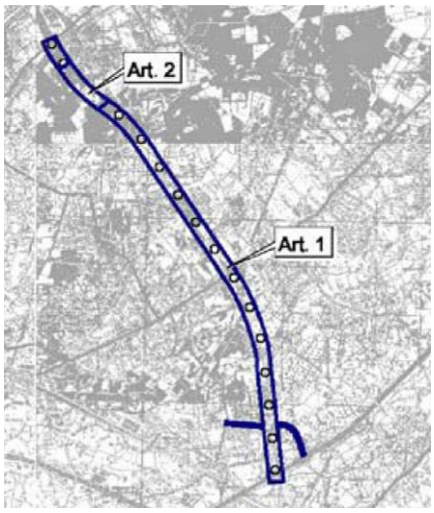

Figuur 12 GRUP 'Opheffen (alternatieve) reservatie- en erfdienstbaarheden voor Duwvaart Kanaal Oelegem-Zandvliet

4.2. Relatie met het provinciaal niveau

4.2.1. RUIMTELIJK STRUCTUURPLAN PROVINCIE ANTWERPEN (RSPA)

A. Hoofd- en deelruimten in de provincie Antwerpen

Binnen het Ruimtelijk Structuurplan provincie Antwerpen (RSPA)[9] maakt het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem deel uit van de hoofdruimte Antwerpse fragmenten en de deelruimte Antwerpse gordel.

De Antwerpse gordel is een groenstructuur van grootstedelijk niveau verweven met de Antwerpse fragmenten en met een bijzondere functie voor het grootstedelijk gebied. Hij verbindt verschillende soorten natuurlijke, landschappelijke en open ruimte elementen. De Antwerpse gordel loopt ook door in het grootstedelijk gebied, bijvoorbeeld in 'groene vingers' en in de fortengordels. De gordel biedt 'ademruimte' aan het grootstedelijk gebied en aan de Antwerpse fragmenten door het aanbod van niet bebouwde ruimte, door het mogelijk maken van (grootstedelijke) recreatie en (hoofdzakelijk grondgebonden) landbouw. De gordel begrenst het grootstedelijk gebied en remt de suburbanisatiedruk af.

De binnenste en buitenste fortengordels vormen samen met sommige rivier- en beekvalleien en het antitankkanaal de ruggengraat van de gordel. De binnenste fortengordel is verweven met het grootstedelijk gebied en kan op provinciaal niveau worden uitgebouwd tot een hiermee samenhangend netwerk middels de uitbouw van verbindende langzaam verkeer routes en 'groene

[9] Goedgekeurd op 10 juli 2001.

sporen'. In het verlengde van de Rupel en de Nete (volgens een cirkel rond Antwerpen) ligt het antitankkanaal als langzaam verkeerroute en als verbinding van natuurgebieden, forten en bossen.

Vanuit het RSPA worden voor de deelruimte Antwerpse gordel volgende doelstellingen voorop gesteld:

- tegengaan van bebouwing in de Antwerpse gordel;
- beschermen, versterken en verbinden van onderdelen van de gordel;
- versterken van open ruimte functies zoals natuur, bossen, landbouw, recreatie en landschap.

B. Natuurlijke structuur

De provincie ziet de ruimtelijk-natuurlijke structuur als een kader voor de gewenste ruimtelijke structuur. Toekomstige functies van de ruimtelijk-natuurlijke structuur zijn daarbij: het afstemmen van menselijke activiteiten op de draagkracht van de ruimte en het bevorderen van de samenhang tussen menselijke activiteiten onderling. Voor de natuurlijke structuur worden volgende beleidsdoelstellingen voorop gesteld:

- valleigebieden vrijwaren van verdere bebouwing of van intensief grondgebruik en versterken, beschermen en behouden van de dragende functie van de belangrijke rivier- en beekvalleien;
- differentiatie in natuurlijke structuur en uitwerken van een eraan verbonden specifiek beleid;
- interne en onderlinge samenhang van natuurlijke gebieden beschermen en versterken;
- vergroten van de betekenis van stedelijke elementen van de natuurlijke structuur.

Concreet worden een aantal natuurverbindingsgebieden geselecteerd. In deze gebieden komen over het algemeen andere functies (bijvoorbeeld landbouw) als hoofdgebruiker voor, is de natuurfunctie ondergeschikt aan de andere functies en wordt deze bepaald door de aanwezigheid van kleine landschapselementen en kleinere natuurgebieden. Binnen de natuurverbindingsgebieden kan de natuurfunctie verbeteren en toenemen door de ontwikkeling van kleine landschapselementen om zo een verbinding tussen grote eenheden natuur, grote eenheden natuur in ontwikkeling en natuurverwevingsgebieden te realiseren. Voor het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem zijn volgende natuurverbindingsgebieden van belang:

- n° 20 – het antitankkanaal als natuurverbinding tussen de bos- en heidegebieden Kapellen – Kalmthout (onder meer Maria ter Heide, Militair Oefenterrein), Sint-Job-in-'t-Goor, het natuurlijk complex rond Oelegem (onder meer Halse Hoek), Massenhoven en samenvloeiing van de Kleine en Grote Nete;
- n° 23 – de natuurverbinding tussen het provinciaal domein Vrieselhof (in de vallei van het Groot Schijn) en het Zoerselbos.

C. Nederzettingsstructuur

Voor de gemeente Ranst worden Ranst en Oelegem als hoofddorp geselecteerd. Deze selectie heeft geen rechtstreekse repercussies voor het domein Vrieselhof – Fort van Oelegem. Hiernaast zijn er vanuit de nederzettingsstructuur geen bijkomende elementen van belang voor de

ontwikkelingsperspectieven in het gebied. Deze kwamen allen reeds naar voren uit het RSV of werden reeds besproken in de deelruimte Antwerpse gordel.

D. Economische structuur – ontwikkelingsperspectieven voor landbouw

Het ruimtelijk structuurplan van de provincie Antwerpen formuleert binnen het kader van de agrarische macrostructuur op Vlaams niveau ontwikkelingsperspectieven voor de elementen van een agrarische structuur op provinciaal niveau. Het duidt deelruimten van de agrarische structuur aan en geeft voor elke deelruimte een aantal mogelijk ontwikkelingsperspectieven.

Het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem wordt ruimtelijk gecategoriseerd in het gebied met grondgebonden melkveehouderij als ruimtelijke drager voor de Antwerpse kempen. Grondgebonden melkveehouderij is er het voornaamste agrarische ruimtegebruik en moet dit ook in de toekomst blijven. Agrarische verbreding vindt plaats door de ontwikkeling van agrarische nevenfuncties (in het bijzonder recreatief medegebruik) als bijdrage tot een leefbare en concurrentiële sector.

Hiernaast situeert het gebied zich in het agrarisch deelgebied het Neteland. Landbouw blijft er de belangrijkste beheerder van de open ruimte. De ruimtelijke drager is de grondgebonden melk- en rundveehouderij. Grondloze veehouderij ontwikkelt zich als nevenproductierichting en komt verspreid voor. Een verder ontwikkeling van de grondloze veeteelt is omwille van de mestproblematiek en de kansen voor grondloze landbouw niet gewenst. Grondgebonden melkveehouderij kan worden ondersteund door een investering in landbouwinfrastructuur. Glastuinbouw is er niet gewenst.

E. Economische structuur – ontwikkelingsperspectieven voor toerisme en recreatie

Het RSPA geeft volgende uitgangspunten voor de ontwikkelingsperspectieven voor toerisme en recreatie:

- toenemend belang van toerisme en recreatie;
- recreatief medegebruik van de ruimte;
- toerisme en recreatie als beheerder van de open ruimte;
- overlegorgaan over toeristisch-recreatieve infrastructuur;
- aandacht voor ruimte voor sport- en spelvoorzieningen in gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen;
- grensoverschrijdende samenwerking.

Het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem maakt deel uit van het toeristisch-recreatief netwerk Steden en Stromen. Verblijfsmogelijkheden concentreren zich hier in de stedelijke gebieden. De kracht van het netwerk buiten de steden is te vinden in de aanwezigheid van rivieren, kanalen en waterplassen voor actieve waterrecreatie.

Het antitankkanaal maakt deel uit van het gebundeld netwerk. Dit is een geheel van gebundelde routes voor recreatieve lange afstandsbewegingen. De activiteiten (fiets, wandel, paard…) binnen de bundels bepalen de verschillende snelheden, de benodigde verhardingen en de inrichting. De plaatselijke fiets-, wandel-, auto- of ruiterroutes zijn optimaal van elkaar te scheiden. Er wordt

maximaal gebruik gemaakt van de kanalen, rivieren en oude spoorwegen. De onderdelen met natuurlijke waterlopen als basis moeten worden ontwikkeld met respect voor de natuurlijke waarden van de rivier of de beek. De infrastructuur van het netwerk (bijvoorbeeld fiets- en voetgangerspaden) hoeft niet noodzakelijkerwijs direct langs de waterloop te worden aangelegd.

Een specifiek onderdeel van dit gebundeld netwerk is het cirkelvormig netwerk rond Antwerpen (deelruimte Antwerpse gordel). Vanuit dit netwerk vertrekken verschillende routes naar de gehele provincie. Het netwerk is een overgang tussen de stedelijke omgeving van Antwerpen en het hinterland. Het antitankkanaal, het Netekanaal, de Nete en de Rupel vormen de buitenrand, de kleine fortengordel de binnenrand. Vanuit de buitenste rand dringen via de groene vingers gebundelde routes het stedelijk gebied binnen.

F. Verkeers- en vervoersstructuur

De gewenste structuur voor de Antwerpse gordel vereist een beperkte toegankelijkheid die veeleer gericht is op zijn groen, waardevol karakter. Lokale fiets- en voetgangersnetwerken moete de gordel voornamelijk ontsluiten en koppelen aan het voorstedelijk vervoersnet.

G. Landschappelijke structuur

De uitgangspunten voor de gewenste landschappelijke structuur zijn in belangrijke mate afgestemd op deze uit het RSV. Specifiek voor het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem zijn volgende elementen van belang.

Bakens zijn visuele blikvangers en fungeren dikwijls als oriënteringspunten in het landschap. Zij verhogen de leesbaarheid van het landschap en de structuur van de open ruimte. Het ruimtelijk beleid ten aanzien van de bakens richt zich op het behoud en de versterking van de zichtbaarheid ervan. Binnen de gewenste ruimtelijke structuur van het landschap worden drie soorten van bakens opgenomen: puntbakens, een bakenreeks en bakengroepen. De dubbele Antwerpse Fortengordel vormt een bakenreeks (baken n°1 is de binnenste fortengordel). Het antitankkanaal (n°11) wordt eveneens als een baken geselecteerd.

Naast bakens zijn ook open ruimte verbindingen van belang voor het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem. Het gaat om niet of weinig bebouwde ruimten binnen, doorheen en tussen sterk bebouwde gebieden. Het behoud van open ruimte verbindingen is met name gewenst binnen stedelijke en economische netwerken en in en nabij stedelijke gebieden. In het ontwikkelingsperspectief voor de open ruimte verbindingen wordt nieuwe bebouwing zoveel mogelijk geweerd en de ruimtelijke relatie tussen de verbonden gebieden gewaarborgd. De vallei van het Groot Schijn (n°29) wordt als open ruimte verbinding geselecteerd in het RSPA.

4.2.2. STRATEGISCH PROJECT FORTENGORDELS ROND ANTWERPEN

In het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen worden grote landschappelijk samenhangende gebieden als structurerend beschouwd voor het buitengebied. De fortengordels rond Antwerpen zijn zo'n gebied, die ook in het provinciaal ruimtelijk structuurplan Antwerpen concreet zijn opgenomen in de ruimtelijke visie. Door de opmaak van een globale ruimtelijke visie en een daaraan gekoppeld

uitvoeringsgericht actieplan wil de provincie komen tot een strategisch project dat bijdraagt aan de effectieve inrichting van strategische locaties voor het landschap en de natuur. Daarnaast heeft het project de opzet om de verweving van natuur, landbouw, bos en recreatie op deze plekken te versterken.

Het project omvat de binnenste en buitenste fortengordel rond Antwerpen, samen met enkele rivier- en beekvalleien en de Antitankgracht. Met dit project wil de provincie:

- de ruimtelijke samenhang van beide fortengordels versterken;
- de cultuurhistorische en de ecologisch-landschappelijke waarde van de fortengordels verbeteren;
- naar een optimale invulling van de fortengordels zoeken;
- de toegankelijkheid van de fortengordels verhogen.

In de verkennende nota: de fortengordels als provinciaal gebiedsgericht project dd. december 2006 werd voor het Fort van Oelegem en het provinciaal domein Vrieselhof een eerste aanzet gegeven omtrent gewenste toekomstige ontwikkelingen. Hier wordt het belang van de poortfunctie (tot het Regionaal Landschap de Voorkempen en tot de buitenste fortengordel) van het gebied, de ontwikkeling van de natuur, de mogelijkheden voor (biologische) landbouw en het cultuurhistorisch belang van het fort en het kasteeldomein aangegeven. Een voorstel van mogelijke ontwikkelingsperspectieven waren:

- versterken van het parkeren aan het provinciale domein, waardoor het parkeren aan het fort wordt verminderd;
- realiseren van een verbinding (voor voetgangers en fietsers) en een tweede verbinding (vooral voor voetgangers) tussen het Vrieselhof en het fort;
- uitwerken van een (ruim) wandelcircuit aan het fort (op deze manier wordt het wandelen in de omgeving voor langere afstanden mogelijk);
- voorzien van een informatiepunt aan het fort van Oelegem (met o.a. een verwijzing naar het provinciale domein);
- onderzoeken van de haalbaarheid om een kleinschalig en beheersbaar bezoekerscentrum rond natuur, landbouw en cultuur uit te bouwen in het Vrieselhof;
- toegankelijker maken van het fort voor doelgroepen als jongeren (speelmogelijkheden, onderzoek…);
- uitwerken van sportmogelijkheden (bv. een mountainebikeparcours).

4.2.3. PROVINCIALE RUIMTELIJKE UITVOERINGSPLANNEN (PRUP)

Niet van toepassing

4.3. Relatie met het gemeentelijk niveau

4.3.1. GEMEENTELIJK RUIMTELIJK STRUCTUURPLAN RANST

A. Doelstellingen van de gemeente Ranst

De gemeente opteert om de landschappelijke verscheidenheid en de aanwezige natuurwaarden te behouden en te versterken door:

- de belangrijke groengebieden behouden blijven;
- deze groengebieden zo mogelijk versterkt worden en, als onderdeel van de grotere natuurketen, onderling verbonden blijven of worden, wat de kansen op ecologische onderlinge migratie en uitwisseling vergroot;
- de verschillende landschapstypes behouden blijven;
- de landschapskenmerken en relicten van landschapskenmerken die bij de verschillende landschapstypes horen, behouden blijven en "in de verf gezet" worden bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

In het kader van wonen en recreatie opteert de gemeente om:

- haar huidige rol als woongemeente in het buitengebied te behouden en te versterken; dit houdt in dat er voldoende woonmogelijkheden voor de eigen bevolking worden ontwikkeld, maar ook dat de open ruimte rond de woonkernen wordt behouden;
- haar huidige rol als gemeente met veel lokale recreatiemogelijkheden in het buitengebied wordt behouden en wordt versterkt; dit houdt in dat voldoende mogelijkheden voor sport en recreatie blijven bestaan of worden ontwikkeld, maar ook mits behoud van de open ruimte rond de woonkernen;
- de eigenheid van de vier dorpskernen en gehuchten te behouden.

B. Ontwikkelingsperspectieven voor Oelegem en omgeving

Binnen het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan (GRS) Ranst[10] maakt het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem deel uit van de deelruimte Oelegem, kern omringd door groen. Voor deze deelruimte worden in het GRS volgende ruimtelijke concepten voorop gesteld:

- bossen, beekvalleien en landbouwkamers bewaren, aangevuld met ontwikkeling van ecologische verbindingen en landschapsontwikkeling;
- woonkern Oelegem versterken zonder uitdeining in het omgevende landschap;
- het gezicht van de woonkern Oelegem richten naar het water;
- zonevreemde gebouwen rechtszekerheid bieden op maat van de omgeving;
- ondersteuning voor de mogelijke ontwikkeling van een regionaal bedrijventerrein 'Zwaaikom';
- concentratie van sport- en recreatiefaciliteiten;
- weren van doorgaand vrachtverkeer;

[10] Goedgekeurd op 01 maart 2007 door de deputatie van de provincieraad Antwerpen (BS 27/03/2007).

- uitbouwen van een net van langzaam verkeerswegen.

<u>Open ruimte, natuurlijke structuur en landschap</u>

Figuur 13 Ecologische verbindingen en landschapsontwikkeling rond Oelegem, GRS Ranst (2007)

Voor de deelruimte Oelegem en omgeving worden onder andere volgende opties genomen die een uitwerking zijn van het hierboven vermelde ruimtelijk concept inzake behoud en uitbouw van bossen, beekvalleien en landbouwkamers, aangevuld met ontwikkeling van ecologische verbindingen en landschapsontwikkeling.

- Ecologische verbindingen (grijze pijlen met schaduwrand)
  - langsheen en in de buurt van het Anti-tankkanaal;
  - tussen Doornlanden en de bossen van Hendriksvoort, ten oosten van het Fort van Oelegem.

  Deze ecologische verbindingen kunnen gerealiseerd worden door bijkomende dreef- en laanbeplantingen met ondergroei van heesters.
- Volgende delen van de beekvallei van Groot Schijn kunnen verder evolueren als natuurgebied en als dusdanig worden ingericht, waarbij beemden en hooilanden blijven bestaan, maar vochtminnende vegetaties en KLE's belangrijker worden (vlakken met horizontale streepjes):
  - de directe omgeving van Groot Schijn van het waterspaarbekken van AWW tot aan Rundvoortbrug;
  - de beemden en hooiweiden rond Bleekhof en ten noorden van het Fort van Oelegem (deze zijn al opgenomen in het VEN en Habitatrichtlijn-gebied).
- Gezien het landschappelijk waardevol karakter, het belang voor het recreatief medegebruik en gezien de korte afstand tot andere functies (bewoning, recreatie, bos en natuur) is intensieve, grondloze veeteelt met hoge mestproducties in de "landbouwkamers" van Halse Hoek (A) niet aangewezen.
- Verspreiding van de bebouwing buiten het woongebied wordt tegengegaan.

Zonevreemde woningen

Vanuit de aanzet tot afwegingskader worden hiernavolgend de zonevreemde woningen systematisch gescreend. Dit resulteert in een voorlopige categorisering, die bij opmaak van een RUP verder dient te worden onderzocht en verfijnd.

- Zonevreemde woningen in kwetsbaar gebied: in bossen en open ruimte rond Vrieselhof

  Voor deze woningen wordt het decreet toegepast: de bestaande woningen kunnen in principe niet uitbreiden, maar wel in stand worden gehouden. Bewoning ervan blijft mogelijk. Ze worden gerangschikt in een categorie C " zonevreemde woningen in ruimtelijk kwetsbaar gebied."

- Zonevreemde woningen binnen de optie recreatiegebied of parkdomein (Provinciaal domein Vrieselhof)

  Er worden beperkte mogelijkheden geboden voor functiewijzigingen en beperkte verbouwingen in functie van het functioneren van het park of recreatiedomein, maar in harmonie met de omgeving, wat zowel een architecturale als landschappelijke inpassing vereist. Ze worden gerangschikt in een categorie D "zonevreemde woningen binnen de optie recreatiegebied of parkdomein".

- Zonevreemde woningen binnen landschappelijk waardevol agrarisch gebied: aan onder andere de Knodbaan en Kantonbaan

  Het is niet wenselijk dat zonevreemde woningen hier onbeperkt kunnen uitbreiden en verbouwd worden tot zeer ruime villa's die het karakter van dit gebied verstoren. De bestaande woningen kunnen wel in stand worden gehouden, bewoning ervan blijft de hoofdfunctie, eventueel met een beperkte nevenfunctie die past in het landschappelijk kader; uitbreiden of herbouwen blijft beperkt tot maximaal 1 000 m³ . Ze worden gerangschikt in een categorie E "zonevreemde woningen binnen de optie landschappelijk waardevol agrarisch gebied".

Recreatief medegebruik

Uitgaande van de visie dat deze deelruimte als geheel zeer geschikt is voor recreatief medegebruik (wandelen, fietsen…), wordt onder meer geopteerd voor de verdere uitwerking van de recreatieve fiets- en wandelroutes.

In deze deelruimte zijn de belangrijkste assen voor zo'n recreatief netwerk: het Antitankkanaal, de Bredabaan, de Knodbaan, de Kantonbaan, de Keerbaan en de Oelegemsteenweg. De verder uit te bouwen (betere bewegwijzering, betere paden en zithoekjes) recreatieve fietspaden zijn: de Hendrik Consciencerоute, de Waterwegenroute, de Rasschaertroute en de Kastelenroute. De verder uit te bouwen wandelpaden zijn: het Jozef Simonspad en het Vierkerkenpad.

C. Ontwikkelingsperspectieven per deelstructuur

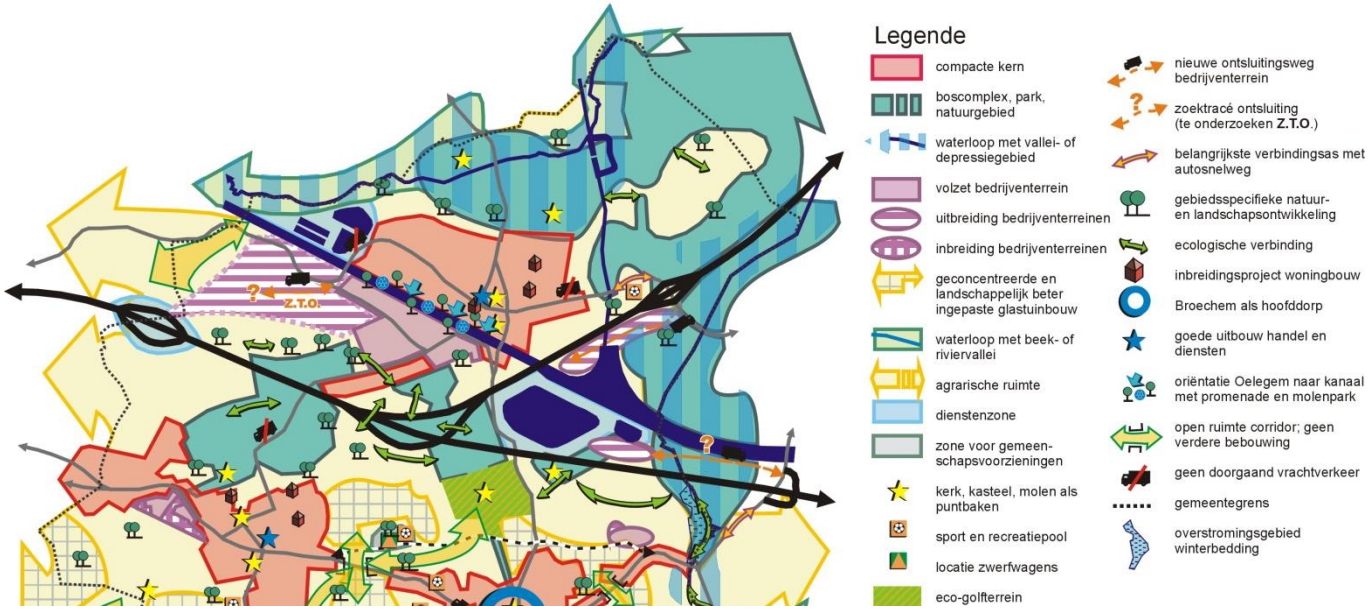

Figuur 14 Gewenste ruimtelijke hoofdstructuur, GRS Ranst (2007)

<u>De gewenste open ruimtestructuur</u>

- Ruimtelijk-natuurlijke structuur

  De toekomstige rol van Ranst wordt samengevat als "Ranst, verscheiden maar toch landelijk". Om de rol van landelijk dorp te kunnen vervullen, is het cruciaal om de open ruimte te behouden en de aanwezige groenelementen te versterken in harmonie met het wonen, werken en recreëren.

  Hierbij staan volgende concepten voorop:

  - Bossen, rivier- en beekvalleien als dragers van een integrale groenstructuur behouden en versterken.
  - Open ruimte maximaal behouden, inclusief de agrarische gebieden.
  - Een beleid van integraal waterbeheer voeren, vooral in de riviervallei van de Grote Nete en in de beekvalleien van de Tappelbeek en van het Groot Schijn.

  De gemeente suggereert aan de provincie om, bij bestemming als natuurverbindingsgebied, delen van de beekvalleien van het Groot Schijn en van de Molenbeek - Beggelbeek in te richten met ecologische verbindingen, evenals ecologische verbindingen tussen het bos van Halse Hoek en het bos van Vrieselhof en Hendriksvoort. De gemeente suggereert verder overleg hierover, ook met de betrokken aangelanden, voor uitwerking in PRUP's en concrete inrichtingsplannen.

- Ruimtelijk-agrarische structuur

  Wat de ruimtelijk - agrarische structuur van de gemeente Ranst betreftkunnen de agrarische gebieden van Ranst kunnen worden ingedeeld in een viertal gebieden, plus open ruimte-

corridors. Verder moet er onder andere rekening gehouden worden met de beekvallei van de Groot Schijn dat voor het grootste deel is geselecteerd als VEN-gebied en Habitatrichtlijngebied; vooral de landbouweconomische waarde van de nattere weidepercelen wordt hier problematisch.

De gewenste toeristisch-recreatieve structuur

Als recreatiegemeente in het buitengebied doelt de gemeente onder meer naar recreatief medegebruik. Hierbij wordt geopteerd om de bestaande wandel- en fietswegen in de recreatief aantrekkelijke gebieden verder uit te bouwen in aansluiting op het bovenlokaal recreatief netwerk. Ook het medegebruik van water als recreatief element wordt gepromoot. De open ruimten rondom Oelegem en ten noorden, oosten en zuiden van Broechem én de ganse deelruimte van Emblem – Alliers (met inbegrip van de riviervallei van Kleine Nete) lenen zich uitstekend tot recreatief medegebruik. Dit is niet alleen voor de eigen inwoners van Ranst van belang, maar dat is ook van belang voor de inwoners van omliggende gemeenten en zelfs voor de inwoners van het grootstedelijk gebied Antwerpen.

De al aanwezige culturele en recreatieve functies op het domein Vrieselhof kunnen verder beperkt ontwikkeld worden in functie van het behoud van het natuurlijke en landschappelijke karakter van Vrieselhof en omgeving.

Het lokaal netwerk recreatieve fiets- en wandelroutes, onder meer langs het Antitankkanaal, kan verder uitgebouwd worden, in overeenstemming met bovenlokale recreatieve fiets- en wandelnetwerken.

De gemeente opteert voor verdere uitbouw van het toeristisch-recreatief fietsroutenetwerk dat dient afgestemd te worden op het bovenlokale, provinciale fietsroutenetwerk.

De gemeente doet aan de provincie suggesties voor herbestemming van (delen) van Vrieselhof, in functie van de ontwikkeling van de nu al aanwezige recreatieve en culturele functies, mits een aantal ruimtelijke randvoorwaarden vanuit de bekommernis om het natuurlijk en landschappelijk kader van het park en de omliggende bossen te vrijwaren. Daarbij kan ze vragen om steeds in een vroeg stadium betrokken te worden in het besluitvormingsproces omtrent deze ontwikkeling.

De lijninfrastructuur

De gemeente selecteert de Schildesteenweg als lokale verbindingsweg type I. Het is een belangrijke verkeersas op lokaal niveau. Ze vormt een verbinding tussen Schilde en Oelegem, zonder daarbij een rol op regionaal niveau te spelen. Aanpassingen om de categorie te bereiken zullen ter gelegenheid van andere aanpassingswerken aan de weginfrastructuur worden uitgevoerd.

De gemeente kiest voor het uitbouwen van netwerken voor fietsers en voetgangers, zowel functioneel als recreatief.

De nederzettingsstructuur

De visie met betrekking tot zonevreemde woningen werd besproken onder de ‘ontwikkelingsperspectieven voor Oelegem en omgeving’.

Het landschap

Het is van groot belang dat:

- de wegen niet worden "dichtgebouwd" en dat de open ruimte-corridors worden behouden;
- een goede landschappelijk ingepaste overgang en buffering tussen de bebouwde kernen en de bedrijventerreinen enerzijds en de landelijke omgeving anderzijds tot stand komt;
- het eigen karakter behouden wordt door de bestaande landschappelijke en architecturale kwaliteiten te valoriseren in de ruimtelijke planning. Dit laatste vergt een volgehouden inspanning om vooreerst deze landschappelijke en architecturale kwaliteiten juist in kaart te brengen en vervolgens om deze op een landschappelijk kwalitatieve wijze te integreren in alle ruimtelijke uitvoeringsplannen die over de open ruimte handelen.

De huidige open ruimte en open ruimte-corridors blijven behouden. Daarvoor worden stedenbouwkundige maatregelen in RUP's buitengebied uitgewerkt om verdere lintbebouwing tegen te gaan of te verzachten.

Met de verschillende landschapselementen wordt rekening gehouden bij de opmaak van RUP's (i.v.m. behoud, bestemming en aanleg omgeving, zichtassen en bouwhoogten bijv.) en bij de (her-)inrichting van de kernen. De relevante verschillende landschapselementen zijn de bakens zoals het de kastelen, de typische monumenten en gebouwen die door gemeente geïnventariseerd werden, parken en dreven, punt- en lijnrelicten, relictzones zoals de vallei van de Groot Schijn, en de structurele landschapskenmerken.

Behoud en versterking van typische KLE's en beekvalleien, o.b.v. inventarisatie en het op te maken landschapskwaliteitsplan. Bij alle ruimtelijke ingrepen in de open ruimte zal hiermee steeds rekening worden gehouden.

4.3.2. GEMEENTELIJK RUIMTELIJK STRUCTUURPLAN SCHILDE

Enkel de Dobbelhoeve ten noorden van de Goorstraat bevindt zich op grondgebied van de gemeente Schilde.

A. Doelstellingen van de gemeente Schilde

De basis van de visie op de verdere ruimtelijke ontwikkeling van Schilde kan niets anders zijn dan zo kwalitatief mogelijk omgaan met de elementen van de bestaande ruimtelijke structuur. Hierbij moeten de vastgestelde potenties zoveel mogelijk versterkt worden en de knelpunten geminimaliseerd of weggewerkt worden.

De bestaande ruimtelijke potenties in Schilde situeren zich vooral op het vlak van wonen in combinatie met groenelementen. De uitdaging is om deze elementen op een goede manier te laten integreren in en rond de andere functies. Wonen is meer dan een dak boven je hoofd. Je woont niet in de gemeente, nee je leeft in de gemeente Schilde. Een aantrekkelijk leefklimaat houdt in dat er voldoende winkelvoorzieningen zijn, mogelijkheden voor recreatie, een open ruimte gekenmerkt door verscheidenheid etc. Het vinden van de juist balans tussen wonen, bedrijvigheid, landbouw (weliswaar beperkt in Schilde) en natuur is de belangrijkste opgave voor het GRS.

De gemeente heeft sinds lang een typisch karakter gekregen door de vele woonparken die er aanwezig zijn. Het nadeel aan deze evolutie is dat de oppervlakte van de gemeente voor een zeer groot gedeelte wordt ingenomen door bebouwing (woningen en grotere tuinen), zodoende open ruimten zeer schaars geworden zijn. Het typische 'groene' karakter mag echter niet verloren gaan maar de woonparken mogen, in teken van het RSV over het optimaliseren van de open ruimte, niet meer uitbreiden. De beekvalleien kunnen hiervoor als dragers, met het Anti - Tankkanaal en omgeving als groene verbindingsdraad, van het natuurlijke milieu vormen om die open ruimte te garanderen.

De gemeente Schilde behoort tot het buitengebied.

B. Ontwikkelingsperspectieven voor Groengordel – deel II

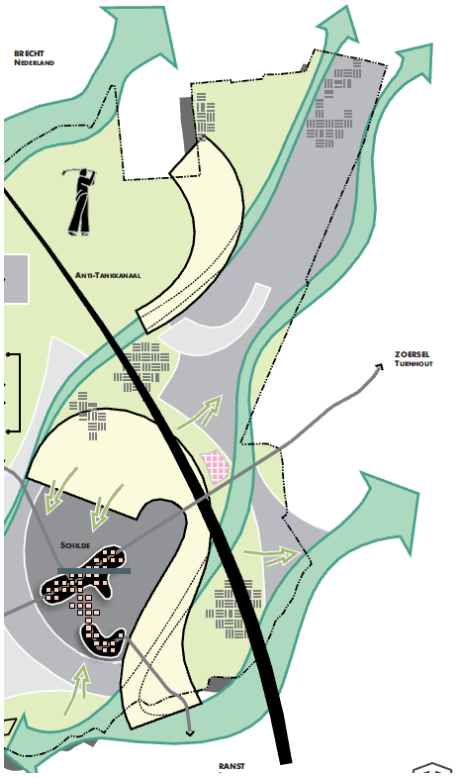

Figuur 15 Gewenste ruimtelijke structuur van Groengordel – deel II, GRS Schilde (2006)

Binnen het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan (GRS) Schilde[11] grenst het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem aan de deelruimte Groengordel – deel II.

Voor deze hoofdruimte worden de volgende relevante visie-elementen vooropgesteld.

- De waterproblematiek wordt uitgewerkt binnen een waterkansenkaart.
- De valleigebieden van het Klein Schijn, de Zwanebeek – Kotsbosloop, Kleine Beek – Waterstraatse Loop en het Groot Schijn worden aangeduid als (gemeentelijke) natuurverbindingen. Eveneens het Anti-Tankkanaal wordt bevestigd als een bovenlokale natuurverbinding.

[11] Goedgekeurd op 02 maart 2006 door de deputatie van de provincieraad Antwerpen (BS 23/03/2006).

- Er worden groene dooraderingen voorzien vanuit de open ruimte verbinding Groot Schijn – Putse Heide – Het Moer naar het oostelijke woonpark.
- Vastleggen van recreatieve fiets- en wandelroutes langsheen de attractiepunten van de gemeente.

C. Ontwikkelingsperspectieven per deelstructuur

De natuurlijke – landschappelijke en agrarische structuur

- Natuurverbinding

  De verbindingsgebieden zijn die gebieden die ofwel grensoverschrijdend ofwel op gemeentelijk niveau belangrijk geacht worden voor het realiseren van (ecologische) verbindingen tussen twee of meerdere natuurlijke gebieden. Ze garanderen min of meer het aaneensluiten van de (gemeentelijke) kwetsbare zones. Door deze gebieden met elkaar te verbinden ontstaat een ecologisch netwerk. In de gemeente Schilde worden deze verbindingen gevormd door de belangrijkste beekvalleien van de gemeente. Het ruimtelijk beleid dat gewenst is in de verbindingsgebieden is gericht op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van kleine landschapselementen, waterkwaliteit en de ecologische inrichting van het geheel. Dit moet evenwel gebeuren in evenwicht met de andere functies van het gebied. Het bouwvrij houden van de verbindingsgebieden staat voorop. Beekvalleien kunnen tot belangrijke groen-blauwe ontwikkelen die niet alleen een belangrijke ecologische functie hebben, maar ook maatschappelijk van belang zijn. Herwaardering van winterbeddingen kan bijvoorbeeld een belangrijke maatregel tegen wateroverlast zijn. In combinatie met wandelpaden of fietspaden kunnen ze een belangrijke meerwaarde vormen naar recreatie, woon-schoolverkeer,… .

  Het betreft de volgende verbindingen:

  - Anti-Tankkanaal: bovenlokaal (fortengordel)
  - Klein Schijn: bovenlokaal
  - Zwanebeek – Kotsbosloop: gemeentelijk
  - Groot Schijn: bovenlokaal
  - Groot Schijn – Kleine Beek – Waterstraatse Loop: gemeentelijk

De toeristische – recreatieve structuur

- Behoud en kwaliteitsverhoging van attractiepunten gekoppeld aan recreatief fietsroutenetwerk

  Het is de bedoeling dat er een binding wordt gerealiseerd tussen de verschillende streefbeelden van (boven)lokale fietsroutenetwerken en de attractiepunten van de gemeente. De meeste (bestaande) fietsroutes passeren reeds de attractiepunten maar daar waar dat niet het geval is zou bijvoorbeeld gewoon een pijltje naar een bepaald attractiepunt kunnen gezet worden. Ook kan er in de verschillende brochures melding kunnen gemaakt worden van die bepaalde bezienswaardigheden in de gemeente Schilde. De attractiepunten zelf moeten enerzijds worden beschermd en anderzijds worden versterkt zodat zij in hun eigenheid, in hun toeristisch – recreatief nut en in hun samenhang met het gemeentelijk en regionaal

toeristisch-recreatief netwerk versterkt worden. Het verdient aldus de aanbeveling om in BPA's/RUP's met deze attractiepunten rekening te houden en ze ook vanuit toeristisch – recreatief oogpunt te benaderen. Het toeristische – recreatieve fietsroutenetwerk van Schilde bestaat uit de volgende relevante (streefbeeld) fietsroutes: Rasschaertroute, Waterwegenroute, Hendrik Consciencerouteen kastelenroute. Het relevante attractiepunt in de omgeving is de Dobbelhoeve.

4.3.3. BIJZONDERE EN ALGEMENE PLANNEN VAN AANLEG

Niet van toepassing

4.3.4. GEMEENTELIJK RUIMTELIJKE UITVOERINGSPLANNEN (GEMRUP)

Niet van toepassing

4.4. Relevante sectorale wetgeving

4.4.1. NATUURDECREET

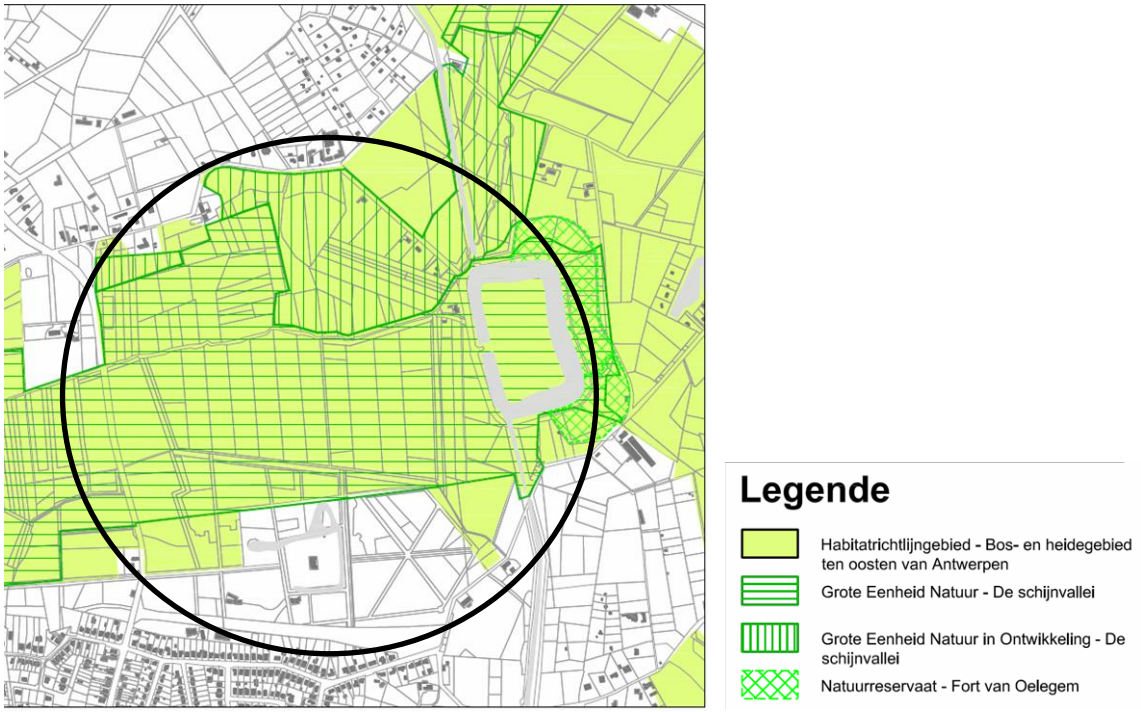

Figuur 16 Situering van het VEN, het Europese Habitatrichtlijngebied en natuurreservaten

A. Het Vlaams Ecologisch Netwerk 'de Schijnvallei'

De vallei van het Groot Schijn maakt omwille van de belangrijke natuurwaarden die er voorkomen deel uit van het Vlaams Ecologische Netwerk 'De Schijnvallei' (VEN- Grote Eenheid Natuur nr.319 en Grote Eenheid Natuur in Ontwikkeling nr. 319). De gebieden van het VEN en IVON vormen samen een netwerk van waardevolle natuurgebieden in Vlaanderen. Binnen deze gebieden wordt een beleid gevoerd dat gericht is op de instandhouding van de natuur, via speciale beschermingsmaatregelen.

Binnen deze gebieden staat het behoud en de ontwikkeling van de natuur- en waterbergingsfunctie voorop. Voor het VEN-gebied werd nog geen natuurrichtplan opgemaakt.

B. Europees Habitatrichtlijngebied – Natura 2000

Natura 2000 is een Europees natuurnetwerk dat de toekomst van Europa's meest kwetsbare dier- en plantensoorten en hun habitats verzekert. De Europese Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn vormen de juridische pijlers van Natura 2000. Op grond van deze richtlijnen is een samenhangend Europees netwerk van beschermde gebieden aangeduid, de zogenaamde speciale beschermingszones.

Het onderzoeksgebied behoort met uitzondering van het parkgebied rond het kasteel Vrieselhof grotendeels tot het Habitatrichtlijngebied BE 2100017 'Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen'. Dit habitatrichtlijngebied maakt deel uit van het Natura 2000 netwerk. Dit is een ecologisch netwerk gevormd door vogelrichtlijn- en habitatrichtlijngebieden dat het behoud van de meest waardevolle natuurgebieden op Europees vlak beoogt. Van de aangewezen habitats komen hier alluviale bossen (prioritair habitat 91E0), beukenbossen van het type met Ilex en Taxus-soorten (habitat 9120) en grasland met Molinea (habitat 6410) voor. Van de aangewezen soorten komen kleine modderkruiper en geel schorpioenmos voor in de vallei van het Groot Schijn.

De historische fortengordels van Antwerpen zijn eveneens aangeduid als habitatrichtlijngebied BE 2100045 'Historisch fortengordels van Antwerpen als vleermuizenhabitat'. De fortengordel vervult voor vleermuizen zeker als winterverblijfplaats een belangrijke rol. Het is een complex van oude forten, schansen en bunkers, inclusief historische grachten, van de eerste en tweede verdedigingsgordel rond Antwerpen. Voor een duurzame instandhouding van de vleermuizen is het aanduiden van zowel winter- als zomerverblijfplaatsen noodzakelijk. Het Fort van Oelegem en de instandhoudings-doelstellingen ervoor zijn echter niet opgenomen in dit habitatrichtlijngebied, maar in het habitatrichtlijngebied 'Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen'.

Naast de afbakening van de speciale beschermingszones, habitat- en vogelrichtlijngebieden, worden er ook instandhoudingsdoelstellingen voor deze zones opgemaakt. Deze maken aan iedereen duidelijk waar men naartoe wil met een bepaald gebied. Een eerste stap hierin was het vastleggen van gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen (G-IHD). Ze geven weer wat in totaal in Vlaanderen nodig is om de bedreigde Europese soorten en habitats een veilige toekomst te geven. De G-IHD zijn op dit ogenblik principieel door de Vlaamse Regering goedgekeurd. Een volgende stap is het verfijnen van de instandhoudingsdoelstellingen per speciale beschermingszone. Dit zijn de specifieke instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD). Momenteel worden instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatrichtlijngebied 'Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen' geformuleerd. Deze worden behandeld onder de sectorale studies (zie 3.4.1).

C. Vlaamse natuurreservaten

Het gebied ter hoogte van het vroegere glacis van het Fort van Oelegem is een Vlaams natuurreservaat. Het is in eigendom van en wordt beheerd door het agentschap voor Natuur en Bos. Momenteel kent dit glacis in het oosten een gebruik als landbouwgrond.

4.4.2. REGELGEVING MONUMENTEN EN LANDSCHAPPEN

A. Beschermde dorpsgezichten, monumenten en landschappen

Volgende gebouwen of gebieden zijn beschermd als dorpsgezicht, landschap of monument.

type object	*omschrijving*	*objectnr.*	*besluit*
dorpsgezicht	de 'Dobbelhoeve' met omgeving	OA002524	03.09.1981
landschap	de Vallei van het Groot Schijn	OA001895	19.12.1990
landschap	de Antitankgracht	OA000128	30.12.1993
landschap	domein Vrieselhof	OA003480	26.05.2005
monument	het kasteel Bleekhof	OA002503	11.09.1981
monument	Fort	OA000142	09.06.1995
monument	de 'Dobbelhoeve'	OA002518	03.09.1981

Bron: AGIV Vlaanderen en www.onroerenderfgoed.be (op 22.01.2010)

Voor het beschermde landschap van het Antitankgracht werd een landschapsbeheerplan opgemaakt.

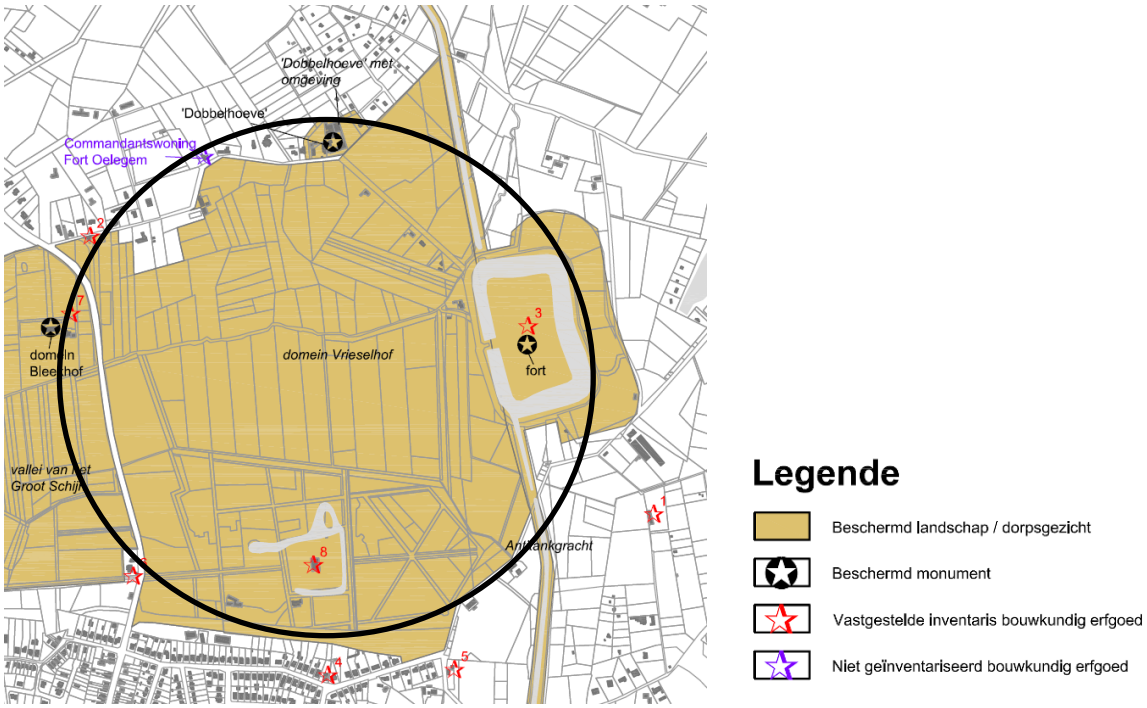

Figuur 17 Beschermde dorpsgezichten, monumenten, landschappen en vastgesteld bouwkundig

B. Vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de elementen uit figuur 4 opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed.

nr. figuur	*omschrijving*	*objectnr.*	*vastgesteld*
1	"Grote Spaendervoorthoeve"	13946	Ja
2	Woning ca. 1910	13950	Ja
3	Fort	13951	Ja
4	Oude toegang naar Vrieselhof	13961	Ja
5	Hoevetje, overblijfsel "De Grote Smoutmolen"	13960	Ja

nr. figuur	*omschrijving*	*objectnr.*	*vastgesteld*
6	"Vriesele hoeve"	13980	Ja
7	"Bleyckhof", linnenblekerij 1748	13982	Ja
8	"Vrieselhof", kasteel neo-Vlaamse renaissance	13981	Ja

Bron: www.vioe.be (op 22.01.2010)

C. Archeologisch erfgoed

Conform art. 4 § 2 van het Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003) en 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

D. Landschapsatlas

Het studiegebied behoort tot de ankerplaats 'Vallei van het Schijn met kastelen Schilde, Bleyckhof en Vrieselhof'. Het onderzoeksgebied is eveneens gelegen in de relictzone 'R100078 – Vallei van de Grote Schijn, kasteeldomeinen en bosgebieden'. Hiernaast bevinden er zich eveneens het lijnrelict 'Antitankgracht' en de puntrelicten 'Dobbelhoeve', 'kasteel Bleekhof', 'fort van Oelegem', 'Vrieselhof' en 'kasteel Vrieselhof'.

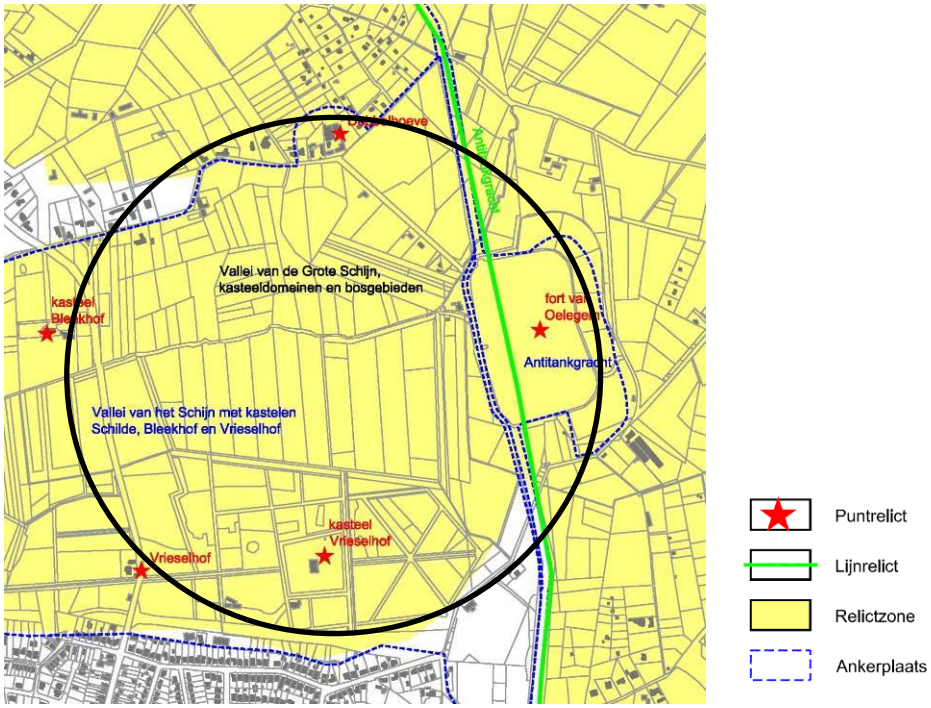

Figuur 18 Uittreksel uit de landschapsatlas

E. Inventaris van hoevepunten

Er is een inventaris van hoevepunten opgemaakt door Toerisme Provincie Antwerpen samen met Rurant. Hierin zijn een aantal hoeves geselecteerd als toeristisch relevant. De Dobbelhoeve is hier één van.

4.5. Sectorale studies en beleidsdocumenten

4.5.1. STUDIES EN BELEIDSPLANNEN M.B.T. DE SECTOR NATUUR - WATER

A. Instandhoudingsdoelstellingen habitatrichtlijngebied BE 2100017 – Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen

Op 10 juni 2011 werd het ontwerprapport voor de instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatrichtlijngebied BE 2100017 afgewerkt door het agentschap voor Natuur en Bos om voorgelegd te worden aan de bovenlokale consultatie. In dit rapport worden algemene instandhoudingsdoelstellingen voor het volledige habitatrichtlijngebied voorop gesteld. Een aantal elementen die specifiek van toepassing zijn op het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem worden hier aangehaald.

Het Vrieselhof in de vallei van het Groot Schijn te Oelegem wordt in het rapport aangegeven als één van de uiterst zeldzamen plaatsen in Vlaanderen waar blauwgrasland (6410_mo) voorkomt. Het subtype komt er voor in combinatie met vochtig heischraal grasland op een perceel dat 's winters plasdras staat. De oppervlakte bedraagt 0,24 ha. Geel schorpioenmos komt er in zeer lage aantallen voor. Dit is de enige vindplaats van deze soort in Vlaanderen. Verder komen er typische plantsoorten zoals blonde zegge, blauwe zegge, vlozegge en blauwe knoop voor. De te kleine oppervlakte buiten beschouwing gelaten is de actuele staat van instandhouding van het blauwgrasland goed tot uitstekend. Verstoring blijft er zeer beperkt.

In dit habitatrichtlijngebied komen verscheidene soorten vleermuizen voor. Op basis van het aantal waarnemingen zijn deelgebied 1 (met het fort van Oelegem, de schans van Schilde en enkele met succes voor vleermuizen ingerichte bunkers in het Vrieselhof), deelgebied 6 (Zoerselbos) en deelgebied 11 (Grotenhoutbos) de belangrijkste deelgebieden voor vleermuizen. Op basis van de overwinterende populatie in het fort van Oelegem werd het habitatrichtlijngebied in de G-IHD als essentieel aangeduid voor de bechsteins vleermuis en de franjestaart, als zeer belangrijk voor de brandts vleermuis/gewone baardvleermuis, de watervleermuis, de ingekorven vleermuis en de gewone grootoorvleermuis/grijze grootoorvleermuis, en als belangrijk voor de meervleermuis.

Het fort van Oelegem is op basis van de jaarlijkse aantallen overwinterende vleermuizen de op één na belangrijkste winterverblijfplaats van de binnenste en buitenste fortengordel rond Antwerpen. Verkennend zwermonderzoek in het najaar van 2010 toonde aan dat het fort van Oelegem een belangrijke zwermplaats is voor (minstens) volgende soorten: watervleermuis, gewone baardvleermuis, franjestaart, ingekorven vleermuis, gewone grootoorvleermuis en gewone dwergvleermuis. Onderzoek in omliggende forten doet veronderstellen dat - mits onderzoek in andere fortdelen of op andere data – deze soortenlijst nog kan uitbreiden met minstens drie soorten.

De instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatrichtlijngebied worden opgesteld voor de verschillende natuurclusters: het boslandschap, het heidelandschap, het open beekdallandschap, kleinschalige landschappen en vleermuisverblijf-, zwerm- en paarplaatsen en voor de verschillende habitats binnen deze natuurclusters.

Instandhoudingsdoelstellingen boslandschap:

- kwaliteitsverbetering op vlak van structuur;
- realisatie van grote boshabitatkernen;
- herstel van de natuurlijke hydrologie;
- realisatie geschikt habitat doelsoorten – waaronder een aantal vleermuissoorten.

Instandhoudingsdoelstellingen heidelandschap:

- realisatie van drie middelgrote heidekernen van topkwaliteit;
- kwaliteitsverbetering van de heidehabitats;
- uitbreiding van vennen met Oeverkruidgemeenschappen en van de populaties drijvende waterweegbree;
- realisatie geschikt habitat doelsoorten – waaronder een aantal vleermuissoorten.

Instandhoudingsdoelstellingen open beekdallandschap:

- realisatie van een aaneensluitend netwerk van habitatwaardige beektrajecten met gezonde populaties van rivierdonderpad en kleine modderkruiper;
- herstel van de lokale hydrologie en van een aangepast graslandbeheer in de beekvalleien.

Instandhoudingsdoelstellingen kleinschalige landschappen:

- behoud, herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen en halfopen landschappen als foerageergebied voor een aantal vleermuissoorten.

Instandhoudingsdoelstellingen vleermuisverblijf-, zwerm- en paarplaatsen:

- behouden, verbeteren en bufferen van het geschikt microklimaat in het fort van Oelegem zodat aan een aantal kwaliteitseisen voldaan wordt.

Volgende inspanningen ter realisatie van een aantal doelen worden voor deelgebied 1, waar het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem deel van uitmaakt, als prioritair aangeduid:

- omvorming van niet-habitatwaardig bos naar boshabitats;
- effectieve bosuitbreiding;
- natuurgericht beheer van boshabitats;
- uitbreiding en aangepast beheer van beekbegeleidende graslanden en ruigtes;
- herstel van de natuurlijke hydrologie en verbeteren van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit;
- aangepast beheer van waterlopen.

Zeer concreet voor het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem wordt de lokale uitbreiding van het blauwgrasland tot maximum 1,5 ha via omvorming van enkele percelen alluviaal bos voorop gesteld. Hieraan gekoppeld wordt er gestreefd naar de uitbreiding van de populatie van geel schorpioenmos in het Vrieselhof tot meer dan 100 m² of meer dan 10 duidelijk gescheiden groeiplaatsen.

Voor het Fort van Oelegem worden specifieke doelstellingen met betrekking tot het belang van het fort als overwinteringsplaats voor vleermuizenpopulaties voorop gesteld. De functie als vleermuizenreservaat (enkel begeleide rondleidingen tussen half mei en eind augustus toegelaten)

wordt strikt behouden. Op de fortgracht wordt een natuurlijk visbestand nagestreefd. Gezien onder meer de grote aantallen overwinterende vleermuizen, en bijgevolg waarschijnlijk ook veel zwermende dieren, dient er onderzoek naar zwermgedrag te gebeuren om invlieg-, zwerm- en paringsplaatsen af te bakenen en tijdelijk af te sluiten om verstoring te vermijden.

B. Ecologische inventarisatie en visievorming in het kader van integraal waterbeheer – stroomgebied van het Groot Schijn

In 2005 werd de ecologische inventarisatie en visievorming voor het Groot Schijn afgerond. Het gedeelte van het Groot Schijn dat doorheen het domein Vrieselhof stroomt, maakt deel uit van de middenloop Groot Schijn. Voor dit deelgebied wordt volgend streefbeeld voorop gesteld. Dit deel van het Schijnbekken is van zeer groot ecologisch belang en bestaat dan ook voor een groot deel uit natuurkerngebieden. Op lange termijn moet dit een aaneengesloten groene zone vormen met slechts sporadisch aan de rand enkele weilanden en akkers. In de valleigebieden wordt opnieuw gestreefd naar een volledig herstel van de oorspronkelijke valleivegetaties met beekbegeleidende bossen, moerassen en soortenrijke vochtige graslanden. Vooral de schraalgraslanden hebben hier een hoge prioriteit. Binnen deze ecologische functie moet wel ruimte blijven voor zachte recreatie. In het Groot Schijn zelf moet migratie voor vissen weer volledig mogelijk zijn en ook de laterale verbindingen naar het valleigebied moeten hersteld worden (grachten…). Vrije meandering en structuurvorming is mogelijk in het ganse traject en dient bij rechtgetrokken delen bevorderd te worden. Zo moet ook de waterloop volledig zijn ruimte kunnen innemen zonder enige belemmering. Aan de waterkwaliteit moet nog steeds gewerkt worden om deze even goed te houden.

Binnen het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem wordt een specifiek knelpunt aangehaald. Bij de sifons die het Groot Schijn onder de antitankgracht leiden zijn roosters aanwezig om het meestromend afval tegen te houden. Door de ophoping van afval creëren deze echter een verval in de waterloop, met hoge stroomsnelheden aan de zijkanten van de roosters. Door regelmatig beheer kan dit knelpunt beperkt worden. Dit onderhoudswerk kan echter beperkt worden door de installatie van schuine roosters.

Voor het provinciaal domein Vrieselhof wordt er een concreet project voorgesteld. Dit project streeft naar het herstel van het valleigebied van het Groot schijn met nadruk op het behoud van het blauwgrasland. Als belangrijkste knelpunt komt de waterkwaliteit, zowel oppervlakte- als grondwaterkwaliteit naar voren. De oppervlaktewaterkwaliteit is reeds vrij hoog, maar zonder een verdere verbetering is het niet verantwoord om het blauwgrasland en omgeving te laten overstromen. Hiertoe dient een oplossing te worden gezocht voor het agrarisch gebruik van de gronden in de omgeving en eveneens de lozingen van huishoudelijk afvalwater in het nabije grachtenstelsel.

Om de structuur van de waterloop verder te ontwikkelen, wordt gedacht om het Groot Schijn hier te verondiepen en de oeverwallen te verlagen. Hierdoor stijgt het waterpeil en wordt de oude loop steeds meer benaderd. Oorspronkelijk wat het Schijn hier immers veel ondieper en stroomde het in de winter vlechten door de vallei. Actieve hermeandering is hier niet gewenst, maar meandering kan wel gestimuleerd worden. Hierbij moet echter rekening gehouden worden met de effecten van deze ingrepen stroomopwaarts.

In het valleigebied dienen alle maatregelen genomen te worden om het blauwgrasland te laten uitbreiden. Niet alle omliggende percelen zijn echter reeds eigendom van de provincie Antwerpen, deze aankopen zijn prioritair. De overige graslanden dienen verder als hooiland beheerd te worden.

De broekbossen moeten behouden blijven. De aanwezige populier is stilaan aan het verdwijnen. Op middellange termijn kunnen de oeverwallen langs deze bossen plaatselijk afgegraven worden om opnieuw verbonden te worden met de waterloop. Op lange termijn moeten de op de zuidelijke oever opgehoogde percelen, nu beplant met naaldhout, afgegraven worden tot op het oorspronkelijke niveau.

C. Expertenadvies herstel blauwgraslandrelict en omgeving te Vrieselhof, Oelegem

In 2009 werd het eindrapport 'expertenadvies herstel blauwgraslandrelict en omgeving te Vrieselhof, Oelegem' voorgesteld. In het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem komt een blauwgraslandrelict voor. In dit blauwgraslandrelict, nu bijna 0,6 ha maar in de jaren vijftig van de vorige eeuw nog bijna 3,5 ha, komen verschillende zeer kenmerkende plantensoorten voor. Veel van deze soorten behoren nu tot de meest bedreigde soorten van Vlaanderen.

Het blauwgraslandrelict wordt omringd door weinig bemeste graslanden. De ligging van de verschillende percelen is weergegeven in onderstaande figuur. Het Blauwgraslandrelict (I) wordt begrensd door de Ratelaarweide (II) ten zuiden van het relict, en de Lange paardenweide (V) ten noorden hiervan. De Lange paardenweide wordt begrensd door een broekbos met daarin een diepe ontwateringssloot, het Langerandbos genaamd (VI). Meer naar het zuidoosten, langs het Schijn, ligt een klein, driehoekvormig perceel, de Tipweide genaamd (IV). Tussen de Tipweide en het Blauwgraslandrelict ligt een Elzenbroekbos met rabatten structuur (III). Een deel van dit bos, grenzend aan het blauwgraslandrelict, is reeds gekapt. Ten westen van het Blauwgraslandrelict liggen twee wat intensiever gebruikte graslanden, namelijk het perceel direct ten westen van het blauwgraslandrelict, verder de Pitrusweide, ook perceel W genaamd (VII), en wat meer noordelijk gelegen een gebied dat in het vervolg het Landbouwperceel wordt genoemd, ook bekend als de Hoge weide en Koeienweide (VIII).

Blauwgraslanden behoren tot de vegetatietypes die het meest zijn achteruit gegaan in Vlaanderen en het Brusselse gewest. Het blauwgraslandrelict in Vrieselhof, hoewel niet meer volledig ontwikkeld, maar wel met elementen uit heischrale graslanden en Kleine zeggen vegetaties, behoort hiermee tot één van de laatste locaties met blauwgrasland in Vlaanderen. Dit is dan ook één van de redenen dat dit gebied is aangewezen als habitatrichtlijngebied. Aangezien direct rond het blauwgraslandrelict nog meerdere vochtige, voormalige agrarische graslanden aanwezig zijn, is een belangrijk doel om het areaal van blauwgrasland in de toekomst te doen uitbreiden.

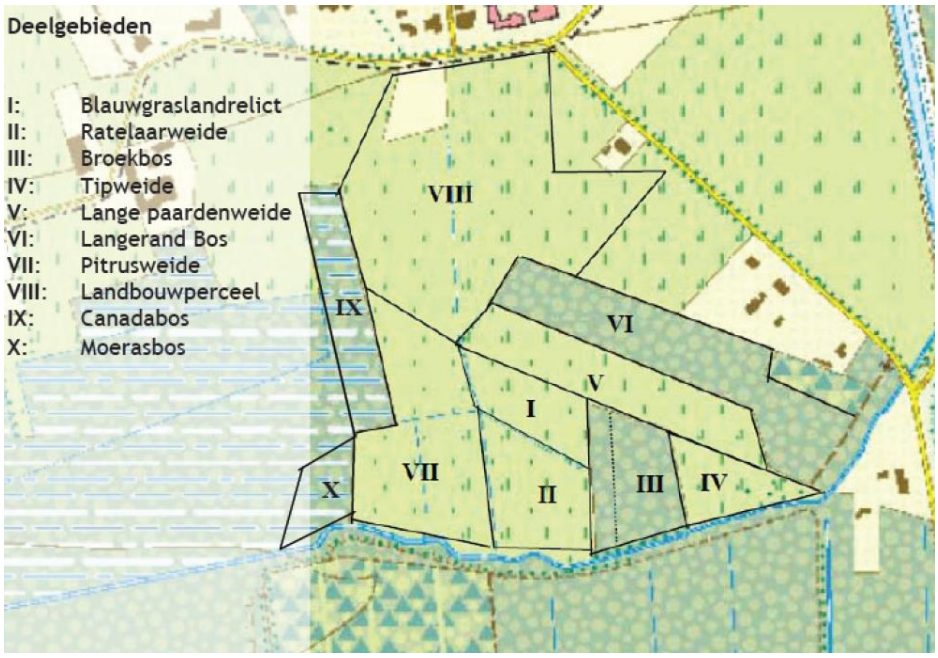

Figuur 19 Ligging van de verschillende percelen rondom het blauwgraslandrelict (bron: expertenadvies herstel blauwgraslandrelict en omgeving te Vrieselhof, Oelegem)

Uit de bodemchemische en ecohydrologische studie komen een aantal kansen en knelpunten naar voren, die van invloed zijn op het succesvol herstellen van de rond het blauwgraslandrelict gelegen graslanden, en het versterken van de kwaliteit van het nu aanwezige blauwgrasland.

De belangrijkste knelpunten worden hieronder aangegeven.

- versterking huidige Blauwgraslandrelict:
  - aanvoer en stagnatie van sulfaatrijk grond- en oppervlaktewater wat leidt tot een verhoogd risico van P-mobilisatie en ammoniumophoping en mogelijk (in de toekomst) tot ongewenst achteruitgang van het relict.
- ontwikkeling van de omliggende graslanden en het aanliggende elzenbroekbos:
  - de huidige toplaag bevat, met uitzondering van de ratelaarweide, te veel Olsen-P voor de gewenste blauwgraslandontwikkeling;
  - de bodem bevat zeer veel aan ijzer gebonden fosfaat. In combinatie met hydrologische veranderingen, en de aanwezigheid van sulfaat in het water, kan dit fosfaat alsnog beschikbaar komen voor de vegetatie waardoor verruiging zal optreden na inrichting.
  - waarschijnlijke bemesting met nitraat in het inzijggebied waardoor het grondwater in het onderzoeksgebied met sulfaat verrijkt wordt.

Naast deze knelpunten liggen er echter ook grote kansen in het gebied:

- het hydrologisch systeem lijkt intact, er wordt voldoende basenrijk grondwater aangevoerd, er is aanvoer van ijzerrijk (grond)water en de stijghoogtes van het grondwater zijn geschikt voor ontwikkeling van beekdalgraslandvegetaties. Dit is één van de belangrijkste voorwaardes voor succesvol blauwgraslandherstel!

- de bodems van de omringende graslanden zijn weliswaar bemest, maar niet diep geploegd waardoor het fosfaat slechts in de bovenste 40 cm van de bodem is opgehoopt. Hierdoor is het verschralen van de bodem door middel van afgraven een goede optie.
- de bodem in het gebied is nergens verzuurd, en is voldoende gebufferd voor de ontwikkeling van beekdalgraslandvegetaties.

Om de hier gestelde knelpunten op te lossen, en de aanwezige kansen te benutten, zijn mogelijke maatregelen opgesteld voor de verschillende knelpunten. De maatregelen zijn er op gericht de volgende situatie te bereiken:

- verwijderen van de geaccumuleerde hoeveelheid fosfaat in de voormalige landbouwpercelen. Dit kan gebeuren door het verwijderen van de bovengrond. De plagdiepte per perceel is daarbij bepaald middels analyse van de Olsen-P concentraties, de totaal-P waarden, de Fe- en S-gehalten over de diepte, gebaseerd op de in de praktijk gemeten referentiewaarden, gecombineerd met de ervaring en kennis van het projectteam.
- zorgen dat het grondwater niet te veel stagneert in en direct rond het blauwgraslandrelict (zeker daar waar het sulfaatgehalte hoog is), maar dat kwelinvloed optimaal blijft in wortelzone en de duurlijnen van het grondwater geschikt blijven voor de gewenste vegetatietypen.

D. Biologische waarderingskaart

Volgende vegetaties zijn terug te vinden in het gebied cf. de biologische waarderingskaart (INBO 2010, versie 2.2).

- Biologisch zeer waardevolle vegetaties:
  - eutrofe plassen (ae) en oligotrofe tot mesotrofe waterplassen met natuurlijke oevers (aom);
  - natte hooilanden (hc), onbemest vochtig pijpenstrootjesgrasland (hm), zure borstelgrasvegetaties (hn), mesofiel hooiland (hu);
  - rietlanden (mr);
  - zuur eiken-beukenbossen (qs) en zeer arm zuur eikenbos (qb);
  - wilgenstruweel (sf);
  - alluviale bossen op minerale bodem (va), mesotroof elzen-essenbos (vm) en nitrofiele alluviale elzenbossen (vn);
  - fort (kf).
- Biologisch waardevolle tot zeer waardevolle vegetaties:
  - weilanden met relicten van hooilanden en kleine landschapselementen;
  - gemengde naaldhout- en loofhoutbossen (p + q bossen).

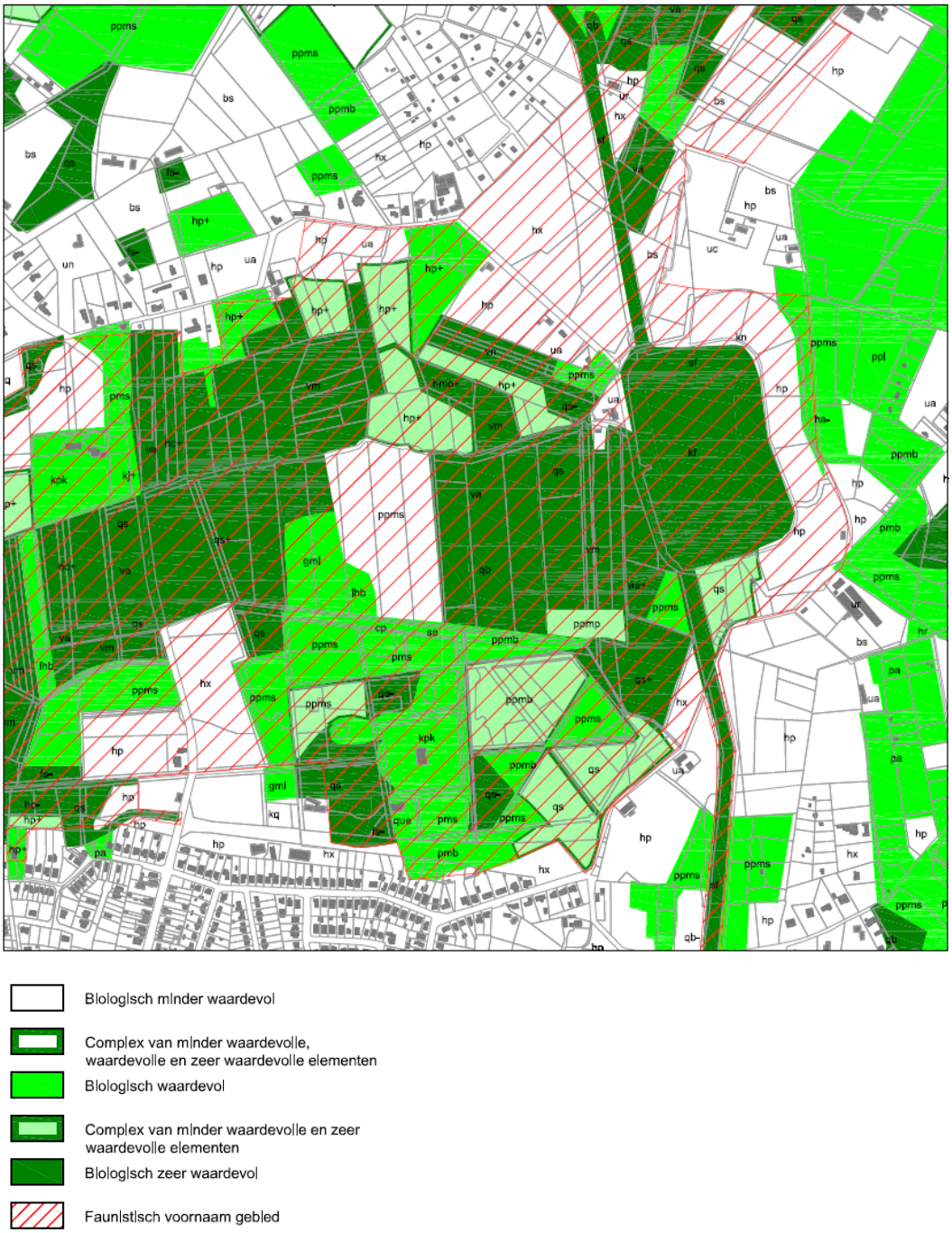

Figuur 20 Biologische waarderingskaart (bron: INBO 2010)

- Biologisch waardevolle vegetaties
  - soortenrijk grasland met relicten van halfnatuurlijke graslanden (hp+), soortenrijke weilanden met zeer veel sloten (hpr+) en lijnrelicten van natte ruigten en hooilanden (k(hf) en k(hc));
  - gedegradeerde heide met adelaarsvaren (cp);
  - naaldhoutaanplanten (pmh, pms, pmb, pa) en dennenaanplanten (ppmb, ppms);
  - gemengde loofhoutaanplanten (gml) en populierenaanpanten op natte plaatsen (lhb);

  - kapvlakten (se).
- Biologisch minder waardevol met waardevolle elementen:
  - voormalig stort (ko) met naaldhoutaanplanting (ppms);
  - soortenarm grasland (hx) met relicten van struisgrasvegetaties (k(ha)).
- Biologisch minder waardevol:
  - akkers (bs) en weilanden (hx, hp);
  - bebouwing (un, ur, ua).

Historisch permanent grasland is cf. art. 2 §5 van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu een halfnatuurlijke vegetatie bestaande uit grasland door het langdurige grondgebruik als graasweide, hooiland of wisselweide met ofwel cultuurhistorische waarde, ofwel een soortenrijke vegetatie van kruiden en grassoorten waarbij het milieu wordt gekenmerkt door aanwezigheid van sloten, greppels, poelen, uitgesproken microreliëf, bronnen of kwelzones. In bijlage IV van het besluit van de Vlaamse Regering van 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu wordt indicatief verwezen naar volgende karteringseenheden: Hc, Hj, Hf, Hm, Hmo, Hmm, Hme, Hk, Hd, Hv, Hu, Hpr, Hp*, Hp+Mr, Hp+Hc(Kn) en Hp. Dit impliceert dat een aantal zones in het plangebied kunnen gezien worden als historisch permanent grasland. Het blauwgrasland is er hier één van.

4.5.2. STUDIES EN BELEIDSPLANNEN M.B.T. DE SECTOR LANDSCHAP

A. Landschapsbeheerplan Antitankgracht

De Antitankgracht is sinds 1993 geklasseerd als beschermd landschap. In 2007 werd het landschapsbeheerplan voor de Antitankgracht afgewerkt. De belangrijkste elementen met betrekking tot de gewenste ontwikkelingen in het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem worden hier aangehaald. Het Fort van Oelegem vormt beheereenheid 42 welke als volgt wordt omschreven.

Het fort van Oelegem is niet vrij toegankelijk. Het wordt beheerd als winterverblijfplaats voor vleermuizen. Langs de westkant loopt een verharde weg, om het fort heen loopt een onverharde weg. De gronden rond het fort zijn voornamelijk weilanden. De houtkanten zijn grotendeels matig hoog, soms laag. Behalve langs de westzijde komt Amerikaanse vogelkers vrij frequent voor. Plaatselijk groeit er ook robinia en Amerikaanse eik. Langs de westzijde groeit vooral veel wilg en zwarte els, langs de oostzijde vooral berk, sporkehout, wilde lijsterbes en zomereik. Er is nauwelijks watervegetatie.

Als doel voor deze beheereenheid wordt gesteld: verhogen van de natuurlijke en esthetische waarde van de fortgracht met bijzondere aandacht voor de overwinterende vleermuizen in het fort. Om dit doel te bereiken worden een aantal beheermaatregelen verbonden aan de algemene visie op het gebied voorgesteld:

- historische elementen:
  - plaatsen van infoborden;

  - herstellingswerken.
- esthetische elementen:
  - verwijdering houtopslag aan dammen;
  - lichtingskappen en gefaseerd hakhoutbeheer;
  - verwijdering visueel storende sieraanplanten;
  - aanpak illegale constructies;
  - verwijderen sluikstort en zwerfvuil;
  - sensibilisatie ter voorkoming van zwerfvuil en sluikstort.
- natuurwetenschappelijke elementen:
  - hakhoutbeheer houtkant;
  - onderhoud houtkanten;
  - bestrijding Amerikaanse vogelkers, rhododendron en andere houtige exoten;
  - weren van ongewenst verkeer: rond het fort wordt met jeeps, quads, moto's en dergelijke rondgereden waardoor de jaagpaden sterk verbreed en volledig kapotgereden zijn. Deze stukken dienen goed afgesloten te worden. Langs de noordzijde zouden paaltjes of andere obstakels moeten verhinderen dat de weg onnodig breed wordt.
  - inrichting bouwwerken voor vleermuizen.
- toegankelijkheid en recreatie:
  - uitwerken route;
  - afsluiten forten en andere kwetsbare plaatsen;
  - onderhoud halfverharding;
  - afstemmen beheerwerken op onderhoud wegdek.;
  - plaatsen van infoborden: de huidige beheerder (Natuur 2000) organiseert natuureducatieve activiteiten. Deze activiteiten sluiten aan bij het concept van een thematisch leerpad langs de Antitankgracht. De link met het provinciaal domein Vrieselhof biedt hier nog een extra meerwaarde.
- visserij:
  - sensibilisatie i.v.m. visstandbeheer, respecteren en handhaven wetgeving i.v.m. visserij.

4.5.3. STUDIES EN BELEIDSPLANNEN M.B.T. DE SECTOR TOERISME, RECREATIE EN SPORT

A. Integraalstudie Recreatieve ontsluiting van de Antitankgracht

In juli 2011 werd de Integraalstudie 'Recreatieve ontsluiting van de Antitankgracht' afgerond. De Antitankgracht is een structuurbepalend element met bijzondere kenmerken én een grensoverschrijdend karakter. Ze kent dan ook de potentie om te fungeren als de 'Ruggengraat van de Voorkempen'. Om deze potentie te realiseren wordt een visie ontwikkeld die deze ruggengraatfunctie versterkt. Deze visie bouwt voort op een aantal karakteristieken welke van de Antitankgracht een bijzonder verhaal maken om te beleven, namelijk:

- het militair erfgoed onder de vorm van forten, schansen, sluizen… met een uitgekiend watersysteem en een kilometerslange gracht;
- de verschillende militaire relicten hebben een waardevolle ecologische functie gekregen;
- langsheen de Antitankgracht heeft zich doorheen de jaren een kraal van diverse landschappen ontwikkeld.

De beleving van de Antitankgracht wordt tot slot ondersteund door het toepassen van huisstijlelementen welke ontwikkeld werden in het kader van het project 'Forten en Linies in een Grensbreed Perspectief'.

Om de militaire, ecologische en landschappelijke rijkdom van de Antitankgracht te delen met het publiek en om bezoekersstromen vervolgens te sturen, is er behoefte aan enkele juist geplaatste onthaalpoorten en informatiepunten met bijhorende voorzieningen. Rustpunten moeten bezoekers de gelegenheid bieden te genieten van de zintuiglijke rijkdom van de Antitankgracht. Het Vrieselhof wordt geselecteerd als een onthaalpoort. Bovenop de reeds aanwezige infrastructuur wordt aangegeven dat het gewenst is om hier fietsverhuur, een infobord en infobrochures te voorzien. Het Fort van Oelegem wordt geselecteerd als een info- en rustpunt waar de realisatie van een infobord gewenst is.

In de integraalstudie wordt eveneens een uitspraak gedaan over het gewenste profiel van het volledige traject langsheen de Antitankgracht. De keuze van één materiaal voor het ganse traject, boskiezel, zorgt voor een versterking van het lijnvormige karakter van de Antitankgracht. Op lange termijn wordt voor het fietspad langs de Antitankgracht ter hoogte van het provinciaal domein Vrieselhof een concrete actie vooropgesteld. Voor het merendeel is hier reeds een fietspad aanwezig, dit maakt ook reeds deel uit van het recreatief fietsroutenetwerk. Wanneer dit fietspad in de toekomst echter dient te worden heraangelegd, dient het profiel uit de conceptnota (met boskiezel) gehanteerd te worden.

4.6. Juridisch-technische aspecten

4.6.1. VERGUNNINGENTOESTAND

A. Gemeente Ranst

Onderstaande tabel geeft de vergunningentoestand aan, zoals geïnventariseerd door de gemeente Ranst.

perceelnummer	*bouwdossiernr*	*adres*	*vergunning voor :*
2A/383K	1983/00011	Schildesteenweg 79	verbouwen remisegebouw Vrieselhof
2A/408C, D	1993/00270	Schildesteenweg 79	verbouw en uitbreiden werkhuizen
	1999/00272	Schildesteenweg 79	weigering uitbreiden dienstgebouw
2A/604C2, W	1976/20031	Schildesteenweg 76A	bouwen stal
	1994/00190	Schildesteenweg 76A	weigering bouwen muurtje
	1974/20035	Schildesteenweg 76A	bouwen loods
	1994/00288	Schildesteenweg 76	vellen hoogstammige bomen
2A/412C	1996/00249	Schildesteenweg 75A	weigering regularisatie stallen

perceelnummer	*bouwdossiernr*	*adres*	*vergunning voor :*
2A/129G	1966/20007	Goorstraat 8	bouwen woning
2A/133K, L	1964/20030	Goorstraat 4	weigering bouwen kippenhok
	1968/K/20001	Goorstraat 4	bouwen koepel
2A/133W	2001/00093	Goorstraat 12	weigering verbouwen dakkapellen
2A/133P	1974/20008	Goorstraat 14	bouwen woning
2A/133V	niets gevonden		
2A/134G	BM 1988/20013		bouwmisdrijf plaatsen stacaravan
2A/106D	opbouw 1946		
2A/313H	niets gevonden		
2A/87G	1983/00064	Knodbaan 83	plaatsen tijdelijke blokhut Edele Brigands
	1987/00192	Knodbaan 83	plaatsen chalet Edele Brigands
	BM 1991//20046	Knodbaan 83	oprichten koterijen

B. Gemeente Schilde

Onderstaande tabel geeft de vergunningentoestand aan, zoals geïnventariseerd door de gemeente Ranst.

perceelnummer	*bouwdossiernr*	*adres*	*vergunning voor :*
2B/243C	1957/149	Goorstraat 41-43	bouwen van een varkensstal
2B/242D	1958/164	Goorstraat 41-43	bergplaats
2B/242D	1973/199	Goorstraat 41-43	koestal
2B/242D	1981/72	Goorstraat 41-43	vergroting koestal
2B/242D	1987/184	Goorstraat 41-43	weigering aanbouwen melkhuis
2B/242D	1987/204	Goorstraat 41-43	bouwen opslagplaats voor hooi en stro
2B/242D	1992/264	Goorstraat 41-43	bouwen van een foliebassin
2B/241P	1993/87	Goorstraat 41-43	bouwen loods
2B/241P	1996/172	Goorstraat 41-43	loods
2B/241P	1997/10	Goorstraat 41-43	uitbreiden loods
2B/242D	2001/363	Goorstraat 41-43	regularisatie bestemmingswijziging, namelijk omvormen schuur tot winkelruimte

4.6.2. WEGENIS EN WATERLOPEN

Kaart 9 Uittreksel uit de Atlas der Buurtwegen

Kaart 10 Uittreksel uit de Atlas der Waterlopen

De verschillende officiële buurtwegen en voetwegen worden aangeduid op kaart 9. De openbare wegenis die het plangebied omgeven zijn:

- Schildesteenweg;
- Goorstraat (deels binnen plangebied);
- Knodbaan.

De waterlopen die het plangebied doorkruisen zijn aangeduid op kaart 10. De antitankgracht is hier niet op weergegeven. De waterlopen binnen het plangebied worden beschreven onder 8.2 – watertoets.

Langsheen de verschillende waterlopen geldt een erfdienstbaarheidszone van 5,00 m die de beheerder van de waterloop moet toelaten om de nodige onderhouds- en herstelwerken uit te voeren.

4.6.3. EIGENDOMSSTRUCTUUR

Kaart 11 Eigendomsstructuur

De eigendomsstructuur van het gebied is verdeeld tussen private en publieke eigenaars. Het grootste gedeelte van de terreinen met centraal het provinciaal domein Vrieselhof is in eigendom van de provincie Antwerpen. Sinds 1974 is de provincie tevens eigenaar van delen van het beekdalgebied rond het Schijn met waardevolle biotische en abiotische invullingen. Binnen dit eigendom vallen ook het blauwgraslandrelict en een gedeelte van de aangrenzende percelen.

De strook langs de Antitankgracht en langs het Fort van Oelegem is voornamelijk in eigendom van het Vlaams Gewest.

Tevens zijn in het gebied enkele percelen in privaat grootgrondbezit, zoals domein 'Bleekhof' en de omgeving van de Dobbelhoeve. De eigendomsstructuur wordt hier op kaart 11 gedetailleerder weergegeven gezien het grote belang van de activiteiten op deze percelen voor het blauwgrasland.

Het Fort van Oelegem is eigendom van een private firma die het ter beschikking stelt aan de plaatselijke natuurvereniging Natuur 2000. Deze vereniging staat in voor het beheer van het gebouw en de aanwezige vleermuispopulaties.

5. Randvoorwaarden van het plan

5.1. Taakstellingen

Uit verschillende invalshoeken worden voor het onderzoeksgebied diverse taakstellingen naar voren geschoven.

Uit het planningsproces voor landbouw, natuur en bos - regio Antwerpse Gordel - Klein-Brabant van de Vlaamse overheid komt de vraag om in het 'bosgebied Kasteel Bleekhof – Putse heide' een bosuitbreiding te realiseren met een richtcijfer van 20 ha. Hierbij wordt vermeld dat de landbouw in functie van de Dobbelhoeve behouden kan blijven. Ook in de vallei van Groot Schijn en de Tappelbeek wordt er een bosuitbreiding vooropgesteld met een richtcijfer van 5 ha voor de versterking van het Europese habitatrichtlijngebied en dit in samenhang met de cultuurhistorische en landschappelijke context van het gebied. Bovenstaande taakstelling omvat een ruimere omgeving dan het onderzoeksgebied.

In het expertenadvies 'herstel blauwgraslandrelict in de omgeving van het Vrieselhof', gepresenteerd door het Agentschap natuur en Bos (2008)[12], wordt de uitbreiding van het aanwezige blauwgrasland beoogd. Hiertoe worden een aantal maatregelen voorgesteld die zich in eerste instantie focussen op de percelen in de onmiddellijke omgeving van het reeds aanwezige blauwgrasland. In de instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatrichtlijngebied 'Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen' wordt de uitbreiding van het aanwezige blauwgrasland opgenomen als specifieke doelstelling. Het gaat om een lokale uitbreiding tot maximum 1,5 ha via omvorming van enkele percelen alluviaal bos.

Bij de uitwerking van de gewenste ontwikkelingsperspectieven dienen beide taakstellingen in rekening genomen te worden. Ze dienen steeds ten opzichte van elkaar afgewogen te worden waarbij ook de overige waarden (natuurlijke, erfgoedkundige, landschappelijke, landbouwkundige…) in het gebied niet uit het oog verloren worden. De uiteindelijke keuze voor een specifieke ontwikkeling zal dan ook het resultaat zijn van een gefundeerde afweging van al deze aspecten.

5.2. Behoeften

Vanuit de bestaande en geplande nieuwe activiteiten ontstaan er bijkomende behoeften voor het gebied. Deze behoeften moeten afgetoetst worden aan de visie die opgebouwd wordt voor het gebied en aan de draagkracht van de omgeving.

5.2.1. ONTHAALPOORT VRIESELHOF – FORT VAN OELEGEM

Met de aanduiding van het provinciaal domein Vrieselhof als poort tot de bakenreeks van de fortengordel en de recreatieve route van de Antitankgracht zal het bestaande bezoekersprofiel wijzigen.

In de huidige situatie functioneert domein Vrieselhof hoofdzakelijk op lokaal niveau. Bezoekers uit de omgeving komen voor een wandelingetje, een jogging, een hapje en een drankje in de Remise of

[12] bron PowerPoint Stuurgroep 1 expertenadvies herstel blauwgraslandrelict en omgeving te Vrieselhof, Oelegem

ze laten er hun hond uit. Minder talrijk, maar wel dagelijks van de partij, zijn de recreatieve fietsers die het netwerk van routes aansluitend op de Antitankgracht verkennen. Ondanks de moeilijke verbinding tussen de Antitankgracht en het Vrieselhof vinden sommigen de weg naar het provinciaal domein, aangetrokken door de parking en de horeca.

Op gezette tijdstippen is domein Vrieselhof plek van afspraak voor natuurverkenningen en –wandelingen. De onmiddellijke nabijheid van de Vallei van het Groot Schijn met haar buitengewone natuurwaarden maakt domein Vrieselhof hiervoor de geschikte uitvalsbasis. De bijgebouwen van het provinciaal domein bieden onderdak aan kleine tentoonstellingen en workshops in kader van deze activiteiten. Kasteel Vrieselhof en het Fort van Oelegem zijn hierbij niet of slechts zeer beperkt betrokken.

Door de aanduiding van het Vrieselhof als poort zal de bovenlokale functie in belang toenemen. De invulling en de ruimtelijke organisatie van de poort Vrieselhof – Fort van Oelegem dienen vanuit deze optiek te worden benaderd.

Gezien de centrale ligging in de vallei van het Groot Schijn en de grote natuurwaarde van het fort kan natuureducatie en natuurontmoeting een sterk uitgangspunt vormen. Ook educatie en informatieverschaffing met betrekking tot de verschillende landschapstypes en het militaire en andere erfgoed is een belangrijke opportuniteit.

De inrichting van de onthaalpoort Vrieselhof – Fort van Oelegem zal aanpassingen vereisen in functie van het gewenst toekomstig en bovenlokaal functioneren. Specifiek in relatie tot de poortfunctie staan de uitbouw van parkeerfaciliteiten voor fietsers, personenwagens en bussen centraal. Voor de bezoekers in het algemeen en voor de niet lokale bezoekers in het bijzonder zijn nieuwe voorzieningen vereist op vlak van bewegwijzering, informatieborden en meubilair. De kwaliteit en uniformiteit van deze elementen moeten bijdragen aan de identiteit van de site. Aangezien de poort het aanvangs- of eindpunt zal vormen van de bovenlokale recreatieve route van de Antitankgracht, zal ook de nodige omkadering van sanitaire voorzieningen en horeca uitgewerkt dienen te worden. Om het vernieuwde programma voor het plangebied te verzoenen met de ruimtelijke draagkracht van de site is een zorgvuldige inplanting van de functies binnen het gebied noodzakelijk.

5.2.2. KASTEEL VRIESELHOF

In het kasteel bevinden zich momenteel volgende functies.

- Het Provinciaal Bibliotheekcentrum. Dit is een instelling die de openbare bibliotheken van de provincie Antwerpen ondersteunt. Het bibliotheekcentrum heeft geen publieksfunctie voor particulieren. Er worden wel regelmatig studiedagen, vergaderingen e.d. georganiseerd voor medewerkers van openbare bibliotheken waardoor er toch een aantal bezoekers op het kasteel ontvangen wordt.
- De gemeenteraad van Ranst houdt zijn gemeenteraadszittingen in het kasteel, ook de huwelijksplechtigheden vinden hier plaats.
- Bureau van de domeinwachter van het provinciaal domein.

- Kleedruimte / ontvangstruimte / studieruimte op kelderverdieping van het kasteel voor scholengroepen in kader van natuureducatie in het provinciaal domein.
- Opslag voor allerhande provinciale instellingen (Modemuseum, Pulhof, kasteel d'Ursel…)

Er zijn een aantal knelpunten verbonden aan deze invulling.

- De aanwezige functies kennen geen directe relatie met het provinciaal domein Vrieselhof en zijn niet publieksgericht.
- De potentie van het kasteel als centrale locatie voor informatieverstrekking, versterking van de toeristisch-recreatieve potenties van het domein Vrieselhof en de fortengordel is onderbenut. Zeker daar het huidige bezoekerscentrum niet centraal in het domein ligt en zijn functie als bezoekerscentrum slechts in beperkte mate kan vervullen.
- Door de aard van de huidige functies geeft het kasteel nu vaak een verlaten indruk.
- De huidige conciërgewoning ligt te afgelegen in het domein en voldoet niet als woning. De potentie van het kasteel als conciërgewoning is onderbenut.

Een alternatieve invulling van het kasteel is aangewezen. Het dient te gaan om meer publieksgerichte functies die in directe relatie staan tot het provinciaal domein Vrieselhof en/of de fortengordel (onthaal, informatieverstrekking, bezoekerscentrum, natuurhuis, educatief centrum…). Dit kan gecombineerd worden met de inrichting van een conciërgewoningen.

Om deze functies mogelijk te maken kunnen beperkte aanpassingswerken noodzakelijk zijn, waaronder:

- De toegankelijkheid van het kasteel voor mensen met een verminderde mobiliteit moet verbeteren. Momenteel bevindt zich in het kasteel geen lift, ook de toegangstrappen rond het kasteel vormen een probleem wat betreft toegankelijkheid.
- De bereikbaarheid van het kasteel voor voetgangers, auto's of vrachtwagens vanaf de parkings stelt een probleem door de huidige verharding en het gebrek aan verlichting.

5.2.3. ONDERHOUD EN BEHEER PARK

Momenteel bevinden de loodsen en werkliedengebouwen in functie van het beheer en onderhoud van het domein zich voornamelijk tussen de huidige parking en de Remise. Het bureau van de domeinwachter bevindt zich in het kasteel.

Voor de goede werking zijn een aantal elementen noodzakelijk:

- technische ruimtes of gebouw voor opslag materiaal en het stallen van voertuigen en machines noodzakelijk voor het beheer van het park (tractoren, hooimachines, …);
- technische ruimtes of gebouw voor werkplaatsen, bureau ploegverantwoordelijke en refter;
- betere verlichting tussen parkeerzone en kasteel;
- eventuele herlokalisatie conciërgewoning naar meer geschikte locatie (bij voorkeur binnen bestaande bebouwing) voor beheer van het domein zonder afbreuk te doen aan de landschappelijk, erfgoedkundige en natuurlijke waarden;

- een brug over het Groot Schijn is noodzakelijk voor het beheer (toegankelijkheid voor tractoren) om de drukke steenweg of Goorstraat die deze trage voertuigen momenteel moeten nemen te omzeilen en zo hun werkefficiëntie te vergroten.

5.2.4. EDUCATIE

Door de bijzondere natuurlijke waarde en de verscheidenheid van het gebied en de onmiddellijke omgeving leent het provinciaal domein zich bij uitstek voor natuur- en milieueducatie. Gezien de verscheidenheid aan bouwkundige en landschappelijke erfgoedelementen is ook educatie in het kader hiervan een belangrijke mogelijkheid. Hiernaast kan in samenwerking met landbouwbedrijven uit de onmiddellijke omgeving eveneens ingezet worden op landbouweducatie.

Om de huidige educatieve activiteiten te kunnen behouden en uit te breiden is er nood aan bijkomende voorzieningen en mogelijkheden:

- een sterker publieksgericht onthaal;
- polyvalente ruimte als ontvangstruimte, leslokaal, refter… voor scholengroepen;
- bijkomende vergaderlokalen, ruimtes voor workshops, (tijdelijke) tentoonstellingen, e.d.;
- ruimte voor het tentoonstellen van collecties omtrent fauna en flora;
- ruimte voor een kleine bibliotheek met internettoegang;
- beveiligde opbergruimte voor materiaal;
- ruimte voor logistieke ondersteuning.

Deze voorzieningen kunnen uitgebouwd worden binnen het kasteel (cf. supra).

5.2.5. AANWEZIGE HORECA-UITBATING

Restaurant/taverne 'de Remise' wenst de bestaande horeca-activiteiten verder uit te bouwen. De bestaande Remise wordt volledig benut. De gebouwen bieden niet de vereiste ruimte voor de inrichting van conforme keukens of voor de opslag van materiaal. Daarom worden uitbreidingen aan het gebouw gevraagd.

De Remise kan behouden blijven en kan op deze wijze de recreatieve potentie van het parkdomein verder ondersteunen. Uitbreiding van de Remise kan echter enkel in functie van aanpassingen noodzakelijk om te voldoen aan de actuele regelgeving omtrent horecavoorzieningen. De huidige capaciteit kan geoptimaliseerd worden, maar capaciteitsuitbreiding wordt niet toegelaten.

5.2.6. BEHOEFTEN MET BETREKKING TOT SPEELTUIN EN SPEELBOSSEN

De gemeente Ranst is vragende partij voor de inrichting van een speeltuin in relatie tot de horecazaak 'de Remise'. Bovendien moet er een planologische oplossing gevonden worden voor het huidige speelbos ter hoogte van het Sterbos.

Het lijkt aangewezen om het speelbos dat voor het bezoekerscentrum in het beukenbos zit te verhuizen naar de zone tussen de Remise en het huidige bezoekerscentrum.

6. Gewenste ruimtelijke structuur

6.1. Doelstellingen

Bij de opmaak van het PRUP Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem worden onderstaande centrale doelstellingen centraal gesteld.

- Realisatie van één representatief en herkenbaar poortgebied door het provinciaal domein Vrieselhof en het Fort van Oelegem zowel fysiek als functioneel te verbinden.
- Het inrichten van een ecologische landschapskamer in de vallei van het Groot Schijn gericht op de bijzondere en zeldzame valleigebonden flora en fauna.
- Kwalitatieve ontwikkeling van de parkaanleg rond Vrieselhof met zijn kenmerkende parkinrichting en uitheemse plantensoorten mogelijk maken.
- Versterken en (terug) zichtbaar maken van de landschappelijke en erfgoedwaarden in het gebied. De waardevolle traditionele landschappen, ankerplaatsen, valoriseren en de resterende historische landschapsrelicten herwaarderen en in relatie brengen met het aanwezige erfgoed.
- Het ruimtelijk verknopen en stroomlijnen van de verschillende toeristisch-recreatieve initiatieven en mogelijkheden, afgestemd op de draagkracht en kwetsbaarheid van de landschapskamer.
- Ontsluiting en toegankelijkheid van het gebied voor auto's, fietsers en voetgangers herorganiseren en optimaliseren.
- Een kader bieden voor de noodzakelijke infrastructuur van het Provinciaal domein.

6.2. Ruimtelijke concepten

6.2.1. EÉN GLOBALE LANDSCHAPSKAMER MET STRUCTURERENDE TOEGANGEN

Het gebied dat begrensd wordt door de Schildesteenweg in het westen, de Goorstraat en omgeving Dobbelhoeve in het noorden, het glacis van het fort en de Knodbaan in het zuiden wordt uitgewerkt als één globale landschapskamer. In deze landschapskamer wordt er een uniformiteit nagestreefd zowel in materiaal- als in vormgebruik. Er wordt voor de bezoeker van de ecologische landschapskamer voorzien in informatieverschaffing onder meer over de zeldzame valleigebonden flora en fauna, de erfgoedwaarden... Op deze manier kan een draagvlak gecreëerd worden voor de inrichtingswerken tot landschapskamer.

De beleving en attractiviteit van het gebied zullen structureel verhogen wanneer het domein Vrieselhof en het Fort van Oelegem als één geheel ervaren kunnen worden. Structurerende toegangen dienen de globale landschapskamer vanuit de bebouwde omgeving aan te kondigen en passend toegankelijk te maken. De hoofdtoegang wordt gevormd door de monumentale centrale dreef met zichtrelatie naar het kasteel Vrieselhof. Deze toegang dient geaccentueerd te worden vanaf de Schildesteenweg. Ze vormt de enige toegang voor autoverkeer en is verbonden aan de parkeervoorzieningen ter hoogte van de Remise. De andere toegangen zijn van een ander niveau en zullen worden uitgebouwd als toegangen voor fietsers en voetgangers. Deze situeren zich bij het Fort van Oelegem, de Dobbelhoeve en het Staltheater. Voorzieningen zoals fietsenstallingen,

informatiepanelen, bebordingen… worden aan deze toegangen gebundeld. Hierbij dient echter steeds een afweging gemaakt te worden t.o.v. de draagkracht van de omgeving en dient de wenselijkheid van de inrichting van fietsenstallingen, informatiepanelen, bebordingen… per toegang onderzocht te worden.

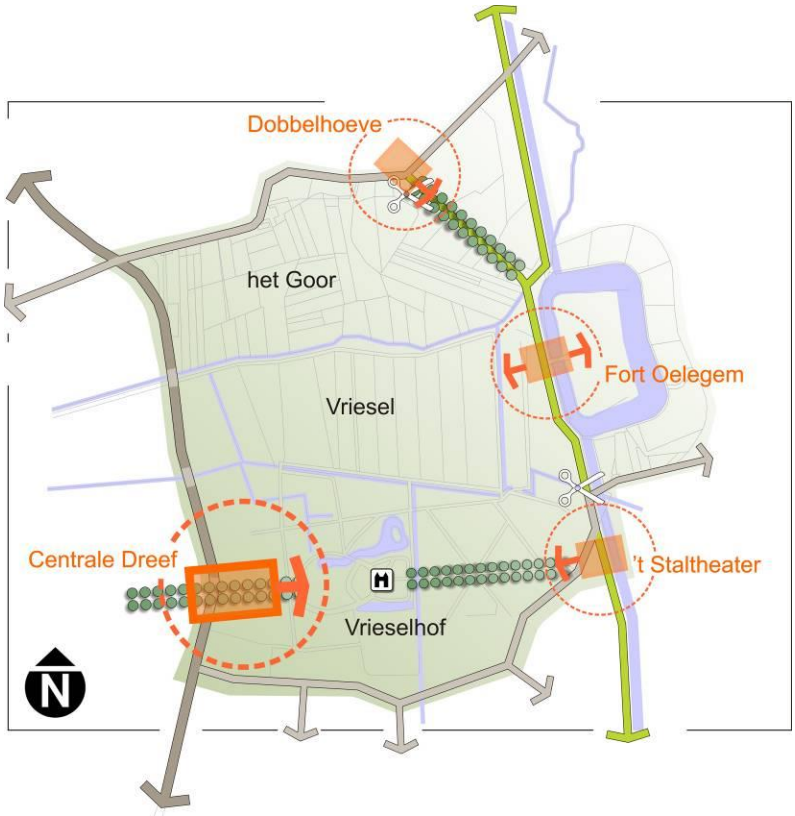

Figuur 21 Concept globale landschapskamer met structurerende toegangen

6.2.2. TOERISTISCH-RECREATIEVE NETWERKVORMING

Verspreid over het plangebied en in de onmiddellijke omgeving ervan komen een aantal gebouwencomplexen, locaties… voor met een potentiële recreatieve waarde omwille van bv. erfgoedkundige en/of historische elementen, educatieve en natuurlijke waarden, toegang tot domein Vrieselhof, recreatieve voorzieningen… Door netwerkvorming kunnen deze potentiële recreatieve waarden met elkaar verbonden worden en elkaar versterken. De uitwerking van dit netwerk mag echter niet resulteren in een hoogdynamisch recreatief geheel. Deze netwerkvorming zal ervoor zorgen dat (over)belasting op één punt wordt vermeden en dat een meerwaarde voor het hele gebied en de individuele locaties wordt gecreëerd.

Er kan bijvoorbeeld gekozen worden om het bestaande horecaprofiel van 'de Remise' te bevriezen (met uitzondering van verbouwingen en beperkte uitbreidingen i.f.v. de vigerende wetgeving). Een deel van de (latente) recreatieve vraag kan worden opvangen via bijvoorbeeld de Dobbelhoeve, het Staltheater, het kasteel Bleekhof... Deze netwerkvorming betekent ook dat er verschillende actoren betrokken worden bij de uitbouw van de Poort Vrieselhof - Fort van Oelegem. Tevens wordt aan het aanwezig waardevolle erfgoed een ontwikkeling gekoppeld die leegstand en verval kan voorkomen.

Onderstaand concept geeft deze netwerkvorming indicatief weer. Het is geenszins de bedoeling om tussen al deze locaties met toeristisch-recreatief potentieel directe verbindingen te realiseren. De samenhang kan ook indirect tot stand komen door bv. op de verschillende locaties te verwijzen naar het toeristisch-recreatief potentieel op een andere locatie. Zo is het geenszins opportuun om directe verbindingen te realiseren voor de linken die in het concept in stippellijn zijn weergegeven.

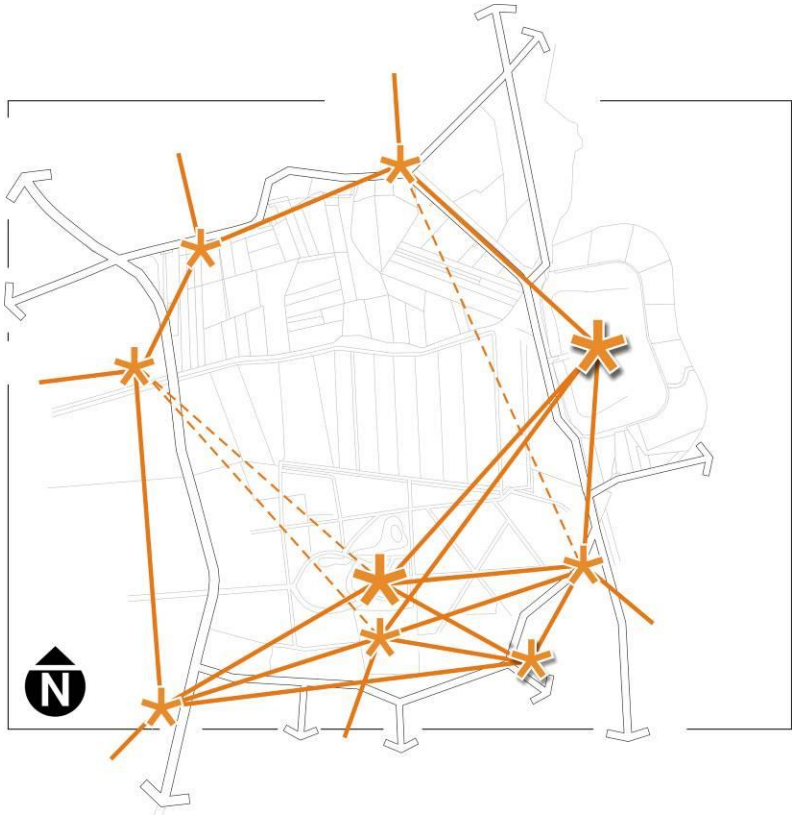

Figuur 22 Concept toeristisch-recreatieve netwerkvorming

6.2.3. ZONERING EN AFSCHERMEN VAN DE MEEST KWETSBARE ZONES

In het onderzoeksgebied komt bijzonder waardevolle fauna en flora voor die gewaardeerd wordt op Vlaams en Europees niveau. Het aanduiden van kwetsbare en minder kwetsbare zones in het onderzoeksgebied en hieraan een passend (recreatief) ontwikkelingsperspectief koppelen is een randvoorwaarde voor het vrijwaren en verder versterken van de natuurlijke waarden. In de meest waardevolle gebieden zoals 'het Diep', de oude boskernen en de zones met het blauwgrasland dient betreding uitgesloten of tot een minimum beperkt te worden. Er wordt voorgesteld om een aaneengesloten natuurkerngebied uit te bouwen in de globale landschapskamer. Door een aangepaste padenstructuur zoals een vlonder- of knuppelpad kunnen deze kwetsbare alluviale gebieden passend en selectief toegankelijk gemaakt worden.

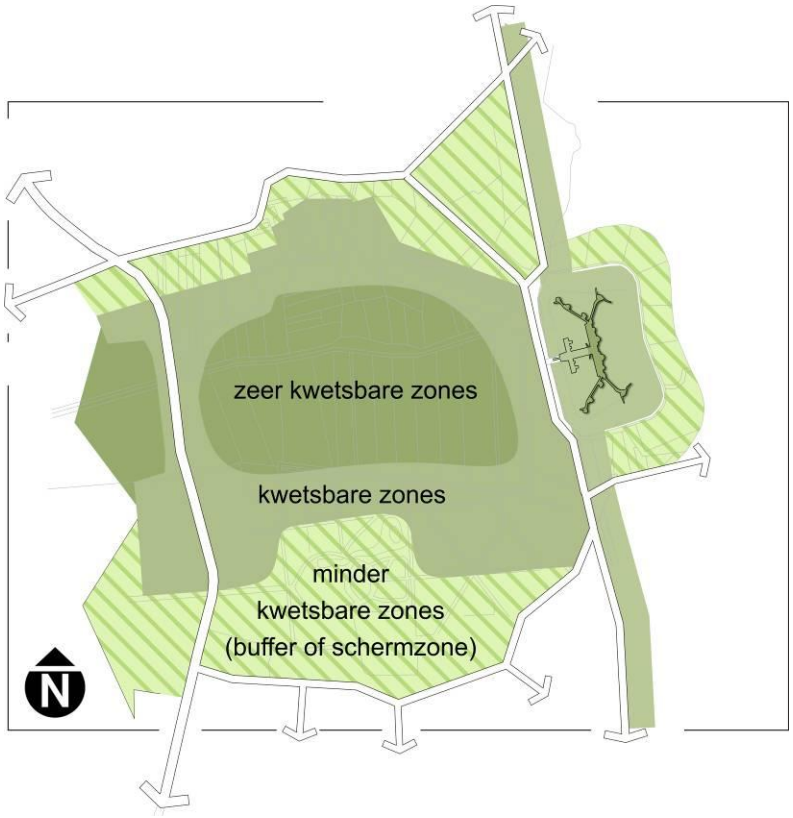

Figuur 23 Concept zonering en afschermen van de meest kwetsbare zones

Het aaneengesloten natuurkerngebied of de zeer kwetsbare zones worden afgeschermd door kwetsbare zones die op hun beurt omgeven worden door de minder kwetsbare gebieden. Op deze manier worden de biologisch meest waardevolle gebieden 'trapsgewijs gebufferd' voor nefaste invloeden van buitenaf zoals betreding, verzuring, vermesting en verdroging. De minder kwetsbare zones ten zuiden van de Heidebeek bestaan uit de parkinrichting van het Vrieselhof.

Hiernaast mogen de toenemende recreatieve activiteiten in het gebied (van lokale naar bovenlokale functie) niet leiden tot een verstoring van de kwetsbare vleermuizenpopulaties in het Fort van Oelegem.

6.2.4. LANDSCHAPSHERSTEL ALS UITGANGSPUNT VOOR PARK- EN NATUURINRICHTING

Het gebied Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem kent een sterke achteruitgang of vervaging van de historische landschapsstructuren. Deze variatie aan landschapstypes is nochtans specifiek voor het gebied. Bovendien herbergen de resterende landschapsrelicten tal van bijzondere biologische waardevolle habitats met een hoge biodiversiteit (oude bossen, blauwgrasland, het Diep, heiderelict, het fort als overwinteringsplaats voor vleermuizen…).

Er wordt voorgesteld om in afstemming met de cultuurhistorische en natuurlijke waarden en op weloverwogen plaatsen de vallei van het Groot Schijn ten noorden van de Heidebeek open te werken met biologisch waardevolle schrale gras- en hooilanden (zoals onder andere het blauwgrasland). De verschillende oude broek- en moerasbossen kunnen in het open valleilandschap bewaard worden als stapstenen of genenpoelen.

Daarnaast wordt gestreefd naar een herstel van de verschillende historische dreefstructuren in het gebied. Het herstel van de historische landschapsrelicten kan een versterking en uitbreiding betekenen van de waardevolle vegetaties in het gebied en kan identiteit geven aan de Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem.

Figuur 24 Concept landschapsherstel als uitgangspunt voor park- en natuurinrichting

6.2.5. AFSTEMMEN VAN DE SCHILDESTEENWEG, GOORSTRAAT VOORBEHOUDEN VOOR LOKAAL VERKEER

De toegang tot het provinciaal domein wordt langs de Schildesteenweg door mensen die niet vertrouwd zijn met de plek nauwelijks of niet opgemerkt. Tevens wordt door de bocht die de verbindingsweg maakt en door het gebrek aan accentuering van de toegang een onoverzichtelijke verkeerssituatie gecreëerd. Ook het overstekende fiets- en wandelverkeer is niet beveiligd ter hoogte van de centrale toegang tot het Provinciaal domein (overzijde met dubbelrichtingsfietspad).

De hoofdtoegang tot het provinciaal domein kan samen met een herinrichting van de parking een landschappelijk geïntegreerd 'statement' vormen die opgemerkt en beleefd kan worden vanaf de Schildesteenweg. Deze toegang met de monumentale dreef naar het Vrieselhof kan tevens de 'poort' vormen tot de bebouwde kom van Oelegem (van 70km/u naar 50km/u).

De Schildesteenweg vormt eveneens een sterke landschappelijke en natuurlijke barrière doorheen de vallei. Deze barrière kan gemilderd worden door het Groot Schijn en de Heidebeek met hun oevers onder de rijweg ruimte te geven als natuurverbindingen.

De Goorstraat die parallel loopt met de Schildesteenweg vormt eveneens een barrière in de vooropgestelde landschapskamer. Het is duidelijk te merken dat deze weg en haar bermen 'plat

gereden' zijn door sluipverkeer. Er wordt voorgesteld deze lokale weg voor te behouden voor lokaal verkeer.

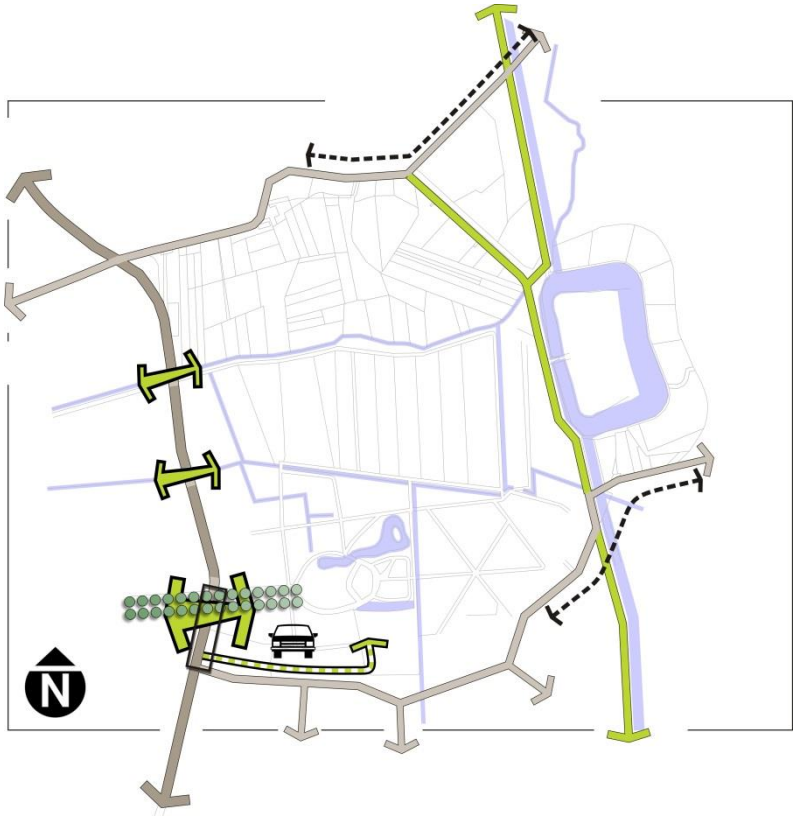

Figuur 25 Concept afstemmen Schildesteenweg, Goorstraat voorbehouden voor lokaal verkeer

6.3. Ruimtelijke ontwikkelingsvisie

In de structuurvisie werd een ruimtelijke ontwikkelingsvisie voor het gebied Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem uitgewerkt. Deze ruimtelijke ontwikkelingsvisie wordt overgenomen als uitgangspunt voor voorliggend PRUP. Hieronder worden de voornaamste elementen weergegeven. Een meer uitgespreide bespreking is terug te vinden in de structuurvisie.

Door de selectie van het gebied als poort tot de bakenreeks van de fortengordel, het Regionaal landschap de Voorkempen en de Antitankgracht zal de bovenlokale functie van het provinciaal domein Vrieselhof aan belang winnen. De inrichting van de bovenlokale poortfunctie dient te gebeuren met respect voor de kwetsbare ruimtelijke draagkracht van het gebied.

Om beide aspecten (het ruimtelijk kwetsbare en de gewenste bovenlokale recreatieve functie) met elkaar in verzoening te brengen, moeten oplossingen uitgewerkt worden volgens de volgende strategieën:

- hardere functies of infrastructuren worden geweerd uit de meest kwetsbare gebieden;
- de dynamiek wordt gespreid over een ruimer gebied in plaats van gebundeld op één plaats.

6.3.1. EÉN GLOBALE LANDSCHAPSKAMER

De strategische ruimte van het poortgebied Vrieselhof – Fort van Oelegem wordt afgebakend als het gebied tussen de Schildesteenweg, de Goorstraat, de bebouwde omgeving van Oelegem, inclusief het voormalige militaire landschap van het Fort van Oelegem, en de Antitankgracht. Deze ruimte krijgt gestalte als één representatief en herkenbaar poortgebied. Vorm, beeldtaal en materiaalgebruik dienen uniform te zijn in het poortgebied. De bezoeker moet het gebied herkennen als één globale landschapskamer in de vallei van het Groot Schijn. De elementen die voor samenhang in het gebied zorgen zijn:

- vier gedefinieerde en herkenbare toegangen;
- gebruik van een huisstijl voor informatiedragers, passend meubilair, verhardingen…;
- een uitgekiende padenstructuur.

Deze elementen worden verder uitgewerkt in de volgende secties.

6.3.2. LANDSCHAPSHERSTEL

Via landschapsherstel kan het gebied ingericht en versterkt worden in zijn natuurlijke, landschappelijke en historische waarden.

A. Vallei van het Groot Schijn

In de structuurvisie werd het herstel van de oorspronkelijke kleinschalige landschapsstructuur, het coulissenlandschap, in de vallei van het Groot Schijn tot doel gesteld [01]. Dit historische landschap ligt bovendien aan de grondslag van de huidige biologische appreciatie van de Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem. Naast een versterking van de landschappelijke waarden in het gebied zal het herstel van het coulissenlandschap in de vallei van het Groot Schijn dan ook resulteren in een behoud en versterking van de natuurlijke en ecologische waarden (zie 6.3.3).

B. Het Fort van Oelegem en de Antitankgracht terug zichtbaar maken

Het landschapsbeeld van het fort en de Antitankgracht kan hersteld worden door de opgaande groenelementen plaatselijk terug te zetten op de oevers en het fortlichaam [02]. Minimaal wordt er gestreefd naar de realisatie van een aantal zichten op het fort. Hierbij moet rekening gehouden worden met de oriëntatiefunctie die de Antitankgracht met bomen vervult voor de vleermuizen. Het vrijwaren van de acacia's op het fortlichaam kan gemotiveerd worden omwille van hun historisch belang.

Omwille van zijn historische en landschappelijke waarde dient het open karakter van het glacis bewaard te blijven [03]. Momenteel kent het noordelijk deel nog een landbouwgebruik. Bij de uiteindelijke invulling zal er een afweging dienen gemaakt te worden tussen natuur, landbouw en erfgoed. Houtkanten die kunnen fungeren als verbinding met het habitatrichtlijngebied ten noorden van het gebied kunnen ingericht worden.

C. Kasteelkamer Vrieselhof

Het plan van de historische parkaanleg van het Vrieselhof van omstreeks 1900 illustreert de idee van een landschapspark rond het kasteel Vrieselhof [04]. Voortbouwend op dit gegeven kan de ontwikkeling van een kwalitatieve hedendaagse parkaanleg verder ondersteund worden. Kleinschalige zithoekjes, plantvakken en waterpartijen dienen echter vermeden te worden daar deze afbreuk doen aan de globale parkaanleg. Rond het majestueuze kasteel Vrieselhof wordt een grootschalige open ruimte voorzien zodat het kasteel het middelpunt vormt van het gebied. Deze 'kasteelkamer' vormt het eindpunt van bijna alle parkwegen en zichten. Het behoud en herstel van de majestueze dreefstructuren staat voorop. Een aantal van deze dreven zijn reeds herkenbaar op de oude historische kaarten. Het behoud en herstel ervan is ondermeer van belang voor de herkenbaarheid en de oriëntatie van het provinciaal domein. Er kan onderzocht worden of het mogelijk en wenselijk is om de centrale dreef die oorspronkelijk doorliep over de Schildesteenweg over zijn gehele lengte opnieuw op te waarderen [05]. Dit zou eveneens een belangrijk element kunnen zijn in de realisatie van een trage wegennetwerk in en in de onmiddellijke omgeving van het domein. Aangezien dit zich buiten het plangebied van het PRUP bevindt wordt dit niet expliciet meegenomen, maar gaat het om een suggestie naar betrokken overheden.

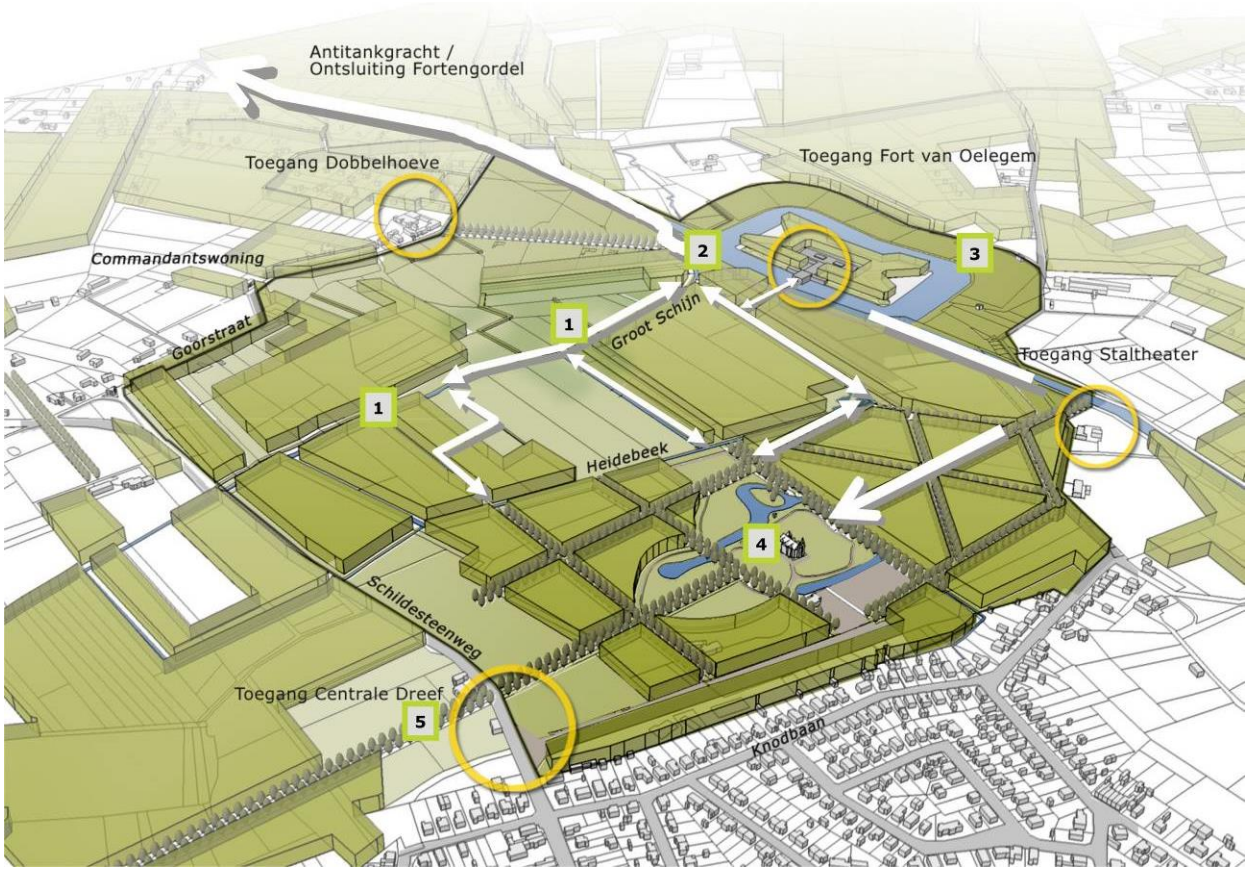

Figuur 26 Aanduiding van aantal mogelijke ingrepen in het kader van landschapsherstel

6.3.3. NATUURLIJKE EN ECOLOGISCHE WAARDEN BEHOUDEN EN VERSTERKEN

A. Natuurlijke en ecologische waarden

Binnen het plangebied situeren zich een veelheid aan natuurlijke en ecologische waarden. Bij de verdere ontwikkeling van het gebied dienen deze maximaal gevrijwaard en versterkt te worden. Hiertoe zal er een onderscheid gemaakt worden tussen zeer kwetsbare, kwetsbare en minder kwetsbare zones. De ontwikkelingsperspectieven zullen hierop afgestemd worden (zie ook 6.2.3).

Het bestaande gesloten compartimentenlandschap zal langzamerhand terug worden omgevormd naar het oorspronkelijk transparant coulissenlandschap [01]. Dit historische landschap ligt aan de grondslag van belangrijke ecologische en natuurlijke waarden in het gebied. De grote variatie aan bodem- en vochtgradiënten in combinatie met de overgangen van open en gesloten landschappen resulteert in een grote natuurlijke verscheidenheid en biodiversiteit. Deze verscheidenheid wordt verder uitgebreid om de natuurlijke waarde van het gebied nog op te drijven. De kunstmatige en verharde aanleg van de oevers van het Groot Schijn heeft een negatieve impact op onder meer een natuurlijke ontwikkeling van de oevers. Een meer natuurlijke ontwikkeling wordt dan ook voorop gesteld.

Het blauwgrasland in het gebied is biologisch erg waardevol en wordt op internationaal niveau gewaardeerd. Het is opportuun om dit grasland uit te breiden door landschapsherstel en beheer. Op basis van de biologische waarde en historische kaarten worden bosmassieven selectief omgevormd naar schrale hooilanden en soortenrijke halfnatuurlijke graslanden, zoals het waardevolle blauwgrasland [06], en open venige moeraszones. Een belangrijke randvoorwaarde hiervoor is een goede waterkwaliteit van zowel het grond- als het oppervlaktewater en een goede waterhuishouding.

Om deze goede waterkwaliteit te garanderen, dienen een aantal maatregelen genomen te worden. Een eerste knelpunt voor het blauwgrasland is de afwateringsgracht met nutriëntenrijk water die langs het perceel stroomt. Enerzijds zorgt dit voor een negatieve invloed op het blauwgrasland over een strook van zo’n 7-tal meter. Anderzijds vormt eventuele overstroming ervan een bedreiging voor het volledige perceel. Op termijn zullen de woningen die hun afvalwater hierin lozen, dienen aangesloten te worden op een gescheiden rioleringsstelsel of te voorzien in een IBA (individuele behandelingsinstallatie voor afvalwater). Op korte termijn kan er onderzocht worden of een antwoord kan geboden worden op deze problematiek door deze afwateringsgracht te verleggen [06]. Dit dient meegenomen te worden in het plan-MER.

Een tweede knelpunt is de kwelzone met kalkhoudend water die zich voordoet ter hoogte van het blauwgrasland en waar deze van afhankelijk is. Eutrofiëring of vermesting van dit kwelwater en van het grondwater in de onmiddellijke omgeving van het perceel kan vergaande gevolgen hebben voor het perceel. Er dient dan ook onderzocht te worden op welke wijze maatregelen kunnen getroffen worden om dit ten allen tijde te vermijden. Zo kan er op de aanliggende landbouwpercelen en op de percelen waar de ondiepe kwel van afkomstig is extensief graasbeheer voorop gesteld worden [07]. Er moet gezocht worden naar een oplossing waarbij de levensvatbaarheid van het bestaande landbouwbedrijf niet in het gedrang komt.

In het PRUP wordt dit gebied opgenomen in een zone voor landbouw, met ecologisch belang. Alle werken, handelingen en wijzigingen in deze zone moeten van die aard zijn dat ze geen verstoring van het grondwater veroorzaken en mogen de ecologische en natuurlijke waarden in de zone of in de omgeving ervan niet in het gedrang brengen. Speciale aandacht dient hierbij te gaan naar het blauwgrasland. Om deze doelstellingen te realiseren wordt er bij voorkeur gebruik gemaakt van beheerovereenkomsten met de landbouwers en wordt in onderling overleg besproken hoe dit dient aangepakt te worden.

Een derde knelpunt is potentiële overstroming van het perceel vanuit het Groot Schijn. Ondanks de goede waterkwaliteit van het Groot Schijn is dit water nog steeds te nutriëntenrijk en zou het een ernstige afbreuk kunnen doen aan de unieke natuurlijke waarden van het blauwgrasland. Overstroming vanuit het Groot Schijn dient dan ook vermeden te worden zolang de waterkwaliteit niet verder verbetert.

Hiernaast zijn er in het kader van een optimale waterhuishouding een aantal maatregelen mogelijk: herstel van de natuurlijke overstromingspatronen (indien de waterkwaliteit in orde is), opgehoogde gronden afgraven en de waterstand in de laagste delen van de vallei verhogen. Het terug zichtbaar maken van de 19de eeuwse repelpercelering kan aangewend worden om de waterhuishouding in het gebied te regelen en zo de natuurlijke en ecologische waarde op te drijven.

Het waardevolle moerasbos 'Het Diep' en het oude bosgebied aan de Schildesteenweg tussen de Heidebeek en het Groot Schijn kennen een belangrijke waarde als oud bos met een aantal kenmerkende soorten. Ze dienen dan ook behouden te blijven en kunnen functioneren als genenpoelen [08]. Abrupte bosranden, die een sterke begrenzing hebben, dienen omgevormd te worden naar gelaagde randen waar etages te herkennen zijn van kruidlaag, struiklaag en boslaag. Nabij deze oude boskernen, die reeds zichtbaar zijn op de Ferrariskaart, dienen bestaande naaldhoutbestanden geleidelijk omgevormd te worden naar loofhout door een aangepast beheer. Zo kan onder andere een rem gezet worden op een verdere verzuring van de bodem en kan de biodiversiteit worden verrijkt.

Er kan onderzocht worden of het opportuun is om het opgehoogde gebied tussen de Heidebeek en het Groot Schijn (gedeeltelijk) af te graven [09]. Op deze wijze wordt de natuurlijke grondwaterhuishouding hersteld en kan de zaadbank die hier nog aanwezig is aangewend worden voor de totstandkoming van een ecologisch waardevol gebied met een afwisseling tussen gras- en hooilanden (bv. dotterbloemgrasland) en broekbossen. Indien onderzoek van de grond aantoont dat hier potenties aanwezig zijn voor de ontwikkeling van blauwgrasland, waar momenteel reeds indicaties voor aanwezig zijn, kan er overwogen worden om deze grond aan te brengen op de percelen in de onmiddellijke omgeving van het huidige blauwgrasland (na afgraving van deze gronden). Op deze wijze kan uitbreiding van het blauwgrasland bespoedigd worden.

Het bestaande heidegebied ten zuiden van de Heidebeek dat zich dankzij een aangepast beheer verder heeft ontwikkeld zal uitgebreid worden. De aanliggende zones kenmerken zich immers door dezelfde unieke potenties, voornamelijk door de aanwezigheid van een waardevolle zaadbank aan heidesoorten [10].

De activiteiten en inrichtingen die plaatsvinden in het gebied moeten ten allen tijde verenigbaar zijn met het behoud en de bescherming van de vleermuizenpopulaties in het Fort van Oelegem [11]. Hierbij dient rekening gehouden te worden met het belang van het fort als overwinteringsplaats, maar ook als zwermplaats, zomerverblijfplaats, foerageergebied en paarplaats. Belangrijke elementen hierbij zijn het maximaal vrijwaren van de rust in het fort en het vermijden van verstoring van het zwermgedrag door wijzigen van bv. opgaand hooghout.

Niet enkel het fort is van belang voor de instandhouding van vleermuizen. Verspreid over het domein komen een aantal populaties voor in bv. bunkers of holle bomen. Ook hier dienen ingrepen in het domein steeds getoetst te worden aan de impact op de vleermuizenpopulaties. Een aantal soorten zijn in belangrijke mate afhankelijk van oud bos en holle bomen. In het domein wordt ingezet op het behoud ervan [08].

De biologische waarde en de biodiversiteit van het parkdomein rond het kasteel Vrieselhof kan sterk verhoogd worden door een verder ecologisch beheer van de soortenrijke gazons en de ontwikkeling van water- en oevervegetaties in de brede parkgracht en parkvijver. Ook de bestaande inrichting van het parkgebied met kleinschalige plantvakken gevuld met exoten kan beter achterwege gelaten worden [12].

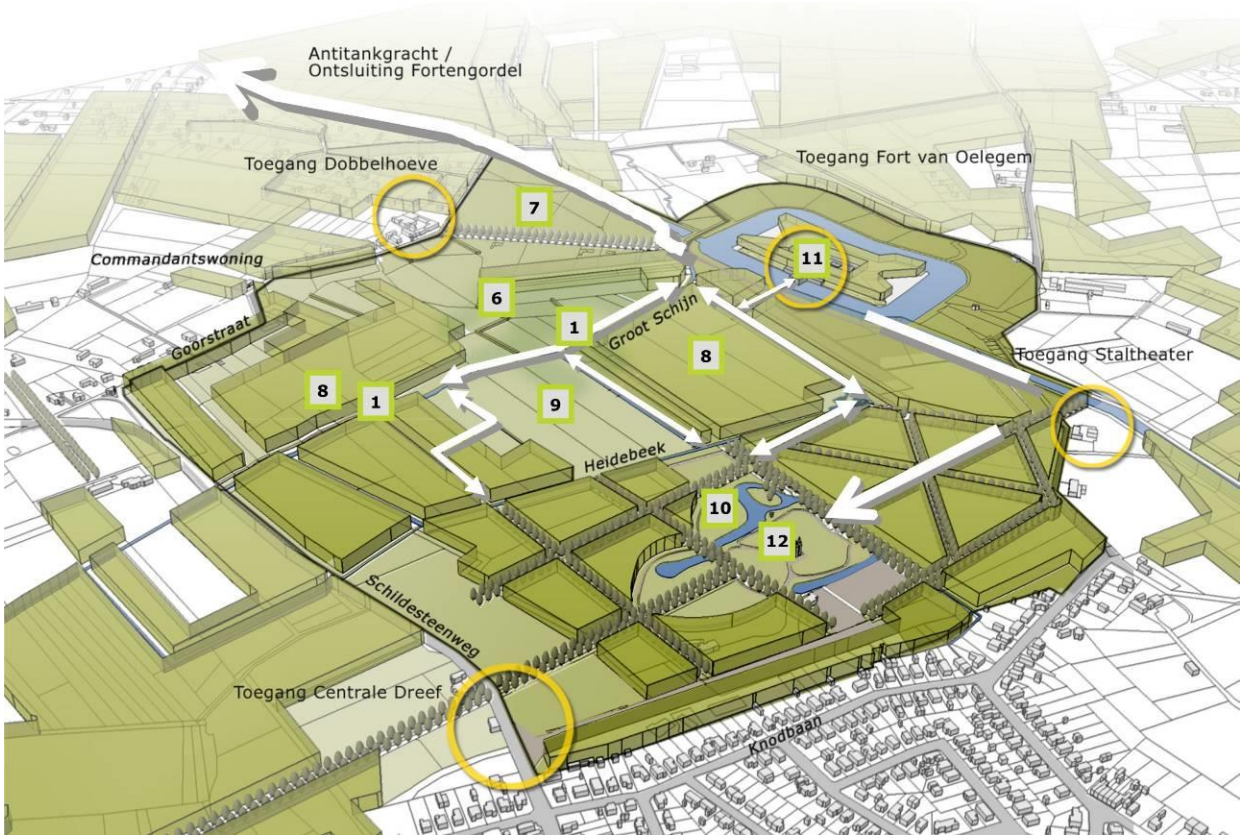

Figuur 27 Aanduiding van aantal mogelijke ingrepen in het kader van het behoud en de versterking van natuurlijke en ecologische waarden

B. Principe proefprojecten voor uitbreiding blauwgraslanden

De blauwgraslanden in het plangebied zijn in het verleden grondig onderzocht en zijn één van de laatste locaties in Vlaanderen waar dit habitattype nog voorkomt. Een uitbreiding van blauwgraslanden wordt mogelijk geacht door het nemen van herstelmaatregelen en door geschikt beheer. Deze maatregelen zijn uitgewerkt in de studie 'Expertenadvies herstel blauwgraslandrelict en omgeving te Vrieselhof, Oelegem' (Royal Haskoning, 2009). De in het Expertenadvies voorgestelde inrichtingsmaatregelen worden eerst als proefprojecten uitgevoerd, aangezien er nog een aantal onzekerheden en aandachtspunten zijn. Bijkomend bezit het volledige valleigebied hoge natuurwaarden en is het beschermd als landschap, daarom dient ook bij de proefprojecten het voorzorgsprincipe strikt te worden toegepast.

Indien de resultaten van deze proefprojecten gunstig en haalbaar zijn, kunnen de omringende percelen rond het blauwgraslandrelict op deze manier worden heringericht, met als doel het areaal van blauwgrasland in de toekomst uit te breiden en verstoring van het blauwgraslandrelict te vermijden.

De belangrijkste maatregelen bij inrichting zijn gericht op:

- verschraling van de landbouwgronden door de afvoer van nutriënten (verwijderen van de geaccumuleerde fosfaat) door het verwijderen van de bovengrond (ontgronden), dit enkel voor de percelen in de zone natuur die voor uitbreiding van blauwgrasland in aanmerking komen;
- het afgraven van (een deel van) het opgehoogd bos ten zuiden van het Groot Schijn tot op het oorspronkelijke of omliggende maaiveld (een afgraving van circa 2 m);
- aanpassing van de hydrologie in de omgeving van het blauwgraslandrelict door:
  - aanpassing van grachtjes (verdieping, plaatsen van stuwen of schotten in de grachten,..);
  - verlegging van afvoergrachtje;
  - verondieping van grachtje naar Groot Schijn.

Beheersmaatregelen voorgesteld in de expertenstudie zijn:

- intensief beheer met maaien en afvoeren;
- extensieve begrazing;
- uitmijnen;
- cyclisch plaggen.

6.3.4. UITBOUWEN TOERISTISCH-RECREATIEF NETWERK

Bij de uitbouw van een toeristisch-recreatief netwerk in het gebied staat de belevingswaarde voor recreanten centraal. Belangrijke elementen hierin zijn:

- de uitbouw van een samenhangend geheel van informatiedragers, wegwijzers en meubilair (eveneens in het kader van de realisatie van één globale landschapskamer zie 6.3.1);
- informatieverschaffing en bewustmaking omtrent de natuurlijke, ecologische, landschappelijke, historische en erfgoedwaarden…;

- maximaliseren van de toeristisch-recreatieve potenties in het gebied: de natuurlijk-ecologisch-landschappelijke en de historisch-erfgoedkundige.

Bij dit alles staat een afweging tegenover de draagkracht van het gebied, specifiek de natuurlijke en ecologische, centraal. Kwetsbare zones, waaronder het natuurkerngebied en het fort, dienen gevrijwaard te blijven van een grote recreatiedruk.

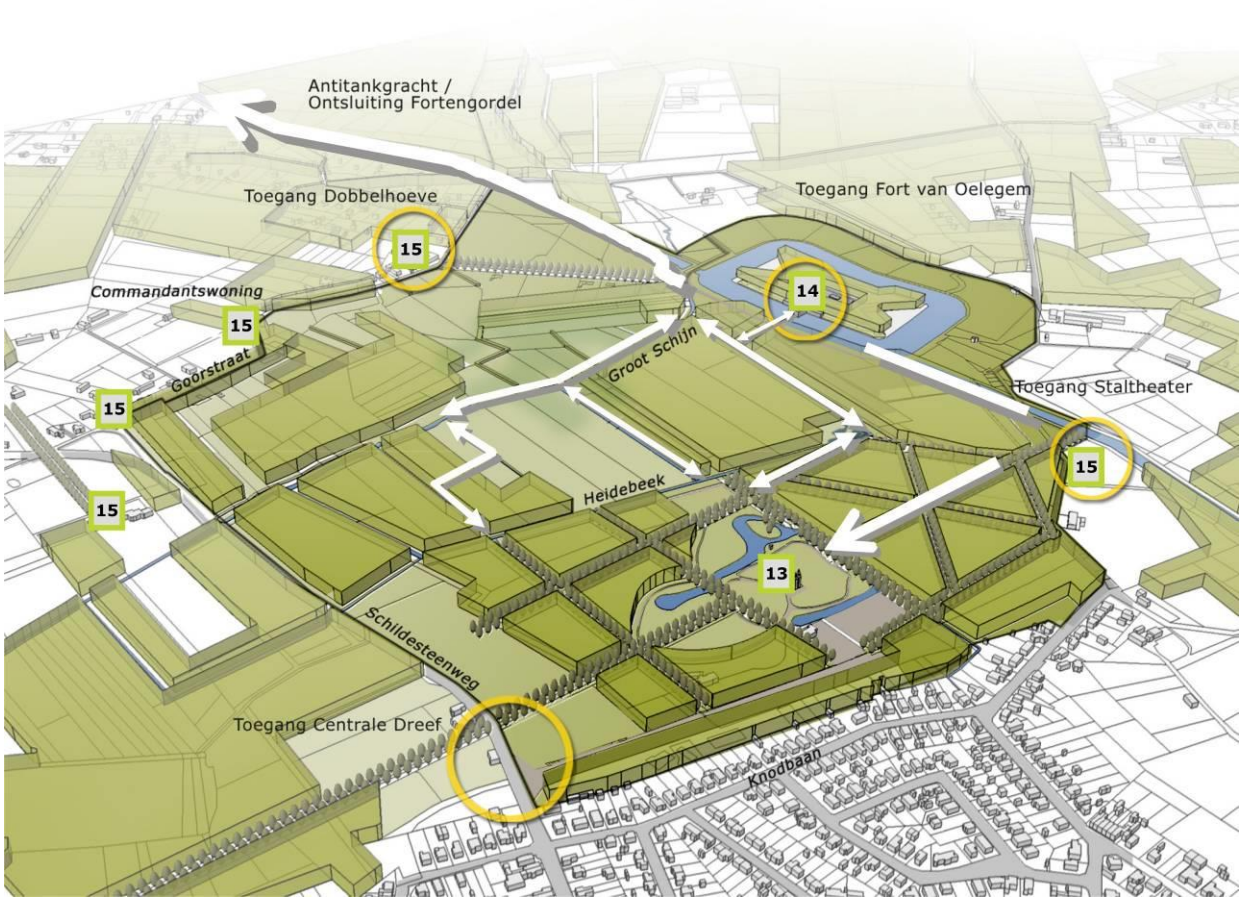

Figuur 28 Aanduiding van aantal mogelijke ingrepen in kader van de uitbouw van een toeristisch-recreatief netwerk

A. Toekomstvisie voor kasteel Vrieselhof [13]

Op basis van de ruimtelijke analyse en het potentieel van de site wordt voorgesteld om het kasteel Vrieselhof uit te bouwen met een laagdynamische publieksgerichte functie. Door het kasteel een sterkere publieksgerichte identiteit te geven kan de aantrekkingskracht van het provinciaal domein verhoogd en de poortfunctie tot de fortengordel versterkt worden. Er dient onderzocht te worden op welke wijze een optimaal gebruik van de aanwezige ruimtes kan gerealiseerd worden.

De concrete invulling van het kasteel moet rekening houden met de kwetsbaarheid van het gebied en mag de draagkracht van het gebied niet overschrijden. Binnen deze randvoorwaarde kunnen alle denkpistes overwogen worden: administratieve functies, ontvangstruimte, informatiepunt, conciërgewoning, permanente tentoonstellingsruimte over de natuurwaarden, het (militair) erfgoed,

het landschap, ruimte voor educatie en ontmoeting… en/of een combinatie van complementaire functies.

Zo kan hier bv. bijkomende informatie (waarvoor geen ruimte is ter hoogte van het fort) verschaft worden omtrent de unieke waarden van de vleermuizenpopulaties in het fort. Op deze wijze kunnen de bezoekers bewust worden gemaakt van de aanwezige waarden en kan een draagvlak voor de bescherming ervan worden gevormd.

In functie van laagdynamische publieksgerichte functies zijn een aantal maatregelen in functie van toegankelijkheid en veiligheid noodzakelijk. Zo is het kasteel momenteel helemaal niet toegankelijk voor andersvaliden. Momenteel is er ook geen verlichting aanwezig tussen de parking achter de Remise en het kasteel. 's Winters kan dit resulteren in onveilige situaties. Bij de realisatie van verlichting dient echter zeer omzichtig omgesprongen te worden met de inplanting, de lichtintensiteit… Het natuurlijke en landschappelijke karakter dient maximaal gevrijwaard te worden. Er kan worden gewerkt met sensoren zodat de verlichting niet permanent werkt.

In de omgeving van het Vrieselhof staat een kwalitatieve parkaanleg centraal. Dit gebied kan samen met het speelbos (bestaande en nieuw te realiseren) een hogere betreding verdragen. In deze parkaanleg staat het behoud en herstel van de majestueze dreefstructuren voorop.

De Remise bevindt zich in de onmiddellijke omgeving van het kasteel en er wordt dan ook voor geopteerd om de nodige recreatief-toeristische infrastructuur hier te bundelen. Het dient steeds te gaan om zeer laagdynamische ontwikkelingen die geen afbreuk doen aan de unieke waarden in het domein. Zo zullen de nodige parkeervoorzieningen achter de Remise gebundeld worden (zie 6.3.6) en kan ter hoogte van de Remise een speelbos gerealiseerd worden. In de zone van het speelbos die onmiddellijk aansluit bij de Remise kunnen er eventueel kleine spelelementen ingericht worden. Dit dient echter zodanig te gebeuren dat de aanwezige landschappelijke, natuurlijke en parkwaarden worden gerespecteerd.

In het parkdomein worden twee zones aangeduid voor de inrichting van een speelbos. De eerste (grote) zone is momenteel reeds aanwezig en bevindt zich ter hoogte van de ingang 't Staltheater (Sterbos). Een tweede zone situeert zich tussen de Remise en de zone 'Werkmanshuizen'. In deze zone bevindt zich momenteel geen speelbos, maar zoals hierboven reeds beargumenteerd leent deze zone zich voor de inrichting van een speelbos omwille van de bundeling van recreatief-toeristische infrastructuur. Momenteel is er ook nog een speelbos aanwezig in het beukenbos ten noorden van deze nieuwe zone. Dit speelbos zal niet behouden blijven.

B. Toekomstvisie Fort van Oelegem [14]

Het fort is, gezien het uitzonderlijke belang voor de aanwezige vleermuizenpopulaties, voor het grootste deel van het jaar ontoegankelijk. Dit komt de bescherming van de vleermuizenpopulaties ten goede, maar zorgt ervoor dat het publiek moeilijk de zeer goed bewaarde architectuur van het fort en het fort als belangrijke habitat voor vleermuizen kan beleven.

De kwetsbaarheid van de aanwezige vleermuizenpopulaties zorgt ervoor dat zelfs het organiseren van een beperkte toegankelijkheid van het fort een moeilijke evenwichtsoefening is.

- Het fort dient zoveel mogelijk ongemoeid gelaten te worden om de aanwezige vleermuizenpopulaties niet te verstoren en hun voortbestaan niet in het gedrang te brengen.
- Het beperkt toegankelijk maken van delen van het fort kan echter ook bijdragen aan de affectie van een ruimer publiek voor en de betrokkenheid bij de bescherming van vleermuizen. Dit fort biedt een unieke kans om in een zeer goed bewaard fort aan natuureducatie te doen.

Uit terreinanalyses en onderzoek blijkt dat de voorste delen van het fort minder kwetsbaar zijn voor betreding zonder de aanwezige vleermuispopulatie te storen tijdens de winter. Deze bestaan uit de traditore batterijen, het keelfront en het centraal gedeelte met de bomvrije kamers. Er dient echter ook rekening gehouden te worden met het zwerm- en paargedrag en het belang van de omgeving als foerageergebied en zomerverblijfplaats. Verder onderzoek is dan ook noodzakelijk om met zekerheid te kunnen stellen welke maatregelen in en rond het fort kunnen genomen worden zonder de vleermuizenpopulaties in het gedrang te brengen.

Met de huidige kennis wordt er hier reeds een voorstel voor de invulling van het fort en zijn omgeving naar voren geschoven. Er wordt geopteerd om aan het fort te voorzien in informatieverstrekking op twee niveaus. Enerzijds zijn er bezoekers en groepen (scholen, georganiseerde wandelingen…) die specifiek geïnteresseerd zijn in het fort en zijn vleermuizen. Anderzijds zijn er de individuele passanten die men wenst te wijzen op de aanwezigheid van de vleermuizen in het fort en het unieke karakter ervan. Op deze wijze wordt de interesse gewekt en wordt een draagvlak voor de bescherming van het fort en zijn vleermuizen gevormd.

Voor de eerste groep wordt beperkte toegankelijkheid van het fort voorop gesteld. Er dient voornamelijk ingezet te worden op een verbetering van de aanwezige infrastructuur. Het gaat hier geenszins om grootschalige ingrepen, maar om een verbetering en versterking van de reeds aanwezige elementen. Bij het beperkt toegankelijk houden van delen van het fort moet voldoende rekening gehouden worden met de vleermuizenpopulaties (periode, bewaking binnenklimaat, verlichting, geleide bezoeken…). Deze toegankelijkheid heeft geen permanent karakter. Er zal eerder ingezet worden op begeleide bezoeken.

Individuele passanten zullen gewezen worden op het fort en zijn unieke potenties door middel van infopanelen buiten het fort. Op de locatie van de infopanelen dient er eveneens een zichtrelatie met het fort te bestaan om de belevingswaarde te verhogen. Onder het 'inplantingsvoorstel voor informatiepunten, bebordingen, wegwijzers en meubilair' wordt hier verder op ingegaan. Om de passanten maximaal te betrekken bij het fort zelf en hun nieuwsgierigheid en interesse te wekken kan overwogen worden om maatregelen te nemen om de belevingswaarde van het fort voor passanten te vergroten. Belangrijke randvoorwaarde hierbij is dat de veiligheid, de erfgoedwaarde en het habitat van de vleermuizen niet aangetast worden. De eerste meters van het keelfront kunnen bv. zodaning worden ingericht voor passanten dat deze het fort kunnen beleven en zich bewust worden van de unieke waarde ervan voor de vleermuizenpopulaties. Hier kan bv. ingezet worden op het creëren van inkijk of het permanent toegankelijk maken van de eerste meters van het fort. Bij deze aanpassingswerken dient steeds het voorzorgsprincipe te worden gehanteerd.

In aansluiting op de hierboven aangehaalde elementen kan in het domein Vrieselhof (bv. in het kasteel of het bezoekerscentrum) uitgebreidere informatie omtrent het fort en zijn vleermuizen worden aangeboden. Beide informatiepunten dienen naar elkaar te verwijzen.

C. Inschakelen van het bouwkundig erfgoed[15]

Er wordt geopteerd om aan het aanwezige bouwkundig erfgoed de mogelijkheid te bieden om toeristisch-recreatieve functies in te richten. Op deze wijze komt een toeristisch-recreatief netwerk tot stand, worden de individuele recreatieve waarden versterkt en aangevuld en wordt de recreatiedruk niet geconcentreerd op één enkele locatie.

Aan de uitbating van de Dobbelhoeve worden toeristisch-recreatieve mogelijkheden geboden om een verdere verbreding van de landbouwactiviteiten mogelijk te maken (bv. hoevetoerisme met kleinschalige logies…).

D. Inplantingsvoorstel voor informatiepunten, bebordingen, wegwijzers en meubilair

Zoals eerder vermeld zijn de gebieden Poort Vrieselhof en Fort van Oelegem weinig op elkaar afgestemd. Ook in vormgeving en toegepast meubilair bestaan grote discrepanties. De potentie- en knelpuntenanalyse geeft het overaanbod en de variatie aan bewegwijzering van toeristisch-recreatieve routes aan als een storende factor. Daartegenover staat het gebrek aan informatie-overdracht of de vaststelling dat zelfs de toegangen van het gebied weinig herkenbaar zijn aangegeven. De fietsstallingen, zitbanken en wandelpaden vormen in de huidige situatie een warrige infrastructuur.

De herkenbaarheid en identiteit van het gehele landschap kunnen door een uitgekiende huisstijl versterkt worden. In kader van de ontsluiting van de fortengordel werd door de provincie Antwerpen een uniforme bebording geselecteerd. De toepassing van dit meubilair zal aanvang geven tot de inrichting van een samenhangend gebied.

Hieronder wordt een eerste aanzet gegeven omtrent gewenste locaties voor de inplanting van infomodules. De twee belangrijkste toeristisch-recreatieve elementen in het domein zijn het Fort van Oelegem (omwille van zijn unieke historische en natuurlijke waarden) en het kasteel Vrieselhof (omwille van zijn centrale locatie in het domein en de potenties tot het uitbouwen van meer publieksgerichte functies).

Er wordt geopteerd om de toeristisch-recreatieve infrastructuur voor het domein te bundelen ter hoogte van het kasteel Vrieselhof en de Remise [I1]. Ook de nodige parkeervoorzieningen zullen hier gebundeld worden (zie 6.3.6). Dit is dan ook de uitgelezen locatie om bezoekers informatie te verschaffen over het volledige domein Vrieselhof – Fort van Oelegem. Bovendien leent de omgeving zich tot het inrichten van een module met een iets grotere impact.

Het tweede belangrijke element waarrond de toekomstvisie van het domein Vrieselhof – Fort van Oelegem wordt opgebouwd is het fort. Dit kent unieke natuurwaarden door de aanwezigheid van de vleermuizenpopulaties en betreding van het fort dient in dit kader minimaal gehouden te worden (zie ook 6.3.3 en supra). Het is dan ook wenselijk dat de informatieverschaffing voor individuele passanten omtrent deze unieke waarden buiten het fort voorzien wordt [I2].

De realisatie van deze informatiepunten ter hoogte van het Fort van Oelegem zijn opgenomen in het project 'Fortengordel Antwerpen, Inrichting van de onthaalpoorten en infopunten' dat momenteel wordt uitgewerkt door Stramien, Architectuur en Ruimtelijke Planning cvba.

Naast deze cruciale locaties voor de inplanting van infomodules zullen er verspreid over het domein bijkomende infomodules met een kleinere impact voorzien worden. Hierbij wordt bv. gedacht aan de toegang aan het Staltheater en op locaties waar zich specifieke historische, erfgoedkundige, natuurlijke… waarden bevinden. Deze laatsten kunnen zeer kleinschalig gerealiseerd worden met een minimale visuele impact, maar wel in dezelfde huisstijl. De aanduiding van wandelingen e.d. kan eveneens gerealiseerd worden met behulp van de plaatsing van infomodules op bewust gekozen plaatsen. De aanduiding van wandel- en fietsroutes dient te passen binnen de huisstijl van het domein en de antitankgracht en de veelheid aan bewegwijzering dient beperkt te worden.

Verder onderzoek zal deze globale visie omtrent de informatieverschaffing in het domein concretiseren.

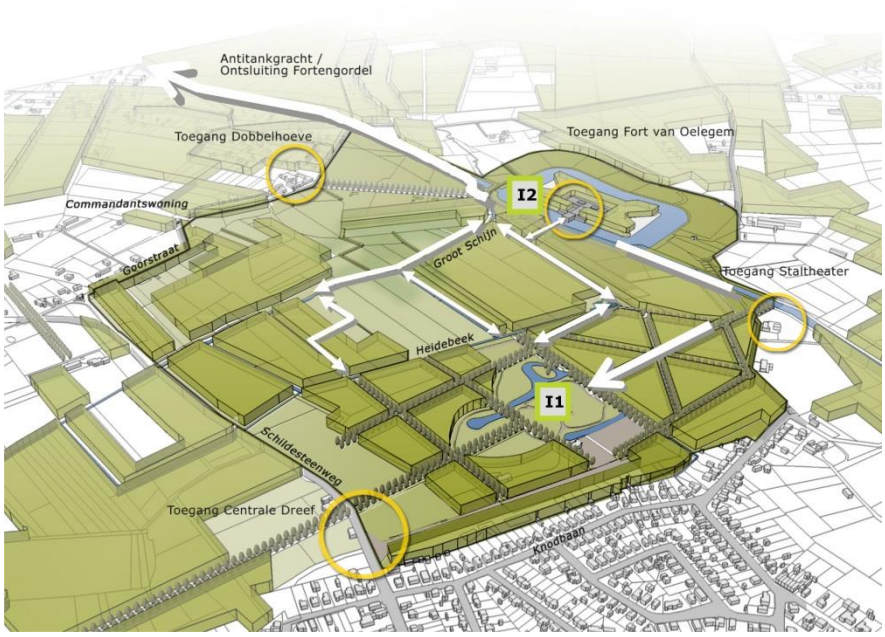

Figuur 29 Voorstel inrichten informatiepunten

E. Overig

Landschappelijke ingrepen kunnen de informatie en de beleving van de omgeving ondersteunen terwijl ze gelijktijdig bijdragen aan het verbeteren van de milieukwaliteit. Concreet worden de volgende mogelijkheden onderzocht.

- Het zichtbaar maken van bomkraters en bunkers binnen het plangebied, eventueel door de realisatie van een open plek in het bos. Hierbij dient evenwel in rekening genomen te worden dat deze ingrepen niet mogen resulteren in een negatief effect op de geschiktheid van deze bunkers voor vleermuizen.
- De uitbouw van een samenhangend wandelnetwerk binnen het plangebied (zie ook 6.3.6). Nieuwe wandelwegen in het vochtige gebied tussen de Heidebeek en het Groot Schijn worden

uitgewerkt als vlonder- of knuppelpaden om het kwetsbare natuurkerngebied minimaal te belasten. Hier wordt uitsluitend wandelverkeer toegelaten. Door een adequaat materiaalgebruik en doordachte vormgeving wordt betreding buiten de vlonder- en knuppelpaden afgeraden. Op deze manier kan een instandhouding van de natuurlijke waarde van het kwetsbaar gebied worden gegarandeerd.

Het geheel van oude en nieuwe wandelverbindingen zullen samen met de dreefstructuren ten zuiden van de Heidebeek het 'bindmiddel' vormen tussen het parkdomein, het fort, het Vriesel en het Goor. De wandelverbindingen binnen het gebied dienen maximaal aan te sluiten bij en afgestemd te zijn op de recreatieve structuur in de onmiddellijke omgeving.

In de integraalstudie wordt naast het domein Vrieselhof onder meer het NALAH (kasteel van Halle) aangeduid als onthaalpunt aan de Antitankgracht. Om de ruimtelijke samenhang tussen de onthaalpunten op te drijven, kan het interessant zijn om via de Lemmekensbaan een verbinding te voorzien.

6.3.5. UITBOUWEN RELATIE VRIESELHOF – FORT VAN OELEGEM

In de huidige situatie hypothekeren ruimtelijke barrières de samenhang tussen de twee belangrijkste elementen in het gebied en bestaat er slechts weinig tot geen relatie. De eerste aanzet om te kunnen komen tot een poortgebied dat als geheel wordt ervaren, is de uitbouw van nieuwe verbindingen tussen het Fort van Oelegem en het Kasteel (Provinciaal Domein) Vrieselhof. Rechtstreekse wandel- en fietsverbindingen zullen minstens vereist zijn. Op deze wijze wordt ook invulling gegeven aan de gewenste poortfunctie van het Vrieselhof in relatie tot de fortengordel rond Antwerpen.

Een eerste verbinding, zowel voor wandelaars als fietsers, wordt voorzien langs de centrale as van het Vrieselhof richting Staltheater [16]. Deze as wordt verbonden met de Knodbaan via een kronkelpad langsheen een bunker en een bomkrater.

Een tweede verbinding wordt gericht op voetgangers en wordt voorzien via een brugstructuur of vlonderpad over de verbindingsgracht tussen het Groot Schijn en de Heidebeek [17]. Deze verbinding wordt voorzien in het verlengde van de toegang tot het Fort van Oelegem. De vormgeving van de brugstructuur of vlonderpad mag geen afbreuk doen aan het majestueuze fort. De brugstructuur of vlonderpad vormt de verknoping tussen het lokale wandelnetwerk van het provinciaal domein en de routes langs de recreatieve as van de Antitankgracht.

Hiernaast kan eveneens ingezet worden op het functioneel afstemmen van de twee erfgoedkernen op elkaar (zie 6.4.4). Op de infomodules op beide locaties kan er verwezen worden naar de recreatieve, erfgoedkundige, natuurlijke… waarden op de andere locatie om op deze wijze in te zetten op de realisatie van een functionele relatie tussen beide elementen.

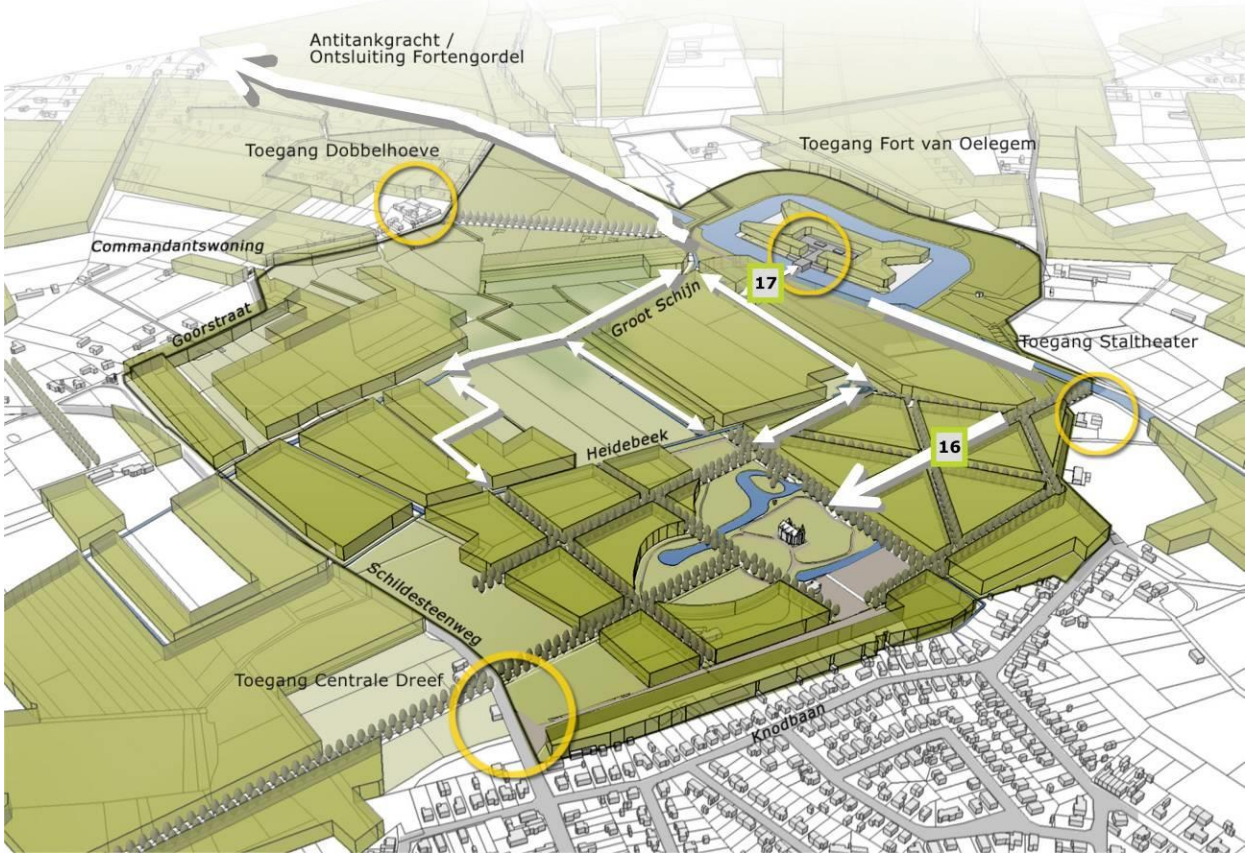

Figuur 30 Aanduiding van aantal mogelijke ingrepen in kader van de uitbouw van de relatie Vrieselhof – Fort van Oelegem

6.3.6. TOEGANKELIJKHEID EN PARKEERVOORZIENINGEN

A. Herstructurering van de toegangen en de parkings

Er zullen vier duidelijk herkenbare toegangen worden voorzien:

- centrale dreef Vrieselhof – hoofdtoegang [18];
- Staltheater [19];
- Dobbelhoeve [20];
- Fort van Oelegem [21].

De hoofdtoegang tot het domein zal zich situeren langs de Schildesteenweg ter hoogte van de monumentale centrale dreef met zichtrelatie naar het kasteel Vrieselhof. Dit vormt de enige toegang voor autoverkeer. In de bestaande toestand bevindt er zich een parking voor een 200-tal wagens ter hoogte van de Schildesteenweg in het zuiden van het plangebied. De inrichting van deze parking resulteert in een groot ruimtebeslag in verhouding tot het aantal parkeerplaatsen. Ter hoogte van de Remise is er een tweede, kleinere, parking voor een 30-tal wagens. De versnippering aan parkeervoorzieningen in het domein zorgt voor bijkomende verkeersbewegingen. Bezoekers proberen eerst een parkeerplaats aan de Remise te vinden. Indien deze parking volzet is keren ze

terug naar de hoofdparking ter hoogte van de Schildesteenweg. Er wordt dan ook geopteerd om de parkeervoorzieningen te bundelen.

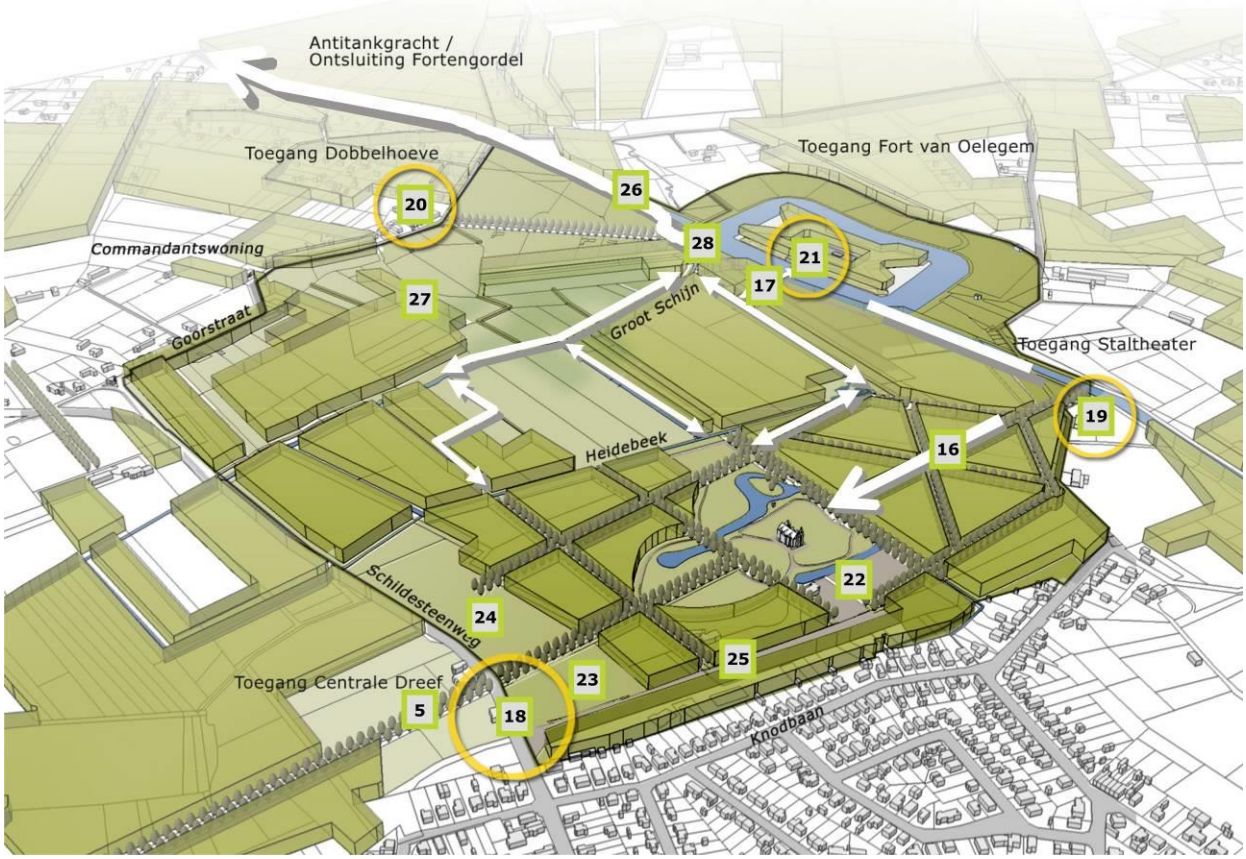

Figuur 31 Aanduiding van aantal mogelijke ingrepen in kader van de toegankelijkheid en parkeervoorzieningen

Van de 200 parkeervoorzieningen ter hoogte van de Schildesteenweg worden er op weekenddagen slechts een 70-tal werkelijk benut. Samen met de 30 parkeerplaatsen ter hoogte van de Remise resulteert dit in een actuele parkeerbehoefte van 100 parkeerplaatsen. Bij het bepalen van de behoefte aan parkeervoorzieningen dient echter in rekening genomen te worden dat de uitbouw van de poort Vrieselhof – Fort van Oelegem zal leiden tot een stijging van het aantal bezoekers. Deze stijging wordt geraamd op maximaal ½ van het huidige aantal. De geraamde behoefte aan parkeervoorzienigen is 150, ruim onder de momenteel aanwezige 230 parkeerplaatsen.

Als locatie voor de gebundelde parkeervoorzieningen wordt er gekozen voor de parking ter hoogte van de Remise [22]. Door deze keuze wordt de infrastructuur in het plangebied maximaal gebundeld, wordt een minimaal ruimtebeslag gerealiseerd en wordt de toegankelijkheid van de toeristische voorzieningen (Remise, bezoekerscentrum, kasteel) geoptimaliseerd en gegarandeerd voor andersvaliden. Bovendien kan op deze wijze de zone langs de Schildesteenweg die momenteel in beslag genomen wordt door de parking heringericht worden [23]. Deze herinrichting is erop gericht om de herkenbaarheid van het domein vanop de Schildesteenweg te verhogen, de toegang te accentueren en de visuele beleving van de monumentale dreef vanop de Schildesteenweg te versterken. Om dit te bereiken wordt er gekozen voor een invulling als weiland. Dit ondersteunt een

coherent landschapsbeeld in samenhang met de weides aan de andere zijde van de toegangsdreef [24].

De parking ter hoogte van de Remise zal minimaal voorzien in een 100-tal parkeervoorzieningen [22]. Aanleg met waterdoorlatende materialen en visueel landschappelijke inkadering zijn minimale vereisten. In aansluiting hierbij kunnen 50 parkeerplaatsen ingericht worden in een nog groenere zone waar een echte overgang naar het omringende landschap wordt vooropgesteld. Hier kan bv. gestreefd worden naar een groene invulling van 50% van de oppervlakte waar de overige 50% kan ingenomen worden door parkeerplaatsen. Deze parkeervoorzieningen zullen gerealiseerd worden op de huidige parking en het aanliggende recent aangeplant bosje. Doordat dit bosje recent werd aangeplant zijn de natuurlijke waarden ervan zeer beperkt. De impact van de parking op de natuurwaarden wordt op deze wijze geminimaliseerd. Bij de inrichting van de parking dient de realisatie van één ruimtelijke entiteit met een visuele en landschappelijke inpassing te worden nagestreefd. De visuele en landschappelijke inpassing in het parkgebied dient te gebeuren d.m.v. visuele inkadering en/of buffering waarbij maximaal wordt ingezet op de inpassing in de landschapskamer waarin het zich bevindt en er geen afbreuk wordt gedaan aan de landschapskamer rond het kasteel.

Bij uitzonderlijke activiteiten met grote bezoekersaantallen, zoals het vuurfeest, kan de weide ten zuiden van de dreef worden aangewend als parkeerweide in aanvulling op de permanente parkeervoorzieningen [23]. De weides langs de andere zijde van de dreef zullen eveneens behouden blijven als weiland of als een zone met open karakter [24]. Dit om de visuele beleving van de monumentale dreef blijvend te garanderen. Hiernaast zal deze weide blijvend kunnen ingezet worden in functie van het organiseren van activiteiten zoals het vuurfeest. De bosrand kan een 5-10-tal meter worden verlegd om op deze wijze een echte structurerende boszoom en bosmantel te verkrijgen en door middel van een gepast beheer ook te behouden.

Om de ingrepen in het domein minimaal te houden, wordt er geopteerd om de huidige parkweg langs de zuidelijke grens van het gebied voor een groot deel te behouden als toegangsweg voor de parking ter hoogte van de Remise [25]. De exacte locatie van aansluiting van deze parkweg op de Schildesteenweg dient nog nader onderzocht te worden. Hier worden twee mogelijke pistes naar voren geschoven. Beide pistes zullen onderzocht worden in het plan-MER.

In een eerste piste blijft de toegang behouden op de huidige locatie waarna de parkweg onmiddellijk afbuigt naar het zuiden en langs de Schildesteenweg aansluit op de interne parkweg in het zuiden van het plangebied. Er zijn twee voordelen verbonden aan deze piste. Ten eerste zorgt dit ervoor dat de ingrepen naar infrastructuur toe minimaal zijn en dat de huidige verhardingen maximaal kunnen geïntegreerd worden. Ten tweede optimaliseert deze locatie de eerste indruk en beleving van het domein voor de bezoeker. Men rijdt immers de eerste meters op de monumentale dreef en krijgt zo een zicht op de dreef en het kasteel op het einde ervan. Een nadeel van deze piste is dat de auto’s in het beeld van de dreef komen en de visuele beleving ervan aantasten. Bovendien worden autoverkeer en zachte weggebruikers niet uitdrukkelijk gescheiden. Bij de inrichting van het eerste deel van de dreef zal hier bijzondere aandacht naar dienen uit te gaan. Een tweede nadeel is de versnippering van het weiland ten zuiden van de dreef. Dit nadeel kan beperkt worden door een doordachte inplanting van de interne parkweg, bv. langs de grens van het domein.

In een tweede piste wordt de aansluiting van de parkweg op de Schildesteenweg verplaatst naar de zuidelijke grens van het gebied. Deze inplanting heeft als voordeel dat de auto's niet in het beeld van de dreef komen en de visuele beleving ervan dus niet wordt aangetast. Bovendien worden autoverkeer en zachte weggebruikers duidelijk gescheiden en is er geen sprake van een versnippering van het weiland. Een nadeel van deze piste is dat er grotere ingrepen aan de infrastructuur zullen nodig zijn. Bovendien is de eerste indruk en beleving van het domein voor bezoekers veel minder indrukwekkend. Op de Schildesteenweg is er ter hoogte van de zuidelijke grens van het plangebied een bushalte aanwezig. Deze zal dienen verplaatst te worden indien deze piste wordt gerealiseerd. Om deze piste te kunnen ontwikkelen, dient het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan de mogelijkheid van toeëigening via voorkooprecht van de gronden aanpalend aan het provinciaal domein te integreren. Op deze gronden bevindt zich vandaag een deels zonevreemde manegeactiviteit.

Bij de uiteindelijke keuze voor de lokalisatie van de interne parkweg zullen verkeersveiligheid en belevingswaarde belangrijke afwegingselementen vormen. Gezien het feit dat er momenteel geen van beide pistes naar voren komt als de beste optie, blijven beiden behouden in het PRUP.

Aan de Dobbelhoeve, het Staltheater en het Fort van Oelegem kunnen secundaire toegangen worden ingericht in functie van fietsers en voetgangers. Het dient hier te gaan om laagdynamische toegangen die zeker geen sterke toename in verkeersbewegingen met zich mee mogen brengen.

Ter hoogte van de Dobbelhoeve [20] en het Staltheater [19] zijn er reeds beperkte parkeervoorzieningen aanwezig. Deze parkeervoorzieningen, zowel ter hoogte van de Dobbelhoeve als het Staltheater, mogen in geen geval uitgroeien tot echte parkeervoorzieningen in functie van het domein. Dubbelgebruik van reeds aanwezige parkings kan wel overwogen worden. Om dit te garanderen zullen deze parkings dan ook niet bewegwijzerd worden en zal gebruik ervan niet gepromoot worden.

Langs de E34 is er een parking aanwezig die eveneens zou kunnen ingeschakeld worden in functie van de antitankgracht. Recreanten met de fiets kunnen hun wagen hier parkeren en hun tocht met de fiets verder zetten.

B. Samenhangend wandel- en fietsnetwerk

De realisatie van een samenhangend wandel- en fietsnetwerk staat niet enkel in relatie met de ontsluiting en de toegankelijkheid van het gebied, maar speelt eveneens een belangrijke rol bij de totstandkoming van één globale landschapskamer en de uitbouw van een toeristisch-recreatief netwerk (zie 6.4.5). Er zal ingezet worden op de realisatie van een netwerk van oude en nieuwe wandelverbindingen. De aansluiting van de paden in het gebied tussen de Heidebeek en het Groot Schijn op deze in het parkdomein vormt een eerste belangrijk uitgangspunt samen met de aansluiting op de wandel- en fietsverbindingen in de omgeving. Nieuwe wandelwegen in het vochtige gebied tussen de Heidebeek en het Groot Schijn worden uitgewerkt als vlonder- of knuppelpaden om het kwetsbare natuurkerngebied minimaal te belasten. Een aantal concrete voorstellen voor nieuwe verbindingswegen worden hieronder gegeven. Hier wordt uitsluitend wandelverkeer toegelaten. Dit is echter slechts een aanzet en na verder onderzoek kan blijken dat

de realisatie van bijkomende verbindingen wenselijk is of dat een aantal van de hier voorgestelde verbindingen toch niet opportuun zijn.

Volgende verbindingen worden voorop gesteld:

- centrale wandel- en fietsverbinding tussen Vrieselhof en Fort van Oelegem [16];
- wandelverbinding tussen Vrieselhof en Fort van Oelegem [17] in de vorm van een vlonder- of knuppelpad ter hoogte van de doorsteek aan de ingang van het fort;
- verknoping van het wandelnetwerk van het provinciaal domein met de recratieve as langs de Antitankgracht [26];
- inschakelen centrale dreef die oorspronkelijk doorliep over de Schildesteenweg in het netwerk [05] (zie 6.4.2).

Het gebied ten noorden van het Groot Schijn is omwille van het aanwezige blauwgrasland zeer kwetsbaar voor betreding [27]. Op korte termijn wordt er dan ook voorgesteld om dit gebied ontoegankelijk te maken voor recreanten. Indien het blauwgrasland op termijn een groter areaal zou beslaan en dus minder kwetsbaar is, kan onderzocht worden of beperkte toegankelijkheid van het gebied ten noorden van het Groot Schijn met behulp van vlonder- of knuppelpaden mogelijk is.

C. Barrièrevorming van de omringende wegenis opheffen

Een belangrijk aandachtspunt is de barrièrevorming van de Schildesteenweg die verschillende interessante bosgebieden en dreefstructuren onderbreekt. Aan de oversteekbaarheid en de verkeersveiligheid voor fietsers dient gewerkt te worden door de uitbouw van de toegangspoort 'Centrale Dreef' [18].

Er wordt geopteerd om de Goorstraat voor te behouden voor lokaal verkeer [28]. De aanwezige kasseistrook in het noordelijk deel van de Goorstraat heeft een historische en esthetische waarde. Er zou kunnen overwogen worden om de asfaltstrook (naast de kasseistrook) die afbreuk doet aan het esthetisch karakter van de Goorstraat te verwijderen. Met het oog op het gebruikerscomfort voor zachte weggebruikers is het evenwel wenselijk om naast de kasseistrook een fietsvriendelijke verharding te realiseren. De keuze van de materialen dient afgestemd te worden op de resultaten uit de integraalstudie voor de Antitankgracht. Het kan bv. gaan om een grindstrook, boskiezel…

6.3.7. ZONEVREEMDE WONINGEN EN INFRASTRUCTUUR

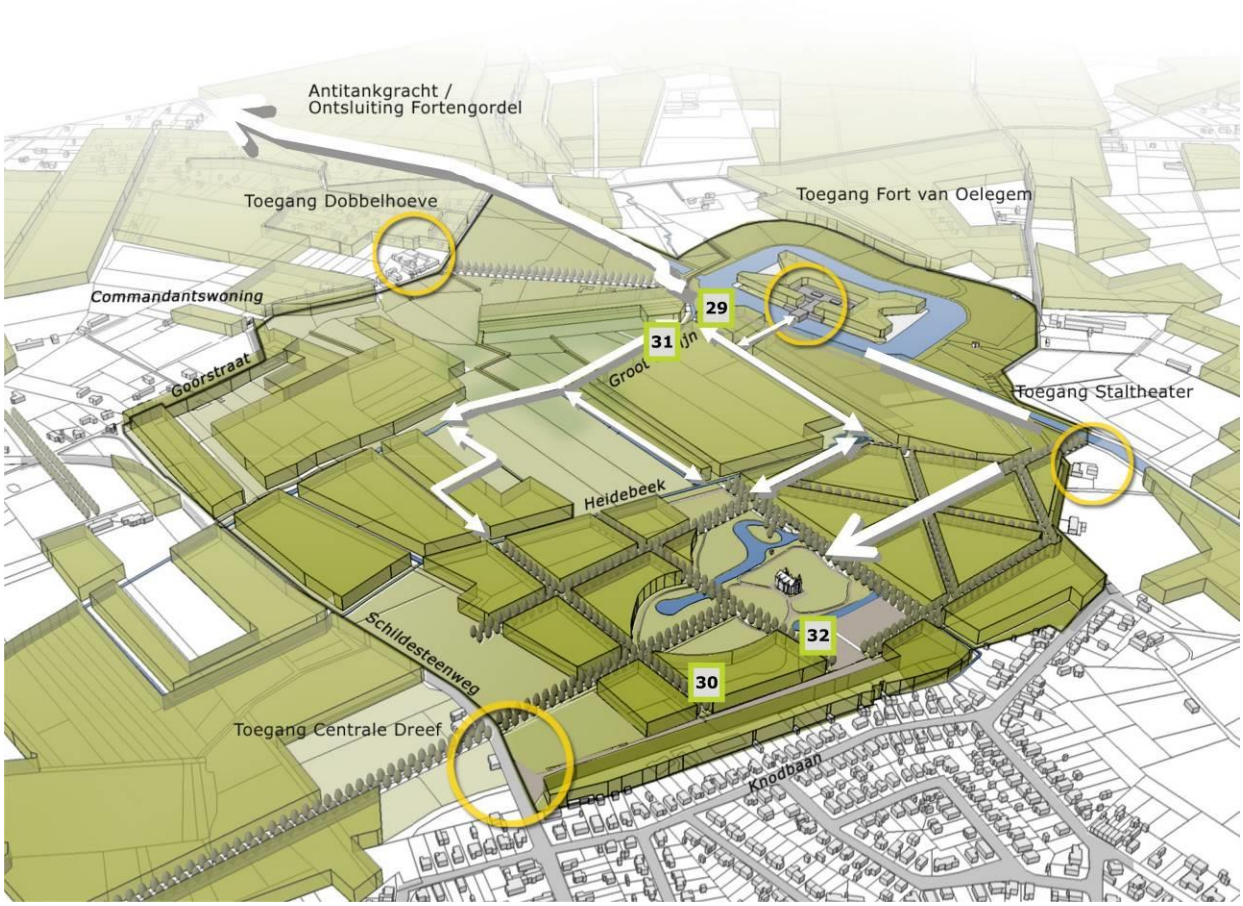

Figuur 32 Aanduiding van aantal mogelijke ingrepen in kader van zonevreemde woningen en infrastructuur

A. Zonevreemde woningen langs de Goorstraat

De opmaak van het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan voor de poort Vrieselhof – Fort van Oelegem biedt de opportuniteit om storende aspecten van de zonevreemde contstructies bij de Goorstraat in kaart te brengen en te behandelen [29]. Er wordt geopteerd om geen bijkomende ontwikkelingsmogelijkheden te bieden aan de zonevreemde woningen. De mogelijkheden die momenteel reeds worden geboden vanuit de vigerende wetgeving blijven wel behouden. Hiernaast bevinden de zonevreemde woningen zich binnen zones waar een voorkooprecht voor provincie en gewest wordt opgelegd met het RUP. Aankoop van de percelen zou er kunnen voor zorgen dat de zonevreemde woningen verdwijnen en de landschappelijke en natuurlijke waarden van het poortgebied verhoogd kunnen worden.

B. Beheer van het provinciaal domein Vrieselhof

Een provinciaal domein zoals het Vrieselhof met zijn unieke natuurlijke en erfgoedkundige waarden heeft nood aan een gepast beheer. Momenteel wordt dit georganiseerd vanuit de werkliedengebouwen in het zuiden van het plangebied [30]. Deze infrastructuur is echter

onvoldoende en er is dan ook nood aan een herstructurering en optimalisering van de aanwezige voorzieningen.

Er wordt voor geopteerd om de huidige locatie van de werkmanshuizen te behouden. Herlokalisatie binnen het domein zou immers onvermijdelijk afbreuk doen aan aanwezige natuurlijke en/of erfgoedkundige waarden. De behoeften voor het beheer werden reeds omschreven onder 5.2.3. Het nijpend gebrek aan ruimte, dat voornamelijk in de winter tot uiting komt, is een eerste groot knelpunt. De oppervlakte waarop zich momenteel de infrastructuur voor het beheer bevindt is echter voldoende groot om een functioneel geheel (gebouwen, loodsen…) te realiseren van waaruit het beheer van het domein optimaal kan gecoördineerd worden. Er is vooral nood aan herstructurering en uitbreiding van de overdekte oppervlaktes.

Ter hoogte van de werkmanshuizen bevindt zich momenteel ook het bezoekerscentrum. Bij herstructurering dient bekeken te worden of het opportuun is om dit te behouden in zijn huidige dimensie, uit te breiden of onder te brengen in het kasteel.

In functie van het beheer van de graslanden ten noorden van het Groot Schijn is de realisatie van een brug over het Groot Schijn essentieel [31]. Deze brug dient geschikt te zijn voor tractoren. Momenteel moeten deze trage voertuigen steeds een grote omweg maken en hinderen ze het verkeer op de omringende wegen. Gebruik van deze brug door recreanten moet echter vermeden worden ter bescherming van het waardevolle blauwgrasland.

C. Remise

Restaurant/taverne 'de Remise' kan zeer beperkt uitbreiden [32]. Uitbreiding kan enkel in functie van aanpassingen noodzakelijk om te voldoen aan de actuele regelgeving omtrent horecavoorzieningen. De huidige capaciteit kan geoptimaliseerd worden, maar capaciteitsuitbreiding wordt niet toegelaten.

6.4. Synthese gewenste ruimtelijke structuur

Kaart 12 Synthesekaart gewenste ruimtelijke structuur

Het plangebied bestaat momenteel uit een onsamenhangend geheel van wandelverbindingen, erfgoedelementen, landschappelijke en natuurlijke waarden. Deze zijn echter niet afgestemd op elkaar en op de omgeving. In de gewenste ruimtelijke structuur staat de uitbouw van één globale landschapskamer dan ook centraal. Op deze wijze kan het gebied met zijn recreatieve, erfgoedkundige, natuurlijke, landschappelijke… waarden uitgebouwd worden tot een toeristisch-recreatief poortgebied en een waardevol natuurgebied.

7. Bestemmingsplan

7.1. Motivatie voor begrenzing

Globaal kunnen er op het grafisch plan vijf grote zones onderscheiden worden:

- park Vrieselhof;
- grasland;
- natuur;
- zone voor landbouw, met ecologisch belang;
- Fort.

Voor elk van deze zones wordt er hier kort aangegeven wat de motivering is voor de begrenzing ervan.

7.1.1. PARK VRIESELHOF

De zone 'Park Vrieselhof' wordt afgebakend cf. het historisch kasteelpark.

In het noorden wordt deze zone begrensd door de Heidebeek die ook de grens vormde van het historische park.

In het westen liep het historisch parkgebied door tot aan de Schildesteenweg. In het ruimtelijke uitvoeringsplan wordt de zone waar zich de huidig parking en een weiland bevinden opgenomen in de zone 'Grasland'. De reden hiervoor is het accentueren van de monumentale toegangsdreef tot het provinciaal domein door het voorzien van open ruimte (grasland) aan beide zijden ervan.

In het oosten vormen een aanwezige voetweg en de aanwezige wegenis de grens. In het zuiden wordt de grens genomen cf. de grens van het woongebied op het gewestplan.

Een gedeelte ten zuiden van de Heidebeek bevindt zich tevens in VEN- en habitatrichtlijngebied. Vanuit de ruimtelijke visie opgebouwd voor het gebied is de historische parkaanleg zeer belangrijk, om die reden werd ervoor gekozen om ook een deel van het VEN- en habitatrichtlijngebied op te nemen in de zone 'Park Vrieselhof'. Binnen de bestemming 'Park Vrieselhof' zijn echter de nodige garanties ingebouwd voor behoud en verdere ontwikkeling van de natuurwaarden waardoor de bescherming van het VEN- en habitatrichtlijngebied gegarandeerd blijft.

7.1.2. GRASLAND

De zone 'Grasland' wordt ingericht in functie van het accentueren van de toegang tot het provinciaal domein langs de Schildesteenweg door te voorzien in een monumentale toegangsdreef langs beide zijden omgeven door open ruimte (grasland). De zone wordt afgebakend door de bestaande bosgrens ten noorden van de centrale dreef en door de aanwezige dreefstructuur ten zuiden van de centrale dreef.

7.1.3. NATUUR

De zone 'Natuur' beslaat de meest kwetsbare en biologisch meest waardevolle zone in het PRUP.

In het zuiden wordt deze zone afgebakend door de Heidebeek (zie ook motivering zone 'Park Vrieselhof'). In het westen wordt de grens gevormd door de Schildesteenweg en in het oosten wordt de grens gevormd door de Goorstraat.

In het noorden is de grens tussen de zone 'Natuur' en de 'Zone voor landbouw, met ecologisch belang' het resultaat van volgende afwegingen.

- visie op de toekomstige ontwikkeling van het provinciaal domein waarbij het belang van de natuurlijke elementen afneemt richting de Goorstraat:
    - in de zone 'Natuur' staat het ontwikkelen van natuurwaarden voorop;
    - in de 'Zone voor landbouw, met ecologisch belang' zijn zowel landbouw als natuurlijke ontwikkelingen nog mogelijk.
- het behouden van voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor de aanwezige landbouwers;
- het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden aan de natuurwaarden met speciale aandacht voor het blauwgrasland.

Vanuit deze afwegingselementen komt volgende afbakening naar voren:

- westelijke zone : grens van het gewestplan en tevens grens van het GEN-gebied (gecorrigeerd naar de perceelsgrenzen);
- centrale zone: grens van het gewestplan verschoven naar de perceelsgrenzen ten noorden ervan (grotendeels in eigendom van provincie);
- centrale zone: percelen ten westen van blauwgrasland en percelen hierboven worden meegenomen in de zone 'Natuur' omwille van hun belang voor het behoud en de verdere ontwikkeling van het blauwgrasland (allen gelegen in GENO) – blauwgrasland kan hierop uitbreiden + afvalwatergracht kan verlegd worden zodat negatieve impact op blauwgrasland wordt geminimaliseerd;
- oostelijke zone: zones onder natuurlijk grondgebruik en zones met belangrijke impact op blauwgrasland worden ondergebracht in de zone 'Natuur' (agrarisch gebied met ecologisch belang op gewestplan en gelegen in GENO) – grens wordt gevormd door langgerekte beboste percelen ten noorden van blauwgrasland;
- het driehoekig perceel in de noordwestelijke punt van het blauwgrasland wordt ondergebracht in de 'Zone voor landbouw, met ecologisch belang' omwille van het belang van dit perceel voor de landbouwuitbating van de Dobbelhoeve.

7.1.4. ZONE VOOR LANDBOUW, MET ECOLOGISCH BELANG

Zie bespreking afbakening zone 'Natuur'.

7.1.5. FORT

De zone 'Fort' wordt begrensd door de glacis rondom het fort.

7.2. Krachtlijnen grafisch plan en toelichting bestemmingen

Globaal kunnen er op het grafisch plan vijf grote zones onderscheiden worden:

- park Vrieselhof;
- grasland;
- natuur;
- zone voor landbouw, met ecologisch belang;
- Fort.

Binnen een aantal van deze zones worden er met behulp van overdrukken een aantal verfijningen en concretiseringen aangebracht. Deze vijf grote zones worden aangevuld met een aantal kleinere zoneringen:

- Dobbelhoeve;
- openbare wegenis;
- voetweg;
- toegangsweg;
- voetgangersverbinding;
- waterloop.

Hieronder wordt er per zone kort de globale visie vanuit de structuurvisie en overgenomen onder 6.3 weergegeven. Deze visie vormt de aanzet voor de krachtlijnen voorschriften.

7.2.1. PARK VRIESELHOF

A. Algemeen

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN

<u>Landschapsherstel – kasteelkamer Vrieselhof (p. 81-82)</u>
- kwalitatieve hedendaagse parkaanleg voortbouwen op het idee van een landschapspark
- ontwikkelen van een kasteelkamer, grootschalige open ruimte, rondom het kasteel
- behouden en herstellen dreefstructuur
<u>Natuurlijke en ecologische waarden behouden en versterken (p. 84)</u>
- uitbreiden bestaande heidegebied ten zuiden van de Heidebeek
- verhogen biologische waarde en biodiversiteit rond het kasteel door een verder ecologische beheer van de soortenrijke gazons en de ontwikkeling van water- en oevervegetaties
<u>Uitbouwen toeristisch-recreatief netwerk – toekomstvisie voor kasteel Vrieselhof (p. 85)</u>
		<u>algemeen</u>
		- deze zone wordt ingericht als een park gebaseerd op de historische parkaanleg in het gebied
		- de dreefstructuren, waaronder de sterstructuur, moeten behouden blijven en hersteld worden
		- rond het kasteel moet het behoud van de openheid en de inrichting met graslanden nagestreefd worden:
		  o hier wordt een ecologisch beheer van de graslanden voorop gesteld, het maaibeheer moet afgestemd worden op de soortenrijkdom van de gazons
		  o in de onmiddellijke nabijheid van het kasteel kunnen parkeerplaatsen voor mindervaliden worden ingericht
		<u>informatiedragers, wegwijzers en meubilair</u>
		de inrichting van informatiedragers, wegwijzers en meubilair is toegelaten
		- de vormgeving en het materiaalgebruik dienen afgestemd te worden op de omgeving
		- informatieverschaffing voor bezoekers wordt geconcentreerd ter hoogte van de open ruimte

- bundelen van recreatief-toeristische infrastructuur ter hoogte van het kasteel en de Remise (speelbos met kleinschalige en natuurlijke spelelementen ter hoogte van de Remise) - enkel laagdynamische ontwikkelingen die geen afbreuk doen aan de unieke waarden in het domein <u>Uitbouwen toeristisch-recreatief netwerk – inplantingsvoorstel voor informatiepunten, bebordingen, wegwijzers en meubilair (p. 87-90)</u> - samenhangend geheel van informatiedragers, wegwijzers en meubilair - informatieverschaffing voor bezoekers ter hoogte van het kasteel en de Remise <u>Uitbouwen toeristisch-recreatief netwerk – overig (p. 90)</u> - bomkraters en bunkers kunnen beter zichtbaar gemaakt worden - uitbouwen van een samenhangend wandelnetwerk <u>Uitbouwen relatie Vrieselhof – Fort van Oelegem (p. 91-92)</u> - verbinding voor voetgangers en fietsers langs de centrale as van	- via een reglement kan bepaald worden in welke gevallen gemotoriseerd verkeer tot aan het kasteel kan toegelaten worden	rond het kasteel en aan de Remise <u>fiets- en wandelnetwerk</u> - nieuwe paden kunnen aangelegd worden indien ze deel uitmaken van een samenhangend wandel- en fietsnetwerk - de paden en dreven kunnen toegankelijk gemaakt worden voor zowel fietsers al voetgangers - gemotoriseerd verkeer is enkel toegelaten in functie van het beheer van het gebied of de bereikbaarheid van het kasteel <u>natuurlijke waarden</u> - de aanwezige natuurlijke waarden worden behouden en versterkt - maatregelen in functie van het maximaliseren van de natuurlijke waarden in het gebied zijn toegelaten - bij plaatsen van verlichting moet maximaal rekening gehouden worden met de aanwezige natuurlijke waarden (intensiteit, frequentie en straalrichting) <u>overig</u> - maatregelen in functie van het optimaliseren van de beleving van het historisch erfgoed (bomkraters en bunkers) zijn toegelaten – hierbij mag er geen afbreuk gedaan worden aan de natuurlijke, ecologische en erfgoedwaarden - bestaande constructies met een historisch karakter kunnen behouden blijven, bunkers moeten behouden blijven - binnen de zone 'Park Vrieselhof' mag één

Vrieselhof richting Staltheater <u>Toegankelijkheid en parkeervoorzieningen – herstructure-ring van de toegangen en de parkings (p. 92-94)</u> - de bosrand van de huidige weide kan een 5-10-tal meter worden verlegd om een meer natuurlijke overgang van bos naar weiland te verkrijgen en de natuurlijke waarden te versterken <u>Toegankelijkheid en parkeervoorzieningen – samen-hangend wandel- en fietsnetwerk (p. 94-95)</u> - realisatie van een netwerk van oude en nieuwe wandelverbindingen - aansluiting van de paden in het gebied voor natuur op deze in het parkdomein		conciërge-woning worden ingericht, deze moet zich bevinden binnen de zone 'werkmanshuizen' of in het kasteel <u>doorlopende tuinen</u> - de woonpercelen langs de Knodbaan die doorlopen in de zone Park Vrieselhof mogen ingericht worden als tuin - de oprichting van constructies is er niet toegelaten, met uitzondering van natuurlijke afsluitingen al dan niet gecombineerd met draadafsluiting <u>manege</u> - de bestaande en vergunde of vergund geachte activiteit kan behouden blijven, uitbreiding is niet toegelaten - voorkooprecht voor de Provincie (1) en het Vlaams gewest (2)

B. Kasteel (overdruk)

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN

<u>Uitbouwen toeristisch-recreatief netwerk – toekomstvisie voor kasteel Vrieselhof (p. 85)</u>
 	
- Op basis van de ruimtelijke
	Nieuwe functies zijn bij voorkeur publieksgericht, om de identiteit van het kasteel te versterken ten opzichte van het park en de	- nieuwe functies moeten van die aard zijn dat ze:
		  ○ laagdynamisch zijn en geen sterke verkeersgeneratie teweeg brengen
		  ○ geen afbreuk doen aan de historische waarde

analyse en het potentieel van de site wordt voorgesteld om het kasteel Vrieselhof uit te bouwen met een laagdynamische publieksgerichte functie. Door het kasteel een sterkere publieksgerichte identiteit te geven kan de aantrekkingskracht van het provinciaal domein verhoogd en de poortfunctie tot de fortengordel versterkt worden. Dit staat los van het al dan niet behouden op lange termijn van de reeds aanwezige functies. - De concrete invulling van het kasteel moet rekening houden met de kwetsbaarheid van het gebied en mag de draagkracht van het gebied niet overschrijden. Binnen deze randvoorwaarde kunnen alle denkpistes overwogen worden: administratieve functies, ontvangstruimte, informatiepunt, permanente tentoonstellingsruimte over de natuurwaarden, het (militair) erfgoed, het landschap, ruimte voor educatie en ontmoeting… en/of een combinatie van complementaire functies. - maatregelen in functie van toegankelijkheid en veiligheid zijn noodzakelijk	omgeving. Belangrijke randvoorwaarde voor nieuwe functies is dat ze laagdynamisch zijn, geen sterke verkeersgeneratie veroorzaken en geen afbreuk doen aan de erfgoedwaarde en ecologische waarde van het gebouw zelf en haar omgeving. Voorbeelden van nieuwe functies die in het kasteel zouden kunnen worden ondergebracht zijn: - bezoekerscentrum - informatieverschaffing omtrent natuurlijke, historische, landschappelijke… waarden in het domein… - voorbeelden van infrastructuren in functie van toegankelijkheid en veiligheid zijn: lift, trappenpartij, nooduitgang, parkeerplaats voor mindervaliden… - uitbreiding van de bebouwde zone buiten de aangeduide zone kan bijvoorbeeld noodzakelijk zijn i.f.v. toegankelijkheid, veiligheid…	en de visuele karakteristieken van het kasteel en omgeving o de draagkracht van het gebied niet overschrijden en rekening houden met de kwetsbaarheid van het gebied - bebouwing: o de erfgoedwaarde, de beeldwaarde en de ecologische waarden van het kasteel en omgeving moeten gerespecteerd worden o infrastructuren en constructies in functie van toegankelijkheid en veiligheid zijn toegelaten o uitbreiden van de bebouwde oppervlakte is niet toegelaten tenzij i.f.v. de vigerende wetgeving en omwille van technische redenen o indien noodzakelijk mag uitbreiding van de bebouwing doorlopen buiten de aangeduide zone voor het kasteel in de algemene bestemming Park Vrieselhof - bij plaatsen van verlichting moet maximaal rekening gehouden worden met de aanwezige natuurlijke waarden (intensiteit, frequentie en straalrichting)

C. Remise (overdruk)

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN
<u>Zonevreemde woningen en infrastructuur - Remise</u> - uitbreiding kan enkel in functie van aanpassingen noodzakelijk om te voldoen aan de actuele regelgeving omtrent horecavoorzieningen - huidige capaciteit kan niet uitbreiden		- de bestaande horeca-uitbating kan behouden blijven - eventuele nieuwe functies moeten van die aard zijn dat ze: o geen sterke verkeersgeneratie teweeg brengen o geen afbreuk doen aan de historische waarde en de visuele karakteristieken van het kasteel en de remise o een meerwaarde bieden voor het domein Vrieselhof en/of in relatie staan tot het domein - uitbreiding van de bebouwde oppervlakte kan enkel in functie van aanpassingen noodzakelijk om te voldoen aan de vigerende regelgeving - indien noodzakelijk mag uitbreiding van de bebouwing doorlopen buiten de aangeduide zone voor de Remise in de algemene bestemming Park Vrieselhof - verhardingen kunnen enkel aangelegd worden in functie van terrassen en toegankelijkheid

D. Werkmanshuizen (overdruk)

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN
<u>Zonevreemde woningen en infrastructuur – beheer van het provinciaal domein Vrieselhof (p. 96)</u> - uitbreiding en herstructurering van de overdekte oppervlaktes binnen de perimeter van de oppervlakte waarop zich momenteel de infrastructuur voor het beheer bevindt - bij herstructurering onderzoeken of het opportuun is om het bezoekerscentrum te behouden, uit te breiden of onder te brengen in het kasteel	- de oppervlakte aangeduid voor de realisatie van de werkmanshuizen is kleiner dan de zone die momenteel effectief wordt gebruikt – herstructurering kan er immers voor zorgen dat op een kleinere oppervlakte een efficiëntere invulling kan gerealiseerd worden – een gedeelte kan dan ook teruggegeven worden aan het parkgebied en een parkinvulling krijgen - met een B/T van 0,8 kan een gebouw met een bebouwde oppervlakte van +/- 2000 m² gerealiseerd worden	- bebouwing en infrastructuur zijn toegelaten in functie van: ○ het beheer van het domein ○ het inrichten van een bezoekerscentrum ○ het inrichten van een conciërgewoning - de volledige zone mag verhard worden - de maximale B/T bedraagt 0,8 - voor de zones die niet worden ingevuld met infrastructuur of bebouwing geldt de onderliggende bestemming (park Vrieselhof)

E. Parking (overdruk)

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN
<u>Uitbouwen toeristisch-recreatief netwerk – toekomstvisie voor kasteel Vrieselhof (p. 85)</u> - bundelen van		- de volledige parking moet een groen karakter hebben en moet visueel en landschappelijk ingepast worden in het park. Bij de inrichting van de parking moet de realisatie van één ruimtelijke

parkeervoorzieningen achter de Remise <u>Toegankelijkheid en parkeer-voorzieningen – herstructurering van de toegangen en de parkings (p. 93)</u> - realisatie van parkeervoorzieningen op huidige parking en aanliggende recent aangeplant bosje - er wordt voorzien in een 100-tal permanente parkeervoorzieningen die kunnen aangevuld worden met een 50-tal extra parkeerplaatsen in een meer groen ingevulde zone waar een overgang naar het omringende landschap wordt voorop gesteld	- er wordt voorzien in 5000 m² voor parkeervoorzieningen – op 2500 m² kunnen er 100 permanente parkeerplaatsen worden ingericht – op de overige 2500 m² kunnen 50 bijkomende parkeerplaatsen worden ingericht met een meer groene invulling - de huidige parking aan de Schildesteenweg verdwijnt en wordt opgevangen binnen deze zone	entiteit worden nagestreefd - binnen deze zone mogen parkeerplaatsen en de nodige circulatieruimte worden aangelegd. De parking wordt opgedeeld in twee zones met elk een oppervlakte van 2500m² <u>Zone A</u> o zone A (de zone het dichtst bij de Remise) mag volledig worden ingericht als parking o zone A omvat de bestaande parking van de Remise o de parkeerplaatsen moeten worden aangelegd in waterdoorlatende materialen of met een gesloten verharding waarbij wordt voorzien in buffering en infiltratie van het afvloeiend hemelwater in de zone onder de verharding o de circulatieruimte mag worden aangelegd in een gesloten verharding o binnen zone A mag een overdekte fietsenstalling ingericht worden, deze moet passen in de omgeving en mag geen afbreuk doen aan de beeldwaarde en het karakter van de Remise en het park <u>Zone B</u> o zone B (de zone het verst van de Remise gelegen) mag voor 50% worden ingericht als parking o de parkeerplaatsen en circulatieruimte moeten worden aangelegd in waterdoorlatende materialen o de overige 50% wordt ingericht met

		hoogstammig groen, struiken, struwelen, grasland… - voor de zones die niet worden ingevuld met parking geldt de onderliggende bestemming (park Vrieselhof)

F. Speelbos

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN
<u>Uitbouwen toeristisch-recreatief netwerk – toekomstvisie voor kasteel Vrieselhof (p. 85)</u> - bundelen van recreatief-toeristische infrastructuur ter hoogte van het kasteel en de Remise (speelbos met kleinschalige en natuurlijke spelelementen ter hoogte van de Remise) - behoud van het huidige speelbos ter hoogte van de ingang 't Staltheater		- constructies zijn toegelaten in functie van de inrichting van een speelbos - de constructies moeten bestaan uit natuurlijke materialen - de inrichting moet zodanig gebeuren dat geen afbreuk wordt gedaan aan de landschappelijke en erfgoedkundige waarden van het domein - bebouwing en gesloten verhardingen zijn niet toegelaten

7.2.2. GRASLAND

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN
<u>Toegankelijkheid en parkeervoorzieningen – herstructure-ring van de toegangen en de parkings (p. 92-94)</u> - herinrichten zone langs Schilde-steenweg die momenteel wordt ingenomen door parking - herinrichting is gericht op verhogen herkenbaarheid van het domein, accentueren toegang en versterken visuele beleving van de dreef - er wordt gekozen voor een invulling als weiland - aanwenden als parkeerweide bij uitzonderlijke activiteiten - weides langs de andere zijde van de dreef zullen eveneens behouden blijven als weiland of als een zone met open karakter - de weide zal blijvend kunnen ingezet worden in functie van het organiseren van activiteiten zoals het vuurfeest	- het aantal activiteiten dat per jaar op het grasland kan georganiseerd worden, bedraagt maximaal 4	- de zone moet steeds een open karakter behouden en kan aangewend worden als weiland of hooiland - de inrichting en het beheer mag geenszins afbreuk doen aan de aanwezige natuurlijke en ecologische waarden in aanliggende beboste zones - activiteiten in deze zone moeten van die aard zijn dat zij geen verstoring van het grondwater veroorzaken en mogen de ecologische en natuurlijke waarden in de zone of in de omgeving ervan niet in het gedrang brengen. - de zone kan maximaal 4 keer per jaar aangewend worden voor de organisatie van een activiteit in functie van het provinciaal domein Vrieselhof (bv. vuurfeest) en dit telkens gedurende maximaal 4 dagen - de aanwezige dreefstructuur moet behouden blijven <u>manege</u> - de bestaande en vergunde of vergund geachte activiteit kan behouden blijven, uitbreiding is niet toegelaten - voorkooprecht voor de Provincie (1) en het Vlaams gewest (2)

7.2.3. NATUUR

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN
<u>Landschapsherstel – vallei van het Groot Schijn (p. 81)</u> - herstellen oorspronkelijke kleinschalige landschapsstructuur, coulissenland-schap in de vallei van het Groot Schijn - in het PRUP kan een voorkooprecht worden opgenomen voor de gronden gelegen in het beschermd landschap <u>Natuurlijke en ecologische waarden behouden en versterken (p. 82 – 84)</u> - herstellen oorspronkelijke kleinschalige landschapsstructuur, coulissenland-schap in de vallei van het Groot Schijn – belangrijke ecologische en natuurlijke waarden mee verbonden - uitbreiden blauwgrasland door landschapsherstel en beheer – garanderen goede waterkwaliteit (afwateringsgracht, kwelzone, overstroming vanuit het Groot Schijn…) - in het kader van een optimale waterhuishouding zijn een aantal maatregelen mogelijk: herstel van	- voor het maximaliseren van de natuurlijke en ecologische waarden worden de instandhoudingsdoelstellingen vanuit het habitatrichtlijngebied als uitgangspunt genomen	<u>de zone is bestemd voor natuur</u> - natuurlijke en ecologische waarden moeten gemaximaliseerd worden - maatregelen in functie van het maximaliseren van de natuurlijke waarden in het gebied zijn toegelaten - maatregelen mogen geenszins afbreuk doen aan de aanwezige natuurlijke en ecologische waarden - alle maatregelen in functie van uitbreiding van het blauwgrasland zijn toegelaten - alle maatregelen moeten getoetst worden aan de impact op de vleermuizenpopulaties <u>wandelnetwerk</u> - bestaande paden kunnen behouden blijven, bestaande dreven moeten behouden blijven - nieuwe paden kunnen aangelegd worden indien ze deel uitmaken van een samenhangend wandelnetwerk en indien ze geen afbreuk doen aan de aanwezige natuurwaarden - de paden en dreven kunnen toegankelijk gemaakt worden voor voetgangers, fietsers en ruiters zijn niet toegelaten - gemotoriseerd verkeer is enkel toegelaten in functie van het beheer van het gebied

de natuurlijke overstromingspatronen, opgehoogde gronden afgraven en de waterstand in de laagste delen van de vallei verhogen - oude boskernen behouden en laten fungeren als genenpoel – naaldhoutbestanden in de omgeving ervan geleidelijk omvormen naar loofhout - eventueel (gedeeltelijk) afgraven opgehoogde gebied tussen de Heidebeek en Groot Schijn – indien potenties voor blauwgrasland grond aanbrengen op percelen in de onmiddellijke omgeving ervan - toetsen van ingrepen aan de impact op de vleermuizenpopulaties – behoud oud bos en holle bomen <u>Uitbouwen toeristisch-recreatief netwerk – inplantingsvoorstel voor informatiepunten, bebordingen, wegwijzers en meubilair (p. 87-90)</u> - samenhangend geheel van informatiedragers, wegwijzers en meubilair <u>Uitbouwen toeristisch-recreatief netwerk – overig (p. 90)</u> - uitbouwen van een samenhangend wandelnetwerk	- De zonevreemde woningen bevinden zich binnen natuurgebied en dus ruimtelijk kwetsbaar gebied. De mogelijkheden die worden geboden vanuit de VCRO zijn dan ook beperkt.	<u>informatiedragers, wegwijzers en meubilair</u> - de inrichting van informatiedragers, wegwijzers en meubilair is toegelaten - de vormgeving en het materiaalgebruik dienen afgestemd te worden op de omgeving <u>overig</u> - voorkooprecht voor de Provincie (1) en het Vlaams gewest (2) - in functie van het beheer van het domein kan een brug over het Groot Schijn worden ingericht - zonevreemde woningen kunnen behouden blijven, vergunningen kunnen worden verleend conform VCRO, ruimere mogelijkheden worden niet geboden

<u>Zonevreemde woningen en infrastructuur – zonevreemde woningen langs de Goorstraat (p. 96)</u> - vastleggen ontwikkelingsperspectieven – afweging t.o.v. de draagkracht van het gebied en de opgemaakte structuurvisie		

7.2.4. ZONE VOOR LANDBOUW, MET ECOLOGISCH BELANG

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN
<u>Natuurlijke en ecologische waarden behouden en versterken (p. 83)</u> - ter hoogte van het blauwgrasland bevindt zich een kwelzone met kalkhoudend water – eutrofiëring of vermesting kan vergaande gevolgen hebben voor het perceel en dient ten allen tijde vermeden te worden – er kan op de aanliggende landbouwpercelen en op de percelen waar de ondiepe kwel van afkomstig is extensief graasbeheer worden voorop gesteld	- het nabijgelegen blauwgrasland is zeer gevoelig voor eutrofiëring van het grondwater. Bemesting of vervuiling van het grondwater heeft nefaste gevolgen voor dit zeldzame blauwgrasland en moet beperkt worden. - de zonevreemde woningen	- deze zone kan aangewend worden in functie van de landbouw - activiteiten in deze zone moeten van die aard zijn dat zij geen verstoring van het grondwater veroorzaken en mogen de ecologische en natuurlijke waarden in de zone of in de omgeving ervan niet in het gedrang brengen. Speciale aandacht dient te gaan naar het blauwgrasland in het provinciaal domein. Activiteiten die het behoud en de verdere ontwikkeling van het blauwgrasland hypothekeren zijn niet toegelaten. In dit kader dient voorzichtig omgesprongen te worden met bemesting en herbiciden. - het inrichten van houtkanten is toegelaten - voorkooprecht voor de Provincie (1) en het Vlaams gewest (2) - zonevreemde woningen kunnen behouden blijven,

	bevinden zich binnen natuurgebied en dus ruimtelijk kwetsbaar gebied. De mogelijkheden die worden geboden vanuit de VCRO zijn dan ook beperkt.	vergunningen kunnen worden verleend conform VCRO, ruimere mogelijkheden worden niet geboden

7.2.5. FORT

A. Algemeen

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN
<u>Landschapsherstel – het Fort van Oelegem en de Antitankgracht terug zichtbaar maken (p. 81)</u> - herstellen landschapsbeeld fort en Antitankgracht door plaatselijk terug zetten opgaande groenelementen op de oevers en het fortlichaam <u>Natuurlijke en ecologische waarden behouden en versterken (p. 84)</u> - de activiteiten en inrichting die hier plaatsvinden moeten ten allen tijde verenigbaar zijn met het behoud en de bescherming van de vleermuizen-populaties in het Fort van Oelegem		<u>algemeen</u> - maatregelen, activiteiten en inrichting mogen geenszins een bedreiging vormen voor de aanwezige vleermuizenpopulaties en erfgoedwaarde van het fort - de inrichting van informatiedragers, wegwijzers en meubilair is toegelaten, de vormgeving en het materiaalgebruik dienen afgestemd te worden op de omgeving

<u>Uitbouwen toeristisch-recreatief netwerk – inplantingsvoorstel voor informatiepunten, bebordingen, wegwijzers en meubilair (p. 89)</u> - samenhangend geheel van informatie-dragers, wegwijzers en meubilair - voorzien in informatieverschaffing voor passanten buiten het fort <u>Toegankelijkheid en parkeervoorzieningen – herstructure-ring van de toegangen en de parkings (p. 94)</u> - inrichten van een secundaire toegang ter hoogte van het fort in functie van fietsers en voetgangers – het dient hier te gaan om een laagdynamische toegang die zeker geen sterke toename in verkeersbewegingen met zich mee mag brengen.		

B. Fortlichaam (ovedruk)

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN
<u>Natuurlijke en ecologische waarden behouden en versterken (p. 84)</u> - de activiteiten en inrichting die hier plaatsvinden moeten ten allen	- de traditore batterijen en het keelfront worden momenteel reeds gebruikt voor	- het fort kan zeer beperkt toegankelijk gemaakt worden: ○ de traditore batterijen en het keelfront komen in aanmerking voor informatieverschaffing

tijde verenigbaar zijn met het behoud en de bescherming van de vleermuizen-populaties in het Fort van Oelegem <u>Uitbouwen toeristisch-recreatief netwerk – toekomstvisie Fort van Oelegem (p. 86)</u> - het fort dient zoveel mogelijk ongemoeid gelaten te worden om de aanwezige vleermuizenpopulaties niet te verstoren en hun voortbestaan niet in gedrang te brengen - het beperkt toegankelijk maken van delen van het fort kan echter ook bijdragen aan de affectie van een ruimer publiek voor en de betrokkenheid bij de bescherming van vleermuizen	informatieverschaffing voor occasionele geleide wandelingen – herorganisatie zal leiden tot een betere benutting van deze potentie zonder de vleermuizen-populaties in gevaar te brengen	voor occasionele geleide wandelingen. Geleide educatieve natuur- en historische wandelingen zijn enkel toegelaten in de periode waarin de kans op verstoring van de vleermuizen het kleinst is en in de delen die niet in gebruik zijn door vleermuizen in zomerverblijf. ○ maatregelen en inrichtingen ter vergroting van de belevingswaarde van het fort voor passanten zijn toegelaten op voorwaarde dat ze de veiligheid, de erfgoedwaarde en het habitat van de vleermuizen niet aantasten – bij vergunningsaanvraag dient dit aangetoond te worden

C. Glacis (overdruk)

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN
<u>Landschapsherstel – het Fort van Oelegem en de Antitankgracht terug zichtbaar maken (p. 81)</u> - herstellen landschapsbeeld fort en Antitankgracht door plaatselijk terug zetten opgaande		- de landschappelijke en historische waarde en de erfgoedwaarde van het glacis worden maximaal behouden en versterkt - het glacis is voorbehouden voor natuurlijke ontwikkelingen waarbij de openheid moet bewaard blijven

groenelementen op de oevers en het fortlichaam		- extensieve landbouw als beheervorm is toegelaten

D. Wegenis (overdruk)

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN
Toegankelijkheid en parkeervoorzieningen – barrière-vorming van de omringende wegenis opheffen (p. 95)		- in deze zone kan een ontsluiting van het fort voor voetgangers en fietsers gerealiseerd worden - lokaal verkeer is er toegelaten - de inrichting van informatiedragers, wegwijzers en meubilair is toegelaten - de vormgeving en het materiaalgebruik dienen afgestemd te worden op de omgeving - maatregelen, activiteiten en inrichting mogen geenszins een bedreiging vormen voor de aanwezige vleermuizenpopulaties - de historische kasseiweg moet behouden blijven

7.2.6. DOBBELHOEVE

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN

<u>Uitbouwen toeristisch-recreatief netwerk – inschakelen van het bouwkundig erfgoed (p. 87)</u>
- bieden van toeristisch-recreatieve mogelijkheden aan de Dobbelhoeve
<u>Toegankelijkheid en parkeervoorzieningen – herstructure-ring van de toegangen en de parkings (p. 94)</u>
- inrichten van een secundaire toegang voor poort Vrieselhof aan de Dobbelhoeve in functie van fietsers en voetgangers – het dient hier te gaan om een laagdynamische toegang die zeker geen sterke toename in verkeersbewegingen met zich mee mag brengen
	De Dobbelhoeve zou kunnen ingeschakeld worden in de toeristisch-recreatieve functie van het Vrieselhof en de fortengordel.
	In de Dobbelhoeve zouden bijv. volgende functies mogelijk gemaakt kunnen worden:
	- hoevetoerisme
	- B&B
	- eco-winkel of winkel met hoeveproducten
	- educatieve functies
	- …
	Bij een vergunningsaanvraag dient aangetoond te worden dat aan de gestelde randvoorwaarden wordt voldaan.
		- de landbouwactiviteit kan behouden blijven
		- volgende activiteiten zijn toegestaan indien voldaan wordt aan de gestelde randvoorwaarden:
		  o activiteiten die rechtstreeks aansluiten bij de landbouwactiviteit en de leefbaarheid van het bedrijf ondersteunen zijn toegestaan
		  o de Dobbelhoeve kan worden ingeschakeld in de toeristisch-recreatieve functie van het Vrieselhof en de fortengordel
		- randvoorwaarden voor toekomstige ontwikkeling Dobbelhoeve:
		  o de historische en erfgoedkundige waarde van de Dobbelhoeve en zijn omgeving moeten bewaard blijven
		  o de activiteiten doen geen afbreuk aan de landschappelijke en natuurlijke waarden in de omgeving
		  o de activiteiten kennen geen sterk verkeersgenererend karakter met het oog op de beperkte capaciteit van de Goorstraat en het landelijk karakter ervan – er wordt ingezet op activiteiten die hoofdzakelijk fietsers en voetgangers aantrekken
		  o de activiteiten mogen geen parkeerdruk op de wegenis veroorzaken, parkeren dient te

		worden voorzien op eigen terrein o de activiteiten zijn laagdynamisch o het aantal verblijfsgelegenheden wordt beperkt tot maximaal 8 - maatregelen en infrastructuur voor fietsers en voetgangers in kader van de toeristisch-recreatieve functie van de Poort Vrieselhof zijn toegelaten

7.2.7. OPENBARE WEGENIS

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN
Toegankelijkheid en parkeervoorzieningen – barrière-vorming van de omringende wegenis		- de historische kasseiweg moet behouden blijven

7.2.8. VOETWEG

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN
<u>Uitbouwen toeristisch-recreatief netwerk – overig (p. 90)</u> - uitbouwen samenhangend wandel-netwerk	- voetwegen uit de atlas der buurtwegen worden expliciet opgenomen in het grafisch plan - overige wandel- en fietspaden kunnen eveneens behouden blijven (cf. voorschriften van de zone waar ze zich bevinden)	- voetweg moet behouden blijven - enkel langzaam verkeer en verkeer in functie van het beheer van het domein is er toegelaten

7.2.9. TOEGANGSWEG (INDICATIEF)

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN
<u>Toegankelijkheid en parkeervoorzieningen – herstructure-ring van de toegangen en de parkings (p. 92-94)</u> - hoofdtoegang tot het domein langs de Schildesteenweg – enige toegang voor autoverkeer - twee opties voor exacte locatie interne parkweg – verkeersveiligheid en belevingswaarde zijn belangrijke afwegingselementen	- de definitieve locatie zal later bepaald worden (momenteel worden er 2 opties onderzocht, zie p. 24 en 25)	- de toegangsweg is toegankelijk voor autovekeer en verbindt de Schildesteenweg met de parking ter hoogte van de Remise - de toegangsweg moet zodanig ingericht worden dat aanwezige infrastructuren in de mate van het mogelijke hergebruikt worden – kappingen moeten tot een minimum beperkt worden

7.2.10. VOETGANGERSVERBINDING (INDICATIEF)

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN
<u>Uitbouwen relatie Vrieselhof – Fort van Oelegem (p. 91)</u> - nieuwe verbinding voor voetgangers tussen fort en kasteel – via een brugstructuur of vlonderpad over de verbindingsgracht tussen het Groot Schijn en de Heidebeek	- om de natuurlijke waarden te vrijwaren en de waterhuishouding niet te wijzigen, zal hier gewerkt worden met vlonder- of knuppelpaden	- de verbinding is enkel toegankelijk voor voetgangers - de verbinding vertrekt ter hoogte van de toegangspoort tot het fort en takt aan op de bestaande voetweg nr. 19 - de verbinding wordt gerealiseerd onder de vorm van een vlonder- of knuppelpad - de aanwezige vegetatie en natuurwaarden moeten maximaal gevrijwaard blijven

7.2.11. WATERLOOP

PROGRAMMA / VISIE – zoals uitgewerkt in structuurvisie	TOELICHTING / DISCUSSIE-ELEMENT	KRACHTLIJNEN VOORSCHRIFTEN
<u>Natuurlijke en ecologische waarden behouden en versterken (p. 82 – 84)</u> - meer natuurlijke ontwikkeling van de oevers van het Groot Schijn	Een eventuele verondieping van het Groot Schijn is niet vanzelfsprekend. De mogelijke effecten hiervan stroomopwaarts moet hiervoor worden bekeken.	- de aanwezige waterlopen moeten behouden blijven - een natuurlijke ontwikkeling en een vergroting van de natuurlijke waarden wordt voorop gesteld - de inrichting van de waterlopen mag geenszins resulteren in een overstromingsproblematiek in het gebied of de onmiddellijke omgeving - maatregelen ter preventie van overstroming van het blauwgrasland vanuit het Groot Schijn zijn toegelaten

7.3. Grafisch plan en stedenbouwkundige voorschriften

Zie kaartenbundel en bundel met stedenbouwkundige voorschriften.

Zie grafisch plan

7.4. Opgave voorschriften die strijdig zijn met voorschriften van het PRUP

Door middel van voorliggend RUP worden de voorschriften van het bestemmingsplan dat van toepassing is, m.n. het gewestplan en het GewRUP 'Opheffen van de (alternatieve) reservatie- en erfdienstbaarheden voor het Duwvaartkanaal Oelegem – Zandvliet', automatisch opgeheven. Het betreft volgende voorschriften.

7.4.1. GEWESTPLAN

A. Natuurgebied

De groengebieden zijn bestemd voor het behoud, de bescherming en het herstel van het natuurlijk milieu. De natuurgebieden omvatten de bossen, wouden, venen, heiden, moerassen, duinen, rotsen, aanslibbingen, stranden en andere dergelijke gebieden. In deze gebieden mogen jagers- en vissershutten worden gebouwd voor zover deze niet kunnen gebruikt worden als woonverblijf, al ware het maar tijdelijk.

B. Agrarisch gebied met ecologisch belang

Agrarische gebieden met ecologisch belang zijn gebieden die omwille van de belangrijkheid van de fauna en flora die zij herbergen of omwille van hun invloed op de aanpalende groengebieden een uitgesproken ecologische waarde hebben. Alleen die werken en handelingen mogen er worden uitgevoerd die het specifiek milieu van planten en dieren en de landschappelijke waarde niet schaden.

C. Gebied voor dagrecreatie

De recreatiegebieden zijn bestemd voor het aanbrengen van recreatieve en toeristische accomodatie, al dan niet met inbegrip van de verblijfsaccomodatie. In deze gebieden kunnen de handelingen en werken aan beperkingen worden onderworpen ten einde het recreatief karakter van de gebieden te bewaren. De gebieden voor dagrecreatie bevatten enkel de recreatieve en toeristische accomodatie, bij uitsluiting van alle verblijfsaccomodatie.

D. Landschappelijk waardevol agrarisch gebied

De agrarische gebieden zijn bestemd voor de landbouw in de ruime zin. Behoudens bijzondere bepalingen mogen de agrarische gebieden enkel bevatten de voor het bedrijf noodzakelijke gebouwen, de woning van de exploitanten, benevens verblijfsgelegenheid voor zover deze een integrerend deel van een leefbaar bedrijf uitmaakt, en eveneens para-agrarische bedrijven. Gebouwen bestemd voor niet aan de grond gebonden agrarische bedrijven met industrieel karakter of voor intensieve veeteelt, mogen slechts opgericht worden op ten minste 300 m van een

woongebied of op ten minste 100 m van een woonuitbreidingsgebied, tenzij het een woongebied met landelijk karakter betreft. De afstand van 300 en 100 m geldt evenwel niet in geval van uitbreiding van bestaande bedrijven. De overschakeling naar bosgebied is toegestaan overeenkomstig de bepalingen van artikel 35 van het Veldwetboek, betreffende de afbakening van de landbouw- en bosgebieden.

De landschappelijke waardevolle gebieden zijn gebieden waarvoor bepaalde beperkingen gelden met het doel het landschap te beschermen of aan landschapsontwikkeling te doen. In deze gebieden mogen alle handelingen en werken worden uitgevoerd die overeenstemmen met de in grondkleur aangegeven bestemming, voor zover zij de schoonheidswaarde van het landschap niet in gevaar brengen.

E. Woongebied

De woongebieden zijn bestemd voor wonen, alsmede voor handel, dienstverlening, ambacht en kleinbedrijf voor zover deze taken van bedrijf om redenen van goede ruimtelijke ordening niet in een daartoe aangewezen gebied moeten worden afgezonderd, voor groene ruimten, voor sociaal-culturele inrichtingen, voor openbare nutsvoorzieningen, voor toeristische voorzieningen, voor agrarische bedrijven. Deze bedrijven, voorzieningen en inrichtingen mogen echter maar worden toegestaan voor zover ze verenigbaar zijn met de onmiddellijke omgeving.

F. Alternatief reservatiegebied en bijzonder reservatiegebied met specifieke voorwaarden

De reservatie- en erfdienstbaarheidsgebieden zijn die waar perken kunnen worden opgesteld aan de handelingen en werken ten einde de nodige ruimten te reserveren voor de uitvoering van werken van openbaar nut, of om deze werken te beschermen of in stand te houden.

De gebieden die als "bijzonder reservatiegebied" zijn aangeduid, houden op reservatiegebied te zijn, en alle werken en handelingen die overeenstemmen met de bestemming aangegeven door de grondkleur in het gewestplan mogen er zonder beperking worden uitgevoerd, wanneer de bevoegde overheid niet binnen de drie jaar te rekenen vanaf de inwerkingtreding van dit besluit beslist heeft de werken van algemeen nut waarvoor die gebieden waren voorbehouden, uit te voeren.

De gebieden die als "alternatief reservatiegebied" zijn aangeduid, houden op reservatiegebied te zijn, en alle werken en handelingen die overeenstemmen met de bestemming aangegeven door de grondkleur in het gewestplan mogen er zonder beperking worden uitgevoerd, vanaf de dag waarop de bevoegde overheid heeft beslist de werken van algemeen nut waarvoor die gebieden waren voorbehouden, niet uit te voeren.

Deze zones werden opgeheven met het GewRUP 'Opheffen van de (alternatieve) reservatie- en erfdienstbaarheden voor het Duwvaartkanaal Oelegem – Zandvliet'.

7.4.2. GEWRUP

Met het GewRUP 'Opheffen van de (alternatieve) reservatie- en erfdienstbaarheden voor het Duwvaartkanaal Oelegem – Zandvliet' werd het alternatief reservatiegebied en bijzonder

reservatiegebied met specifieke voorwaarden van het gewestplan opgeheven. De onderliggende bestemming van het gewestplan bleef van toepassing zonder bijkomende voorwaarden.

7.5. Ruimtebalans

Kaart 13 Afwijkingen t.o.v. het gewestplan

Oorspronkelijke bestemming (= bestemming gewestplan) / gebiedscategorie	Nieuwe bestemming (= bestemming PRUP "Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem") / gebiedscategorie	Opp. (m²)
natuurgebied / reservaat en natuur	Park Vrieselhof / overig groen – parkgebied	334 573
	Zone voor landbouw, met ecologisch belang / landbouw – agrarisch gebied	916
	Grasland / overig groen – gemengd openruimtegebied	47 838
	Fort / overig groen – gemengd openruimtegebied	168 749
gebied voor dagrecreatie / recreatie	Park Vrieselhof / overig groen – parkgebied	3 048
	Grasland / overig groen – gemengd openruimtegebied	4 670
recreatiegebied / recreatie	Zone voor landbouw, met ecologisch belang / landbouw – agrarisch gebied	1 932
bosgebied / bos	Zone voor landbouw, met ecologisch belang / landbouw – agrarisch gebied	1 152
	Fort / overig groen – gemengd openruimtegebied	1 212
agrarisch gebied met ecologisch belang / landbouw – agrarisch gebied	Fort / overig groen – gemengd openruimtegebied	6 230
	Natuur / reservaat en natuur	95 794
agrarisch gebied / landbouw – agrarisch gebied	Fort / overig groen – gemengd openruimtegebied	2 181

	Park Vrieselhof / overig groen – parkgebied	452
landschappelijk waardevol agrarisch gebied	Fort / overig groen – gemengd openruimtegebied	34 804

gebiedscategorie	Opp. (m²)
Reservaat en natuur	- 456 282
Recreatie	- 9 650
Landbouw – agrarisch gebied	- 135 461
Bos	- 2 364
Overig groen – parkgebied	+ 338 073
Overig groen – gemengd openruimtegebied	+ 265 684

8. Effecten

8.1. PlanMER

Het decreet algemene bepalingen milieubeleid (DABM) bepaalt dat voor elk plan dat het kader vormt voor een vergunning een planMER dient opgemaakt te worden tenzij het plan het gebruik van een klein gebied op lokaal niveau regelt of een kleine wijziging inhoudt en de initiatiefnemer middels een planMER-screening aantoont dat het plan geen aanzienlijke milieu-effecten genereert.

Voor het PRUP Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem werd een planMER opgemaakt. Op 6 januari 2014 keurde de dienst MER het plan-MER goed.

8.1.1. SAMENVATTING PLAN-MER PER ZONE

A. Park Vrieselhof

Effecten voor bodem en grondwater treden voornamelijk op bij aanleg van de nieuwe parking aan de Remise, de reorganisatie van de werkmanshuizen en aanpassing van de weginfrastructuur. Er worden gering negatieve effecten verwacht door wijziging van de bodemstructuur, profielverstoring en wijziging van de grondwaterkwaliteit bij calamiteiten. De effecten van de andere maatregelen in de zone Park Vrieselhof zijn verwaarloosbaar voor bodem en grondwater.

Voor oppervlaktewater zijn voornamelijk de effecten die veroorzaakt worden door de nieuwe parking en circulatieruimte aan de Remise van belang. Verder zullen de effecten op oppervlaktewater in deze zone Park Vrieselhof beperkt zijn. Door de beperkte toename van de verharde oppervlakte en parking zijn de effecten op de waterkwantiteit gering negatief en de effecten op de waterkwaliteit verwaarloosbaar te beschouwen. Lozingen van afvalwater zijn gering negatief voor de waterkwaliteit, maatregelen worden voorzien.

Omdat alle bestaande natuurwaarden moeten behouden blijven en hun toestand zal verbeteren door aanpassingswerken en beheer zijn de globale effecten op planniveau voor fauna en flora positief, maar tijdelijke negatieve effecten door biotoopverlies zijn onvermijdelijk. Dit biotoopverlies heeft plaats bij de ontbossing en aanleg van de parking, aanleg bosranden, openmaken grachten, herstel dreven… Biotoopwinst treedt op bij aangepast beheer van graslanden (gazons), heidevegetaties, grachten en oevers, bossen, dreven en bosranden.

Voor de vleermuizen in het park kunnen mogelijke matig negatieve effecten optreden bij het verlies van holle bomen (door beheer van bossen en kappen van holle (dreef)bomen), waarbij zomerverblijfplaatsen voor boombewonende vleermuissoorten verdwijnen. Door het verlies van holle bomen maximaal te beperken wordt dit matig negatief effect gemilderd. Toename van verlichting en verplaatsing van de verlichte parking leveren geen belangrijke negatieve effecten op, indien er voldoende wordt rekening gehouden met de voorwaarden en milderende maatregelen (in beperkte zone en met beperkte intensiteit, tijdelijk met timer, neerwaartsgerichte armaturen,…), anders zijn de effecten mogelijk matig negatief. Het zichtbaar maken en inrichten van bunkers heeft geen nadelig effect voor de overwinterende soorten. De Remise, het bezoekerscentrum en het kasteel zijn

gekende verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen, de toegangen tot deze verblijfsplaatsen dienen ook in de toekomst behouden te worden en verstoring dient vermeden om negatieve effecten te voorkomen, hiervoor werden milderende maatregelen opgenomen.

Het herstel van de historische parkaanleg en dreefstructuren heeft een positief effect op de landschapsstructuur, het landschapsbeeld en het landschappelijk erfgoed. De omvorming van jong loofbos naar parking, de aanleg van parkeerplaatsen rond het kasteel en de uitbreiding van het speelbos hebben een matig tot gering negatief effect op de landschapsstructuur en een gering tot verwaarloosbaar effect op het landschapsbeeld. Een aantal kleinere maatregelen (wegwerken van storende elementen) zijn positief voor het landschapsbeeld en herstellen de openheid rond het kasteel en de zichtbaarheid van het erfgoed. De herstructurering van de zone werkmanshuizen (met eventueel nieuwbouw) is een positief effect voor het landschapsbeeld. Bij de uitbreiding van de parking aan de Remise en aanpassing van de toegangswegen (optie 2) is een verstoring van archeologisch erfgoed niet uit te sluiten, hiervoor zijn milderende maatregelen noodzakelijk.

Het recreatief gebruik in het parkgebied wordt versterkt en de belevingswaarde neemt nog toe door de voorziene ontwikkelingen in deze zone, zoals het herstel van het historisch park met dreven, het versterken van de landschapswaarden, het behoud en optimalisatie van het wandelnetwerk voor wandelaars en de uitbreiding van het speelbos. Het effect is matig positief. Het RUP streeft naar een behoud en versterking van de publieksgerichte functies en het inrichten van bijkomende publieksgerichte functies in het kasteel en het bezoekerscentrum. De horecazaak de Remise zal behouden blijven. Hierdoor wordt het recreatief gebruik van het domein versterkt, het effect is positief beoordeeld.

Door de reorganisatie van de parking, met het verdwijnen van de huidige parking en uitbreiding van de parking aan de Remise, blijft het aanbod voldoende groot voor bezoekers, het huidige overaanbod verdwijnt. Tijdens speciale evenementen kunnen de graslanden aan de Schildesteenweg worden ingeschakeld als parking, bij voorkeur eerst op de graslanden ten zuiden van de centrale dreef. Het effect op het recreatief gebruik is gering positief beoordeeld.

De versterking van de recreatieve waarden in het provinciaal domein en het fort en de creatie van een toegangspoort tot de fortengordel tot Antwerpen kan een stijging in het aantal bezoekers met zich mee brengen. Deze stijging zal vermoedelijk niet zo groot zijn, aangezien de bijkomende functies beperkt worden tot functies met een sterke link met de omgeving en niet van die aard mogen zijn dat ze een sterke dynamiek met zich mee brengen. Er wordt hoofdzakelijk gestreefd naar het meer kenbaar en aantrekkelijker maken van de bestaande functies. De verkeerstoename op de Schildesteenweg blijft beperkt, de hinder voor omwonenden door toename van geluid of luchtvervuiling is minimaal. De verkeersgeneratie en hinder voor omwonenden als gevolg van het RUP is een gering negatief effect.

Door de reorganisatie van de parking verdwijnt ook het intern zoeken naar een parkeerplaats (nu is er een voorkeur voor parkeren aan de Remise, indien er geen plaats meer is keert men terug naar de parking aan de Schildesteenweg, dit zorgt voor onnodig verkeer in het park); de reorganisatie heeft een gering positief effect op de verkeersafwikkeling. Door de bundeling van de parking aan de Remise zal het intern verkeer toenemen, aangezien deze parking zich verder van de Schildesteenweg bevindt. Dit levert een matig negatief effect op. Om hinder in het domein en voor

omwonenden te vermijden zijn milderende maatregelen voorgesteld. De snelheid dient beperkt te blijven tot 30 km/u om hinder door geluid en uitlaatgassen te beperken.

B. Grasland

De omvorming van de huidige parking aan de Schildesteenweg naar grasland heeft een verwaarloosbaar effect op de bodem, grondwater en oppervlaktewater.

De globale effecten op planniveau voor fauna en flora zijn gering negatief door het verlies van opgaand groen ter hoogte van de parking.

Het verlies van opgaand groen betekent een matig negatief effect voor fauna en flora, als gevolg van het biotoopverlies. Een geschikt beheer van de graslanden en het voorzien van een bosrand levert een geringe biotoopwinst op. De effecten door versnippering en barrièrewerking zijn verwaarloosbaar tot gering positief. Effecten door verstoring door enkele jaarlijkse activiteiten zijn mogelijk gering tot matig negatief en moeilijk combineerbaar met een hooilandbeheer. Effecten voor vleermuizen door het opheffen van de parking zijn verwaarloosbaar.

De maatregelen geven aanleiding tot matig positieve effecten voor het landschap. Door de omvorming naar grasland en het behoud van de drevenstructuur wordt de landschappelijke structuur en het uitzicht verbeterd. Het gebruik van de graslanden bij evenementen kan tijdelijk het landschapsbeeld verstoren. Het behoud van de manege heeft een verwaarloosbaar effect op het landschap. Door de aanleg van een boszoom kan de symmetrie langs beide zijden van de dreef hersteld worden.

De toegang tot het domein voor auto’s, fietsers en voetgangers aan de Schildesteenweg blijft ongewijzigd, de effecten voor de ontsluiting zijn verwaarloosbaar.

Door de reorganisatie van de parking, met het verdwijnen van de huidige parking en uitbreiding van de parking aan de Remise, blijft het aanbod voldoende groot voor bezoekers. Het intern zoeken en het overaanbod verdwijnt. Tijdens speciale evenementen kunnen de graslanden aan de Schildesteenweg worden ingeschakeld als parking, bij voorkeur eerst op de graslanden ten zuiden van de centrale dreef. Het effect is gering positief beoordeeld.

C. Natuur

Voor bodem en grondwater zijn effecten te verwachten door de afgraving van een centraal opgehoogde zone en bij de uitbreiding van blauwgraslanden. Afgraving veroorzaakt matig negatieve effecten op de bodemstructuur. Gering negatieve effecten treden op door bodemerosie (tijdelijk bij afgraving), door profielwijziging en door wijziging van de grondwaterkwaliteit bij calamiteiten. De afgraving zorgt voor een groot grondverzet, voor de afvoer zijn veel transporten nodig (zie verder). Door de afgraving en bezanding van de percelen voor de uitbreiding van blauwgraslanden kan de bodem iets natter worden, wat als gering positief is beoordeeld. Indien de maatregelen uit het expertenadvies (zie ook 4.5.1 §C) worden opgevolgd is er geen verstoring van de grondwaterkwetsbaarheid.

De afgraving van de artificiële zandlaag ter hoogte van de centraal opgehoogde zone, zal ervoor zorgen dat deze zone in zijn oorspronkelijke staat hersteld wordt. Deze zone zal na de afgraving terug tot het valleigebied van het Groot Schijn gaan behoren dat van nature overstroombaar is, net zoals de andere (oorspronkelijke, niet-opgehoogde) percelen van deze zone Natuur. Deze herstelling wordt als een positief effect beoordeeld. Het overstromingsregime zal niet wijzigen door uitvoering van voorliggend plan, gezien de actuele bedijking ongewijzigd blijft. Een hermeandering van het Groot Schijn is niet gepland, maar kan op termijn wel op natuurlijke manier ondersteund worden. Kleinere aanpassingen aan het grachtensysteem rond het blauwgrasland voorkomen dat grondwater stagneert en dat verstoring van blauwgraslanden wordt vermeden. De effecten van deze aanpassingen zijn positief beoordeeld. Lozingen van afvalwater van de zonevreemde woningen zijn gering negatief voor de waterkwaliteit.

De globale effecten voor fauna en flora op planniveau in de zone natuur zijn positief, onder voorbehoud dat door middel van proefprojecten kan aangetoond worden dat de voorgenomen ingrepen tot de verwachte resultaten zullen leiden. Negatieve effecten kunnen tijdelijk optreden door biotoopverlies en biotoopwijziging bij o.a. de uitbreiding van blauwgraslanden, proefprojecten, afgraving en omvorming van naaldhoutbos tot dotterbloemgrasland en bij de aanleg van paden of bruggen.

Het biotoopverlies ter hoogte van een nieuw aan te leggen pad (knuppelpad als directe verbinding naar de toegangszone van het fort) veroorzaakt een matig tot significant negatief effect ter hoogte van het alluviale bos. Milderende maatregelen worden voorgesteld om het effect te beperken. De nieuwe brug over het Groot Schijn betekent een gering negatief biotoopverlies.

Het aanleggen van bosranden en de omvorming van bossen is een matig positief effect (biotoopwinst). Het behoud van oude boskernen en het behoud van paden en dreven is positief tot verwaarloosbaar.

De uitbreiding van blauwgraslanden door een selectieve omvorming van bossen en graslanden is een significant positief effect door biotoopwijziging (omvorming door verschralend beheer of via ontgronding), onder voorbehoud dat proefprojecten de gewenste resultaten opleveren. De effecten door ontbossing en afgraving die hier aan voorafgaan zijn significant negatief, maar dit biotoopverlies is tijdelijk en gebeurt in functie van de ontwikkeling en uitbreiding van de blauwgraslanden. De totale effecten door omvorming zijn op lange termijn positief en gebeuren in functie van het bekomen van een waardevoller vegetatietype en het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen van het habitatrichtlijngebied. Ook aanpassingswerken aan grachten kunnen een tijdelijk negatief effect door biotoopverlies veroorzaken, maar betekenen op termijn een verbetering van de soortenrijkdom in de blauwgraslanden (door vermijden van eutrofiëring). De effecten door deze biotoopwijziging zijn matig positief.

Door ontbossing van het naaldhoutbos, afgraving van de centraal opgehoogde zone en omvorming tot dottergrasland of broekbos wordt door de biotoopwijziging een positief effect bekomen (ontwikkeling van schraal grasland of moerasbos met een hogere biologische waarde, eventueel met herstel van de repelstructuur en verhoging van de biodiversiteit). Het biotoopverlies (verlies van naaldhoutbos) is een tijdelijk matig negatief effect. De afgegraven gronden kunnen deels

hergebruikt worden bij de ontwikkeling en uitbreiding van blauwgraslanden ten noorden van het Groot Schijn.

Vernatting van de vallei en het herstellen van natuurlijke overstroming kunnen nadelig zijn voor de verdere ontwikkeling van alluviale bossen en blauwgraslanden. Enkel na bijkomend onderzoek en bij een sterke verbetering van de waterkwaliteit kan deze maatregel worden overwogen.

Het afvalwater van de zonevreemde woningen neemt niet toe als gevolg van het plan, maar verstoring van de waterkwaliteit en blauwgraslanden in de toekomst dient vermeden.

Uitbreiding van blauwgraslanden en uitbreiding valleigrasland of moerasbos na afgraving van de opgehoogde zone werkt ontsnipperend, aangezien een meer uitgestrekte en aaneengesloten zone van waardevolle vegetatie ontstaat. Het effect is matig positief ingeschat. Door de talrijke transporten die nodig zijn om de afgegraven gronden af te voeren treedt tijdelijk een verhoogde barrièrewerking op.

Effecten door verstoring in de zone natuur zijn verwaarloosbaar beoordeeld.

De globale effecten voor vleermuizen in de zone natuur zijn gering negatief tot matig positief te beoordelen. Een deel van de voorgestelde maatregelen hebben een matig positief effect op de instandhouding van geschikte habitats voor vleermuizen. Dit zijn o.a. het behoud van oude boskernen, aanleggen van boszomen (met veel insecten), toename van kleine landschapselementen of bomenrijen. Het foerageergebied voor soorten van bossen, bosranden en kleinschalige landschappen blijft behouden of kan toenemen. Het beheer van bossen en dreven en de ontbossing van het centraal opgehoogde deel kan mogelijk gering negatief zijn voor vleermuizen.

Alle ingrepen in de zone natuur zijn gericht op een verbetering van de natuur- en landschapswaarden in de vallei in combinatie met de verdere uitbouw van het toeristisch-recreatief netwerk. De globale effecten op het landschap op planniveau zullen hierdoor positief zijn, al kunnen een aantal deelingrepen voor de uitbouw van het toeristisch recreatief netwerk plaatselijk negatief zijn. De effecten op de landschapsstructuur, het landschapsbeeld en het landschappelijk erfgoed door de verschillende maatregelen (uitbreiding van blauwgraslanden, de omvorming van het opgehoogd bos tot dotterbloemgrasland of moerasbos, behoud en herstel dreefstructuur, verbetering bossen, aanleg bosranden, mogelijk herstel van de repelstructuren, …) zijn gering tot matig positief. De uitbreiding van blauwgraslanden in de vallei en de positieve impact op het landschap zijn onder voorbehoud dat de proefprojecten gunstig zijn. Het verdwijnen van de rabattenstructuur is niet voorzien en dient vermeden, om matig negatieve effecten op het landschapsbeeld te vermijden. Overstromingen en vernatting in de vallei zijn niet aangewezen en zorgen voor een matig negatief effect op het landschapsbeeld (door gewijzigd bodemgebruik), deze maatregel dient vermeden te worden.

De aanleg van een nieuwe pad naar de toegang tot het Fort heeft een verwaarloosbaar effect op de landschapsstructuur en een gering negatief effect op het landschapsbeeld, maar versterkt de samenhang en de zichtrelatie tussen het Fort en het kasteeldomein. Dit effect is gering tot matig positief beoordeeld.

Verstoring van bunkers dient vermeden bij afgraving van het centraal opgehoogde deel om negatieve effecten te vermijden.

Bij afgraving van de centraal opgehoogde zone en bij het ontgronden (bij uitbreiding blauwgraslanden) kan eventueel een verstoring van archeologisch erfgoed optreden. Negatieve effecten kunnen worden vermeden door milderende maatregelen.

Het recreatief gebruik in de zone natuur ten noorden van het Groot Schijn blijft ongewijzigd, deze zone blijft ontoegankelijk voor wandelaars omwille van het kwetsbare karakter van de blauwgraslanden. Het effect is verwaarloosbaar. De nieuwe verbinding (knuppelpad) tussen het domein en het fort vergroot de recreatieve waarde, dit effect is positief. Deze verbinding is enkel toegankelijk voor voetgangers, het gebruik door fietsers dient ontmoedigd te worden door het plaatsen van bv. een fietssluis.

De bestemmingswijziging van enkele percelen landbouwgrond naar zone natuur betekent een matig negatief effect ten aanzien van de landbouw. Het gebruik als weiland kan worden verdergezet, maar landbouw kan slechts in functie van natuurbeheer. Deze voorwaarden werden opgelegd omwille van de nabijheid van het blauwgraslandrelict. Elke schade dient vermeden en uitbreiding van blauwgrasland is mogelijk. Recent kon de provincie een aantal van deze percelen aankopen waardoor het effect bijkomend gemilderd wordt.

De afvoer van grondoverschotten gebeurt het best via de Schildesteenweg om verstoring van omwonenden te vermijden.

Door de aanleg van een nieuwe voetgangersverbinding (knuppelpad) naar het fort, wordt de ontsluiting verbeterd, dit is een matig positief effect. De ontsluiting ter hoogte van het Staltheater voor fietsers en voetgangers blijft behouden, het effect is verwaarloosbaar.

D. Zone voor ecologische landbouw (NB: in het PRUP heet deze zone "zone voor landbouw, met ecologisch belang)

De ontwikkelingen in deze zone en rond de Dobbelhoeve zijn van die aard dat de effecten op bodem, grondwater en oppervlaktewater verwaarloosbaar zijn. Lozingen van afvalwater van de zonevreemde woningen zijn gering negatief voor de waterkwaliteit en voor de waterkwantiteit bij uitbreiding toeristisch-recreatieve voorzieningen aan de Dobbelhoeve.

De globale effecten voor fauna en flora op planniveau zijn verwaarloosbaar. Door de eventuele omvorming van beboste percelen tot landbouwgrond treedt een biotoopverlies op, dit veroorzaakt een negatief effect. Milderende maatregelen zijn opgenomen om het verlies te voorkomen. Een herbicidengebruik, vervuiling van het grondwater en/of bemesting van de landbouwgronden binnen de zone ecologische landbouw, gelegen ten noorden van dit blauwgrasland, dient zeker minimaal te zijn om de ontwikkeling van blauwgraslanden (in de zone natuur) niet te verstoren. De voorschriften dienen aangepast en mogen niet tegenstrijdig zijn met andere wetgeving. De aanleg van nieuwe houtkanten is een positief effect (biotoopwinst). Ook uitmijnen kan positief zijn voor de blauwgraslanden. Schuilhokken kunnen aanleiding geven tot een beperkt biotoopverlies. Het afvalwater van de zonevreemde woningen kan mogelijk toenemen bij functiewijzigingen aan de Dobbelhoeve, maar verstoring van de waterkwaliteit en blauwgraslanden in de toekomst dient

vermeden. Verstoring van fauna door toename van toeristische activiteiten aan de Dobbelhoeve is verwaarloosbaar. Een toename van kleine landschapselementen is gering positief voor vleermuizen (toename jachtgebied voor soorten van half open milieus).

De effecten op de landschapsstructuur en het erfgoed zijn verwaarloosbaar. Het voorzien van houtkanten kan positief zijn, het draagt bij tot een herstel van het coulissenlandschap in de vallei. Schuilhokken voor dieren kunnen het landschapsbeeld verstoren. Het bouwkundig erfgoed en de beschermde omgeving van de Dobbelhoeve wordt behouden.

Het landbouwgebruik van de percelen binnen de zone voor ecologische landbouw blijft mogelijk, maar er worden beperkingen opgelegd voor activiteiten met een negatief effect op het blauwgrasland. Het gaat hier hoofdzakelijk om een bestendiging en concretisering van de beperkingen die momenteel reeds gelden cf. de bestemming volgens het gewestplan. Beheermaatregelen worden hier aanbevolen. de randvoorwaarden worden door het RUP strenger in vergelijking met de huidige bestemming. Elke verstoring van blauwgraslanden in de omgeving dient uitgesloten. Het afsluiten van beheersovereenkomsten is wenselijk om eventuele effecten tot een minimum te beperken. Dit geldt voor alle percelen binnen deze zone, maar vooral ook voor de huiskavel aan de Dobbelhoeve, die van groot belang is voor de kwaliteit van het kwelwater ter hoogte van het blauwgrasland. De effecten voor de landbouw zijn gering negatief.

De Dobbelhoeve zelf kan binnen deze zone behouden blijven, maar omwille van de beperkingen van het landbouwgebruik worden bijkomende functies toegelaten. Deze activiteiten moeten wel aansluiten bij de landbouwactiviteiten, ook toeristisch-recreatieve ontwikkelingen (ecowinkel, B&B, hoevetoerisme, educatieve functies, ..) zijn toegelaten. Deze zullen een matig positief effect hebben op de economische bedrijfsvoering van de Dobbelhoeve. Omwille van de bescherming van de Dobbelhoeve als monument en dorpsgezicht dient de vigerende wetgeving steeds gerespecteerd.

De Dobbelhoeve zal via het noordelijk deel van de Goorstraat bereikbaar blijven. Doordat er geen doorgaand verkeer meer toegelaten wordt vanaf het zuidelijk deel van de Goorstraat en de Knodbaan, zal zowel het toekomend als vertrekkend verkeer naar de Dobbelhoeve via dit noordelijk deel van de Goorstraat afgehandeld worden. De hinder voor de ontsluiting van de Dobbelhoeve is gering negatief beoordeeld.

Het parkeren aan de Dobbelhoeve dient te gebeuren op eigen terrein rond de hoeve, het aanbod dient afgestemd te zijn op de functie die er mogen ontwikkelen. Negatieve effecten op de Goorstraat blijven hierdoor achterwege.

Een sterke verkeerstoename door de nieuwe functies aan de Dobbelhoeve wordt niet verwacht. Momenteel is er al verkeer door de aanwezige winkel en nieuwe functies die veel verkeer aantrekken zijn niet toegelaten. Ze moeten vooral afgestemd zijn op het aantrekken van fietsers en voetgangers. De effecten door verkeer en hinder zijn dan ook vergelijkbaar met de huidige situatie en zijn verwaarloosbaar.

E. Fort

De geplande ontwikkelingen ter hoogte van het Fort en Antitankgracht hebben verwaarloosbare effecten op bodem, grondwater en oppervlaktewater.

De voorziene ontwikkelingen hebben op planniveau een globaal positief effect voor de fauna en flora. De effecten op fauna en flora zijn tijdelijk en plaatselijk matig negatief, omwille van het biotoopverlies door het gefaseerd terugzetten van het opgaand groen. Deze maatregel heeft ook een gering positief effect door biotoopwinst met ontwikkeling van een water- en oevervegetatie en toename van het jachtgebied van de watervleermuis. Het hakhoutbeheer zorgt niet voor bijkomende verlichting van het fort of de ringgracht. De corridorfunctie voor vleermuizen wordt behouden door een gefaseerd onderhoud, een versnippering treedt niet op, de effecten voor vleermuizen zijn verwaarloosbaar. De natuurwaarden op de glacis kunnen toenemen door een gebruik als extensief grasland; in het aanliggend bos worden de natuurwaarden behouden. Er treden geen negatieve effecten op door biotoopverlies of voor vleermuizen.

Het Fort van Oelegem wordt zoveel mogelijk ongemoeid gelaten en elke verstoring van vleermuizen in het Fort door bezoekers dient voorkomen te worden. Daarom wordt aanbevolen om de voorste meters van het fort voorbij de toegangspoort (keelfront) niet aan te passen, om geluidsverstoring, wijziging van de luchtvochtigheid in het gebouw en verstoring van zwermgedrag van vleermuizen te vermijden, tenzij na grondig onderzoek en toepassing van het voorzorgsprincipe. De toegang tot de andere delen van het fort (traditore batterijen en centraal gedeelte) blijft verboden. Deze zone blijft enkel beperkt toegankelijk tijdens geleide bezoeken en tijdens een beperkte periode. Negatieve effecten door verstoring (geluid, licht recreatie) worden zo vermeden. Informatieborden kunnen aan de buitenzijde van het fort (of in de vrij toegankelijke inkomzone), zodat verstoring door bezoekers in het bouwwerk (voorbij de afgesloten poort) vermeden wordt.

Verstoring door verkeer (en verlichting) kan verminderen, dit is een gering positief effect voor vleermuizen aanwezig rond het fort.

De voorgestelde maatregelen zijn gericht op het herstel van het landschapsbeeld, o.a. door het gefaseerd terugzetten van het opgaand groen langs de Antitankgracht en op het fortlichaam. Dit leidt tot een verbetering van het landschapsbeeld, het effect wordt positief beoordeeld. Het fortgebouw dient zoveel mogelijk ongemoeid gelaten. Het beperkt toegankelijk maken van de voorste delen van het fort (keelfront) mag niet ten koste gaan van de aanwezige originele elementen die hier nog aanwezig zijn ter hoogte van de ingang (metalen pantserdeuren, ijzeren ophaalbrug,…) en in de lokalen (authentieke opschriften, keukenuitrusting,..). Door het behoud van deze relicten zijn de effecten op het bouwkundig erfgoed verwaarloosbaar. De overige maatregelen (behoud kasseiweg en open glacis) hebben een verwaarloosbaar effect tot gering negatief effect op het landschap en het erfgoed.

De recreatieve potenties van het fort van Oelegem worden door het plan vergroot. Dit gebeurt o.a. door het aanleggen van een voetgangersverbinding tussen het fort en het kasteeldomein en door informatie over het fort in het kasteeldomein aan te bieden. Hierdoor wordt de band tussen het fort en het domein versterkt. In het fort wenst men de belevingswaarde te verhogen door geleide bezoeken beter te omkaderen, informatie aan te bieden in het fort (vleermuizen) tijdens geleide wandelingen en door een permanente toegankelijkheid van de voorste meters van het fort toe te laten of inkijk te bieden. Bij deze maatregelen aan het fort dient steeds het voorzorgsprincipe gehanteerd te worden en is bijkomend onderzoek noodzakelijk. De voorzieningen zullen een positief effect hebben op het recreatief gebruik van het fort.

Het landbouwgebruik op de gronden van het glacis wordt beperkt tot landbouw als beheervorm. Dit zorgt ervoor dat het aantal toegelaten GVE wordt beperkt t.o.v. de huidige situatie wat een beperkt negatief effect op het landbouwgebruik met zich mee zal brengen.

Als gevolg van het doorknippen van de Goorstraat zal er geen doorgaand verkeer meer mogelijk zijn ter hoogte van het fort en verdwijnt het sluipverkeer, het effect is matig positief. Het fort wordt hierdoor voor auto's minder goed ontsloten en bereikbaar. Het effect is gering negatief. Voor fietsers en voetgangers zijn er geen wijzigingen m.b.t. de ontsluiting en bereikbaarheid van het fort. Vanuit het provinciaal domein wordt de bereikbaarheid voor voetgangers verbeterd door de aanleg van een vlonder- of knuppelpad, deze verbinding is niet bedoeld voor fietsers en dient ontmoedigd te worden door een fietssluis aan de Goorstraat.

Bezoekers van het fort (bv. bij geleide wandelingen) zullen moeten parkeren op het provinciaal domein of elders langs de Goorstraat of de Knodbaan, omdat de bestaande parking (in de wegberm aan het fort) niet meer bereikbaar is. Dit effect is matig negatief beoordeeld. Om overlast in de Goorstraat te vermijden zijn maatregelen voorgesteld, deze zijn een samenkomst met gids aan de Remise, een parkeerverbod langs de Goorstraat of het inschakelen van de parking aan de Dobbelhoeve.

8.1.2. BESLUIT PLAN-MER

Globaal kan gesteld worden dat de uitvoering van het PRUP Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem zowel positieve als negatieve effecten met zich mee zal brengen. De impact van deze negatieve effecten is evenwel beperkt (eventueel na toepassing van milderende maatregelen) en in grote lijnen blijft de huidige invulling en functionering van het gebied behouden. Dit sluit aan bij de aard van het plan waarbij ingezet wordt op de ontwikkeling van een poortgebied op een duurzame manier en in relatie tot de bestaande natuur- en erfgoedwaarden.

De effecten op bodem en grondwater van voorliggend plan zijn eerder beperkt. Beperkte tot verwaarloosbare effecten op de bodem en grondwater kunnen optreden (eventueel na mildering) bij de aanleg van de parking, afgraving van de centraal opgehoogde zone, uitbreiding van blauwgraslanden en reorganisatie van de site voor werkmanshuizen. De afvoer van afgegraven gronden zorgt echter voor een groot aantal transporten.

De realisatie van het plan zal geen belangrijke wijziging ten opzichte van de bestaande toestand van het oppervlaktewater met zich meebrengen. Er worden dan ook geen significante negatieve effecten op het watersysteem verwacht. De uitbreiding van het valleigebied na afgraving en aanpassingswerken aan grachten kunnen positief zijn ten aanzien van de oppervlaktewaterkwaliteit en -kwantiteit. Het overstromingsregime zal niet wijzigen door uitvoering van voorliggend plan, gezien de actuele bedijking ongewijzigd blijft. Een hermeandering van de Heidebeek is niet gepland en is niet wenselijk gezien het historisch karakter van het rechttrekken van deze waterloop.

Alle bestaande natuurwaarden in het plangebied blijven behouden en hun toestand zal verbeteren door aanpassingswerken, aangepast beheer en omvorming. De globale effecten op planniveau voor fauna en flora zijn hierdoor positief, onder voorbehoud dat alle ingrepen hun juiste uitwerking krijgen en de vooropgestelde resultaten voor de vegetatieontwikkelingen worden gehaald en via

proefprojecten kunnen aangetoond worden (zie leemten in kennis). De positieve effecten zullen vooral het gevolg zijn van het herstel van het park en dreefstructuren, bosbeheer, verplaatsing van de parking, uitbreiding blauwgraslanden, dottergraslanden en schrale graslanden.

Tijdens de werken zijn tijdelijke negatieve effecten door biotoopverlies onvermijdelijk. Dit biotoopverlies heeft plaats bij de ontbossing en aanleg van de parking ter hoogte van de Remise, opheffen bestaande parking, aanleg van een wandelpad (knuppelpad) naar het Fort, aanleg bosranden, openmaken grachten, beheerswerken aan Antitankgracht en Fort, herstel dreven, ontbossing en afgraving centraal opgehoogde zone, bosomvorming, enz. Biotoopwinst treedt op bij o.a. uitbreiding blauwgraslanden, valleigrasland, houtkanten en door aangepast beheer van graslanden (gazons), heidevegetaties, grachten en oevers, bossen, dreven en bosranden.

Voor de vleermuizen worden er mogelijk negatieve effecten verwacht bij verlies van holle bomen, dreefbomen, bosomvorming en het verdwijnen van verblijfplaatsen in gebouwen bij functiewijzigingen. Milderende maatregelen kunnen deze effecten voorkomen en zijn o.a. het behoud van verblijfplaatsen in het kasteel, het vermijden van verstoring van vleermuizen bij werken aan bezoekerscentrum en Remise, behoud van dode en holle bomen, voorwaarden voor verlichting. Positieve effecten voor vleermuizen treden op bij openmaken van grachten, aanleg boszomen, behoud holle bomen en oude boskernen, toename kleine landschapselementen en afname van verkeer in de Goorstraat ter hoogte van het Fort. Een beperkte verlichting rond het kasteel, in het park en aan de nieuwe parking heeft een verwaarloosbaar effect voor vleermuizen, indien er voldoende wordt rekening gehouden met de voorwaarden en milderende maatregelen (in beperkte zone en met beperkte intensiteit, tijdelijk met timer, neerwaartsgerichte armaturen,…), anders zijn de effecten mogelijk matig negatief. Het beperkt toegankelijk maken van de voorste meters van het fort kan aanleiding geven tot verstoring van de vleermuizen (geluidstoename in het fort, wijziging microklimaat, …). Omdat de condities voor vleermuizen in het fort niet mogen verslechteren en vandalisme moet voorkomen worden wordt aanbevolen om de voorste meters van het fort niet permanent toegankelijk te maken en zo elk risico op verstoring bij voorbaat uit te sluiten, tenzij na bijkomend onderzoek en toepassing van het voorzorgsprincipe. De infrastructuur voor occasionele geleide wandelingen kan behouden blijven en geoptimaliseerd worden.

Door de bestemmingswijzigingen en voorgenomen maatregelen in het plangebied wordt globaal een positief effect op het landschap verwacht. Rond het kasteel kan een landschapsherstel gerealiseerd worden en het historisch landschapspark, de dreefstructuren en de grote open ruimte rond het kasteel worden hersteld. Storende elementen worden weggenomen en de parking en toegang tot het park worden aangepast. Deze ingrepen hebben een positief effect op de landschapsstructuur, het landschapsbeeld en het landschappelijk erfgoed.

In het valleigebied van het Groot Schijn wordt door een uitbreiding van blauwgraslanden, de omvorming van het opgehoogd bos tot dotterbloemgrasland of moerasbos, behoud en herstel dreefstructuur, verbetering bossen, aanleg bosranden, mogelijk herstel van de repelstructuren, … een globaal positief effect op het landschap bekomen. Deze versterken de landschappelijke erfgoedwaarden. Deze positieve effecten door uitbreiding van blauwgraslanden en valleigraslanden zijn nog onzeker en slechts onder voorbehoud dat de proefprojecten gunstig zijn. Ook bij proefprojecten dient het voorzorgsprincipe toegepast te worden, gezien de ligging in beschermd

landschap en dient de kans op negatieve effecten zo klein mogelijk gehouden. De voorgenomen maatregelen zijn gericht op een verbetering van de landschapswaarden en een herstel van het vroegere coulissenlandschap. Het verdwijnen van de rabattenstructuur is niet voorzien en dient vermeden en overstromingen en vernatting zijn niet aangewezen om verstoring van het landschapsbeeld te voorkomen.

De maatregelen ter hoogte van het Fort van Oelegem zijn gericht op het herstel van het landschapsbeeld en betering van het zicht op het fort en hebben een positief effect op het landschapsbeeld. Het fortgebouw dient bij een eventuele beperkte openstelling zoveel mogelijk ongemoeid gelaten. De overige maatregelen (behoud kasseiweg en open glacis) hebben een verwaarloosbaar effect op het landschap en het erfgoed. De gronden op het glacis worden bij voorkeur als extensief grasland gebruikt, dit komt het landschapsbeeld ten goede.

Een nieuw pad naar de toegang tot het versterkt de samenhang en de zichtrelatie tussen het Fort en het kasteeldomein en is positief. Verstoring van bunkers dient vermeden bij afgraving van het centraal opgehoogde deel om negatieve effecten te vermijden.

Het bouwkundig erfgoed en de beschermde omgeving van de Dobbelhoeve wordt behouden.

Bij aanleg van de parking aan de Remise, bij afgraving van de centraal opgehoogde zone en bij het ontgronden (bij uitbreiding blauwgraslanden) kan eventueel een verstoring van archeologisch erfgoed optreden. Negatieve effecten kunnen worden vermeden door milderende maatregelen.

Het voorgenomen plan zal globaal een positief effect kennen op mens en ruimte.

Door het voorgenomen plan kunnen de recreatieve mogelijkheden uitbreiden en kan het provinciaal domein gebruikt worden als toegangspoort tot de fortengordel rond Antwerpen. Hiervoor zal de ontsluiting en het parkeeraanbod geoptimaliseerd te worden en de link tussen het domein en het fort worden versterkt. Nieuwe functies zijn te ontwikkelen in het kasteel en de Dobbelhoeve. Door deze ontwikkelingen kan het aantal bezoekers en het recreatief gebruik toenemen, verhoogt de belevingswaarde en wijzigt de toegankelijkheid. Dit heeft een positief effect op mens en ruimte tot gevolg.

De effecten voor mobiliteit zijn zowel positief als negatief. De ontwikkelingen in het plangebied zullen een beperkte stijging in verkeersgeneratie met zich meebrengen. De ontsluiting langs de Schildesteenweg is van die aard dat negatieve effecten m.b.t. verkeersgeneratie en hinder gering zijn. Bij de inrichting dient erover gewaakt te worden dat er geen conflict optreedt tussen automobilisten enerzijds en fietsers en voetgangers anderzijds. De afvoer van grondoverschotten gebeurt best via de Schildesteenweg om verstoring van omwonenden te vermijden. Het wegvallen van parkeerplaatsen en sluipverkeer aan het fort is een positief effect. Hetzelfde geldt voor de reorganisatie en aanpassing van de parking binnen het provinciaal domein. De nieuwe voetgangersverbinding naar het fort is positief.

De bestemmingswijzigingen van landbouwgronden zijn matig negatief bij herbestemming tot natuurgebied. Voor de andere percelen kan het gebruik behouden blijven maar met beperking m.b.t. activiteiten met een negatief effect op het blauwgrasland. Het gaat hier hoofdzakelijk om een bestendiging en concretisering van de beperkingen die momenteel reeds gelden cf. de bestemming

volgens het gewestplan. Beheermaatregelen worden hier aanbevolen. Deze beperkingen gelden tevens voor de huiskavel van de Dobbelhoeve. Ter compensatie van deze beperkingen wordt de hoeve zelf ook meegenomen in het PRUP. Op deze wijze kunnen er hier bijkomende mogelijkheden geboden worden.

Alternatieven

Bij het nulalternatief blijven de positieve effecten door het plan achterwege. Het bestaande landschap rond het kasteel kan verder vervagen indien geen beheersmaatregelen of onderhoudswerken gebeuren. Nieuwe ontwikkelingen en aanpassingen aan de gebouwen zijn niet mogelijk binnen de huidige bestemming, tenzij in bepaalde gevallen door de ligging in beschermd landschap. De natuur- en landschapswaarden in het valleigebied en ter hoogte van het Fort van Oelegem nemen niet toe, de potenties blijven onderbenut doordat een duidelijk kader en visie ontbreekt.

Door het behoud van de huidige bestemmingen en voorschriften is een optimalisering van de functies op het domein en een reorganisatie van parkeervoorzieningen, ontsluiting en toegankelijkheid niet mogelijk. Positieve effecten op de toegankelijkheid en ontsluiting zouden niet optreden en de link tussen het fort, en de fortengordel rond Antwerpen, en het provinciaal domein zou niet versterkt worden. Er is geen bijkomende verkeersgeneratie, waardoor gering negatieve effecten niet optreden.

Vanuit de disciplines Bodem, Fauna-flora en Landschap heeft het behoud van de bestaande toegang aan de Schildesteenweg de voorkeur (optie 1), omdat dit geen bijkomende effecten met zich meebrengt. De discipline Water heeft geen voorkeur. Vanuit de discipline Mens heeft optie 2 de voorkeur (toegang via de dreef aan de manege) maar beide opties zijn mogelijk. Omwille van de mogelijk conflictsituatie, indien de huidige toegangsdreef voor zowel auto’s als voor fietsers en voetgangers wordt gebruikt, kan een doordachte inrichting de veiligheid verhogen. In beide opties dient er een veilige oversteek van de Schildesteenweg geboden te worden voor voetgangers en fietsers.

Leemten in kennis

De belangrijkste leemten door het voorgenomen plan zijn het gevolg van het gebruik van een hydrologisch model. Aangezien elk model zijn beperkingen heeft zijn proefprojecten noodzakelijk om te bepalen of de voorspelde effecten voldoende garanties bieden. De positieve effecten door de uitbreiding van blauwgraslanden zijn dus onder voorbehoud dat de proefprojecten gunstig uitvallen.

Bij deze proefprojecten dient ook het voorzorgsprincipe toegepast te worden en dient de kans op negatieve effecten zo klein mogelijk gehouden, dit gezien de huidige hoge natuurwaarden en de ligging in beschermd landschap. Verder onderzoek moet verduidelijking brengen en een antwoord geven op alle huidige onzekerheden en randvoorwaarden.

De nadelige effecten door eventuele aanpassingswerken aan de toegangspoort tot het Fort van Oelegem in functie van een beperkte toegankelijkheid zijn onvoldoende gekend. Om elk risico op verstoring van vleermuizen uit te sluiten, wordt aanbevolen om de toegankelijkheid niet aan te

passen en de voorste meters van het fort niet her in te richten, tenzij na grondig onderzoek en toepassing van het voorzorgsprincipe.

In het plangebied is historische bebouwing aanwezig, maar archeologisch onderzoek werd nog niet uitgevoerd. Bij graafwerken (parking en weginfrastructuur, afgraving ophoging, ontgronden,..) is verstoring van ongekende archeologische sporen die zich verborgen in de bodem bevinden niet uit te sluiten, zonder bijkomend en voorafgaand onderzoek of milderende maatregelen.

8.1.3. DOORVERTALING PLAN-MER IN PRUP

De wijze waarop het plan-MER wordt doorvertaald in het PRUP is terug te vinden onder 10.1.

8.2. Passende beoordeling

De resultaten van de uitgevoerde passende beoordeling geven aan dat er geen betekenisvolle effecten als gevolg van het voorliggend plan te verwachten zijn.

De bestemmingswijzigingen en de verschillende ingrepen en maatregelen leiden niet tot een verlies of verstoring van de speciale beschermingszone, van de beschermde habitats of soorten of van het VEN-gebied. Het leefgebied van bepaalde soorten en de oppervlakte en kwaliteit van de habitats kunnen toenemen door de voorgestelde maatregelen, die hoofdzakelijk gericht op het versterken van de natuur- en landschapswaarden in combinatie met de verdere uitbouw van het toeristisch recreatief netwerk. De positieve beoordeling van de effecten bij de uitbreiding van blauwgraslanden gelden onder voorwaarden, dat proefprojecten kunnen aantonen dat de voorspelde resultaten op basis van hydrologische modellen ook effectief zullen optreden.

De ontoegankelijkheid van de voorste delen van het Fort van Oelegem voor passanten dient best behouden te blijven en uit voorzorg niet aangepast te worden, zodat elk risico op verstoring van vleermuizen (door geluid, wijziging microklimaat, verstoring zwermgedrag,…) voorkomen wordt, tenzij na grondig onderzoek en toepassing van het voorzorgsprincipe.

Bijkomend onderzoek is eveneens nodig om een herstel van de natuurlijke overstromingen van de vallei toe te laten. Nadelige effecten op de habitats en soorten dienen vermeden door deze maatregel. Deze maatregel is alleen toelaatbaar indien na bijkomend onderzoek alle nadelige effecten door natuurlijke overstroming of vernatting kunnen worden uitgesloten en bij het bereiken van een goede waterkwaliteit.

Het voorgenomen plan vormt onder deze voorwaarden geen bedreiging voor de opgemaakte instandhoudingsdoelstellingen van het habitatrichtlijngebied, noch voor de aangemelde habitats en soorten en de bijlage IV-soorten.

Door het versterken van de natuur- en landschapswaarden in het plangebied als gevolg van de voorgestelde maatregelen en bestemmingswijzigingen, wordt eveneens voldaan aan het stand-still principe en voorzorgsprincipe (natuurtoets) en is er geen onvermijdbare en onherstelbare schade aan het VEN-gebied te verwachten (verscherpte natuurtoets). De globale effecten door het voorgenomen plan zijn positief voor fauna en flora, al kunnen er lokaal en vooral tijdelijk negatieve effecten optreden bij o.a. de uitbreiding van blauwgraslanden, omvorming van naaldhoutbos tot

dotterbloemgrasland, transporten voor afvoer van gronden, het terugzetten van het opgaand groen rond de Antitankgracht en bij de aanleg van nieuwe paden of bruggen.

De wijze waarop de passende beoordeling wordt doorvertaald in het PRUP is terug te vinden onder 10.2.

8.3. Watertoets

In overeenstemming met het Decreet Integraal Waterbeleid13 en het uitvoeringsbesluit inzake de watertoets14 dient de overheid die een beslissing neemt over het plan een watertoets uit te voeren. Hiertoe wordt het PRUP "Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem" getoetst aan de volgende kaarten.

8.3.1. TERREINTOETS

Figuur 33 Waterlopen, VHA-atlas (AGIV, 2013)

Binnen het plangebied situeren zich volgende waterlopen.
Het "Groot Schijn – voorgracht" (centraal - blauw) is een waterloop die beheerd wordt door de provincie. De waterloop stroomt af naar de Schelde in het westen. Het "Antitankkanaal" en de "ringgracht Fort Oelegem" (oosten – groen) zijn waterlopen die beheerd worden door de VMM, afdeling Operationeel Waterbeheer Antwerpen. De waterlopen stromen af naar het noordwesten, richting Schelde. De "Heidebeek" (centraal – rood) is een waterloop die beheerd wordt door de gemeente Ranst. De waterloop stroomt af naar het westen, in het Groot Schijn.
De "Vierselbeek (zuid – rood) is een waterloop die beheerd wordt door de gemeente Ranst. De waterloop stroomt af naar het noorden, in de Heidebeek. Een naamloze waterloop (west – oranje) is een afwateringsgracht met een onbekende beheerder. Ze stroomt af naar het zuiden, in de Heidebeek.

[13] Decreet betreffende het integraal waterbeleid, en latere wijzigingen (B.S.14/11/2003)
[14] Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van nadere regels voor de toepassing van de watertoets, tot aanwijzing van de adviesinstantie en tot vaststelling van nadere regels voor de adviesprocedure bij de watertoets, vermeld in artikel 8 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, en latere wijzigingen (B.S.31/10/2006)

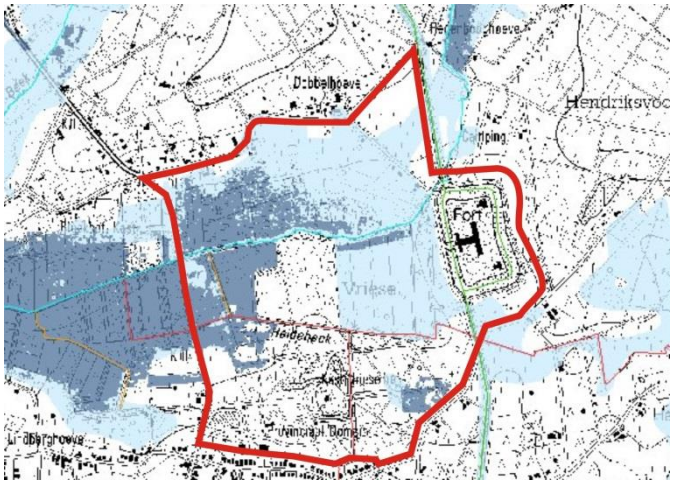

Figuur 34 Overstromingsgevoelige gebieden (AGIV, 2013)

Vooral in het westen van het plangebied, ter hoogte van de Groot Schijn en de naamloze waterloop is het plangebied effectief overstromingsgevoelig.
Grote zones tussen de noordelijke grens van het plangebied en de Heide beek zijn mogelijk overstromingsgevoelig.
Het zuidelijk deel binnen het plangebied van voorliggend RUP is overwegend niet-overstromingsgevoelig.

Legende

- Effectief overstromingsgevoelig
- Mogelijk overstromingsgevoelig

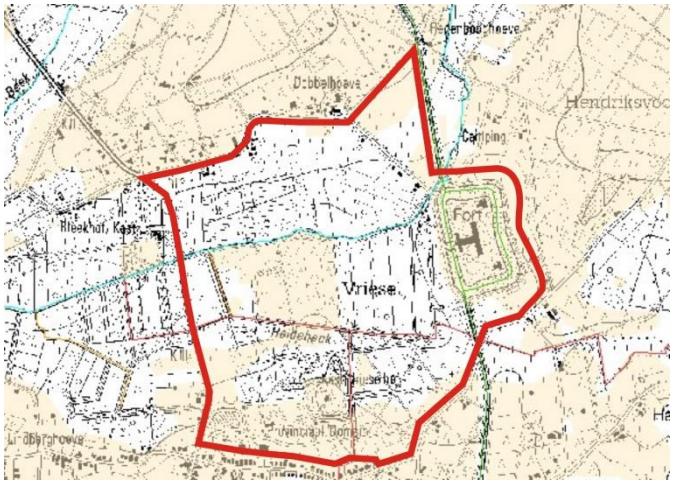

Figuur 35 Infiltratiegevoelige gebieden (AGIV, 2013)

De kaart met de infiltratiegevoelige bodems werd opgemaakt om te kunnen nagaan in welke gebieden er relatief gemakkelijk hemelwater kan infiltreren naar de ondergrond. Infiltratie van hemelwater naar het grondwater is belangrijk omdat daardoor de oppervlakkige afstroming en dus ook de kans op wateroverlast afneemt (cf. overstromingsgevoelige gebieden).
Het voorliggend RUP bevat zowel infiltratiegevoelige als niet infiltratiegevoelige bodems.

Legende

- Niet infiltratiegevoelig
- Infiltratiegevoelig

Figuur 36 Grondwaterstromingsgevoelige gebieden (AGIV, 2013)

De kaart met grondwaterstromingsgevoelige gebieden werd opgemaakt om te kunnen beoordelen hoe belangrijk de effecten van ingrepen op de grondwaterstroming zijn. Met grondwaterstroming wordt vooral de laterale beweging van grondwater doorheen de ondergrond en de toestroming door kwel bedoeld. Bij de watertoets gaat de aandacht in de eerste plaats naar de ondiepe grondwaterstroming.

Het plangebied is deels matig gevoelig voor grondwaterstroming (type 2) en deels zeer gevoelig voor grondwaterstroming (type 1).

Legende

- Zeer gevoelig voor grondwaterstroming (type 1)
- Matig gevoelig voor grondwaterstroming (type 2)
- Weinig gevoelig voor grondwaterstroming (type 3)

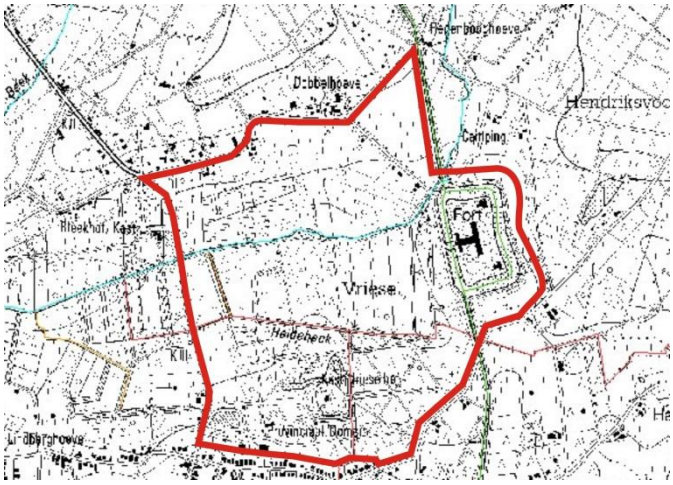

Figuur 37 Winterbedgebieden (AGIV, 2013)

De winterbedkaart duidt gebieden aan waar verandering in bodemgebruik aanleiding kan geven tot een gewijzigd afvoergedrag bij overstromingen. Aangezien dit gewijzigd afvoergedrag enkel relevant is voor omvangrijke overstromingsgebieden, werd de winterbedkaart beperkt tot gebieden die onderhevig zijn aan overstromingen vanuit de bevaarbare waterlopen. Binnen het plangebied bevindt zich geen afbakening van de winterbedkaart.

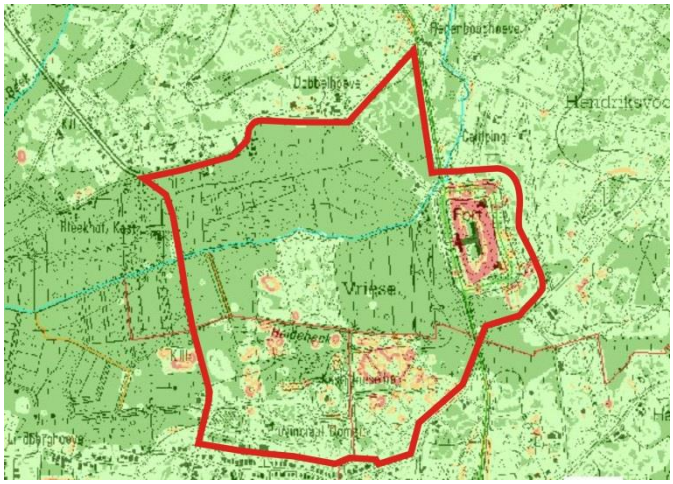

Figuur 38 Hellingenkaart (AGIV, 2013)

De hellingenkaart werd opgemaakt om de gevoeligheid voor overstroming en erosie van het gebied te kunnen beoordelen. Steile hellingen kunnen aanleiding geven tot een grote hoeveelheid afvloeiend regenwater, wat de overstromings- en erosiegevoeligheid beïnvloedt.

De hellingenkaart illustreert dat het plangebied vrijwel volledig vlak is. In het zuiden van de Heide beek, ter hoogte van het kasteel Vrieselhof komen enkele kleine hellingen voor. Verder zijn de grachten rondom het Fort van Oelegem duidelijk waar te nemen.

Legende

- 0,5
- 0,5 - 5
- 5 - 10
- >10
- Out of range

Figuur 39 Erosiegevoelige gebieden (AGIV, 2013)

De erosiegevoeligheidskaart werd opgemaakt om de gevolgen van wijzigingen in grondgebruik te kunnen inschatten. Deze kunnen immers aanleiding geven tot versnelde afstroming van oppervlaktewater en ermee gepaard gaande erosie.

Algemeen kan men stellen dat het plangebied niet-erosiegevoelig is. Enkel ter hoogte van de hogervermelde hellingen (zie supra) treft men erosiegevoelige oppervlakten aan. Niet enkel het reliëf, met de hellingsgraden en -lengten, maar ook de hoeveelheid neerslag, het bodemtype en het bodemgebruik zijn elementen die de erosiegevoeligheid bepalen.

Legende

- Niet erosiegevoelig
- Erosiegevoelig

8.3.2. PLANTOETS

De plantoets werd uitgevoerd in het plan-MER. De conclusies hieruit zijn hieronder opgenomen.

8.3.3. CONCLUSIE

A. Effecten op het grondwater

De ingrepen in het plangebied voor infrastructuurwerken hebben geen nadelige invloed op het grondwater. Er zijn geen bemalingswerken nodig en er wordt geen bijkomend grondwater opgepompt. De infiltratiehoeveelheid blijft gelijk. Hierdoor treden er geen tijdelijke of permanente effecten op de grondwaterstand op.

Bij de uitbreiding van de blauwgraslanden en afgraven en bezanden van de percelen kan het gebied iets vernatten, de impact op de grondwaterstand blijft waarschijnlijk gering. Dit dient proefondervindelijk nagegaan worden. Indien de uitvoeringsmethoden toegepast worden zoals opgenomen bij de milderende maatregelen dan kunnen deze werken uitgevoerd worden zonder bijkomende bemaling. Indien nodig kunnen de percelen tijdelijk iets droger gelegd worden door het overpompen van het water uit de gracht ten westen van het blauwgrasland naar het Groot Schijn. Op die manier dient geen bemaling geïnstalleerd te worden.

De afgraving van de centraal opgehoogde zone heeft een verwaarloosbaar effect op de grondwaterstand.

B. Effecten op het oppervlaktewater

<u>Overstromingsgevoeligheid</u>

Het zuidelijk deel van het plangebied bevindt zich in niet-overstromingsgevoelig gebied. Het noordelijk gedeelte van het plangebied (valleigebied van het Groot Schijn) is een effectief tot mogelijk overstromingsgevoelig gebied. De centraal opgehoogde zone is momenteel niet-overstromingsgevoelig, maar kan na afgraving tot het effectief overstromingsgebied in het valleigebied van het Groot Schijn gaan behoren. Maar aangezien de dijken niet worden mee afgegraven kan een natuurlijke overstroming niet optreden. Het overstromingsregime zal niet wijzigen door uitvoering van voorliggend plan, gezien de actuele bedijking ongewijzigd blijft.

<u>Structuurkwaliteit</u>

De structuurkwaliteit van de 3 waterlopen binnen het plangebied zal door de uitvoering van het plan ongewijzigd blijven.

<u>Waterkwantiteit</u>

Er wordt als gevolg van de aanleg van de parking, verhardingen en wijziging aan gebouwen geen toename van afstromend hemelwater verwacht.

<u>Waterkwaliteit</u>

Het plan veroorzaakt geen negatieve effecten op de waterkwaliteit. Door het aanleggen van IBA's bij zonevreemde gebouwen kan de waterkwaliteit op termijn verbeteren.

8.4. Ruimtelijk veiligheidsrapport (RVR)

Indien door de nieuwe bestemming van het plan de preventie of de beperking van de gevolgen van zware ongevallen mogelijk in het gedrang komt dient conform het Decreet Algemene bepalingen Milieubeleid15 een Ruimtelijk Veiligheidsrapport (RVR) opgemaakt te worden. De Vlaamse Regering16 heeft de criteria vastgelegd die bepalen wanneer een RVR dient opgesteld te worden waarin het plan onder meer aan de aanwezigheid van Seveso-bedrijven en aandachtsgebieden getoetst wordt. Hiertoe gebruikt de bevoegde instantie het volgend beslissingsdiagram:

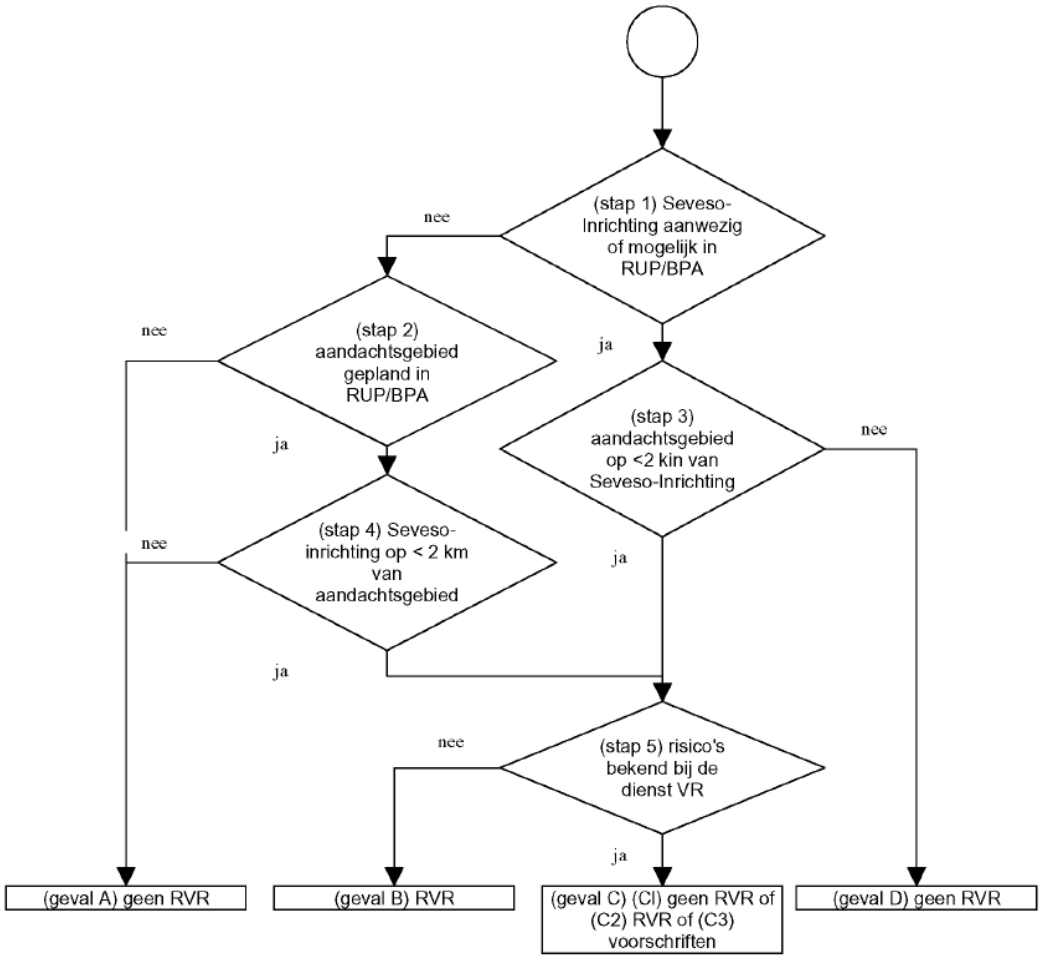

Uit de toepassing van de beslissingsdiagram blijkt dat de opmaak van een RVR niet nodig is. In haar advies (juli 2013) stelt de dienst Veiligheidsrapportering van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie tevens dat er geen ruimtelijk veiligheidsrapport dient opgemaakt te worden voor het PRUP.

[15] Decreet houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, en latere wijzigingen. (B.S. 03/06/1995)

[16] Besluit van de Vlaamse Regering houdende nadere regels inzake de ruimtelijke veiligheidsrapportage en latere wijzigingen(B.S. 19/06/2007)

9. Uitvoering

9.1. Recht van voorkoop

Om tot realisatie van de toegangsweg over te gaan wenst de provincie de mogelijkheid te hebben tot het verwerven van percelen 604d², 604c², 412c en 604w. Momenteel bevindt zich hier een manege. Door het instellen van een voorkooprecht wenst de provincie deze percelen te kunnen verwerven bij verkoop en op te nemen in het provinciaal domein. Dit vergroot tevens de inrichtingsmogelijkheden van de toegangsweg.

Om het provinciaal domein Vrieselhof uit te breiden en de natuurwaarden te versterken wenst de provincie de mogelijkheid te hebben tot het verwerven van de percelen binnen de zone 'Natuur' (Art. 10) en de 'Zone voor landbouw, met ecologisch belang' (Art. 11).

Om dit te realiseren wordt in overeenstemming met artikel 2.4.1. t.e.m. artikel 2.4.2. van de VCRO een recht van voorkoop ingesteld.

9.2. Tabel planschade, planbaten en bestemmingswijzigingscompensatie

Kaart 14 Register van percelen waarop de regeling van planschade, planbaten, kapitaalschade of gebruikersschade van toepassing kan zijn

Door de herbestemmingen die in voorliggend RUP worden doorgevoerd ontstaat mogelijk het recht op planschadevergoeding, planbatenheffing, kapitaalschadecompensatie en gebruikerscompensatie (bestemmingswijzigingscompensatie).

Voor de concrete modaliteiten wordt verwezen naar de decretale bepalingen:

Planschade	VCRO art. 2.6.1. en volgende
Planbaten	VCRO art. 2.6.4. en volgende
Kapitaalschade	Grond- en pandendecreet[17] art. 6.2.1 en volgende
Gebruikerscompensatie	Grond- en pandendecreet art. 6.3.1.en volgende Besluit i.v.m. gebruikerscompensatie[18]

In overeenstemming met artikel 2.2.2. §1, 7° van de VCRO wordt op kaart 14 een overzicht gegeven van de percelen waarop een bestemmingswijziging wordt doorgevoerd die aanleiding kan geven op een vergoeding of heffing.

De opname van de percelen in dit register houdt niet in dat sowieso een heffing zal worden opgelegd of dat een vergoeding kan worden verkregen. Voor elk van de regelingen gelden voorwaarden, uitzonderings- of vrijstellingsgronden die per individueel geval beoordeeld worden. Het register kan dus geen uitsluitsel geven over de toepassing van die voorwaarden, uitzonderings- of vrijstellingsgronden.

[17] Decreet betreffende het grond- en pandenbeleid (B.S. 15/05/2009)

[18] Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet van 27 maart 2009 houdende vaststelling van een kader voor de gebruikerscompensatie bij bestemmingswijzigingen, overdrukken en erfdienstbaarheden tot openbaar nut (B.S. 18/09/2009)

10. Overleg en inspraak

10.1. Plan-MER

Voor het PRUP Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem werd een planMER opgemaakt. Op 6 januari 2014 keurde de dienst MER het plan-MER

10.1.1. SAMENVATTING EN BESLUIT PLAN-MER

Zie 8.1

10.1.2. MILIEUVERKLARING – DOORVERTALING PLAN-MER IN PRUP

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de milderende maatregelen en aanbevelingen opgenomen in het plan-MER. Ze vormen een synthese van tabel 11.1 uit het plan-MER en de omschrijvingen onder 11.4. Naast een overzicht van de maatregelen en aanbevelingen wordt tevens aangegeven of deze op plan- of projectniveau een doorvertaling dienen te krijgen, of ze zijn doorvertaald in het PRUP en op welke wijze. Hiernaast wordt ook aangegeven welke actoren verantwoordelijk zijn voor de toepassing van de milderende maatregelen en aanbevelingen.

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
Bodem en grondwater – zone 'Park Vrieselhof'			
oordeelkundige en strikte afbakening van de werkzones bij aanleg parking, toegangswegen en reorganisatie werkmanshuizen – vrachtwagen-bewegingen steeds langs dezelfde weg en breedte werfwegen zo klein mogelijk houden	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	parkbeheerder (provincie)
nauwkeurige afgraving, stapeling en hergebruik van minstens de teeltaarde, vermenging met onderliggende lagen vermijden bij aanleg parking, toegangswegen en reorganisatie werkmanshuizen	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	parkbeheerder (provincie)
hemelwater vrij laten infiltreren in berm langs toegangsweg	plan	in voorschriften PRUP opgenomen dat bermen langs toegangsweg zodanig moeten ingericht worden dat hemelwater vrij kan infiltreren – meenemen bij uitvoering	parkbeheerder (provincie)
natuurtechnische afwerking van de restruimtes, werkzones en bermen teneinde een ideale uitgangssituatie voor natuurontwikkeling te creëren	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	parkbeheerder (provincie)
werken in droge periode en niet tijdens natte	project	meenemen bij uitvoering – geen	parkbeheerder (provincie)

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
periodes of gedurende hevige regens bij aanleg parking, toegangswegen en reorganisatie werkmanshuizen		doorvertaling in PRUP nodig	
werken volgens Code van goede praktijken om calamiteiten te voorkomen bij aanleg parking, toegangswegen en reorganisatie werkmanshuizen	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	parkbeheerder (provincie)
Bodem en grondwater – zone 'Natuur'			
afgraven van opgehoogde zone achteruitrijdend realiseren vanop de bestaande opgehoogde zandlaag – geen betreding van terreinen op einddiepte	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
nauwkeurige afgraving, stapeling en hergebruik teeltaarde, vermenging met onderliggende lagen vermijden bij afgraven van opgehoogde zone	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
opmaak technisch verslag bij afgraven van opgehoogde zone	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
werken volgens Code van goede praktijken om calamiteiten te voorkomen	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
achterwaarts afgraven en gebruik maken van	project	meenemen bij uitvoering – geen	VLM/ANB Vlaanderen /

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
rijplaten bij uitbreiding blauwgrasland door afgraving en bezanding – geen betreding van percelen op einddiepte		doorvertaling in PRUP nodig	parkbeheerder (provincie)
proefprojecten afwachten om vernatting en geschiktheid voor ontwikkeling van blauwgrasland te controleren bij uitbreiding blauwgrasland door afgraving en bezanding	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
gebruik van rupskranen bij Elzenbroekbos, gebruik van graafbak zonder tanden bij graafwerken op percelen en in grachten	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
werken uitvoeren in droge periode – indien omstandigheden bij ontgraven te nat worden kan tijdelijk ontwaterd worden via de diepe gracht langs de westzijde van de Ratelaarweide (ten zuiden van het blauwgrasland) waarna het water kan overgepompt worden naar het Groot Schijn	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
onderzoek naar geschiktheid van afgegraven zand voor ophoging en ontwikkeling blauwgrasland	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
nieuwe maaiveld volgt zoveel mogelijk het huidige	project	meenemen bij uitvoering – geen	VLM/ANB Vlaanderen /

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
aanwezige reliëf		doorvertaling in PRUP nodig	parkbeheerder (provincie)
respecteren afgravingsdiepte en aanpassing van grachten cf. expertenadvies	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
Oppervlaktewater – zone 'Park Vrieselhof'			
toepassen stedenbouwkundige verordening bij uitbreiding bebouwing en verharding	project	meenemen bij uitvoering – tevens opgenomen in voorschriften PRUP (art. 2.2.1)	Vlaanderen
voorzien van IBA wordt wettelijk verplicht in 2015 – tegengaan van lozing afvalwater zonevreemde bebouwing	project	meenemen bij uitvoering – tevens opgenomen in voorschriften PRUP (art. 2.2.2)	Vlaanderen / gemeente
hemelwater vrij laten infiltreren in berm langs toegangsweg	plan	in voorschriften PRUP opgenomen dat bermen langs toegangsweg zodanig moeten ingericht worden dat hemelwater vrij kan infiltreren – meenemen bij uitvoering	parkbeheerder (provincie)
Oppervlaktewater – zone 'Natuur'			
voorzien van IBA wordt wettelijk verplicht in 2015 – tegengaan van lozing afvalwater zonevreemde	project	meenemen bij uitvoering – tevens opgenomen in voorschriften PRUP	gemeente

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
bebouwing		(art. 2.2.2)	
kleine aanpassingen aan de grachten rondom de graslanden ter hoogte van blauwgrasland	project	meenemen bij uitvoering – wordt mogelijk gemaakt in het PRUP	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
Oppervlaktewater – zone 'Zone voor ecologische landbouw'			
voorzien van IBA wordt wettelijk verplicht in 2015 – tegengaan van lozing afvalwater zonevreemde bebouwing	project	meenemen bij uitvoering – tevens opgenomen in voorschriften PRUP (art. 2.2.2)	gemeente
Fauna en flora – zone 'Park Vrieselhof'			
uitheemse bomen en struiken (geen invasieve soorten) enkel in het echt parkgedeelte gebruiken en niet in de meer natuurlijke, beboste delen van het park – aanwezige uitheemse bomen in de omgevende bossen kunnen behouden blijven	plan + project	opgenomen in voorschriften PRUP (art. 2.7) + meenemen bij uitvoering	parkbeheerder (provincie)
herbicidengebruik vermijden	plan + project	opgenomen in toelichtende bepalingen voorschriften PRUP (art. 8.1.3) + meenemen bij uitvoering	parkbeheerder (provincie)
gebruik van streekeigen soorten bij aanleg	project	meenemen bij uitvoering –	parkbeheerder (provincie)

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
groenelementen op de parking		opgenomen in voorschriften PRUP (art. 2.7) +	
boszomen bij voorkeur aanleggen binnen de grenzen van bestaand bos	plan	opgenomen in toelichtende bepalingen voorschriften PRUP – meenemen bij uitvoering	parkbeheerder (provincie)
beheer van holle bomen en dreefbomen voor vleermuizen – zoveel mogelijk behoud, tenzij in functie van veiligheid, beheer en toegankelijkheid – voldoende aandeel oude bomen	project	meenemen bij uitvoering bv. in bos- en landschapsbeheerplan – geen doorvertaling in PRUP nodig	parkbeheerder (provincie)
toepassing principes harmonisch parkbeheer	project	meenemen bij uitvoering bv. in bos- en landschapsbeheerplan– geen doorvertaling in PRUP nodig	parkbeheerder (provincie)
uitbreiding ecologisch beheer van graslanden met zones die als gazon of als hooiland worden beheerd – ontwikkelen van overgangszones naar en ruige vegetaties langs oevers	project	meenemen bij uitvoering bv. in bos- en landschapsbeheerplan– geen doorvertaling in PRUP nodig	parkbeheerder (provincie)
waardevolle bospercelen niet omvormen tot parkbos of speelbos en vermijden overbetreding	project	meenemen bij uitvoering bv. in bos- en landschapsbeheerplan– geen doorvertaling in PRUP nodig	parkbeheerder (provincie)

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
terugdringen overwoekerende rhododendron	project	meenemen bij uitvoering bv. in bos- en landschapsbeheerplan– geen doorvertaling in PRUP nodig	parkbeheerder (provincie)
gemotoriseerd verkeer toelaten naar nieuwe parking	plan	wordt mogelijk gemaakt in PRUP (art. 5 – toegangsweg)	parkbeheerder (provincie)
toegankelijkheidsreglement voor voertuigen aan kasteel	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	parkbeheerder (provincie)
behoud verblijfplaatsen voor vleermuizen in het kasteel (deel van de zolder) – geen verlichting op gevel met invliegopeningen	project	meenemen bij uitvoering – bepalingen in PRUP voor bescherming natuurlijke en ecologische waarden en aftoetsing impact op vleermuizenpopulatie opgenomen	parkbeheerder (provincie)
verstoring van vleermuizen vermijden bij werken aan bezoekerscentrum en Remise	project	meenemen bij uitvoering – bepalingen in PRUP voor bescherming natuurlijke en ecologische waarden en aftoetsing impact op vleermuizenpopulatie opgenomen	parkbeheerder (provincie)

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
behoud bunkers en verder inrichten voor vleermuizen	plan	nodige bepalingen in PRUP opgenomen (art. 8.1: verplicht behoud bunkers + verplichting tot behoud natuurlijke waarden en toelaten maatregelen ter versterking van natuurlijke waarden) – meenemen bij uitvoering	parkbeheerder (provincie)
toetsing alle maatregelen aan impact vleermuizen	plan	nodige bepalingen in PRUP opgenomen (art. 8.1: verplichting tot toetsing alle maatregelen aan impact vleermuizen) – meenemen bij uitvoering	parkbeheerder (provincie)
verlichting beperken tot zone tussen kasteel en Remise, de parking en langs de toegangsweg – gebruik van aangepaste armaturen (neerwaartsgericht), gebruik van timers en beperkte intensiteit – zone B van parking minder verlichting voorzien	plan	nodige bepalingen in PRUP opgenomen (art. 8.1.2) – meenemen bij uitvoering	parkbeheerder (provincie)
gevelverlichting van kasteel (met opwaarts gerichte spots) vermijden – neerwaartse lichtbronnen enkel	project	meenemen bij uitvoering – bepalingen in PRUP opgenomen	parkbeheerder (provincie)

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
aan voorzijde en enkel aanzetten bij gebruik van het kasteel voor speciale gelegenheden		(art. 8.1.2)	
Fauna en flora – zone 'Grasland'			
bij opheffing van bestaande parking: beboste randzone langs dreef naar de manege en dreef langs de boomkwekerij behouden, bussenparking kan behouden blijven, behoud dwarsdreef en uitbouw boszoom op rand van bestaande grasland (herstel symmetrie)	project	meenemen bij uitvoering – tevens bepalingen in PRUP opgenomen (art. 9.2)	parkbeheerder (provincie)
minimale bemesting toelaten op het grasland, geen gebruik van herbiciden	plan	richtinggevende bepalingen in PRUP opgenomen (art. 9.2: geen afbreuk aan aanwezige natuurlijke en ecologische waarden) – meenemen bij uitvoering	parkbeheerder (provincie)
bij voorkeur het zuidelijk grasland eerste gebruiken als tijdelijke parking, het gebruik en beheer van de graslanden bij evenementen op elkaar afstemmen	project	meenemen bij uitvoering – tevens bepalingen in PRUP opgenomen (art. 9.1)	parkbeheerder (provincie)

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
Fauna en flora – zone 'Natuur'			
verlies van vegetatie en opgaand groen tot een minimum beperken bij de aanleg van de voetgangersverbinding naar het fort	project	meenemen bij uitvoering – tevens bepalingen in PRUP opgenomen	parkbeheerder (provincie)
bestaande dreven moeten behouden en hersteld worden bij de aanleg van bosranden, bosomvorming en bosbeheer	plan	opgenomen in voorschriften PRUP – meenemen bij uitvoering	parkbeheerder (provincie)
beheer van holle bomen en dreefbomen voor vleermuizen – zoveel mogelijk behoud, tenzij in functie van veiligheid, beheer en toegankelijkheid	project	meenemen bij uitvoering bv. in bos- en landschapsbeheerplan – geen doorvertaling in PRUP nodig, maar wel bepalingen opgenomen i.f.v. behoud en maximaliseren van natuurlijke waarden	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
geen uitbreiding van paden in de natuurkernzone ten noorden van Groot Schijn om verstoring te vermijden	plan	bepaling in voorschriften opgenomen dat nieuwe paden enkel kunnen aangelegd worden indien ze geen afbreuk doen aan aanwezige natuurwaarden + bijkomende toelichting in kolom toelichtende bepalingen m.b.t.	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
		aanleg nieuwe paden en vermijden van verstoring van het blauwgrasland – meenemen bij uitvoering	
geen toegang voor ruiters in natuurkernzone ten noorden van Groot Schijn	plan	opgenomen in voorschriften: geen ruiters toegelaten in volledige zone 'Natuur' – meenemen bij uitvoering	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
uitbreiding blauwgraslanden onder voorbehoud dat de verwachtingen worden ingelost (aan te tonen door middel van proefprojecten)	project	meenemen bij uitvoering door bv. een monitoringsprogramma – geen doorvertaling in PRUP nodig	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
gebruik van afgegraven grond voor de uitbreiding van blauwgrasland enkel indien geschiktheid is aangetoond – indien dit niet het geval is dienen ze volledig afgevoerd te worden	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
tijdelijke effecten door omvorming proefprojecten, ontgronden en aanpassing grachten, bemaling en verdichting zo klein mogelijk houden – werken en transporten buiten het broedseizoen	project	meenemen bij uitvoering door werken maximaal uit te voeren buiten het broedseizoen – geen doorvertaling in PRUP nodig	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
voorstel behoud paden op dijken in de randzone van	plan +	behoud van deze paden is	VLM/ANB Vlaanderen /

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
de opgehoogde zone bij ontbossing en afgraving van deze zone	project	mogelijk cf. het PRUP – meenemen bij uitvoering	parkbeheerder (provincie)
herstel grachten en repelpercelen voor vegetatieontwikkeling na afgraving opgehoogde zone	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
overstroming en vernatting enkel na bijkomend onderzoek en bij goede waterkwaliteit	project	meenemen bij uitvoering – bepaling m.b.t. goede waterkwaliteit als voorwaarde voor overstroming opgenomen	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
voorstel beperken van af te graven zone tot blokvormige naaldhoutpercelen en het meest westelijk deel van de ophoging (onder gemengd loofhout) te behouden (cf. expertenadvies)	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
behoud bunkers en verder inrichten voor vleermuizen	plan + project	nodige bepalingen in PRUP opgenomen (verplicht behoud bunkers + verplichting tot behoud en maximaliseren natuurlijke waarden) – meenemen bij uitvoering	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
barrière-effecten tijdens transporten van afgegraven	project	meenemen bij uitvoering	VLM/ANB Vlaanderen /

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
grond en uitbreiding blauwgrasland minimaal houden			parkbeheerder (provincie)
geen verlichting van paden	plan	verbod op plaatsen van verlichting opgenomen in voorschriften PRUP	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
Fauna en flora – zone 'Zone voor ecologische landbouw'			
zone natuur ter hoogte van beboste zones uitbreiden	plan	grafisch plan werd aangepast zodat beboste zones ten noorden van blauwgrasland zijn opgenomen in zone 'Natuur' + motivering voor grens tussen zone 'Natuur' en 'Zone voor ecologische landbouw' opgenomen in memorie van toelichting	/
bebossing behouden	project	vigerende wetgeving toepassen bij vergunningverlening + meenemen bij uitvoering	gemeente / Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
aantal schuilhokken beperken	plan	in voorschriften PRUP wordt het aantal schuilhokken beperkt tot 1 per perceel en zijn maximale	gemeente / Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
		afmetingen (6 x 4 m) voor schuil-hokken opgenomen	
overleg voor toepassing minimale bemesting en opmaak beheerovereenkomsten	project	meenemen bij uitvoering – opmaak beheerovereenkomsten opgenomen in toelichtende bepalingen voorschriften PRUP	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
voorzien van IBA wordt wettelijk verplicht in 2015 – tegengaan van lozing afvalwater zonevreemde bebouwing en Dobbelhoeve	plan + project	meenemen bij uitvoering – tevens opgenomen in voorschriften PRUP (art. 2.2.2)	gemeente
Fauna en flora – zone 'Fort'			
gefaseerde kapping doorvoeren voor terugzetten opgaand groen	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	Vlaanderen / gemeente / beheerder Fort
gefaseerd en regelmatig onderhoud om dichtgroeien en verlanding van wateroppervlakte tegen te gaan	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	Vlaanderen / gemeente / beheerder Fort
gefaseerd onderhoud glacis, ontwikkeling en beheer als schraal grasland (ecologisch maaibeheer)	project	meenemen bij uitvoering – in de voorschriften PRUP is landbouw als beheervorm toegelaten, in de toelichtende bepalingen is opgenomen dat maximaal dient	Vlaanderen / eigenaars / ANB

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
		ingezet te worden op ecologisch maaibeheer en eventueel weilanden	
geen verhoogde toegankelijkheid fort toelaten, geen herinrichting van voorste meters, tenzij na bijkomend onderzoek en toepassing van het voorzorgspincipe	project	meenemen bij uitvoering + bepalingen opgenomen in voorschriften PRUP	Vlaanderen / provincie / gemeente / ANB / beheerder Fort
geen bijkomende verlichting in Goorstraat, omgeving Fort en Antitankgracht	plan	in voorschriften wordt realisatie van donkere corridor opgenomen – meenemen bij uitvoering	gemeente
Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie – zone 'Park Vrieselhof'			
behoud openheid kasteelpark en zichtrelatie tussen kasteel en Remise, geen invasieve soorten gebruiken	project	meenemen bij uitvoering – tevens bepalingen voor opgenomen in voorschriften PRUP	parkbeheerder (provincie)
landschappelijke inpassing en buffering van parking passend in het landschapsbeeld	plan	bepalingen opgenomen in PRUP (art. 8.6.2) – meenemen bij uitvoering	parkbeheerder (provincie)
archeologisch vooronderzoek bij aanleg parking	project	meenemen bij uitvoering – tevens opgenomen in voorschriften PRUP	parkbeheerder (provincie)

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
Remise		(art. 2.6)	
herstel parkbos ter hoogte van centrale dreef waar zich momenteel speelbos bevindt	project	meenemen bij uitvoering – zone is niet meegenomen in overdruk speelbos dus een herstel van het parkbos wordt hier vanuit het PRUP voorop gesteld	parkbeheerder (provincie)
parkeren bij het kasteel zoveel mogelijk vermijden	project	meenemen bij uitvoering door bv. opmaak toegankelijkheids- en parkeerreglement	parkbeheerder (provincie)
Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie – zone 'Grasland'			
melden van toevalsvondsten bij de opheffing van de bestaande parking	project	meenemen bij uitvoering – melden toevalsvondsten opgenomen in voorschriften PRUP	parkbeheerder (provincie)
groenbuffer voorzien langs weg naar parking t.o.v. bebouwing manege	project	meenemen bij uitvoering – landschappelijke inkadering en maximaal behoud bomen opgenomen in voorschriften PRUP	parkbeheerder (provincie)

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie – zone 'Natuur'			
verdwijnen van rabattenstructuur bij uitbreiding blauwgrasland vermijden	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
behoud bunker langs Groot Schijn en omgeving ervan door bv. behoud van wandelpad op de dijk bij afgraving opgehoogde zone	project	is meegenomen in de voorschriften van het PRUP meenemen bij uitvoering – behoud van bunkers en natuurlijke en ecologische waarden + aftoetsing van maatregelen aan impact op vleermuizenpopulaties worden in PRUP voorop gesteld	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
archeologisch vooronderzoek (boringen) om positie van vroeger maaiveld te bepalen waarna afgraving beperkt wordt tot boven het oorspronkelijk maaiveld	project	meenemen bij uitvoering – archeologisch vooronderzoek en melden toevalsvondsten opgenomen in voorschriften PRUP	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
eventueel archeologische opvolging bij afgraven volledige bouwvoor bij ontgronden percelen voor uitbreiding blauwgrasland	project	meenemen bij uitvoering – archeologisch vooronderzoek en melden toevalsvondsten	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
		opgenomen in voorschriften PRUP	
melden van toevalsvondsten	project	meenemen bij uitvoering – melden toevalsvondsten opgenomen in voorschriften PRUP	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie – zone 'Zone voor ecologische landbouw'			
grootte en aantal schuilhokken beperken	plan + project	het aantal schuilhokken wordt in de voorschriften van het PRUP beperkt tot 1 per perceel met een maximale dimensie van 6 x 4 m – meenemen bij uitvoering	gemeente / Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie – zone 'Fort'			
gronden op glacis bij voorkeur gebruiken als extensief grasland	plan + project	het beperken van het grondgebruik tot extensief grasland komt voort uit het belang van het open houden van het glacis voor de discipline landschap en dit bij voorkeur onder de vorm van een grasland – in de voorschriften PRUP is landbouw als beheervorm	Vlaanderen / eigenaars / ANB

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
		toegelaten, in de toelichtende bepalingen is opgenomen dat maximaal dient ingezet te worden op ecologisch maaibeheer en eventueel weilanden – het beperken tot uitsluitend extensief grasland is niet noodzakelijk om de doelstelling van deze milderende maatregel voor het landschap te bekomen meenemen bij uitvoering	
behoud originele elementen in het Fort bij beperkte openstellen van voorste delen van het Fort	project	meenemen bij uitvoering – in voorschriften PRUP is opgenomen dat maatregelen de erfgoedwaarde niet mogen aantasten	Vlaanderen / provincie / gemeente / beheerder Fort
Mens – zone 'Park Vrieselhof'			
snelheid beperken op interne toegangsweg en na reorganisatie parking	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	parkbeheerder (provincie)
groenscherm voorzien voor woningen Knodbaan	plan +	opgenomen in voorschriften PRUP	parkbeheerder (provincie)

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
langs interne toegangsweg	project	– meenemen bij uitvoering	
geen verlegging tracé interne toegangsweg in zuidelijke richting, uitgezonderd de zone waar de toegangsweg naar de manege wordt gevolgd indien voor deze optie wordt geopteerd	plan + project	opgenomen in voorschriften PRUP – meenemen bij uitvoering	parkbeheerder (provincie)
vermijden van twee toegangswegen (één voor manege en één voor provinciaal domein) vlak naast elkaar – bundeling van toegangen of toegang van provinciaal domein behouden op huidige locatie	project	meenemen bij uitvoering – overleg met manege is hierin noodzakelijk	parkbeheerder (provincie)
Mens – zone 'Grasland'			
vermijden van twee toegangswegen (één voor manege en één voor provinciaal domein) vlak naast elkaar – bundeling van toegangen of toegang van provinciaal domein behouden op huidige locatie	project	meenemen bij uitvoering – overleg met manege is hierin noodzakelijk	parkbeheerder (provincie)
conflicten tussen auto's en fietsers of voetgangers vermijden indien toegang aan Schildesteenweg behouden blijft	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	parkbeheerder (provincie)
accentueren toegang tot Schildesteenweg door	project	meenemen bij uitvoering – geen	parkbeheerder (provincie) /

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
eventuele heraanleg		doorvertaling in PRUP nodig	gemeente
Mens – zone 'Natuur'			
fietssluis voorzien bij de aanleg van de voetgangersverbinding tussen het fort en het provinciaal domein	project	meenemen bij uitvoering – in PRUP opgenomen dat hier enkel voetgangers zijn toegelaten	VLM / ANB / parkbeheerder (provincie)
afvoer van gronden via Schildesteenweg bij afgraving van opgehoogde zone	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	VLM / ANB / parkbeheerder (provincie)
Mens – zone 'Zone voor ecologische landbouw'			
afsluiten van beheerovereenkomsten om doelstelling hier te halen	project	meenemen bij uitvoering – opgenomen in toelichtende bepalingen voorschriften PRUP	VLM
Mens – zone 'Fort'			
parkeerdruk in Goorstraat beperken door bv. parkeerverbod en door parkeren aan Dobbelhoeve of samenkomst aan Remise bij geleide bezoeken aan het fort	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	gemeente / organisator geleide bezoeken

10.1.3. BIJSTURING NA PLAN-MER

In het plan-MER werd uitgegaan van het scenario waarin de Goorstraat geknipt zou worden zodat doorgaand verkeer onmogelijk wordt gemaakt. De effecten van deze ingreep werden als volgt beoordeeld.

- fauna en flora
  - gering positief effect (+1) door verkleinen verstoring vleermuizen
- mens (ruimtelijke aspecten en mobiliteit)
  - gering negatief effect (-1) door creëren van verkeershinder voor landbouwvoertuigen
  - matig positief effect (+2) door verminderen van verkeersdruk op de Goorstraat
  - matig negatief effect (-2) door bemoeilijken verkeersafwikkeling
  - gering negatief effect (-1) door bemoeilijken bereikbaarheid fort voor auto's

In voorliggend PRUP wordt het knippen van de Goorstraat niet langer opgenomen, maar vervangen door het voorbehouden van de Goorstraat voor lokaal verkeer. Dit impliceert dat er een kleine verschuiving zal zijn van de beoordeling van de effecten cf. het plan-MER.

- fauna en flora
  - gering positief effect (+1) door verkleinen verstoring vleermuizen -> dit gering positief effect) blijft behouden (+1) maar wordt iets minder positief door een lichte stijging van het verkeer in dit scenario t.o.v. het scenario waarin de Goorstraat volledig geknipt wordt
- mens (ruimtelijke aspecten en mobiliteit)
  - gering negatief effect (-1) door creëren van verkeershinder voor landbouwvoertuigen -> dit gering negatief effect verdwijnt (0)
  - matig positief effect (+2) door verminderen van verkeersdruk op de Goorstraat -> dit matig positief effect zal een gering positief effect (+1) worden door een lichte stijging van het verkeer in dit scenario t.o.v. het scenario waarin de Goorstraat volledig geknipt wordt
  - matig negatief effect (-2) door bemoeilijken verkeersafwikkeling -> dit matig negatief effect verdwijnt (0)
  - gering negatief effect (-1) door bemoeilijken bereikbaarheid fort voor auto's -> dit gering negatief effect verdwijnt (0)

Hieruit volgt dat deze wijziging in de planopties geenszins van die aard is dat de conclusies van het plan-MER worden aangetast. De positieve effecten worden minder uitgesproken, maar tegelijkertijd verdwijnen de negatieve effecten.

10.2. Passende beoordeling

10.2.1. SAMENVATTING EN BESLUIT PASSENDE BEOORDELING

Zie 8.2

10.2.2. DOORVERTALING PASSENDE BEOORDELING IN PRUP

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de milderende maatregelen en aanbevelingen opgenomen in passende beoordeling. Naast een overzicht van de maatregelen en aanbevelingen wordt tevens aangegeven of deze op plan- of projectniveau een doorvertaling dienen te krijgen, of ze zijn doorvertaald in het PRUP en op welke wijze. Hiernaast wordt ook aangegeven welke actoren verantwoordelijk zijn voor de toepassing van de milderende maatregelen en aanbevelingen.

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
Natuurgericht beheer van bossen binnen de zone park (behalve speelbossen).	plan project	in voorschriften PRUP opgenomen dat natuurlijke waarden dienen behouden en versterkt te worden – meenemen bij uitvoering	parkbeheerder (provincie)
De uitbreiding van blauwgraslanden dient door proefprojecten aangetoond te worden.	project	meenemen bij uitvoering door bv. een monitoringsprogramma – geen doorvertaling in PRUP nodig	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
Onderhoudswerken aan het opgaan groen langs de Antitankgracht en de ringgracht van het Fort dient gefaseerd te gebeuren.	project	meenemen bij uitvoering – geen doorvertaling in PRUP nodig	Vlaanderen / gemeente / beheerder Fort
Bijkomend onderzoek is nodig om herstel van de natuurlijke hydrologie en natuurlijke overstromingen toe te laten. Ook de kwaliteit van het oppervlaktewater dient eerst nog sterk te verbeteren.	plan project	in voorschriften PRUP opgenomen dat goede waterkwaliteit randvoorwaarde vormt voor herstel natuurlijke overstromingsfrequentie	VLM/ANB Vlaanderen / parkbeheerder (provincie)
Verstoring van overwinteringsplaatsen in bunkers en in het Fort van Oelegem dient vermeden bij inrichtingswerken, de condities dienen optimaal te blijven voor vleermuizen. Inrichtingswerken aan de voorste meters van het fort en een verhoogde	project	meenemen bij uitvoering + bepalingen opgenomen in voorschriften PRUP	Vlaanderen / provincie / gemeente / ANB / beheerder Fort

milderende maatregelen of aanbevelingen	**plan- of project-niveau**	**doorvertaling**	**actor**
toegankelijkheid worden afgeraden, tenzij na grondig onderzoek en toepassing van het voorzorgsprincipe.			
Bijkomende verlichting in het plangebied dient verboden te zijn, behalve rond het kasteel Remise, bezoekerscentrum en nieuwe parking, waar de verlichting aan de randvoorwaarden moet voldoen (in beperkte zone en met beperkte intensiteit, tijdelijk met timer, neerwaartsgerichte armaturen…).	plan	nodige bepalingen in PRUP opgenomen (art. 8.1.2) – meenemen bij uitvoering	parkbeheerder (provincie)
Vleermuizenverblijfplaatsen in gebouwen dienen in optimale staat behouden te blijven (kasteel, Remise, bezoekerscentrum).	project	meenemen bij uitvoering – bepalingen in PRUP voor bescherming natuurlijke en ecologische waarden en aftoetsing impact op vleermuizenpopulatie opgenomen	parkbeheerder (provincie)

11. Bijlagen

11.1. Bijlagen plan-MER

Niet-technische samenvatting plan-MER

Besluit dienst MER

Plan-MER

Niet-technische samenvatting eindrapport

PRUP
Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem

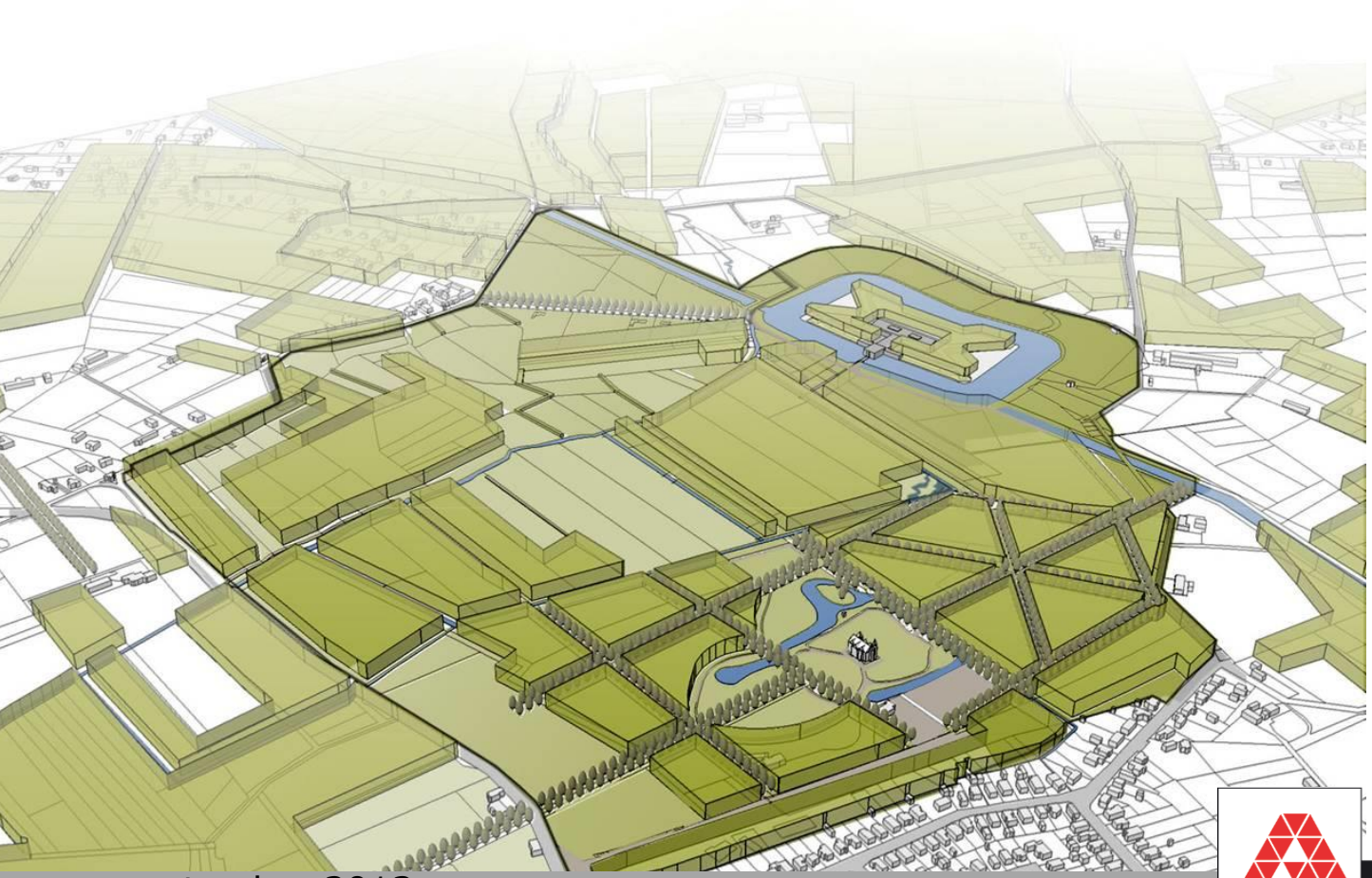

september 2013

Dienst Ruimtelijke Planning

PROVINCIE ANTWERPEN

Colofon

Opdrachtgever:
Dienst Ruimtelijke Planning
Provincie Antwerpen
Koningin Elisabethlei 22, 2000 Antwerpen
tel.: 03 240 66 00
fax: 03 240 66 79
drp@admin.provant.be

contactpersoon:
Els Stevens
els.stevens@admin.provant.be
03 240 66 19

Opdrachthouder:
D+A Consult
Meiboom 26, 1500 Halle
tel.: 02 371 02 53
fax: 02 363 89 11
www.daconsult.be
info@daconsult.be

contactpersonen:
Ann Lambrechts
ann.lambrechts@daconsult.be
Els Van Lier (projectleider)
els.vanlier@daconsult.be
Joris Thijs
Joris.thijs@daconsult.be

Plan-MER in samenwerking met:

Mia Janssen, optredend als deskundige fauna&flora, landschap, bouwkundig erfgoed & archeologie en coördinator van het MER

Milieustudies Mia Janssen bvba
Kastanjelaan 13
3052 Oud-Heverlee
miajanssen@skynet.be

en

Jef Dierckx, optredend als deskundige bodem en water
ABO NV
Mevrouwhofstraat 1a
3511 Hasselt (Kuringen)
Jef.Dierckx@abo-consult.be

Inhoud

1 Inleiding 4

2 Situering en beschrijving van het plangebied 4

3 Beschrijving van het plan 5

3.1.1 Park Vrieselhof 6

3.1.2 Grasland 6

3.1.3 Natuur 7

3.1.4 Zone voor ecologische landbouw 8

3.1.5 Fort 8

3.1.6 Waterlopen 9

3.1.7 Wegen 9

4 Alternatieven 9

4.1 Nulalternatief 9

4.2 Inrichtingsalternatieven 10

5 Milieueffecten en milderende maatregelen 10

5.1 Bodem en grondwater 10

5.1.1 Beschrijving van de referentietoestand 10

5.1.2 Beschrijving en beoordeling van de milieueffecten 11

5.1.3 Milderende maatregelen 12

5.2 Oppervlaktewater 12

5.2.1 Beschrijving van de referentietoestand 12

5.2.2 Beschrijving en beoordeling van de milieueffecten 13

5.2.3 Milderende maatregelen 13

5.3 Fauna en Flora 14

5.3.1 Beschrijving van de referentietoestand 14

5.3.2 Beschrijving en beoordeling van de milieueffecten 14

5.3.3 Milderende maatregelen 16

5.4 Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie 18

5.4.1 Beschrijving van de referentietoestand 18

5.4.2 Beschrijving en beoordeling van de milieueffecten 19

5.4.3 Milderende maatregelen 21

5.5 Mens (ruimtelijke aspecten en mobiliteit) 21

5.5.1 Beschrijving van de referentietoestand 21

5.5.2 Beschrijving en beoordeling van de milieueffecten 22

5.5.3 Milderende maatregelen 25

6 Alternatieven 25

7 Grensoverschrijdende effecten 25

8 Leemten 26

9 Eindconclusie 27

10 Kaarten 29

1 Inleiding

Dit is de niet-technische samenvatting van een milieueffectenrapport, m.a.w. een beknopte samenvatting van het eigenlijke milieueffectenrapport bestemd voor publiek en belanghebbenden.

Een milieueffectenrapport (MER) is een openbaar document waarin de milieueffecten van een planproces of project en de eventuele alternatieven voor dat planproces of project, worden onderzocht. Het milieueffectrapport beslist niet of het project een vergunning krijgt, dit wordt beslist door de vergunningverlener die hierbij rekening houdt met het milieueffectrapport.

De niet-technische samenvatting heeft als doel om aan publiek en belanghebbenden de relevante informatie uit het milieueffectrapport van het project of plan te communiceren en hiermee de publieke participatie in het vergunningsproces te bevorderen. Voor de uitgebreide technische informatie moet u het eigenlijke milieueffectrapport raadplegen.

Het onderzoeksgebied van dit milieueffectenrapport (MER) wordt gevormd door het provinciaal domein Vrieselhof en het aanleunende Fort van Oelegem in de gemeente Ranst en Schilde. In het gebied wenst men een poortfunctie - onthaalplaats - en toegang tot de fortengordel rond Antwerpen te ontwikkelen op een duurzame manier en in relatie tot de bestaande belangrijke natuur- en erfgoedwaarden van het gebied. Ter hoogte van deze onthaalplaats kan informatie worden verstrekt rond natuur, cultuur en recreatie en is er mogelijkheid tot parkeren, eventueel fietsverhuur, horeca en andere recreatieve activiteiten. De recreatieve functie van het gebied zal hierdoor gaan toenemen.

Om deze ontwikkelingen mogelijk te maken dient de huidige planologische bestemming (gewestplan) gewijzigd te worden via een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan (PRUP). De voorstellen van de nieuwe bestemmingen (grafisch plan) en toegelaten inrichtingen binnen elke zone van dit plan worden in dit milieueffectrapport (plan-MER) onderzocht.

Het doel van het plan-MER is een zo concreet mogelijk beeld te geven van de te verwachten gevolgen voor mens en milieu van het voorgenomen plan en de bijhorende alternatieven en aangeven hoe negatieve effecten kunnen vermeden, gemilderd, verholpen of gecompenseerd worden.

2 Situering en beschrijving van het plangebied

Kaart 1 Afbakening plangebied op topografische kaart

Kaart 2 Bestaande ruimtelijke structuur

Het plangebied is gelegen ten oosten van Antwerpen op het grondgebied van de gemeente Ranst (deelgemeente Oelegem) en een zeer klein deel op het grondgebied van de gemeente Schilde. De belangrijkste infrastructuren in de omgeving zijn het Albertkanaal en de E313/E34.

Het plangebied omvat het provinciaal domein Vrieselhof, het Fort van Oelegem en de directe omgeving. De noord- en zuidkant wordt gevormd door de Goorstraat en de Knodbaan.

Het domein Vrieselhof bestaat uit een kasteel met bijgebouwen (waaronder de Remise met horecafunctie), een kasteelpark, parkbossen, opvallende dreven en een bezoekersparking. Verder zijn er ook een bezoekerscentrum, tentoonstellingsruimte, logistieke infrastructuur en een boomkwekerij gevestigd. Aan de zuidrand bevindt zich een manege (binnen plangebied), het staltheater (grenzend aan plangebied) en de woningen langs de Knodbaan (grenzend aan plangebied).

De zone ten noorden van het kasteelpark, tussen de Heidebeek en het Groot Schijn wordt nagenoeg volledig ingenomen door bossen. Een deel van deze bossen liggen op opgehoogd terrein.

De Vallei van het Groot Schijn ten noorden van het domein Vrieselhof vormt een belangrijke groene verbinding en bezit uitzonderlijke natuur- en landschappelijke waarden. Ze bestaat deels uit bosgebieden en deels uit open graslanden – waaronder zeldzaam blauwgrasland. De vallei wordt in het noorden begrensd door de Goorstraat, met verspreide bebouwing en de historische Dobbelhoeve. Ter hoogte van de Goorstraat (langs de kasseiweg tussen de Dobbelhoeve en het Fort van Oelegem) komen enkele zonevreemde (weekend)verblijven voor.

De Antitankgracht en het Fort van Oelegem (deel van de buitenste fortengordel rond Antwerpen) zijn bovenlokale elementen en getuigen van het militair verleden van het gebied. Deze situeren zich aan de oostzijde van het domein Vrieselhof. Enkele kleinere bunkers, bomkraters en vermoedelijke getuigen van loopgraven zijn aanwezig in het plangebied. Het fortgebouw heeft zijn authentieke kenmerken in belangrijke mate behouden en is zeer belangrijk voor overwinterende vleermuizen.

Het plangebied is beschermd als landschap en maakt deel uit van het Vlaams Ecologisch Netwerk en van het Europees netwerk van beschermde gebieden (habitatrichtlijngebied).

Door de ligging aan de Antitankgracht en de fortengordel rond Antwerpen (groene gordel) biedt het plangebied rond het domein kasteel Vrieselhof en het Fort van Oelegem de mogelijkheid om als toegangspoort te functioneren. Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem werd in kader van het gebiedsgericht beleid door de provincie ook effectief geselecteerd als toegangspoort.

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ongeveer 140 ha.

3 Beschrijving van het plan

Kaart 3 Grafisch plan

Kaart 4 Gewestplan

Kaart 5 Ruimtelijke situering geplande ingrepen

Bij de inrichting van het plangebied komen volgende doelstellingen aan bod:

- Realisatie van één herkenbaar poortgebied, door het provinciaal domein Vrieselhof en het Fort van Oelegem met elkaar te verbinden, om zo de ruimtelijke samenhang te versterken;
- Het inrichten van de vallei van het Groot Schijn, gericht op de bijzondere en zeldzame flora en fauna;
- Ontwikkeling en herstel van het parkgebied rond het kasteel Vrieselhof;
- De landschappelijke en erfgoedwaarden in het gebied herwaarderen;
- De toeristisch-recreatieve mogelijkheden afstemmen op de draagkracht;
- De toegankelijkheid van het gebied voor auto's, fietsers en voetgangers verhogen en optimaliseren;
- Mogelijkheden bieden voor aanpassingen aan de infrastructuur van het Provinciaal domein Vrieselhof en de zonevreemde woningen.

Het plangebied wordt opgedeeld in 5 zones:

- Park Vrieselhof;
- Grasland;

- Natuur;
- Zone voor ecologische landbouw;
- Fort.

Voor elke zone zijn specifieke randvoorwaarden uitgewerkt om de gewenste ontwikkelingen te bereiken, de belangrijkste worden onderstaand weergegeven.

Voor de waterlopen en wegen in het plangebied zijn er aparte maatregelen genomen. De belangrijkste ingrepen door het voorgenomen plan worden voorgesteld op Kaart 5.

3.1.1 Park Vrieselhof

De ontwikkelingen binnen deze zone hebben tot doel de natuurlijke, ecologische en landschappelijke waarden te behouden, te versterken of te herstellen, een toeristisch recreatief netwerk te ontwikkelen, de relatie tussen het Vrieselhof en het Fort van Oelegem te verhogen, de parkeervoorzieningen te verbeteren en aanpassingen aan zonevreemde infrastructuur mogelijk te maken.

In de zone Park Vrieselhof worden op het grafisch plan een aantal overdrukken aangeduid, namelijk voor het kasteel, de Remise, de werkmanshuizen, de parking aan de Remise en de speelbossen.

De belangrijkste maatregelen die voorgesteld worden zijn:

- Herstel van de historische parkaanleg, dreefstructuren en open ruimte rond het kasteel, het gebruik van uitheemse soorten is toegelaten;
- Ecologisch beheer gazons;
- Behoud en versterking bestaande natuurwaarden (heide, bosranden, watervegetatie, grachten, …);
- Behoud historisch erfgoed (gebouwen, bunkers en bomkraters);
- Uitbouw padennetwerk naar het fort;
- Plaatsing verlichting, aanpassing informatieborden, wegwijzers, meubilair;
- Uitbreiding parking aan de Remise, hiervoor is een ontbossing (jong bos) van ca. 30 a nodig;
- Inrichting van speelbossen;
- Gemotoriseerd verkeer is enkel toegelaten in functie van het beheer van het gebied en de bereikbaarheid van het kasteel;
- Infrastructuren, constructies en bebouwing zijn enkel toegelaten op welbepaalde plaatsen onder specifieke voorwaarden:
  - Kasteel: infrastructuren, constructies en uitbreiding worden slechts in zeer beperkte mate toegelaten i.f.v. toegankelijkheid en veiligheid en i.f.v. de van kracht zijnde wetgeving;
  - Remise: beperkte uitbreiding kan enkel in functie van aanpassingen noodzakelijk om te voldoen aan de van kracht zijnde wetgeving;
  - Werkmanshuizen: deze zone wordt gereorganiseerd, hier kan een nieuwbouw gerealiseerd worden met een maximale bebouwde oppervlakte van +/- 2000 m².
- Verhardingen kunnen enkel aangelegd worden in functie van terrassen en toegankelijkheid (Remise);
- Nieuwe publieksgerichte functies van gebouwen (o.a. kasteel) kunnen toegelaten worden indien ze weinig bezoekers en geen sterke verkeerstoename veroorzaken.

3.1.2 Grasland

Door de bestemmingswijziging wordt een herstructurering van de toegangszone tot het domein en een herinrichting van de huidige parking tot grasland mogelijk gemaakt.

De voorgestelde maatregelen in deze zone zijn:

- Aanleg van een open weiland of hooiland;
- Behoud van de natuurlijke en ecologische waarden in deze zone en in de aanliggende bossen, aanleg en beheer bosranden;
- Behoud dreefstructuur;
- Bemesting en herbiciden moet vermeden worden;
- Tijdelijke feestelijke activiteiten en gebruik als parkeerweide zijn toegelaten;
- Behoud manege.

3.1.3 Natuur

De ontwikkeling van deze zone is gericht op het versterken van de natuur- en landschapswaarden in de vallei in combinatie met de verdere uitbouw van het toeristisch-recreatief netwerk. Hiervoor worden een aantal gronden van agrarisch gebied met ecologisch belang herbestemd naar natuur. Het gaat hier om gronden onmiddellijk aansluitend bij de waardevolle natuurlijke zones waarop geen intensieve landbouwuitbating meer aanwezig is.

De geplande maatregelen in deze zone zijn:

- De natuurlijke en ecologische waarden moeten gemaximaliseerd worden (en rekening houden met de instandhoudingsdoelstellingen van habitatrichtlijngebied);
- Alle maatregelen in functie van uitbreiding van het blauwgrasland zijn toegelaten. Deze maatregelen zullen eerst als **proefprojecten** worden uitgevoerd. Enkel indien de resultaten hiervan gunstig en haalbaar zijn, is een uitbreiding van het blauwgrasland mogelijk. De belangrijkste te nemen maatregelen zijn:
  - het afgraven van percelen gevolgd door het aanbrengen van een zandlaag voor enkele percelen ten noorden van het Groot Schijn;
  - aanpassing van afwateringsgrachten;

  Door deze maatregelen zal een grote hoeveelheid grond moeten afgevoerd worden;
- Maatregelen om verstoring van het blauwgrasland te voorkomen zijn toegelaten;
- Maatregelen voor optimalisatie van de waterhuishouding zijn toegelaten;
- Behoud oude boskernen, aanleg bosranden, omvorming naaldhoutbos naar loofhoutbos rond oude boskernen;
- Afgraving (gedeeltelijk) van een centraal gelegen opgehoogde zone ten zuiden van het Groot Schijn (na ontbossing van naaldhoutbos) en omvorming tot dotterbloemgrasland is toegelaten. De afgegraven gronden kunnen deels hergebruikt worden bij de uitbreiding van de blauwgrasland ten noorden van het Groot Schijn, indien de gronden hiervoor geschikt zijn, de grondoverschotten dienen afgevoerd te worden;
- Alle maatregelen moeten getoetst worden aan de impact op de vleermuizenpopulaties. Oud bos, holle bomen en bunkers moeten zoveel mogelijk behouden blijven;
- Nieuwe paden kunnen aangelegd worden indien ze deel uitmaken van een samenhangend wandelnetwerk en indien ze geen afbreuk doen aan de aanwezige natuurwaarden;
- De paden en dreven kunnen behouden blijven en toegankelijk gemaakt worden voor voetgangers; fietsers zijn niet toegelaten;
- Gemotoriseerd verkeer is enkel toegelaten in functie van het beheer van het gebied;
- In functie van het beheer van het domein kan een brug over het Groot Schijn worden ingericht;
- Zonevreemde woningen kunnen behouden blijven, ruimere mogelijkheden dan voorzien in de wetgeving worden niet geboden.

3.1.4 Zone voor ecologische landbouw

De voorziene ontwikkelingen zijn gericht op een behoud en versterking van de natuurlijke en ecologische waarden.

De voorschriften in deze zone zijn:

- De zone kan aangewend worden in functie van landbouw;
- Verstoring van grondwater door de landbouwactiviteiten en verstoring van nabijgelegen ecologisch waardevolle gebieden (blauwgraslanden) dient vermeden. In dit kader dient voorzichtig omgesprongen te worden met bemesting en herbiciden;
- Bemesting is niet verboden bij uitmijnen (teelten i.f.v. natuurontwikkeling);
- Inrichting van houtkanten is toegelaten;
- Zonevreemde woningen kunnen behouden blijven, ruimere mogelijkheden dan voorzien in de van kracht zijnde wetgeving worden niet geboden.

Binnen deze zone voor ecologische landbouw bevindt zich de **Dobbelhoeve** (overdruk). De Dobbelhoeve is gelegen langs de Goorstraat. De huidige bestemming volgens het gewestplan is agrarisch gebied met landschappelijke waarde.

De voorziene ontwikkelingen zijn gericht op het aanbieden van toeristisch recreatieve mogelijkheden (hoevetoerisme, B&B, ecowinkel, educatieve functies,…) en het inrichten van een secundaire toegangspoort voor het Vrieselhof voor fietsers en voetgangers.

Volgende voorschriften werden voorgesteld:

- Behoud landbouwactiviteiten;
- Uitbreiding van activiteiten die aansluiten bij de landbouwactiviteit en die de leefbaarheid ondersteunen zijn toegelaten evenals toeristisch-recreatieve activiteiten;
- De historische waarde en erfgoedwaarde van de hoeve en omgeving moet bewaard blijven en de activiteiten mogen het landschap en de natuur niet aantasten;
- Parkeren tijdens activiteiten moet op het eigen terrein, het aantal verblijfsgelegenheden is beperkt tot maximaal 8;
- Maatregelen en infrastructuur voor fietsers en voetgangers zijn toegelaten.

3.1.5 Fort

De ontwikkelingen ter hoogte van het Fort van Oelegem zijn gericht op het herstellen van het landschapsbeeld ter hoogte van het Fort en de Antitankgracht en het behoud en de bescherming van de vleermuizenpopulatie. Het fort dient zoveel mogelijk ongemoeid gelaten.

De belangrijkste voorschriften in deze zone zijn:

- De maatregelen, activiteiten en inrichting mogen geen bedreiging vormen voor de vleermuizen;
- De voorste delen van het fort kunnen zeer beperkt toegankelijk gemaakt worden voor geleide bezoeken (cf. huidige situatie) en voor passanten (bv. inkijk aanbieden of eerste meters beperkt toegankelijk maken door een afsluiting te voorzien);
- De landschappelijke, historische en de erfgoedwaarde van de glacis moet maximaal behouden en versterkt worden;
- De glacis (helling aan de buitenrand van het fort) is voorbehouden voor natuurlijke ontwikkelingen, de openheid van de glacis moet bewaard blijven;
- De historische kasseiweg naar het fort moet behouden blijven;
- Er wordt geen doorgaand verkeer meer toegelaten, behalve voor beheer en voor landbouwvoertuigen; de woningen langs de Goorstraat moeten bereikbaar blijven via de noordkant.

3.1.6 Waterlopen

In het plangebied komen 3 waterlopen voor: Groot Schijn, Heidebeek en Vrieselbeek. Voor deze waterlopen is een behoud en verhoging van de natuurlijke en ecologische waarden aangewezen. Volgende maatregelen zijn voorgesteld:

- De aanwezige waterlopen moeten behouden blijven;
- Een natuurlijke ontwikkeling en een vergroting van de natuurlijke waarden wordt vooropgesteld;
- De inrichting van de waterlopen mag geen aanleiding geven tot meer overstromingen, hermeandering van historisch rechtgetrokken delen is niet wenselijk;
- Maatregelen om overstromingen van het blauwgrasland te voorkomen zijn toegelaten (aanpassing grachten).

3.1.7 Wegen

Voor de openbare weg (Goorstraat) en voetweg, gelegen binnen de grenzen van het plangebied, werden enkele voorschriften opgenomen:

- De Goorstraat moet zodanig worden ingericht dat doorgaand gemotoriseerd verkeer onmogelijk wordt gemaakt;
- De bereikbaarheid van de woningen moet gegarandeerd worden (bereikbaarheid via het noordelijk deel van de Goorstraat);
- De historische kasseiweg tussen het fort en de Dobbelhoeve moet behouden blijven;
- De voetweg (nr. 19) moet behouden blijven. Enkel zacht verkeer en verkeer in functie van het beheer van het domein is er toegelaten.

Om de relatie tussen het kasteeldomein Vrieselhof en het Fort van Oelegem verder uit te bouwen is de aanleg van een nieuwe voetgangersverbinding toegelaten. Deze verbinding loopt tussen de toegangspoort van het fort en voetweg nr. 19 en is enkel toegankelijk voor voetgangers (knuppelpad).

De hoofdtoegang tot het domein Vrieselhof voor auto's is gelegen aan de Schildesteenweg. De bestaande toegang kan worden behouden, maar ook een verplaatsing werd onderzocht (alternatieven). De toegangsweg sluit aan naar de nieuwe parking aan de Remise.

4 Alternatieven

4.1 Nulalternatief

Bij het nulalternatief blijven de huidige bestemmingen behouden. De huidige toestand en het huidige bodemgebruik zal waarschijnlijk onveranderd behouden blijven.

De voorziene inrichtingen en herstructurering van het plangebied en andere vergunningsplichtige activiteiten in het provinciaal domein Vrieselhof (werken aan het kasteel Vrieselhof, Remise, parking, grond- en wegenwerken, verlichting,…) en zonevreemde bebouwing in de omgeving van het domein, kunnen gezien de ligging in bijzonder beschermd gebied (natuurgebied, VEN-gebied, habitatrichtlijngebied, beschermd landschap,..) niet toegelaten worden, tenzij ze opgenomen zijn binnen beheersplannen en/of in overeenstemming zijn met de Codex Ruimtelijke Ordening. Een duidelijk kader en visie ontbreken echter, waardoor de potenties onderbenut blijven.

4.2 Inrichtingsalternatieven

Tijdens voorbereidende studies werden verschillende inrichtingsmogelijkheden onderzocht en afgewogen. Op basis hiervan werden keuzes gemaakt in overleg met verschillende belanghebbenden en rekening houdend met verschillende aspecten (natuur, historisch erfgoed, landschap, recreatie…) waartussen een afweging gemaakt werd. In dit plan-MER worden enkel de uit de structuurvisie naar voor gekomen inrichtingen onderzocht. Voor de toekomstige aansluiting van de vernieuwde parking ter hoogte van de Schildesteenweg worden wel twee inrichtingsalternatieven onderzocht. De inrichting - ook de proefprojecten – dienen steeds rekening te houden met de hoge natuur- en landschapswaarden (met toepassing van het voorzorgsprincipe)..

Voor de hoofdontsluiting van het domein Vrieselhof ter hoogte van de Schildesteenweg zijn twee opties mogelijk. Het behoud van de huidige toegangsweg ter hoogte van de hoofddreef (optie 1) maakt deel uit van het basisplan. De verplaatsing van de hoofdtoegang tot het domein naar de randzone wordt als een inrichtingsalternatief (optie 2) onderzocht in het MER. De bestaande interne weg tussen de bestaande parking achter de Remise en huidige parking (volle lijn op onderstaande figuur) wordt behouden en hergebruikt.

Beide opties hebben voor- en nadelen. In een latere fase zal er een keuze gemaakt dienen te worden waarbij een exacte locatie vastgelegd zal worden rekening houdend met de milieueffecten.

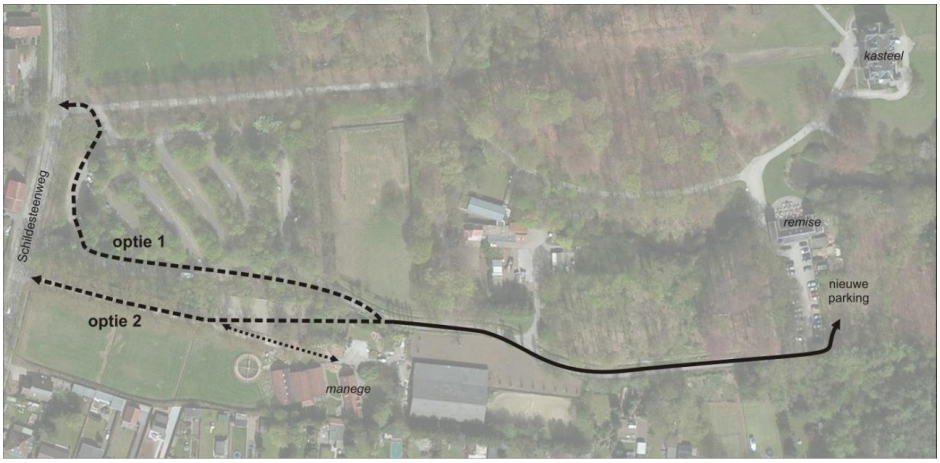

Figuur 1: Inrichtingsalternatief hoofdontsluiting naar Schildesteenweg

5 Milieueffecten en milderende maatregelen

5.1 Bodem en grondwater

5.1.1 Beschrijving van de referentietoestand

Het studiegebied is gelegen in de Centrale Kempen, dat getypeerd wordt door aanwezigheid van zandige bodems. De vochttoestand en profielontwikkeling variëren binnen het studiegebied, afhankelijk van verschillen in topografie en het historische bodemgebruik. In het studiegebied komen hoofdzakelijk zand-, lemig zand- en plaatselijk licht zandleembodems voor. In de vallei komen ook zones met veen en natte klei voor. Afhankelijk van de plaatselijke omstandigheden komen zowel (zeer) droge zones tot (zeer) natte zones teruggevonden.

Binnen het plangebied zijn 3 grondwatermeetpunten van VMM aanwezig. De stijghoogtes van deze 3 meetpunten tonen aan dat het grondwater ter hoogte van deze meetplaatsen gemiddeld minder dan 1 meter onder het maainiveau zit.

5.1.2 Beschrijving en beoordeling van de milieueffecten

De effecten met betrekking tot de bodem worden hoofdzakelijk verwacht in het eigenlijke plangebied. Structuurwijziging en bodemverdichting door het gebruik van zware machines, profielwijziging door graafwerken, wijziging van de bodemkwaliteit, bodemzetting na bemaling en eventueel bodemerosie kunnen plaatselijk optreden waar er infrastructuurwerken (vb. parking, voetgangersweg, afgraving opgehoogde zone, …) plaatsvinden. Als gevolg van toename van verharde oppervlakte kan het bodemvochtregime lokaal gaan wijzigen door verdroging of vernatting.

Bij de effecten op het grondwater worden wijzigingen van de grondwaterkwetsbaarheid, grondwaterstanden en grondwaterkwaliteit onderzocht, die kunnen optreden als gevolg van graafwerken, ophogingen, verhardingen, tijdelijke bemalingen of ongelukken.

Effecten voor bodem en grondwater in het Park Vrieselhof treden voornamelijk op bij aanleg van de nieuwe parking aan de Remise, de reorganisatie van de werkmanshuizen en aanpassing van de weginfrastructuur. Er worden gering negatieve effecten verwacht door wijziging van de bodemstructuur, profielverstoring en wijziging van de grondwaterkwaliteit bij ongelukken. De effecten van de andere maatregelen in de zone Park Vrieselhof zijn verwaarloosbaar voor bodem en grondwater.

De omvorming van de huidige parking aan de Schildesteenweg naar grasland (zone grasland) heeft een verwaarloosbaar effect op de bodem en het grondwater.

In de zone natuur zijn er voor bodem en grondwater effecten te verwachten door de afgraving van een centraal opgehoogde boszone. Afgraving veroorzaakt matig negatieve effecten op de bodemstructuur. Gering negatieve effecten treden op door bodemerosie (tijdelijk bij afgraving), door profielwijziging bij afgraving en bezanding van enkele percelen en door wijziging van de grondwaterkwaliteit bij ongelukken. De overige effecten op de bodem zijn verwaarloosbaar. Door de afgraving en bezanding kan de bodem iets natter worden (gering positief effect). De afgravingen zorgen voor grote grondoverschotten die afgevoerd moeten worden. Indien de maatregelen uit het expertenadvies worden opgevolgd (en de terreinen voldoende worden afgegraven) is er geen verstoring van de grondwaterkwetsbaarheid.

De ontwikkelingen in de zone voor ecologisch landbouw en rond de Dobbelhoeve zijn van die aard dat de effecten op bodem en grondwater verwaarloosbaar zijn.

De geplande ontwikkelingen ter hoogte van het Fort en de Antitankgracht hebben verwaarloosbare effecten op bodem en grondwater.

Het nulalternatief veroorzaakt geen negatieve effecten op de bodem en grondwater, omdat er geen werken zullen plaatsvinden. De huidige toestand van de bodem blijft ongewijzigd, waardoor een geen mogelijkheid geboden wordt tot uitbreiding van waardevolle graslanden.

Vanuit de discipline bodem en grondwater is er geen uitgesproken voorkeur voor de hoofdontsluiting. Omwille van de beperkte bijkomende verharding bij optie 2 wordt een lichte voorkeur aan optie 1 (huidige toegang) gegeven.

5.1.3 Milderende maatregelen

Er zijn geen milderende maatregelen op planniveau.

De maatregelen of aanbevelingen op projectniveau zijn:

- Om bodemschade en effecten van tijdelijke drainage te beperken is het belangrijk om te werken in een droge periode, dus in en na de zomer en na het broedseizoen;
- De afgraving van de zandlaag in het centraal opgehoogde deel dient te gebeuren door van op de zandlaag achterwaarts te werken (achteruitrijdend en vanaf de ophoging). Hierdoor zal de oorspronkelijke bodem weinig hinder ondervinden;
- Opmaak van een technisch verslag (bepaling kwaliteit van de gronden);
- Afgegraven grond controleren op kwaliteit indien deze wordt hergebruikt bij ontwikkeling blauwgraslanden;
- Werken met proefprojecten voor uitbreiding blauwgraslanden en resultaten afwachten;
- Afgravingsdiepte bij uitbreiding blauwgraslanden respecteren, de terreinen niet of zo weinig mogelijk berijden tijdens de werken, eventueel rijplaten en graafbakken zonder tanden gebruiken;
- Maatregelen aan grachten uitvoeren om betere afvoer van water te verkrijgen;
- De werken niet uitvoeren tijdens natte periodes (winter en voorjaar) of gedurende hevige regens, maar wel in een droge periode;
- De breedte van de werfwegen dient zo klein mogelijk gehouden en alle vrachtwagens via dezelfde route;
- Nauwkeurige afgraving, stapeling en herbruik van minstens de teelaarde. Vermenging van onderliggende lagen vermijden;
- Natuurtechnische afwerking (gebiedseigen grond, microreliëf, respect voor bodemprofiel, ...) van de restruimtes, werkzones en bermen die na de werken opnieuw vegetatie dienen te dragen teneinde een ideale uitgangsituatie voor natuurontwikkeling te creëren;
- Het nemen van alle voorzorgsmaatregelen om morsen en ongelukken op het terrein (wijziging van de bodemkwaliteit) te voorkomen.

5.2 Oppervlaktewater

5.2.1 Beschrijving van de referentietoestand

Het studiegebied behoort tot het Scheldebekken, meer bepaald tot de zone van het Groot Schijn. Er bevinden zich 3 waterlopen in het plangebied, namelijk het Groot Schijn (2de categorie), de Heidebeek (3de categorie) en de Vrieselbeek (3de categorie). Voor alle waterlopen binnen het plangebied geldt de basismilieukwaliteitsnorm. Enkel voor het Antitankkanaal geldt ook viswaterkwaliteit.

Het noordelijke deel van plangebied in de vallei van het Groot Schijn, is een "van nature overstroombaar gebied vanuit een waterloop" en is een mogelijks overstromingsgevoelig gebied, het westelijk deel is effectief overstroombaar gebied. Het zuidelijk gedeelte van het plangebied is een "niet van nature overstroombaar gebied" en het is niet-overstromingsgevoelig. Er kan aangenomen worden dat het centraal opgehoogde gedeelte dat momenteel als niet-overstromingsgevoelig en niet-overstroombaar gekend is, na verwijdering van de zandophoging ook mogelijk overstroombaar wordt.

Het Groot Schijn heeft een slechte tot matige waterkwaliteit, het Antitankkanaal heeft een goede waterkwaliteit. Alle waterlopen in het studiegebied zijn matig verontreinigd. De grachten in de omgeving van het blauwgraslandrelict zijn verrijkt met sulfaat, wat een mogelijk knelpunt vormt voor het behoud en herstel van de blauwgraslanden in het onderzoeksgebied.

Het plangebied is niet gelegen in een waterwinningsgebied. Het dichtstbij gelegen waterwingebied is ca. 1350 m ten westen gelegen van het plangebied.

Volgens het zoneringsplan zijn de Remise, het kasteel en het bezoekerscentrum met aangrenzende werkmanshuizen, waar huishoudelijk afvalwater geproduceerd wordt, niet aangesloten op de riolering.

5.2.2 Beschrijving en beoordeling van de milieueffecten

De effecten door wijzigingen van de hoeveelheid afstromend water, het risico op overstromingen en de wijzigingen in de waterkwaliteit (door lozingen van afvalwater en ongelukken) worden onderzocht.

Voor oppervlaktewater zijn voornamelijk de effecten die veroorzaakt worden door de nieuwe parking en circulatieruimte aan de Remise van belang. Verder zullen de effecten op oppervlaktewater in deze zone Park Vrieselhof beperkt zijn. Door de beperkte toename van de verharde oppervlakte en parking zijn de effecten op de waterkwantiteit als verwaarloosbaar te beschouwen. Lozingen van afvalwater zijn gering negatief voor de waterkwaliteit, maatregelen worden voorgesteld.

In de zone natuur zorgt de afgraving van de zandlaag ter hoogte van de centraal opgehoogde boszone ervoor dat deze zone in zijn oorspronkelijke staat hersteld wordt. Deze zone zal na de afgraving terug tot het valleigebied van het Groot Schijn gaan behoren dat van nature overstroombaar is, net zoals de andere (oorspronkelijke, niet-opgehoogde) percelen van deze zone natuur. Deze herstelling wordt als een positief effect beoordeeld. Het overstromingsregime zal echter niet wijzigen door uitvoering van voorliggend plan, gezien de actuele bedijking ongewijzigd blijft. Een hermeandering van het Groot Schijn is niet gepland en is niet wenselijk is gezien het historisch karakter van het rechttrekken van deze waterloop. Kleinere aanpassingen aan het grachtensysteem rond de blauwgrasland zorgen er voor dat water beter afloopt en dat verstoring van blauwgraslanden wordt vermeden. De effecten van deze aanpassingen zijn positief beoordeeld.

Lozingen van afvalwater van de zonevreemde woningen zijn gering negatief voor de waterkwaliteit, een verhoogde afvoer is mogelijk bij uitbreiding van toeristisch-recreatieve voorzieningen aan de Dobbelhoeve.

De omvorming van de huidige parking aan de Schildesteenweg naar grasland en ontwikkelingen in de zone voor ecologische landbouw en Dobbelhoeve hebben een verwaarloosbaar effect op het oppervlaktewater

Het nulalternatief veroorzaakt geen negatieve effecten op het oppervlaktewater. De huidige toestand van de waterlopen blijft ongewijzigd, waardoor een geen mogelijkheid geboden wordt tot uitbreiding van waardevolle graslanden.

Vanuit de discipline oppervlaktewater is er geen voorkeur voor de hoofdontsluiting. In beide gevallen kan het hemelwater infiltreren vanaf de verharding. Beide opties zijn evenwaardig.

5.2.3 Milderende maatregelen

Er zijn geen milderende maatregelen op planniveau noodzakelijk door het ontbreken van belangrijke effecten.

Volgende aanbevelingen op projectniveau zijn:

- Omdat de gebouwen (kasteel, Remise, zonevreemde woningen,…) niet aangesloten zijn op de riolering is de aanleg van een individuele afvalwaterzuivering (IBA) tegen eind 2015 verplicht;

- Het hemelwater dat op de gesloten verharding aan de nieuwe parking valt dient best ter plaatse te infiltreren.

5.3 Fauna en Flora

Kaart 6 VEN-gebieden en speciale beschermingszones

5.3.1 Beschrijving van de referentietoestand

De belangrijkste natuurwaarden in het studiegebied zijn de graslanden en bossen in de vallei van het Groot Schijn, de bossen en het parkgebied van het domein Vrieselhof, het oude Fort van Oelegem en de Antitankgracht.

De aanwezige vegetaties in deze bossen van het domein en in vallei zijn waardevol tot zeer waardevol. In de vallei komt nog 1 perceel blauwgrasland voor, dit type grasland is zeer zeldzaam in Vlaanderen en bevat vele zeldzame plantensoorten, waaronder geel schorpioenmos (de enige vindplaats in Vlaanderen). De andere graslanden zijn soortenrijk en hebben een hooilandbeheer.

Het Fort van Oelegem en omgeving is van groot belang voor vleermuizen. Als overwinteringsplaats is het Fort van Oelegem één van de belangrijkste van Vlaanderen, waar grote aantallen vleermuizen (van een 10-tal verschillende soorten) verblijven. Deze soorten zijn ook Europees beschermd, ze komen vooral in het achterste deel van het fortgebouw voor, dat niet toegankelijk is. Ook in de bunkers van het domein Vrieselhof overwinteren vleermuizen. Ter hoogte van het fort komen ook zwermende vleermuizen voor. Ter hoogte van de bossen, graslanden en waterpartijen rond het fort komen veel voedselzoekende vleermuizen voor. De bossen in het domein Vrieselhof bevatten veel dood hout, dit vormt ideale zomerverblijfplaatsen voor de boombewonende vleermuizen. Zowel in de gebouwen van de taverne Remise, het kasteel en het bezoekerscentrum zijn er belangrijke kraamverblijfplaatsen en/of zomerverblijfplaatsen van vleermuizen. De Antitankgracht vormt voor vleermuizen een belangrijke migratieroute.

Omwille van de belangrijke natuurwaarden maakt het plangebied deel uit van het Vlaams Ecologisch Netwerk 'De Schijnvallei' en van het habitatrichtlijngebied 'Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen' (een deel van het Europees ecologisch netwerk Natura 2000). Om de kwetsbare soorten te behouden zijn instandhoudingsdoelstellingen in opmaak. Het voorliggend plan dient hiermee rekening te houden.

5.3.2 Beschrijving en beoordeling van de milieueffecten

De bestemmingswijzigingen in het plangebied en de toegelaten ontwikkelingen zijn gericht op het versterken van de natuurwaarden, maar kunnen plaatselijk of tijdelijk toch effecten teweegbrengen op de fauna en flora door biotoopverlies, door biotoopwinst, biotoopwijzingen door vernatting, verdroging, vergraving of bodemverdichting, door versnippering of barrièrewerking of door verstoring door geluid, licht, recreatie en verkeer.

Omdat alle bestaande natuurwaarden in het Park Vrieselhof moeten behouden blijven en hun toestand zal verbeteren door aanpassingswerken en beheer zijn de globale effecten op planniveau voor fauna en flora positief, maar tijdelijke negatieve effecten door biotoopverlies zijn onvermijdelijk. Dit biotoopverlies heeft plaats bij de ontbossing en aanleg van de parking, aanleg bosranden, openmaken grachten, herstel dreven,… Biotoopwinst treedt op bij aangepast beheer van graslanden (gazons), heidevegetaties, grachten en oevers, bossen, dreven en bosranden.

Voor de vleermuizen in het park kunnen mogelijke matig negatieve effecten gaan optreden bij het verlies van holle bomen (door beheer van bossen en kappen van holle (dreef)bomen), waarbij zomerverblijfplaatsen voor boombewonende vleermuissoorten verdwijnen. Toename van verlichting en uitbreiding van een verlichte parking aan de Remise leveren geen belangrijke negatieve effecten op, indien voldaan wordt aan de

randvoorwaarden en milderende maatregelen, zo niet kan het effect matig negatief zijn. Het zichtbaar maken en inrichten van bunkers heeft geen nadelig effect voor de overwinterende soorten. De Remise, het bezoekerscentrum en het kasteel zijn gekende verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen; de toegangen tot deze verblijfsplaatsen dienen ook in de toekomst behouden te worden om negatieve effecten te voorkomen, hiervoor werden milderende maatregelen opgenomen.

Bij de omvorming van de bestaande parking naar grasland gaat opgaand groen verdwijnen, dit is een matig negatief als gevolg van het biotoopverlies. Een geschikt beheer van de graslanden en het voorzien van een bosrand levert een geringe biotoopwinst op. Door de aanleg van een boszoom kan de symmetrie langs beide zijden van de dreef hersteld worden. De effecten door versnippering en barrièrewerking zijn verwaarloosbaar tot gering positief. Effecten door verstoring door enkele jaarlijkse activiteiten zijn mogelijk negatief en moeilijk combineerbaar met een hooilandbeheer. Effecten voor vleermuizen door het opheffen van de parking zijn verwaarloosbaar.

De globale effecten voor fauna en flora op planniveau in de zone natuur zijn positief en onder voorbehoud dat door middel van proefprojecten kan aangetoond worden dat de voorgenomen ingrepen tot de verwachte resultaten zullen leiden. Negatieve effecten kunnen tijdelijk optreden door biotoopverlies en biotoopwijziging bij o.a. de uitbreiding van blauwgraslanden, proefprojecten, afgraving en omvorming van naaldhoutbos tot dotterbloemgrasland en bij de aanleg van paden of bruggen.

De globale effecten voor vleermuizen in de zone natuur zijn gering negatief tot matig positief te beoordelen. Een deel van de voorgestelde maatregelen hebben een matig positief effect op de instandhouding van geschikte habitats voor vleermuizen. Dit zijn o.a. het behoud van oude boskernen, aanleggen van boszomen (met veel insecten), toename van kleine landschapselementen of bomenrijen. Het jaaggebied voor soorten van bossen, bosranden en kleinschalige landschappen blijft behouden of kan toenemen. Het beheer van bossen en dreven en de ontbossing van het centraal opgehoogde deel kan mogelijk gering negatief zijn voor vleermuizen.

De globale effecten voor fauna en flora in de zone voor ecologische landbouw zijn op planniveau verwaarloosbaar. Schuilhokken kunnen aanleiding geven tot een beperkt biotoopverlies. Een herbicidengebruik, vervuiling van het grondwater en/of bemesting van de landbouwgronden binnen de zone ecologische landbouw, gelegen ten noorden van dit blauwgrasland, dient ten minste minimaal te zijn om de ontwikkeling van blauwgraslanden (in de zone natuur) niet te verstoren. De aanleg van nieuwe houtkanten is een positief effect (biotoopwinst). Het afvalwater van de zonevreemde woningen kan mogelijk toenemen bij functiewijzigingen aan de Dobbelhoeve, maar verstoring van de waterkwaliteit en blauwgraslanden in de toekomst dient vermeden. Verstoring van fauna door toename van toeristische activiteiten aan de Dobbelhoeve is verwaarloosbaar. Een toename van kleine landschapselementen is gering positief voor vleermuizen (toename jachtgebied voor soorten van half open milieus).

De voorziene ontwikkelingen ter hoogte van het Fort van Oelegem hebben op planniveau een globaal positief effect voor de fauna en flora. De effecten op fauna en flora zijn tijdelijk en plaatselijk matig negatief, omwille van het biotoopverlies door het gefaseerd terugzetten van het opgaand groen (hakhoutbeheer). Deze maatregel heeft ook een gering positief effect door biotoopwinst met ontwikkeling van een water- en oevervegetatie en toename van het jachtgebied van de watervleermuis. Het hakhoutbeheer zorgt niet voor bijkomende verlichting van het fort of de ringgracht. De corridorfunctie voor vleermuizen wordt behouden door een gefaseerd onderhoud, een versnippering treedt niet op, de effecten voor vleermuizen zijn hierdoor verwaarloosbaar. De natuurwaarden op de glacis kunnen toenemen door een gebruik als extensief grasland; in het aanliggend bos worden de natuurwaarden behouden. Er treden geen negatieve effecten op door biotoopverlies of voor vleermuizen.

Het Fort van Oelegem wordt zoveel mogelijk ongemoeid gelaten en elke verstoring van vleermuizen in het fortgebouw door bezoekers dient voorkomen te worden. Daarom wordt aanbevolen om de voorste meters van het fort voorbij de toegangspoort (keelfront) niet aan te passen, tenzij na grondig onderzoek en toepassing van het voorzorgsprincipe, om geluidsverstoring, wijziging van de luchtvochtigheid in het gebouw en verstoring van zwermgedrag van vleermuizen te vermijden. De toegang tot de achterste delen van het fort blijft verboden. Deze zone blijft enkel beperkt toegankelijk tijdens geleide bezoeken, tijdens een beperkte periode. Negatieve effecten door verstoring (geluid, licht recreatie) worden zo vermeden. Informatieborden kunnen aan de buitenzijde van het fort (of in de vrij toegankelijke inkomzone), zodat verstoring door bezoekers in het bouwwerk (voorbij de afgesloten poort) vermeden wordt. Verstoring door afname van verkeer (en verlichting) kan verminderen en is een positief effect voor vleermuizen aanwezig rond het fort.

Er worden geen betekenisvolle effecten verwacht door de uitvoering van het voorgenomen plan (**conclusie passende beoordeling**). De bestemmingswijzigingen en de verschillende ingrepen en maatregelen leiden niet tot een verlies of verstoring van de speciale beschermingszone, van de beschermde habitats of soorten. Het leefgebied van bepaalde soorten en de oppervlakte en kwaliteit van de habitats kan toenemen door de voorgestelde maatregelen, die hoofdzakelijk gericht op het versterken van de natuur- en landschapswaarden in combinatie met de verdere uitbouw van het toeristisch recreatief netwerk. Dit geldt ook voor de bossen binnen het parkgedeelte die deel uitmaken van de speciale beschermingszone. De landbouwgronden op de glacis rond het fort worden bij voorkeur ingenomen door en beheerd als schrale graslanden.

De te verwachten positieve effecten bij de uitbreiding van blauwgraslanden en dottergraslanden zijn onder voorbehoud dat door middel van proefprojecten de voorspelde positieve effecten op basis van het hydrologisch model zullen bevestigd worden.

De toegankelijkheid van de voorste delen van het Fort van Oelegem dient best behouden te blijven en uit voorzorg niet aangepast te worden, zodat elk risico op verstoring van vleermuizen (door geluid, wijziging microklimaat, verstoring zwermgedrag,…) voorkomen wordt, tenzij na grondig onderzoek en toepassing van het voorzorgsprincipe.

Bijkomend onderzoek is nodig bij proefprojecten, bij het beperkt openstellen van delen van het fort en bij herstel van natuurlijke overstromingen bij blauwgraslanden. Deze ingrepen kunnen enkel onder de strikte voorwaarden, dat ze niet schadelijk zijn.

Het nulalternatief veroorzaakt geen negatieve effecten op fauna en flora, maar ook geen positieve effecten doordat waardevolle (blauw)graslanden niet verder uitbreiden, behalve indien ze deel uitmaken van beheersplannen.

Het behoud van de huidige toegang (optie 1) heeft de voorkeur, er dient geen opgaand groen verwijderd te worden.

5.3.3 Milderende maatregelen

Volgende maatregelen zijn voorgesteld voor aanpassing van het plan:

- Het gebruik van uitheemse bomen en struiken (geen soorten die overwoekeren) bij het herstel van het historisch park dient beperkt te blijven tot het 'echte' parkgedeelte rond het kasteel, de andere bossen moeten een natuurgericht beheer krijgen. De aanwezige uitheemse bomen in de bossen kunnen behouden blijven;
- De bestaande dreven in de zone natuur moeten (i.pl.v. kunnen) behouden en waar nodig hersteld worden. Boszomen in het parkgedeelte dienen bij voorkeur aangelegd binnen de grenzen van bestaand bos, ter hoogte van de graslanden kan een uitbreiding toegelaten worden omwille van het herstel van de symmetrie;

- Oude bunkers dienen behouden te blijven en waar nodig verder ingericht voor vleermuizen;
- De reeds beboste percelen in het noordelijk deel van het plangebied bestemmen als zone natuur i.pl.v. zone voor ecologisch landbouw;
- Bemesting van de graslanden dient minimaal te zijn. Het gebruik van herbiciden is verboden. De graslanden kunnen als weiland of hooiland beheerd worden. Een tijdelijk gebruik van de graslanden bij evenementen en het beheer dient op elkaar afgestemd te zijn;
- Gemotoriseerd verkeer dient eveneens toegelaten op de toegangswegen naar de nieuwe parking aan de Remise, naar de werkmanshuizen (conciërgewoning), naar de manege en naar het kasteel;
- De aanleg van nieuwe paden in de natuurkernzone ten noorden van het Groot Schijn vermijden om vegetatieverlies of verstoring door betreding door recreanten te voorkomen;
- Alle bestaande paden in het natuurkerngebied ten noorden van het Groot Schijn dienen verboden te worden/te blijven voor ruiters. Ten zuiden van het Groot Schijn en in het parkgebied Domein Vrieselhof is de toegang voor ruiters verboden;
- Bij vergunningsplichtige werken aan zonevreemde gebouwen dient de aanleg van een IBA verplicht te worden (en zeker bij functiewijzigingen aan de Dobbelhoeve). Niet-vergunde verblijven moeten verdwijnen;
- Verlichting in de zone park Vrieselhof dient minimaal te zijn en mag enkel toegelaten worden tussen het kasteel en de Remise, op de parking en langs de toegangsweg van de parking naar de Schildesteenweg. Alle andere plaatsen in de zone park Vrieselhof (en in het plangebied, behalve ter hoogte van de openbare wegen) dienen onverlicht te zijn of te blijven;
- Alle paden en dreven in de zone natuur dienen onverlicht te blijven. Het plaatsen van verlichtingselementen dient verboden te worden;
- Het plaatsen van bijkomende verlichting in de omgeving van het Fort en de Antitankgracht dient verboden te zijn;
- De landbouwgronden op de glacis en het historisch Fort dienen na herbestemming beschouwd te worden als ruimtelijk kwetsbaar gebied (strenge voorwaarden volgens de Codex Ruimtelijk Ordening).

De maatregelen of aanbevelingen op projectniveau zijn:

- Toepassen principes harmonisch parkbeheer, ingepast in het bos- en landschapsbeheersplan domein Vrieselhof dat in opmaak is;
- Het bosbeheersplan dient rekening te houden met het behoud van holle bomen in functie van vleermuizen. In functie van veiligheid, beheer en toegankelijkheid kan het echter in bepaalde gevallen aangewezen zijn om holle en dode bomen te verwijderen;
- De gazons in het park deels als gazon, deels als hooiland of ruigte beheren:
- Geen omvorming van de bossen binnen de zone Park Vrieselhof tot parkbossen, overwoekerende rhododendrons terugdringen;
- Het gebruik van schadelijke herbiciden vermijden bij onderhoudswerken in het park;
- Gebruik maken van inheemse bomen en struiken op de nieuwe parking;
- Nieuwe verlichting op de paden tussen kasteel en Remise en op de parking, kan toegelaten worden indien voldaan wordt aan de randvoorwaarden en gebruik wordt gemaakt van timers, neerwaartsgerichte armaturen en verlichting met beperkte intensiteit;
- Gevelverlichting van het kasteel (met opwaarts gerichte spots) dient vermeden. Neerwaartse lichtbronnen kunnen worden toegepast en enkel aan de voorzijde van het

gebouw. Het aanzetten van deze verlichting dient enkel te gebeuren bij het gebruik van het kasteel of bij speciale gelegenheden;

- De verlichting van de vernieuwde parking dient doordacht te gebeuren, eventueel minder verlichting in zone B en als voorschrift toegevoegd worden;
- De negatieve effecten op vleermuizen dienen voorkomen te worden door kapping van holle bomen en dreefbomen alleen toe te laten als ze gevaarlijk worden voor gebruikers van paden en dreven;
- Bij functiewijzigingen van het kasteel dient op zijn minst een deel van de zolder toegankelijk te blijven (eventueel ingericht te worden) als verblijfplaats voor laatvliegers en grootoorvleermuizen. De gevel waar zich de invliegopeningen bevinden dient onverlicht te blijven;
- Bij het wegnemen van de parking aan de Schildesteenweg dient het opgaand groen in de randzone langs de dreef naar de manege en de dreef langs de boomkwekerij behouden te blijven. De parkeerstroken voor bussen in deze randzone kunnen eveneens behouden blijven;
- Bij voorkeur wordt het zuidelijk (nieuwe) grasland (ten zuiden van de dreef) in eerste instantie bijkomend ingeschakeld als tijdelijke parking. Het bestaande, waardevolle grasland ten noorden van de dreef wordt hierdoor minder verstoord.
- Het biotoopverlies bij de aanleg van het nieuwe pad naar de toegang tot het fort dient minimaal gehouden te worden;
- Proefprojecten opzetten alvorens over te gaan tot uitbreiding en vernatting van blauwgraslanden. Enkel indien er gunstige resultaten te verwachten zijn kunnen de maatregelen uitgebreid worden tot de volledige percelen. Negatieve effecten door de proefprojecten dienen zo klein mogelijk te blijven;
- Tijdelijke effecten door rustverstoring door graafwerken en transporten vermijden door te werken buiten het broedseizoen;
- Opgehoogde zone met loofbos en de paden op dijkwegen in de randzone van deze ophoging behouden bij afgravingwerken;
- De opmaak van beheersovereenkomsten voor graslandpercelen en huiskavel langs de Goorstraat aanbevelen;
- Het terugzetten van de begroeiing langs de Antitankgracht en ter hoogte van het Fort dient doordacht en gefaseerd te gebeuren en niet aan beide oevers gelijktijdig, zodat de corridorfunctie voor vleermuizen behouden blijft. Ook de begroeiing van exoten dient teruggedrongen. Een gefaseerd en regelmatig onderhoud in de toekomst is aangewezen om dichtgroeiing en verlanding van het wateroppervlakte tegen te gaan;
- De landbouwgronden op de glacis dienen bij voorkeur gebruikt en beheerd te worden als schrale graslanden (ecologisch maaibeheer) en niet langer als akkerland;
- Onderhoud aan opgaand groen aan de rand van de weilanden op de glacis dient gefaseerd te gebeuren;
- De toegankelijkheid van de voorste meters van het fort dient best onveranderd te blijven om elk risico op verstoring van vleermuizen bij een herinrichting te voorkomen, tenzij na grondig onderzoek en toepassing van het voorzorgsprincipe.

5.4 Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie

Kaart 7 Beschermde landschappen, monumenten, dorpsgezichten en bouwkundig erfgoed

5.4.1 Beschrijving van de referentietoestand

Het studiegebied en een ruime omgeving hier rond behoort tot het traditioneel landschap van de 'Centrale Kempen', meer bepaald tot de subeenheid 'Land van Zoersel-Wijnegem'.

In het gebied komen een aantal grote boscomplexen (Drijhoekbos, Putse heide, Hendriksvoort, Halse bossen, beboste vallei van Groot Schijn) en kasteeldomeinen (domein

Vrieselhof, domein Bleekhof, domein Spreeuwenberg). Deze groene gebieden worden begrensd door bebouwde kernen van Oelegem, Schilde en Halle. Verspreid binnen het open ruimtegebied, tussen de bosgebieden en aan de rand van de bebouwing komen landbouwgronden en verspreide (agrarische) bebouwing voor. De belangrijkste historische hoeves zijn de Dobbelhoeve (Goorstraat) en de Rundvoorthoeve (ten westen van het plangebied).

Centraal door het plangebied loopt de waterloop het Groot Schijn in oost-westelijke richting en zuidelijk hiervan ligt de Heidebeek.

Het plangebied maakt deel uit van de relictzone 'Vallei van de Grote Schijn, kasteeldomeinen en bosgebied' en van de ankerplaatsen 'Vallei van het Schijn, met kastelen Schilde, Bleekhof en Vrieselhof' en 'Antitankgracht'. Relictzones en ankerplaatsen vormen de meest waardevolle landschappelijke gebieden in Vlaanderen.

Nagenoeg het volledige plangebied is beschermd als landschap. Zowel de vallei van het Groot Schijn ter hoogte van het plangebied (domein Vrieselhof) als het westelijk gelegen deel van de vallei ter hoogte van het domein Bleekhof (ten westen van de Schildesteenweg) en de Antitankgracht zijn beschermd als landschap (MB 26.05.2005). Dit omwille van de esthetische, historische, natuurwetenschappelijk en sociaal-culturele waarden. In het besluit zijn een aantal beheersdoelstellingen geformuleerd.

Het Fort van Oelegem en het Bleekhof zijn beschermd als monument. De Dobbelhoeve en omgeving is beschermd dorpsgezicht, de hoeve zelf is als monument beschermd.

Het kasteeldomein Vrieselhof dateert uit de Middeleeuwen, de eerste vermelding van 'het hof van Vriesele' dateert van de 14de eeuw. Mogelijk gaat het kasteel terug op een site met walgracht. De Dobbelhoeve werd voor het eerst vermeld in 1541. Het Fort van Oelegem maakt deel uit van de buitenste verdedigingsgordel rond Antwerpen en ligt aan de Antitankgracht. Het fort werd gebouwd tussen 1909 en 1913, de Antitankgracht werd aangelegd vanaf 1939.

Het kasteeldomein met zijn park, vijvers, dreven en bossen, de vallei van het Groot Schijn, het Fort van Oelegem met ringgracht en het Antitankkanaal, de historische kasseiweg naar het fort, bunkers en bomkraters, de Dobbelhoeve en het Staltheater zijn de belangrijkste positieve beelddragers en hebben een cultuurhistorische waarde. Negatieve elementen in het gebied zijn de plantenbakken en vuilnisbakken aan de rand van het kasteelpark, het werkliedengebouw met loodsen en stapelzones, zonevreemde gebouwen en weekendverblijven langs de Goorstraat (richting Fort), onafgewerkte tuinzones langs de Knodbaan (rand van het park), vangrails bij overbruggingen van de Antitankgracht (Goorstraat en Lemmekensbaan) en de veelheid aan wegwijzers en borden in en aan de rand van domein Vrieselhof.

5.4.2 Beschrijving en beoordeling van de milieueffecten

De effecten van het plan beschrijven en beoordelen de wijzigingen die optreden op de landschapsstructuur en relaties, het landschapsbeeld en de erfgoedwaarden.

Het herstel van de historische parkaanleg en dreefstructuren heeft een positief effect op de landschapsstructuur, het landschapsbeeld en het landschappelijk erfgoed. De omvorming van jong loofbos naar parking, de aanleg van parkeerplaatsen rond het kasteel en de uitbreiding van het speelbos hebben een matig tot gering negatief effect op de landschapsstructuur en een gering tot verwaarloosbaar effect op het landschapsbeeld. De nieuwe parking heeft een groen karakter en zal in het park worden ingepast zodat ze niet zichtbaar is vanaf het kasteel en het kasteelpark. Een aantal kleinere maatregelen (wegwerken van storende elementen) zijn positief voor het landschapsbeeld en herstellen de openheid rond het kasteel en de zichtbaarheid van het erfgoed. De herstructurering van de zone werkmanshuizen (met eventueel nieuwbouw) is een positief effect voor het

landschapsbeeld. Bij de uitbreiding van de parking aan de Remise en aanpassing van de toegangswegen (optie 2) is een verstoring van archeologisch erfgoed niet uit te sluiten, hiervoor zijn milderende maatregelen noodzakelijk.

De maatregelen in de zone grasland geven aanleiding tot matig positieve effecten voor het landschap. Door de omvorming van de huidige parking naar grasland en het behoud van de drevenstructuur wordt de landschappelijke structuur en het uitzicht verbeterd ter hoogte van de toegang tot het provinciaal domein. Het houden van activiteiten op de graslanden kan tijdelijk storend zijn. Nieuwe aanplantingen langs de toegangsweg naar de parking zullen het zicht op de gebouwen van de manege doen afnemen. De aanleg van een boszoom op de grens van het huidige grasland en het parkbos kan de symmetrie aan beide zijden van de dreef herstellen.

Alle ingrepen in de zone natuur zijn gericht op een verbetering van de natuur- en landschapswaarden in de vallei in combinatie met de verdere uitbouw van het toeristisch-recreatief netwerk. De globale effecten op het landschap op planniveau zullen hierdoor positief zijn, al kunnen een aantal deelingrepen voor de uitbouw van het toeristisch recreatief netwerk plaatselijk negatief zijn. De uitbreiding van blauwgraslanden in de vallei en de positieve impact op het landschap zijn onder voorbehoud dat de proefprojecten gunstig zijn. De effecten op de landschapsstructuur, het landschapsbeeld en het landschappelijk erfgoed door de verschillende maatregelen (uitbreiding van blauwgraslanden, de omvorming van het opgehoogd bos tot dotterbloemgrasland of moerasbos, behoud en herstel dreefstructuur, verbetering bossen, aanleg bosranden, mogelijk herstel van de repelstructuren, …) zijn gering tot matig positief. Het verdwijnen van de greppels bij uitbreiding van blauwgraslanden is niet voorzien en dient vermeden, om matig negatieve effecten op het landschapsbeeld te vermijden. Overstromingen en vernatting in de vallei zijn niet aangewezen en zorgen voor een matig negatief effect op het landschapsbeeld (door gewijzigd bodemgebruik), deze maatregel dient vermeden te worden.

De aanleg van een nieuw pad naar de toegang tot het Fort heeft een verwaarloosbaar effect op de landschapsstructuur en een gering negatief effect op het landschapsbeeld, maar versterkt de samenhang en de zichtrelatie tussen het Fort en het kasteeldomein. Dit effect is gering tot matig positief beoordeeld.

Verstoring van bunkers (militair bouwkundig erfgoed) dient vermeden bij afgraving van het centraal opgehoogde deel om negatieve effecten te vermijden. Dit kan door het behoud van het pad in de randzone van de ophoging.

Bij afgraving van de centraal opgehoogde zone en bij het ontgronden (bij uitbreiding blauwgraslanden) kan eventueel een verstoring van archeologisch erfgoed optreden. Negatieve effecten kunnen worden vermeden door milderende maatregelen.

De effecten op de landschapsstructuur en het erfgoed zijn verwaarloosbaar door de maatregelen in de zone ecologische landbouw. Het voorzien van houtkanten kan positief zijn, het draagt bij tot een herstel van het coulissenlandschap in de vallei. Het aantal en de grootte van de schuilhokken voor dieren dient beperkt te blijven. Het bouwkundig erfgoed en de beschermde omgeving van de Dobbelhoeve wordt behouden. Er zijn geen negatieve effecten te verwachten.

De voorgestelde maatregelen ter hoogte van het Fort van Oelegem zijn gericht op het herstel van het landschapsbeeld, o.a. door het gefaseerd terugzetten van het opgaand groen (hakhoutbeheer) langs de Antitankgracht en op het fortlichaam. Dit leidt tot een verbetering van het landschapsbeeld, het effect wordt positief beoordeeld. Het fortgebouw dient zoveel mogelijk ongemoeid gelaten. Het beperkt toegankelijk maken van de voorste delen van het fort (keelfront) mag niet ten koste gaan van de aanwezige originele elementen die hier nog aanwezig zijn ter hoogte van de ingang (metalen pantserdeuren, ijzeren ophaalbrug,…) en in de lokalen (authentieke opschriften, keukenuitrusting,..). Door het behoud van deze relicten zijn de effecten op het bouwkundig erfgoed verwaarloosbaar.

De overige maatregelen (behoud kasseiweg en open glacis) hebben geen nadelig effect op het landschap en het erfgoed.

Bij het niet uitvoeren van het voorgenomen plan (het nulalternatief) kunnen het historisch park, de dreven rond het kasteel en het landschapsbeeld in de vallei verder vervagen, indien er geen beheersmaatregelen of onderhoudswerken gebeuren. Positieve effecten van dit herstel kunnen maar optreden indien ze deel uitmaken van een beheersplan. De relatie tussen het Fort en het kasteeldomein blijft onveranderd. Nieuwe ontwikkelingen en functies van de historische gebouwen zijn –tenzij uitzonderlijk - niet toegelaten.

Wat betreft de hoofdontsluiting gaat de voorkeur naar optie 1, met het behoud via de centrale toegangsdreef en de verhoogde landschapsbeleving bij het binnenrijden. Mogelijke negatieve effecten door verstoring van archeologische relicten worden vermeden (optie 2).

5.4.3 Milderende maatregelen

Milderende maatregelen op projectniveau zijn:

- De openheid in het kasteelpark en de zichtrelatie tussen het kasteel en Remise dient bewaard te blijven;
- Het speelbos langs de toegangsdreef, dient terug als parkbos ingericht en beheerd te worden bij uitbreiding van het speelbos aan de zuidrand (westelijk van de Remise). De aanwezige spelelementen zijn landschappelijk storend ter hoogte van de centrale toegangsdreef vanaf de Schildesteenweg.
- Het parkeren rond het kasteel (dienstvoertuigen) dient zoveel mogelijk verboden;
- De nieuwe parking en de manege dient voldoende gebufferd te worden;
- De landbouwgronden op de glacis - ten oosten van het fort - worden best als grasland gebruikt;
- De grootte en het aantal schuilhokken voor dieren dient beperkt te zijn;
- Behoud bunker langs het Groot Schijn ;
- Bij de aanleg van de parking aan de Remise een archeologisch vooronderzoek uitvoeren.
- Archeologische toevalsvondsten melden aan de bevoegde instantie.
- Het verdwijnen van de greppels en vernietiging van archeologisch sporen dient vermeden bij uitbreiding van blauwgrasland;
- De afgraving van de opgehoogde zone in diepte beperken om archeologisch sporen te behouden.

5.5 Mens (ruimtelijke aspecten en mobiliteit)

5.5.1 Beschrijving van de referentietoestand

Het plangebied is grotendeels ingenomen door parkgebied en bossen. Het park en de omgeving van het Fort en Antitankgracht hebben een hoge recreatieve waarde voor wandelaars en fietsers. Er zijn verschillende wandel- en fietsroutes bewegwijzerd. De recreatieve waarde wordt nog verder aangevuld door de aanwezigheid van horecavoorziening 'de Remise', een bosleerpad en speelbossen in het domein. Het educatief aanbod in het domein is gericht op scholen, hiervoor wordt het bezoekerscentrum gebruikt. Het kasteel en het Fort van Oelegem zijn belangrijke elementen, maar worden nauwelijks gebruikt voor toerisme. Het fort en de Antitankgracht hebben een recreatieve waarde. In het fort, dat zeer belangrijk is als leefomgeving van vleermuizen, worden soms geleide wandelingen aangeboden. In het kasteel bevindt zich momenteel het Provinciaal Bibliotheekcentrum en het bureau van de domeinwachter. Tevens wordt het kasteel

gebruikt voor de gemeenteraad van Ranst en plechtigheden. Al deze functies zijn weinig gericht naar publiek of recreatie.

In de vallei komen waardevolle graslanden en blauwgrasland voor, deze kwetsbare zone voor betreding is niet vrij toegankelijk. Aan de noordzijde komen nog landbouwgronden voor in de vallei van het Groot Schijn. De Dobbelhoeve met huiskavel is opgenomen binnen het plangebied. Ook rond het fort zijn er nog percelen met een landbouwgebruik.

Langs de Goorstraat komen enkele (zonevreemde) woningen voor. De zuidrand van het plangebied grenst aan het woongebied langs de Knodbaan. In het zuiden van het plangebied bevindt zich een manege bestaande uit paardenboxen, een overdekte piste en een buitenpiste.

De Schildesteenweg ligt aan de westzijde van het plangebied en vormt de verbinding tussen Oelegem en Schilde (lokale weg type I). De hoofdtoegang tot het plangebied situeert zich aan deze steenweg, waar ook de huidige parking is gelegen.

Het fietsverkeer en recreatief verkeer situeert zich hoofdzakelijk langsheen de Antitankgracht aan de oostzijde van het plangebied.

Ter hoogte van de Remise bevindt zich een kleine parking voor een 30-tal wagens die ontsloten wordt via een interne parkweg. Ter hoogte van de toegangsweg aan de Schildesteenweg bevindt zich een grote parking voor een 200-tal wagens. Tussen deze twee parkings is er zoekverkeer op het domein (er wordt eerst een parking aan de Remise gezocht).

5.5.2 Beschrijving en beoordeling van de milieueffecten

De verschillende planingrepen kunnen aanleiding geven tot effecten op het recreatief gebruik, de belevingswaarde, het landbouwgebruik, wijzigingen van de verkeersituatie en parkeeraanbod en de hieraan gekoppelde hinder (geluid, lucht).

Het recreatief gebruik in het parkgebied wordt versterkt en de belevingswaarde neemt nog toe door de voorziene ontwikkelingen in het park Vrieselhof, zoals het herstel van het historisch park met dreven, het versterken van de landschapswaarden, het behoud en optimalisatie van het wandelnetwerk voor wandelaars en de uitbreiding van het speelbos. Het effect is matig positief. Het bestaande speelbos aan het bezoekerscentrum zal verdwijnen. Het voorgenomen plan streeft naar een behoud en versterking van de publieksgerichte functies en het inrichten van bijkomende publieksgerichte functies in het kasteel en het bezoekerscentrum. De horecazaak de Remise zal behouden blijven. Hierdoor wordt het recreatief gebruik van het domein versterkt, het effect is positief beoordeeld.

De versterking van de recreatieve waarden in het provinciaal domein en het fort en de creatie van een toegangspoort tot de fortengordel tot Antwerpen kan een stijging in het aantal bezoekers met zich mee brengen. Deze stijging zal vermoedelijk niet zo groot zijn, aangezien de bijkomende functies beperkt worden tot functies met een sterke link met de omgeving en niet van die aard mogen zijn dat ze een sterke dynamiek met zich mee brengen. Er wordt hoofdzakelijk gestreefd naar het meer kenbaar en aantrekkelijker maken van de bestaande functies. De verkeerstoename op de Schildesteenweg blijft beperkt, de hinder voor omwonenden door toename van geluid of luchtvervuiling is minimaal. De verkeersgeneratie en hinder voor omwonenden als gevolg van het plan is een gering negatief effect.

Door de reorganisatie van de parking verdwijnt ook het intern zoeken naar een parkeerplaats (nu is er een voorkeur voor parkeren aan de Remise, indien er geen plaats meer is keren ze terug naar de parking aan de Schildesteenweg, dit zorgt voor onnodig verkeer in het park); de reorganisatie heeft een gering positief effect op de verkeersafwikkeling. Door de bundeling van de parking aan de Remise zal het intern verkeer toenemen, aangezien deze parking verder van de Schildesteenweg bevindt. Dit levert een matig negatief effect op. Om hinder in het domein en voor omwonenden te

vermijden zijn milderende maatregelen voorgesteld. De snelheid dient beperkt te blijven tot 30 km/u om hinder door geluid en uitlaatgassen te beperken.

De toegang tot het domein voor auto's, fietsers en voetgangers aan de Schildesteenweg blijft ongewijzigd, de effecten voor de ontsluiting zijn verwaarloosbaar. Bij de inrichting dient erover gewaakt te worden dat er geen conflict optreedt tussen automobilisten enerzijds en fietsers en voetgangers anderzijds.

Door de reorganisatie van de parking, met het verdwijnen van de huidige parking en uitbreiding van de parking aan de Remise, blijft het aanbod voldoende groot voor bezoekers. Het intern zoeken en het overaanbod verdwijnt. Tijdens speciale evenementen kunnen de graslanden aan de Schildesteenweg worden ingeschakeld als parking, bij voorkeur eerst de graslanden ten zuiden van de centrale dreef. Het effect is gering positief beoordeeld.

Het recreatief gebruik in de zone natuur ten noorden van het Groot Schijn blijft ongewijzigd, deze zone blijft ontoegankelijk voor wandelaars omwille van het kwetsbare karakter van de blauwgraslanden. Het effect is verwaarloosbaar. De nieuwe verbinding (knuppelpad) tussen het domein en het fort vergroot de recreatieve waarde, dit effect is positief.

Door de aanleg van een nieuwe voetgangersverbinding (knuppelpad) naar het fort, wordt de ontsluiting verbeterd, dit is een matig positief effect. Deze verbinding is enkel toegankelijk voor voetgangers. Het gebruik door fietsers dient ontmoedigd te worden door het plaatsen van bv. een fietssluis.

De ontsluiting ter hoogte van het Staltheater voor fietsers en voetgangers blijft behouden, het effect is verwaarloosbaar.

De bestemmingswijziging van enkele percelen landbouwgrond naar zone natuur betekent een matig negatief effect ten aanzien van de landbouw. Het gebruik als weiland kan worden verdergezet, maar landbouw kan slechts in functie van natuurbeheer. Deze voorwaarden werden opgelegd omwille van de nabijheid van het blauwgraslandrelict. Elke schade dient vermeden te worden en uitbreiding van blauwgrasland is mogelijk.

Het landbouwgebruik van de percelen binnen deze zone voor ecologische landbouw blijft mogelijk, maar de randvoorwaarden worden door het plan strenger in vergelijking met de huidige gewestplanbestemming. Elke verstoring van blauwgraslanden in de omgeving dient uitgesloten. Het afsluiten van beheersovereenkomsten is wenselijk om eventuele effecten tot een minimum te beperken. Dit geldt voor alle percelen binnen deze zone, maar vooral ook voor de huiskavel aan de Dobbelhoeve, die van groot belang is voor de kwaliteit van het kwelwater ter hoogte van het blauwgrasland. De effecten voor de landbouw zijn gering negatief.

De Dobbelhoeve zelf kan binnen deze zone behouden blijven, maar omwille van de beperkingen van het landbouwgebruik worden bijkomende functies toegelaten. Deze activiteiten moeten wel aansluiten bij de landbouwactiviteiten, ook toeristisch-recreatieve ontwikkelingen (ecowinkel, B&B, hoevetoerisme, educatieve functies, ..) zijn toegelaten. Ze mogen geen negatieve invloed hebben op de beschermde hoeve en omgeving. Deze zullen een matig positief effect hebben op de economische bedrijfsvoering.

De Dobbelhoeve zal via het noordelijk deel van de Goorstraat bereikbaar blijven. Doordat er geen doorgaand verkeer meer toegelaten wordt vanaf het zuidelijk deel van de Goorstraat en de Knodbaan, zal zowel het toekomend als vertrekkend verkeer naar de Dobbelhoeve via dit noordelijk deel van de Goorstraat afgehandeld worden. De hinder voor de ontsluiting van de Dobbelhoeve is gering negatief beoordeeld.

Het parkeren aan de Dobbelhoeve dient te gebeuren op eigen terrein rond de hoeve, het aanbod dient afgestemd te zijn op de functie die er mogen ontwikkelen. Negatieve effecten op de Goorstraat blijven hierdoor achterwege.

Een sterke verkeerstoename door de nieuwe functies aan de Dobbelhoeve wordt niet verwacht. Momenteel is er al verkeer door de aanwezige winkel en nieuwe functie die veel verkeer aantrekken zijn niet toegelaten, ze moeten vooral afgestemd zijn op het aantrekken van fietsers en voetgangers. De effecten door verkeer en hinder zijn dan ook vergelijkbaar met de huidige situatie en zijn verwaarloosbaar.

De recreatieve mogelijkheden van het fort van Oelegem nemen door het plan toe. Dit gebeurt o.a. door het aanleggen van een voetgangersverbinding tussen het fort en het kasteeldomein en door informatie over het fort in het kasteeldomein aan te bieden. Hierdoor wordt de band tussen het fort en het domein versterkt. In het fort wenst men de belevingswaarde te verhogen door geleide bezoeken beter te omkaderen, informatie aan te bieden in het fort (vleermuizen) tijdens geleide wandelingen en door een beperkte permanente toegankelijkheid van de voorste meters van het fort of inkijk toe te laten. Deze voorzieningen zullen een positief effect hebben op het recreatief gebruik van het fort, maar kunnen enkel toegelaten worden indien ze niet nadelig zijn voor vleermuizen.

Het landbouwgebruik op de gronden van het glacis wordt beperkt tot extensieve landbouw als beheervorm. Dit zorgt ervoor dat het aantal toegelaten GVE wordt beperkt t.o.v. de huidige situatie wat een beperkt negatief effect op het landbouwgebruik met zich zal meebrengen.

Als gevolg van het doorknippen van de Goorstraat zal er geen doorgaand verkeer meer mogelijk zijn ter hoogte van het fort en verdwijnt het sluipverkeer, het effect is matig positief. Het fort wordt hierdoor voor auto’s minder goed ontsloten en bereikbaar. Het effect is gering negatief. Voor fietsers en voetgangers zijn er geen wijzigingen m.b.t. de ontsluiting en bereikbaarheid van het fort. Vanuit het provinciaal domein wordt de bereikbaarheid voor voetgangers verbeterd door de aanleg van een vlonder- of knuppelpad.

Bezoekers van het fort (bv. bij geleide wandelingen) zullen moeten parkeren op het provinciaal domein of elders langs de Goorstraat of de Knodbaan, omdat de bestaande parking (in de wegberm aan het fort) niet meer bereikbaar is. Dit effect is matig negatief beoordeeld. Om overlast in de Goorstraat te vermijden zijn maatregelen voorgesteld, deze zijn een samenkomst met gids aan de Remise, een parkeerverbod langs de Goorstraat of het inschakelen van de parking aan de Dobbelhoeve.

Bij de inrichting van de toegang tot het domein (en indien er wordt geopteerd voor het alternatief waarbij wagens en fietsers en voetgangers van dezelfde toegang gebruik maken) dient erover gewaakt te worden dat er geen conflict optreedt tussen automobilisten enerzijds en fietsers en voetgangers anderzijds.

Bij het niet uitvoeren van het voorliggend plan (nulalternatief) blijven de huidige bestemmingen en voorschriften volgens het gewestplan in het plangebied behouden. Dit zou een optimalisering van de functies op het domein en een reorganisatie van parkeervoorzieningen, ontsluiting en toegankelijkheid bemoeilijken en/of hinderen.

Positieve effecten op toegankelijkheid en ontsluiting zouden niet optreden en de link tussen het fort, en de fortengordel rond Antwerpen, en het provinciaal domein zou niet versterkt worden. Er is geen bijkomende verkeersgeneratie, waardoor gering negatieve effecten niet optreden.

Het verplaatsen van de hoofdtoegang naar de dreef aan de manege (optie 2) heeft de voorkeur, omdat er dan geen conflicten zijn met fietsers en voetgangers. Beide opties blijven mogelijk indien een doordachte inrichting plaats heeft die de veiligheid zal garanderen.

5.5.3 Milderende maatregelen

Maatregelen voor aanpassing van het plan zijn:

- De locatie van de interne ontsluitingsweg mag zich niet zuidelijker bevinden dan de actuele ontsluitingsweg, uitgezonderd de zone waar de toegangsweg naar de manege wordt gevolgd indien voor optie 2 wordt gekozen (binnen de zone Grasland).

Maatregelen op projectniveau zijn:

- Aanleg van groenscherm tussen de interne ontsluitingsweg en de tuinzones van de woningen langs de Knodbaan;
- Er dient in overleg met de manege bekeken te worden of en hoe het haalbaar is om optie 2 te realiseren, zo niet dient gekozen te worden voor optie 1. Twee toegangswegen vlak naast elkaar dienen vermeden te worden;
- Afhankelijk van de gekozen optie dient een eventuele heraanleg van de Schildesteenweg gerealiseerd te worden om de toegang tot het provinciaal domein duidelijker te accentueren;
- Afsluiten van beheersovereenkomsten met de landbouwers;
- Er dienen de nodige maatregelen genomen te worden om een parkeerdruk op de Goorstraat bij geleide wandelingen in het fort tegen te gaan. Zo kan er bv. worden afgesproken ter hoogte van de parking aan de Remise van waaruit samen met de gids naar het fort kan gewandeld worden;
- De afvoer van de grond door afgraving van het opgehoogde naaldhoutbos gebeurt best via de Schildesteenweg om overlast op de omgeving en omwonenden te beperken.

6 Alternatieven

Bij het **nulalternatief** blijven de positieve effecten door het plan achterwege. Het bestaande landschap rond het kasteel kanverder vervagen indien geen beheersmaatregelen of onderhoudswerken gebeuren. Nieuwe ontwikkelingen en aanpassingen aan de gebouwen zijn niet mogelijk binnen de huidige bestemming, tenzij in bepaalde gevallen door de ligging in beschermd landschap. De natuur- en landschapswaarden in het valleigebied en ter hoogte van het Fort van Oelegem nemen niet toe, de mogelijkheden en ontwikkelingen blijven onderbenut doordat een duidelijk kader en visie ontbreekt.

Door het behoud van de huidige bestemmingen en voorschriften is een optimalisering van de functies op het domein en een reorganisatie van parkeervoorzieningen, ontsluiting en toegankelijkheid niet mogelijk. Positieve effecten op de toegankelijkheid en ontsluiting zouden niet optreden en de link tussen het fort, en de fortengordel rond Antwerpen, en het provinciaal domein zou niet versterkt worden. Er is geen bijkomende verkeersgeneratie, waardoor gering negatieve effecten niet optreden.

Vanuit de disciplines Bodem, Fauna-flora en Landschap heeft het behoud van de bestaande **hoofdtoegang** aan de Schildesteenweg de voorkeur (optie 1), omdat dit geen bijkomende effecten met zich meebrengt. De discipline Water heeft geen voorkeur. Vanuit de discipline Mens heeft optie 2 de voorkeur (toegang via de dreef aan de manege) maar beide opties zijn mogelijk. Omwille van de mogelijk conflictsituatie, indien de huidige toegangsdreef voor zowel auto's als voor fietsers en voetgangers wordt gebruikt, kan een doordachte inrichting de veiligheid verhogen. In beide opties dient er een veilige oversteek van de Schildesteenweg geboden te worden voor voetgangers en fietsers.

7 Grensoverschrijdende effecten

Er zijn geen grensoverschrijdende effecten.

8 Leemten

De gevolgen van een aantal ingrepen zoals de uitbreiding van blauwgraslanden door afgraving en bezanding, de afgraving en ontwikkeling tot dotterbloemgrasland, aanpassing grachtjes,, vernatting, natuurlijke overstroming van valleigronden, …. zijn moeilijk in te schatten en zijn te beschouwen als een **leemte**. Daarom worden proefprojecten aanbevolen, die de voorspelde effecten op basis van de gebruikte modellen en voorstudies moeten bevestigen. Enkel onder voorbehoud dat de proefprojecten gunstig uitvallen en dat alle huidige onzekerheden wegvallen, kan er sprake zijn van een verdere uitbreiding van de blauwgraslanden ten koste van de bestaande hoge natuur- en landschapswaarden in de vallei. Ook bij proefprojecten dient het voorzorgsprincipe toegepast te worden en dient de kans op negatieve effecten zo klein mogelijk gehouden.

De leemten hebben geen nadelige invloed op de plan-MER en RUP –procedures, en kunnen in een latere fase (bij vergunning of verder onderzoek) uitgeklaard worden.

Om elk risico op verstoring van vleermuizen uit te sluiten, wordt aanbevolen om de voorste meters van het fort niet te herinrichten. Eventuele aanpassingswerken aan de toegangspoort tot het Fort van Oelegem in functie van een beperkte toegankelijkheid of het bieden van inkijk kunnen enkel na grondig onderzoek en indien het behoud van het microklimaat en het vermijden van verstoring van zwermgedrag van vleermuizen verzekerd blijft (toepassing van het voorzorgsprincipe).

In het plangebied is historische bebouwing aanwezig, maar archeologisch onderzoek werd nog niet uitgevoerd. Bij graafwerken (parking en weginfrastructuur, afgraving ophoging, ontgronden,..) is verstoring van ongekende archeologische sporen die zich verborgen in de bodem bevinden niet uit te sluiten, zonder bijkomend en voorafgaand onderzoek of milderende maatregelen.

Via een **monitoringsprogramma** dient de evolutie in de soortensamenstelling en ontwikkeling van de blauwgraslanden opgevolgd en waar nodig bijgestuurd te worden.

9 Eindconclusie

Globaal kan gesteld worden dat de uitvoering van het PRUP Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem zowel positieve als negatieve effecten met zich mee zal brengen. De impact van deze negatieve effecten is evenwel beperkt (eventueel na toepassing van milderende maatregelen) en in grote lijnen blijft de huidige invulling en functionering van het gebied behouden. Dit sluit aan bij de aard van het plan waarbij ingezet wordt op de ontwikkeling van een poortgebied op een duurzame manier en in relatie tot de bestaande natuur- en erfgoedwaarden.

De effecten op bodem en grondwater van voorliggend plan zijn eerder beperkt. Beperkte tot verwaarloosbare effecten op de bodem en grondwater kunnen optreden (eventueel na mildering) bij de aanleg van de parking, afgraving van de centraal opgehoogde zone, uitbreiding van blauwgraslanden en reorganisatie van de site voor werkmanshuizen. De afgegraven gronden moeten afgevoerd worden, dit veroorzaakt vele transporten.

De realisatie van het plan zal geen belangrijke wijziging ten opzichte van de bestaande toestand van het oppervlaktewater met zich meebrengen. Er worden dan ook geen belangrijke negatieve effecten op het watersysteem verwacht. De uitbreiding van het valleigebied na afgraving en aanpassingswerken aan grachten kunnen positief zijn ten aanzien van de oppervlaktewaterkwaliteit en -kwantiteit.

Alle bestaande natuurwaarden in het plangebied blijven behouden en hun toestand zal verbeteren door aanpassingswerken, aangepast beheer en omvorming. Tijdelijke negatieve effecten door biotoopverlies zijn onvermijdelijk door sommige werken, maar daarnaast is er een biotoopwinst te verwachten, zodat de globale effecten op planniveau voor fauna en flora positief zijn. De positieve effecten door uitbreiding van blauwgraslanden zijn onder voorbehoud dat alle ingrepen hun juiste uitwerking krijgen en de vooropgestelde resultaten via proefprojecten kunnen aangetoond worden.

Voor de vleermuizen worden er mogelijk negatieve effecten verwacht, maar milderende maatregelen (bv. behoud van verblijfplaatsen in gebouwen, vermijden van verstoring van vleermuizen bij werken aan bezoekerscentrum en Remise, behoud van dode en holle bomen, voorwaarden voor verlichting in het park) kunnen deze effecten voorkomen. Positieve effecten voor vleermuizen treden op bij openmaken van grachten, aanleg boszomen, behoud holle bomen en oude boskernen, toename kleine landschapselementen en afname van verkeer in de Goorstraat ter hoogte van het Fort. Een beperkte verlichting rond het kasteel, in het park en aan de nieuwe parking heeft een verwaarloosbaar effect voor vleermuizen, indien er voldoende wordt rekening gehouden met de voorwaarden en milderende maatregelen. Het beperkt toegankelijk maken van de voorste meters van het fort kan aanleiding geven tot verstoring van de vleermuizen (geluidstoename in het fort, wijziging microklimaat, …). Omdat de condities voor vleermuizen in het fort niet mogen verslechteren en vandalisme moet voorkomen worden wordt aanbevolen om het fort niet permanent toegankelijk te maken en zo elk risico op verstoring bij voorbaat uit te sluiten, tenzij na grondig onderzoek en toepassing van het voorzorgsprincipe. De infrastructuur voor occasionele geleide wandelingen kan behouden blijven en geoptimaliseerd worden.

Door de bestemmingswijzigingen en voorgenomen maatregelen in het plangebied wordt globaal een positief effect op het landschap verwacht.

Rond het kasteel kan een landschapsherstel gerealiseerd worden en het historisch landschapspark, de dreefstructuren en de grote open ruimte rond het kasteel worden hersteld. Storende elementen worden weggenomen en de parking en toegang tot het park worden aangepast. Deze ingrepen hebben een positief effect op de landschapsstructuur, het landschapsbeeld en het landschappelijk erfgoed.

In het valleigebied van het Groot Schijn wordt door de verschillende maatregelen een globaal positief effect op het landschap bekomen. Deze versterken het landschappelijk erfgoed. Deze positieve effecten door uitbreiding van blauwgraslanden en valleigraslanden zijn nog onzeker en slechts onder voorbehoud dat de proefprojecten gunstig zijn. Ook bij

proefprojecten dient het voorzorgsprincipe toegepast te worden, gezien de ligging in beschermd landschap en dient de kans op negatieve effecten zo klein mogelijk gehouden.

De maatregelen ter hoogte van het Fort van Oelegem zijn gericht op het herstel van het landschapsbeeld en optimalisering van het zicht op het fort en hebben een positief effect op het landschapsbeeld. Het fortgebouw dient bij een eventuele beperkte openstelling zoveel mogelijk ongemoeid gelaten te worden. De overige maatregelen (behoud kasseiweg en open glacis) hebben een verwaarloosbaar effect op het landschap en het erfgoed. De gronden op het glacis worden bij voorkeur als extensief grasland gebruikt, dit komt het landschapsbeeld ten goede.

Een nieuw pad naar de toegang tot het fort versterkt de samenhang en de zichtrelatie tussen het Fort en het kasteeldomein en is positief. Verstoring van bunkers dient vermeden te worden bij afgraving van het centraal opgehoogde deel. Het bouwkundig erfgoed en de beschermde omgeving van de Dobbelhoeve worden behouden.

Bij grondwerken in de verschillende zones kan eventueel een verstoring van archeologisch erfgoed optreden. Negatieve effecten kunnen worden vermeden door milderende maatregelen.

Het voorgenomen plan zal globaal een positief effect kennen op mens en ruimte.

Door het voorgenomen plan kunnen de recreatieve mogelijkheden uitbreiden en kan het provinciaal domein gebruikt worden als toegangspoort tot de fortengordel rond Antwerpen. Hiervoor zal de toegang en het parkeeraanbod geoptimaliseerd worden en de link tussen het domein en het fort worden versterkt. Nieuwe functies zijn te ontwikkelen in het kasteel en de Dobbelhoeve. Door deze ontwikkelingen kan het aantal bezoekers en het recreatief gebruik toenemen, wordt de belevingswaarde verhoogt en wijzig de toegankelijkheid. Dit heeft een positief effect op mens en ruimte tot gevolg.

De effecten voor mobiliteit zijn zowel positief als negatief. De ontwikkelingen in het plangebied zullen een beperkte verkeerstoename met zich meebrengen. De toegang langs de Schildesteenweg is van die aard dat negatieve effecten m.b.t. verkeersaantrekking en hinder gering zijn. Bij de inrichting dient erover gewaakt te worden dat er geen conflict optreedt tussen automobilisten enerzijds en fietsers en voetgangers anderzijds. De afvoer van grondoverschotten gebeurt best via de Schildesteenweg om verstoring van omwonenden te vermijden. Het wegvallen van de parkeerplaatsen en sluipverkeer aan het fort is een positief effect. Hetzelfde geldt voor de herinrichting en aanpassing van de parking binnen het provinciaal domein. De nieuwe voetgangersverbinding naar het fort is positief.

De bestemmingswijzigingen van landbouwgronden zijn matig negatief bij herbestemming tot natuurgebied. Voor de andere percelen kan het gebruik behouden blijven maar met beperkingen m.b.t. activiteiten met een negatief effect op het blauwgrasland. Het gaat hier hoofdzakelijk om een bestendiging en concretisering van de beperkingen die momenteel reeds gelden cf. de bestemming volgens het gewestplan. Beheermaatregelen worden hier aanbevolen. Deze beperkingen gelden tevens voor de huiskavel van de Dobbelhoeve. Ter compensatie van deze beperkingen wordt de hoeve zelf ook meegenomen in het PRUP. Op deze wijze kunnen er hier bijkomende mogelijkheden geboden worden.

10 Kaarten

Kaart 1 Afbakening plangebied op topografische kaart 4
Kaart 2 Bestaande ruimtelijke structuur 4
Kaart 3 Grafisch plan 5
Kaart 4 Gewestplan 5
Kaart 5 Ruimtelijke situering geplande ingrepen 5
Kaart 6 VEN-gebieden en speciale beschermingszones 14
Kaart 7 Beschermde landschappen, monumenten, dorpsgezichten en bouwkundig erfgoed 18

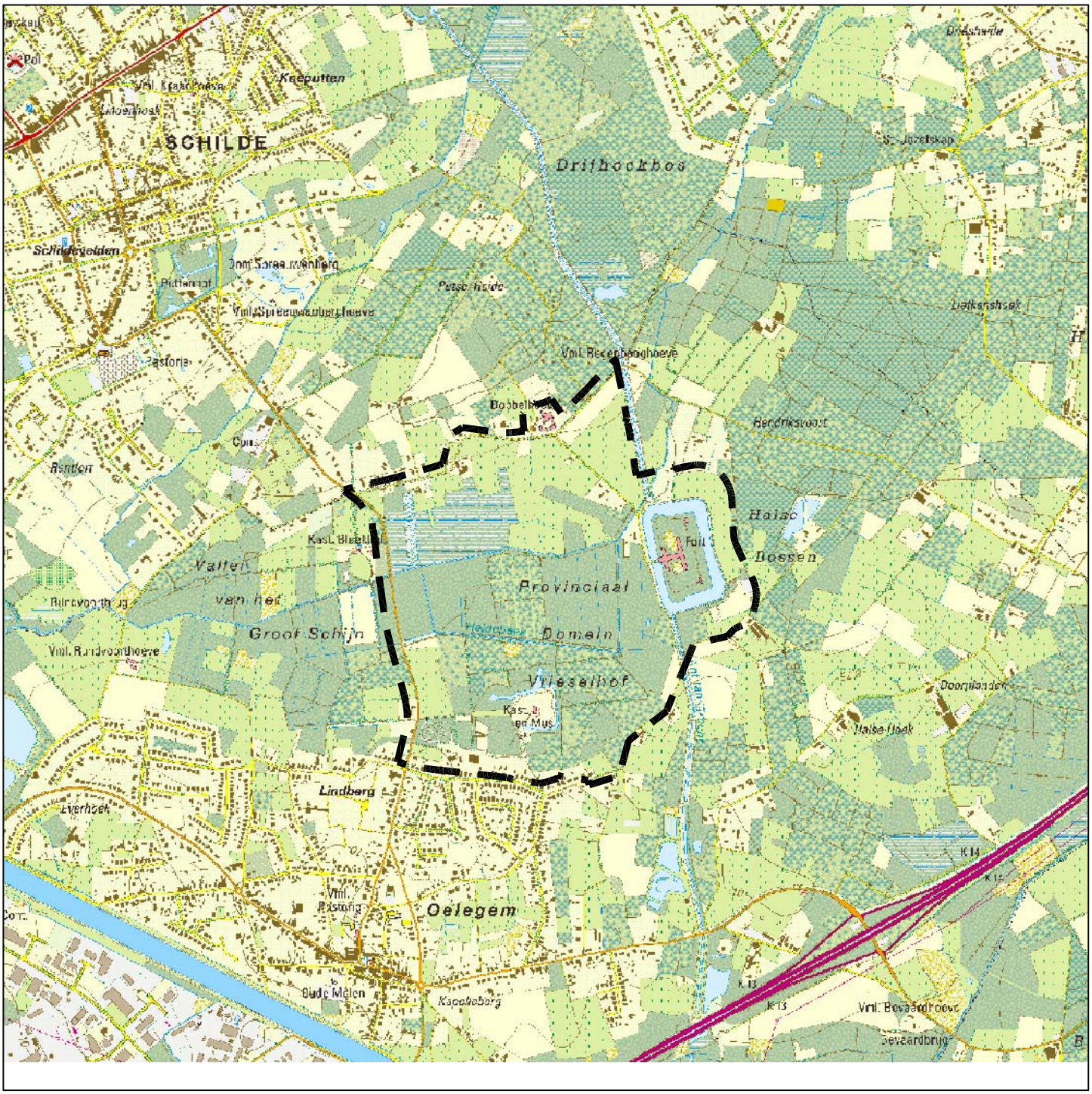

Legende

KAART 1
Afbakening plangebied op topografische kaart

RUP Poort Vrieselhof en Fort Oelegem

0 100 200 300 400m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking opgemaakt: mei 2013

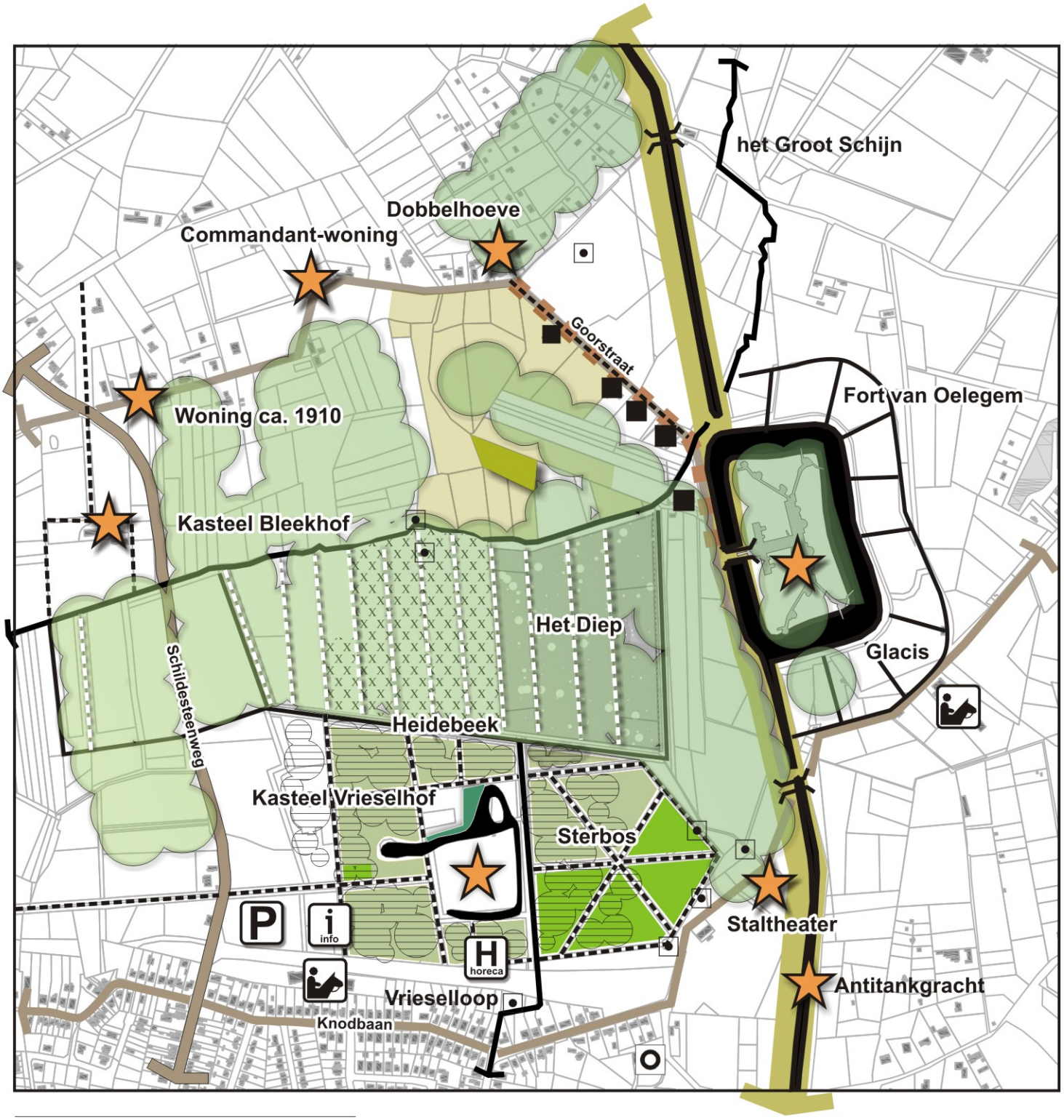

Legende

- verbindingsweg
- lokale wegen
- wateroppervlakte
- bruglichaam
- bouwkundig erfgoed
- parkaanleg
- speelbos
- bos
- historische boszone
- repelpercelering
- heiderelict
- blauwgrasland
- hooiland/waardevol grasland
- dreefstructuren
- ophoging van het terrein
- zonevreemde (weekend)verblijven
- oorlogsgebied (bunkers/bomkrater)
- loopgraven
- manege
- historische kasseiweg

KAART 2
Bestaande ruimtelijke structuur

RUP Poort Vrieselhof en Fort Oelegem

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: augustus 2013

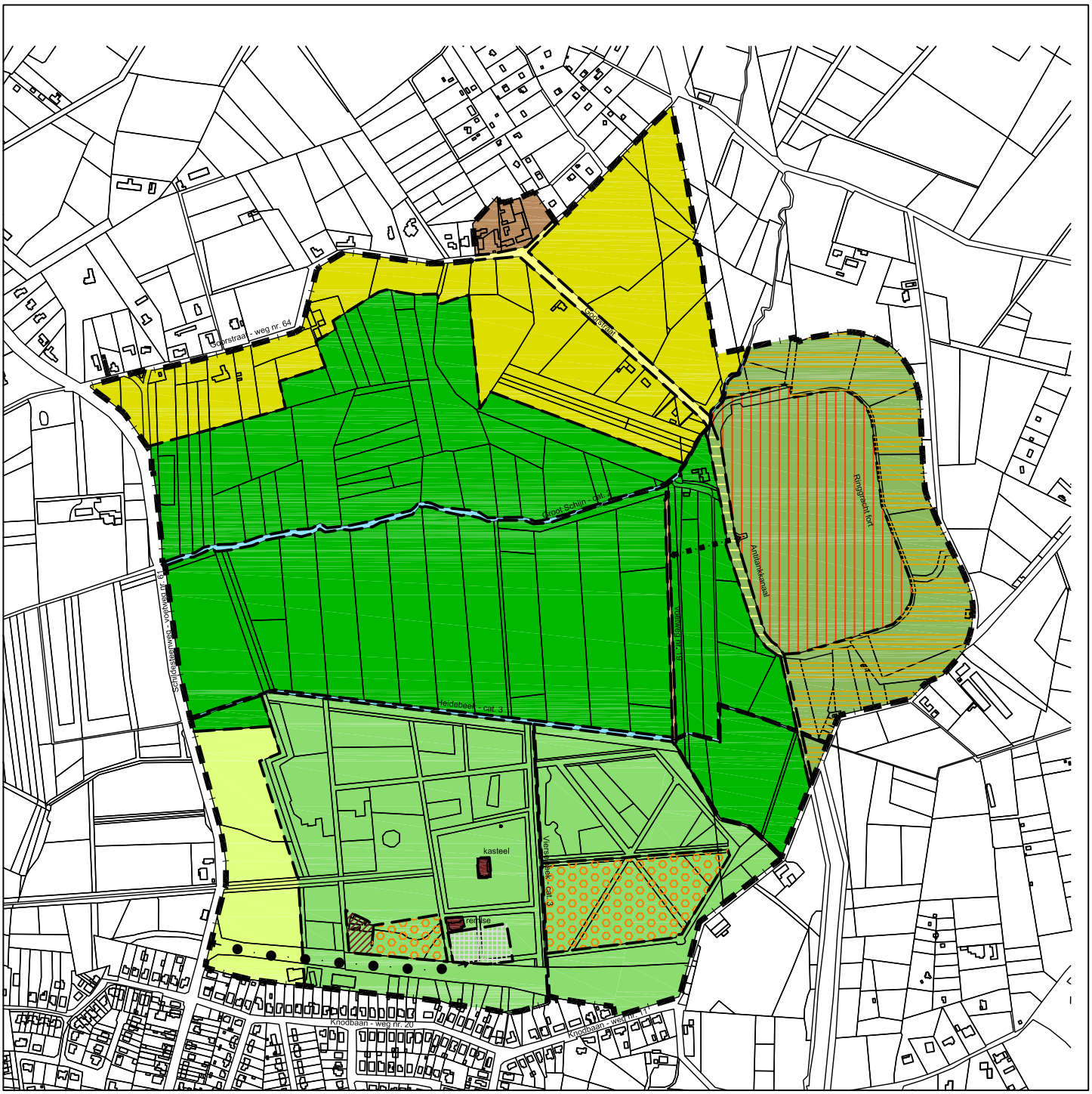

Legende

- Grens RUP
- Bestemmingsgrens
- Openbare wegenis
- Voetweg
- Toegangsweg (indicatief)
- Voetgangersverbinding (indicatief)
- Park Vrieselhof
- Kasteel - remise
- Werkmanshuizen
- Speelbos
- Parking
- Grasland
- Natuur
- Zone voor ecologische landbouw
- Fort
- Fortlichaam
- Glacis
- Ontsluiting fort
- Dobbelhoeve
- Waterloop

KAART 3
Grafisch plan

RUP Poort Vrieselhof en Fort Oelegem

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: mei 2013

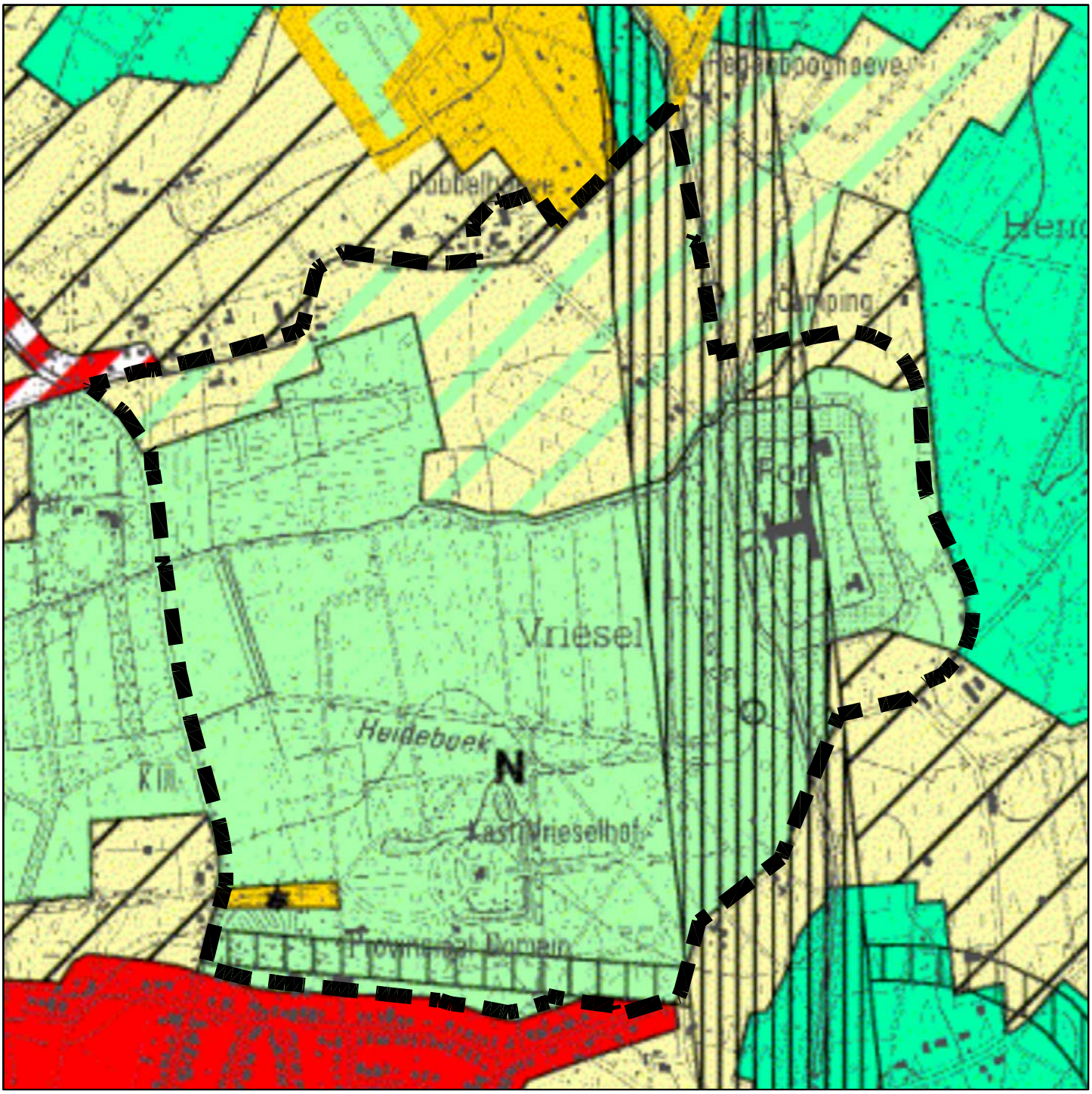

Legende

- Woongebied
- Woongebied met landelijk karakter
- Natuurgebied
- Bosgebied
- Agrarisch gebied
- Landschappelijk waardevol agrarisch gebied
- Agrarisch gebied met ecologisch belang
- Gebied voor dagrecreatie
- Speelbossen of speelweiden
- Reservatiestrook (opgeheven)

KAART 4
Gewestplan

RUP Poort Vrieselhof en Fort Oelegem

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: mei 2013

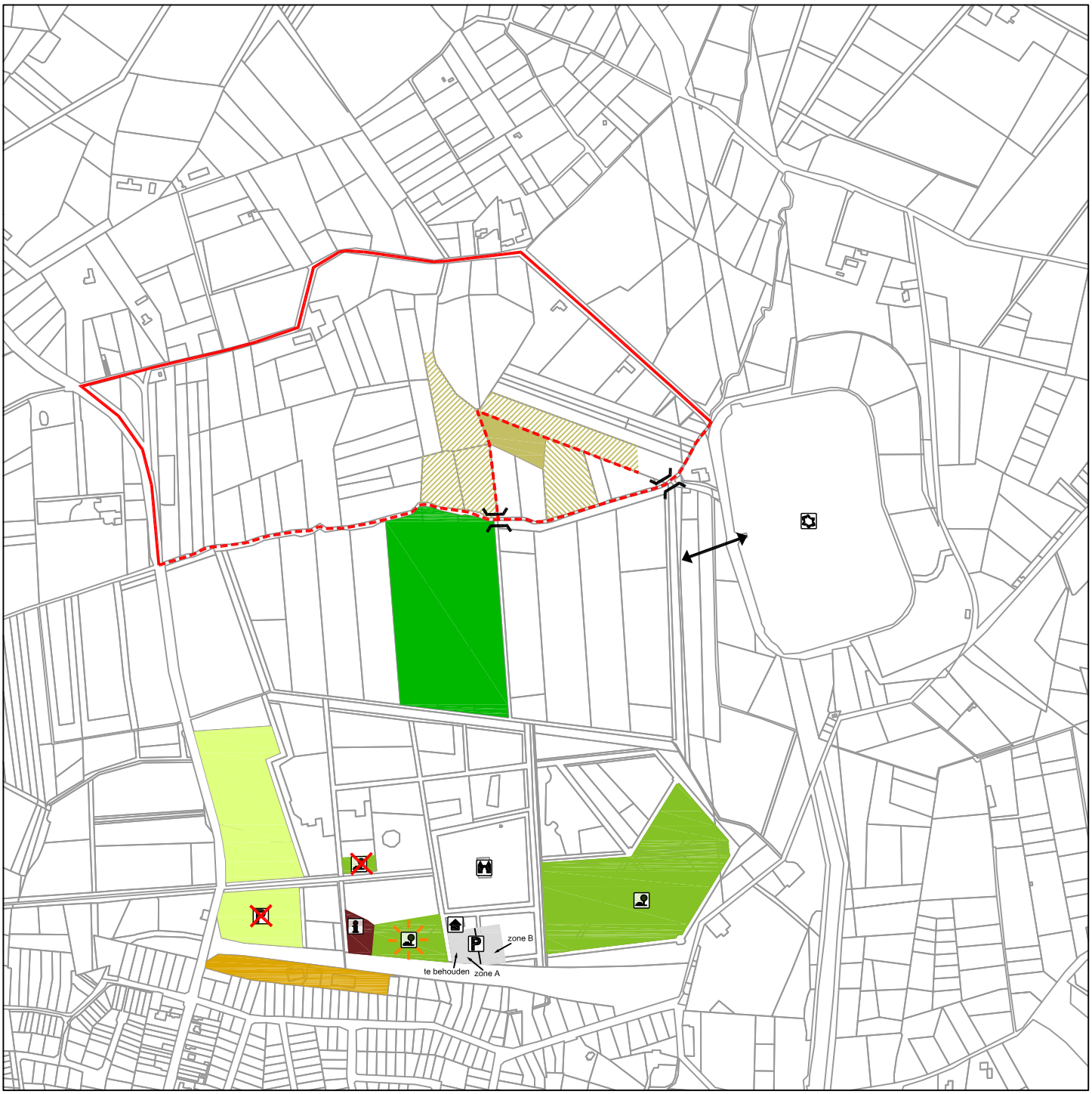

Legende

- Blauwgrasland
- Potentiële uitbreidingszones blauwgrasland (afgraven en ophogen met zand)
- Potentiële uitbreidingszones blauwgrasland (kappen, ontstroken en plaggen)
- Af te graven naaldhoutbos
- Grasland met monumentale toegangsdreef
- Te behouden speelbos
- Te verdwijnen speelbos
- Nieuw speelbos
- Manege
- Werkmanshuizen
- Te verdwijnen parking
- Nieuwe parking
  - te behouden
  - zone A - 100pp
  - zone B - 50pp
- Voetgangersverbinding
- Potentiële locatie brug over Groot Schijn
- Verharde werfwegen
- Onverharde of afwezige werfwegen
- Infocentrum
- Remise
- Kasteel Vrieselhof
- Fort Oelegem

KAART 5

Ruimtelijke sturing geplande ingrepen

RUP Poort Vrieselhof en Fort Oelegem

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: september 2013

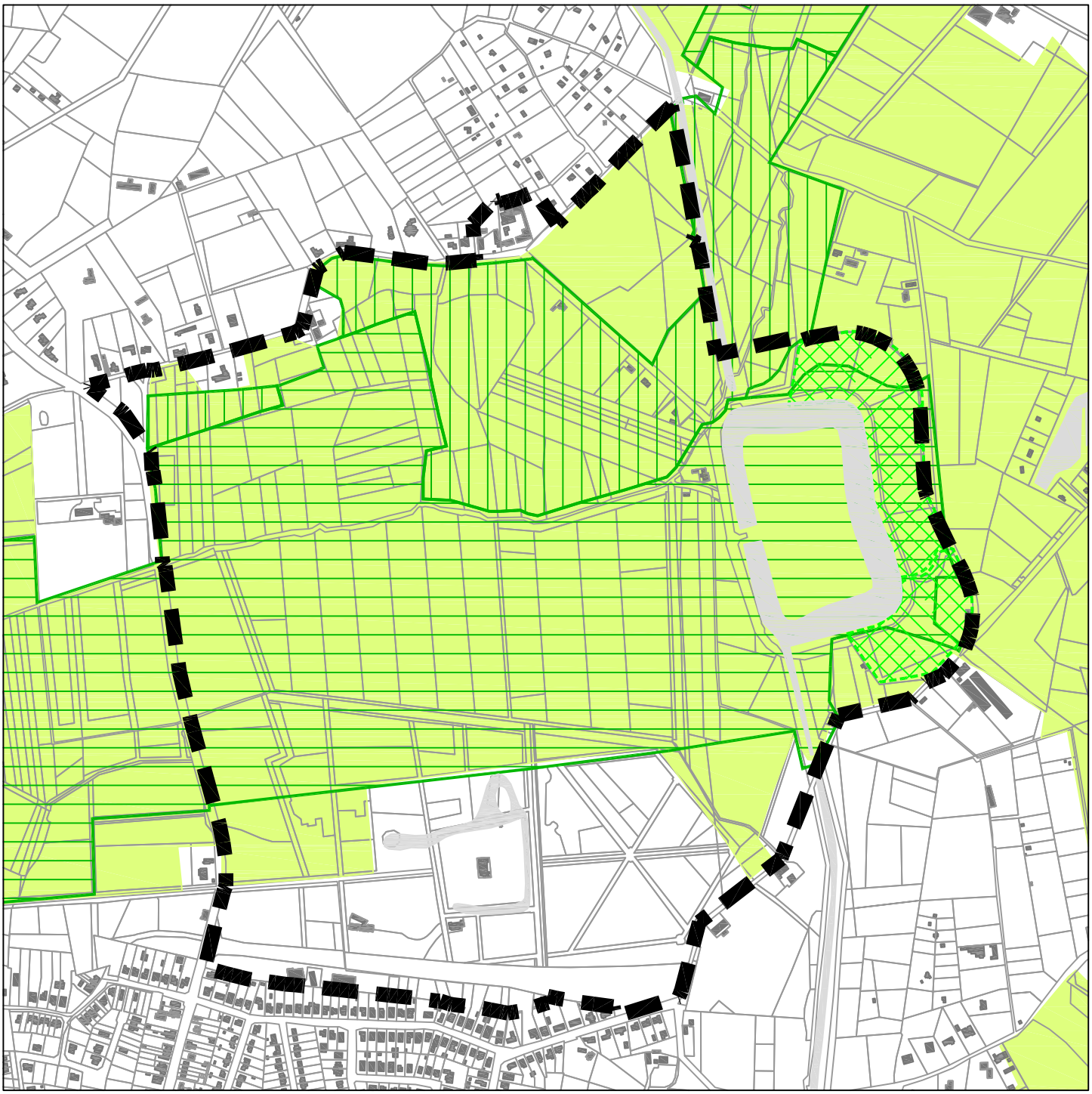

Legende

- Habitatrichtlijngebied - Bos- en heidegebied ten oosten van Antwerpen
- Grote Eenheid Natuur - De schijnvallei
- Grote Eenheid Natuur in Ontwikkeling - De schijnvallei
- Natuurreservaat - Fort van Oelegem

KAART 6
VEN-gebieden en speciale beschermingszones

N

RUP Poort Vrieselhof en Fort Oelegem

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: augustus 2013

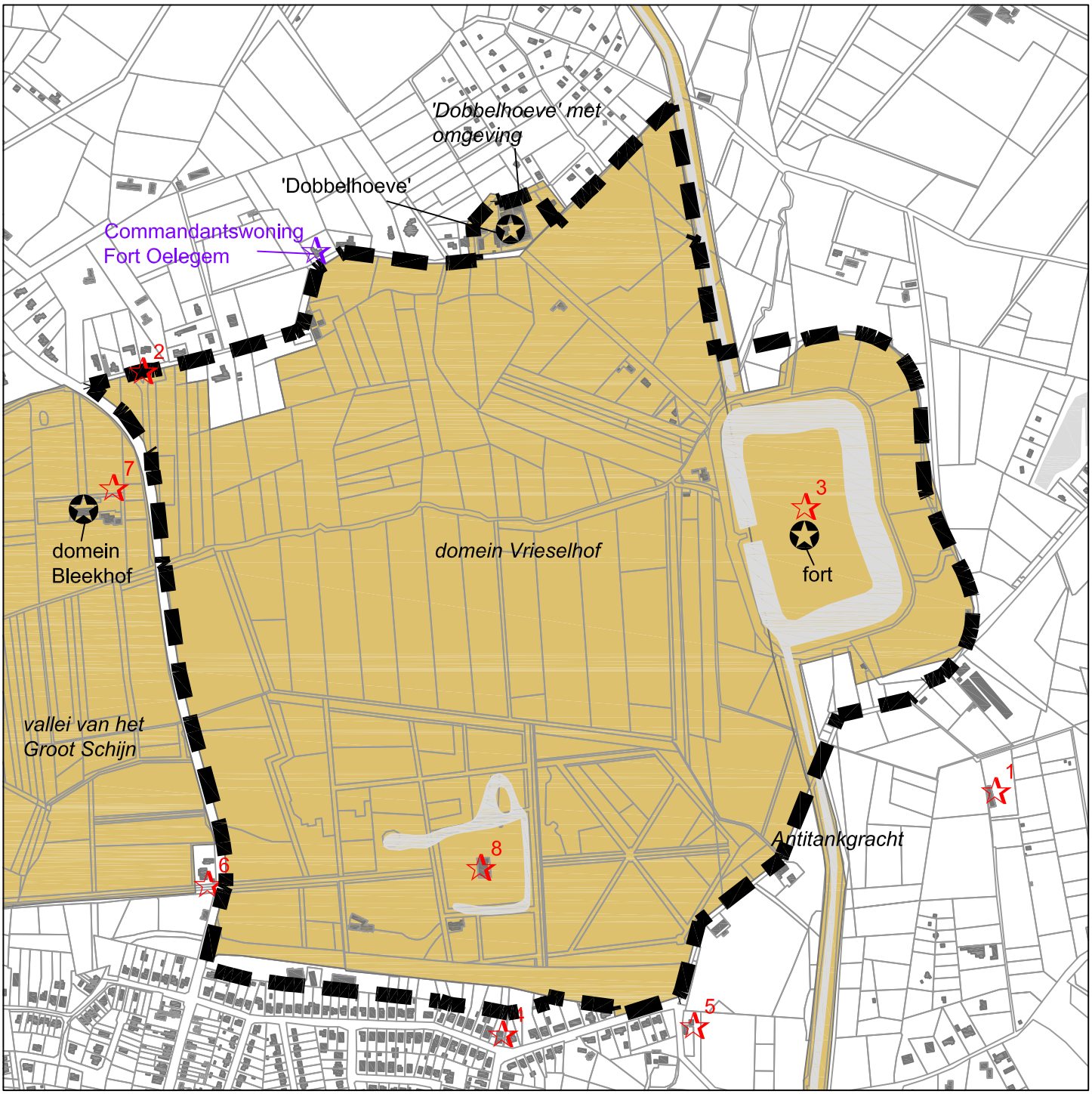

Legende

- Beschermd landschap / dorpsgezicht
- Beschermd monument
- Vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed
- Niet geïnventariseerd bouwkundig erfgoed

Vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed			
nr. figuur	omschrijving	objectnr.	vastgesteld
1	"Grote Spaendervoorthoeve"	13946	Ja
2	Woning ca .1910	13950	Ja
3	Fort	13951	Ja
4	Oude toegang naar Vrieselhof	13961	Ja
5	Hoevetje, overblijfsel "De Grote Smoutmolen"	13960	Ja
6	"Vriesele hoeve"	13980	Ja
7	"Bleyckhof", linnenblekerij 1748	13982	Ja
8	"Vrieselhof", kasteel neo-Vlaamse renaissance	13981	Ja

KAART 7
Beschermde landschappen, monumenten, dorpsgezichten en bouwkundig erfgoed

N

RUP Poort Vrieselhof en Fort Oelegem

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: augustus 2013

PROVINCIE ANTWERPEN

08 -01- 2014

INGEKOMEN

Vlaamse overheid

Departement Leefmilieu, Natuur en Energie

AANGETEKEND

Provincie Antwerpen
Dienst Ruimtelijke Planning
T.a.v. Els Stevens
Koningin Elisabethlei 22
2000 ANTWERPEN

Afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid
Dienst Milieueffectrapportagebeheer
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 BRUSSEL
Tel.: 02 - 553.80.79
Fax: 02 - 553.80.75
www.mervlaanderen.be

uw bericht van	uw kenmerk	ons kenmerk	bijlagen
		LNE/MER/PL0121/ 2013/70844	Goedkeuringsverslag + goedgekeurd definitief plan-MER

vragen naar / e-mail	telefoonnummer	datum
An Van Tornout An.vantornout@lne.vlaanderen.be	02 553 75 07	6 januari 2014

Betreft: plan-MER PRUP Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem te Ranst en Schilde
Goedkeuring plan-MER
volgens het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid (DABM), B.S. 3 juni 1995, zoals herhaaldelijk gewijzigd

Geachte mevrouw,

In bijlage vindt u de plan-MER-verslag zoals bedoeld in artikel 4.2.10 §2 van het DABM. Op basis van deze bepalingen en de toetsing aan de definitieve richtlijnen wordt het **plan-MER** door de administratie **goedgekeurd.** Het goedkeuringsverslag heeft het nummer PLMER-0121-GK gekregen.

Het goedgekeurde planmilieueffectenrapport, of een eensluidend verklaard afschrift hiervan, moet deel uitmaken van de verdere besluitvormingsprocedure met betrekking tot het voorgenomen plan (PRUP).

Conform de bepalingen van artikel 4.6.4 van het DABM kan u binnen een termijn van 20 dagen een gemotiveerd verzoek tot heroverweging van deze beslissing indienen.

Hoogachtend,

Paul Van Snick
Algemeen directeur
Afdelingshoofd AMNEB

Provinciebestuur Antwerpen
Departement Ruimtelijke Ordening en Mobiliteit

-8 -01- 2014

Dienst Ruimtelijke Planning

Kopies: Milieustudies Mia Janssen bvba, t.a.v. Mia Janssen, Kastanjelaan 13, 3052 Oud-Heverlee
ABO NV, t.a.v. Jef Dierckx, Mevrouwhofstraat 1a, 3511 Hasselt (Kuringen)

Vlaamse overheid
Departement Leefmilieu, Natuur en Energie
Afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid
Dienst Milieueffectrapportagebeheer
Koning Albert II-laan 20, bus 8
1000 BRUSSEL
tel: 02/553.80.79 fax: 02/553.80.75

Goedkeuringsverslag van het plan-milieueffectenrapport (plan-MER) voor het provinciaal RUP "Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem" te Ranst en Schilde

Initiatiefnemer plan-MER:

Dienst Ruimtelijke Planning
Provincie Antwerpen
Koningin Elisabethlei 22
2000 Antwerpen

6 januari 2014

PL0121 - GK

1. Inleiding

De provincie Antwerpen is bezig met de opmaak van een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan (PRUP) *Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem.*

Het kader voor dit PRUP is het strategisch project fortengordels waarmee de provincie het begin- en eindpunt van de Antitankgracht wil uitbouwen als poort. Het provinciaal domein Vrieselhof en het aanleunende fort van Oelegem werden geselecteerd als één van deze twee poorten. De bedoeling is dat deze twee locaties samen zullen uitgebouwd worden tot een onthaalplaats en knooppunt van voorzieningen in functie van de verschillende toeristisch-recreatieve netwerken in de nabije omgeving.

Voor plannen die het kader vormen voor de toekenning van een vergunning van een project en/of voor plannen waarvoor, gelet op de mogelijke betekenisvolle effecten op speciale beschermingszones, een passende beoordeling vereist is [uit hoofde van art.36 ter, §3, eerste lid van het decreet natuurbehoud (decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu], dient overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 27 april 2007[1] (hierna plan-m.e.r.-decreet) en bijhorend uitvoeringsbesluit van 12 oktober 2007[2] (hierna plan-m.e.r.-besluit) de plan-m.e.r.-plicht te worden afgetoetst:

> *"Het PRUP kan mogelijks een kader vormen voor de toekenning van een vergunning voor een project opgesomd in bijlage I, II of III van het project-m.e.r.-besluit van 10 december 2004 houdende vaststelling van de categorieën van projecten onderworpen aan milieueffectrapportage (BS 17/02/2005, zoals herhaaldelijk gewijzigd), namelijk voor de rubriek 21 van de bijlage I, voor de rubrieken 1d, 1e en 10h van de bijlage II en voor de rubrieken 1d, 1e en 10b van de bijlage III. Het PRUP houdt echter een kleine wijziging in omdat de beoogde bestemmingswijzigingen ten opzichte van de huidige bestemmingen volgens het gewestplan als klein kunnen beschouwd worden. Bijgevolg moet er voor het PRUP geen plan-MER gemaakt worden, maar kan een plan-m.e.r.-screening volstaan."*

Ofschoon voor de opmaak van dit PRUP de plan-m.e.r.-plicht van rechtswege niet geldt cfr. bovenstaande redenering heeft de provincie er toch voor gekozen om (vrijwillig) een plan-MER te laten opmaken ter onderbouwing van het PRUP.

Het plan-MER werd opgemaakt volgens de generieke plan-m.e.r.-procedure zoals bepaald in hoofdstuk II van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid (DABM, BS 3 juni 1995) zoals herhaaldelijk gewijzigd.

De plan-MER-kennisgevingsnota (hierna KG) is door de dienst Milieueffectrapportagebeheer (dienst Mer) van de Afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid volledig verklaard op 20 november 2012. De dienst Mer heeft de volledig verklaarde KG ter inzage gelegd van het publiek via publicatie van deze KG op haar website (www.mervlaanderen.be) van 28 november 2012 tot en met 9 januari 2013. Ook via de website van de initiatiefnemer (www.provant.be) was de KG raadpleegbaar in deze periode. De KG lag tevens ter inzage van het publiek in het gemeentehuis van Ranst en Schilde in diezelfde periode. Via een bericht in het Laatste Nieuws (editie Antwerpen) van 28 november 2012 werd aan het publiek gemeld dat de KG ter inzage lag en dat burgers hierop konden reageren. Tevens werd via aanplakking op de aanplakplaatsen van de gemeenten Ranst en Schilde gemeld dat de KG ter inzage lag.

1 Decreet houdende wijziging van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en van artikel 36ter van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (BS 20/06/2007)
2 Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de milieueffectenrapportage over plannen en programma's (BS 07/11/2007)

Noch het gemeentebestuur van Ranst noch het gemeentebestuur van Schilde hebben tijdens de periode van de terinzagelegging van de KG inspraakreacties ontvangen. De dienst Mer daarentegen heeft 3 verschillende inspraakreacties ontvangen.

De dienst Mer heeft de betrokken overheden en adviesinstanties op de hoogte gebracht van de publicatie van de KG. Al deze overheden en adviesinstanties werden uitgenodigd om hun opmerkingen op de KG te bezorgen aan de dienst Mer uiterlijk tegen 9 januari 2013. Vier schriftelijke adviezen werden aan de dienst Mer bezorgd.

Deze adviezen werden behandeld op de zogenaamde "richtlijnenvergadering" van 22 januari 2013 in het Anna Bijnsgebouw in Antwerpen en dit in functie van het opstellen van de richtlijnen. Al de overheden en adviesinstanties die op de hoogte gebracht waren van de publicatie van de KG waren uitgenodigd op deze richtlijnenvergadering. Met de relevant geachte adviezen werd rekening gehouden in de richtlijnen. De relevant geachte inhoud van de inspraakreacties komende vanuit het publiek op de KG werd besproken op de richtlijnenvergadering en verwerkt in de richtlijnen (na afweging door de dienst Mer en al dan niet letterlijk). De richtlijnen werden beslist en betekend op 5 februari 2013.

Een ontwerpversie van het definitief plan-MER werd besproken op de zogenaamde "ontwerptekstvergadering" van 10 juli 2013 in het Anna Bijnsgebouw in Antwerpen in aanwezigheid van één of meerdere vertegenwoordigers van de initiatiefnemer van het plan en plan-MER, van het studiebureau, van de openbare besturen, van de adviesinstanties en van de dienst Mer. Het verslag van deze vergadering is op 1 augustus 2013 door de dienst Mer per e-mail overgemaakt aan de aanwezigen en verontschuldigden van de vergadering. De afspraken in dit verslag worden beschouwd als aanvullende richtlijnen.

Het definitieve plan-MER werd door de dienst Mer ontvangen op 20 december 2013.

2. *Toetsing van het definitief plan-MER aan de decretale vereisten*

Artikel 4.2.8 § 6 en 4.2.10 §2 van het DABM

In het plan-MER werden de milieueffecten van de realisatie van het voorgenomen PRUP "Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem", meer bepaald de aanduiding van verschillende zones (park, grasland, natuur, ecologische landbouw, fort, Dobbelhoeve) en de daarbij horende beheers- en inrichtingsvoorschriften, onderzocht.

Het voorliggende plan-MER is door de dienst Mer afgetoetst aan de hand van de criteria die vooropgesteld werden in de betekende richtlijnen (d.d. 5 februari 2013), het definitieve verslag van de ontwerptekstvergadering (d.d. 1 augustus 2013) en de bijkomende opmerking vanuit het Agentschap voor Natuur en Bos (d.d. 7 november 2013).

Het plan-MER is opgesteld door een team van erkende MER-deskundigen onder leiding van de MER-coördinator zoals voorgesteld in de volledig verklaarde kennisgevingsnota en goedgekeurd door de dienst Mer bij de betekening van de richtlijnen.

In het plan-MER worden voor de toekomstige aansluiting van de vernieuwde parking ter hoogte van de Schildesteenweg twee inrichtingsalternatieven beschreven onder *§5.2*. Het nulalternatief wordt beschreven onder *§5.1*. De milieueffecten van het nulalternatief en van de twee inrichtingsalternatieven worden in hoofdstuk 7 per milieudiscipline onderzocht en beoordeeld.

De milieubeoordeling is uitgevoerd voor de disciplines bodem; grondwater; oppervlaktewater; fauna & flora; landschap, bouwkundig erfgoed & archeologie en mens (ruimtelijke aspecten en mobiliteit).

Het onderzoek en de beoordeling van de milieueffecten werd op het juiste niveau, zijnde het planniveau, en op voldoende wijze uitgevoerd *(hoofdstuk 7)*. In het plan-MER werden ook bepaalde elementen op projectniveau bekeken. De elementen op projectniveau zijn informatief en hebben geen gevolgen binnen deze plan-m.e.r.-procedure.

Een Passende Beoordeling (PB) is vereist in het kader van de impact op de natuurlijke kenmerken van het Habitatrichtlijngebied 'Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen'. Gezien de ligging in VEN-gebied (De Schijnvallei) werd ook een verscherpte natuurtoets opgemaakt *(§7.3.7)*. De Passende Beoordeling werd opgenomen in het plan-MER onder *§13.1*. De Passende Beoordeling en de verscherpte natuurtoets werden voor advies voorgelegd aan het Agentschap voor Natuur en Bos. Vanuit het ANB kwam er een gunstig advies op 7 november 2013.

Het plan-MER bevat de elementen voor de watertoets onder *§11.6*.

In *hoofdstuk 8* worden de mogelijke grensoverschrijdende effecten beschreven.

In *hoofdstuk 9* worden de leemten in de kennis aangegeven.

Hoofdstuk 11 bevat een eindbespreking en samenvatting van de belangrijkste te verwachten milieueffecten per milieudiscipline en zone van het grafisch plan. De milderende maatregelen zijn opgesplitst in maatregelen te nemen op planniveau of in maatregelen of aanbevelingen te nemen op projectniveau. De volledige effectbespreking is terug te vinden in hoofdstuk 7. Bijzondere aandacht is vereist voor de milderende maatregelen die sterk negatieve milieueffecten (-3) kunnen herleiden tot een aanvaardbaar niveau.

De niet-technische samenvatting in *hoofdstuk 14* geeft op een goede wijze de belangrijkste conclusies van het milieueffectenonderzoek en de noodzakelijke of wenselijke milderende maatregelen en aanbevelingen voor het plan- en projectniveau weer.

Besluit

De initiatiefnemer van het voorliggende plan-MER heeft de plan-m.e.r.-procedure volledig en in constructief overleg met de dienst Mer doorlopen. Het plan-MER bevat alle inhoudelijke elementen zoals bepaald in artikel 4.2.8 §6 van het DABM en doorstaat de toetsing zoals voorgeschreven in artikel 4.2.10 §2 van het DABM. Het plan-MER bevat voldoende informatie om het aspect milieu een volwaardige plaats te geven bij de besluitvorming. **Het plan-MER wordt** bijgevolg **goedgekeurd.**

6 januari 2014

Paul Van Snick
Algemeen directeur
Afdelingshoofd AMNEB

11.2. Passende beoordeling

Lidstaat:	België - Vlaams gewest	Datum: september 2013

Informatie aan de Europese Commissie inzake plan/project in Natura 2000 vogelrichtlijngebieden (SBZ-V) en habitatrichtlijngebieden (SBZ-H) in navolging van artikel 6 van de Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG)

Naam en code betrokken Natura 2000-gebied:	**SBZ-H BE 2100017 'Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen'** ☐ een SBZ-V aangeduid onder de Vogelrichtlijn: ☒ een SBZ-H aangemeld onder de Habitatrichtlijn: ☒ een gebied waar een prioritair habitat voorkomt
Titel en locatie betreffend plan / project:	**PRUP Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem te Ranst en Schilde**
Documentatie overgemaakt:	☒ ter informatie (art. 6, lid 4, 1e alinea) of: ☐ voor opinieverstrekking (art. 6, lid 4, 2e alinea)
Bevoegde nationale instantie: **Adres:**	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap Agentschap Natuur en Bos Koning Albert II laan 20, bus 8 1000 – Brussel
Contactpersoon - algemeen: **Telefoon:** **Telefax:** **e-mail**	Agentschap Natuur en Bos, Koning Albert II laan 20, bus 8, 1000- Brussel *32 (0)2 553 76 84 *32 (0)2 553 76 85 anb@vlaanderen.be
Contactperso(o)n(en) - betreffend SBZ: **Telefoon:** **Telefax:** **e-mail**	Agentschap voor Natuur en Bos, Provinciale afdeling Antwerpen Gebouw Anna Bijns Lange Kievitstraat 111-113 bus 63 2018 Antwerpen 03/224.62.62 03/224.30.90 Ant.anb@vlaanderen.be

Document opgesteld door	Mia Janssen, erkend MER deskundige Fauna&Flora Kastanjelaan 13 3052 Oud-Heverlee 0495/25.51.28 miajanssen@skynet.be

Inhoud

1 Inleiding 4
2 Beschrijving van de speciale beschermingszones en referentiesituatie 5
2.1 SBZ-H: Bos- en Heidegebieden ten oosten van Antwerpen 5
2.2 Bijlage IV- soorten 6
2.3 Instandhoudingsdoelstellingen 7
3 VEN-gebied 10
4 Beschrijving van het voorgenomen plan 10
5 Effecten door uitvoering van het voorgenomen plan 12
5.1 Effecten op de speciale beschermingszones, habitats en soorten 12
5.1.1 Biotoopverlies of -winst 12
5.1.2 Biotoopwijzigingen door wijzigingen in bodem en waterhuishouding 15
5.1.3 Versnippering en barrièrewerking 15
5.1.4 Verstoring 16
5.2 Beoordeling van de significantie van de effecten 17
6 Effecten op het VEN-gebied 17
7 Milderende maatregelen 18
8 Besluit 18
9 Kaartmateriaal 20

1 Inleiding

Deze passende beoordeling wordt opgemaakt naar aanleiding van het ruimtelijk uitvoeringsplan PRUP Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem op het grondgebied van de gemeenten Ranst en Schilde, dat een herinrichting van het plangebied beoogt.

Het plangebied maakt deel uit van het habitatrichtlijngebied **SBZ-H BE2100017 'Bos- en Heidegebieden ten oosten van Antwerpen'** en is een speciale beschermingszone (SBZ). De habitatrichtlijngebieden vormen samen met de vogelrichtlijngebieden het Natura-2000 netwerk en genieten Europese bescherming.

Op basis van de Europese regelgeving (art. 6.3 ° HRL) dienen plannen en projecten in en nabij een speciale beschermingszone getoetst te worden op hun effecten op de soorten en habitats die voor het betreffende gebied zijn aangewezen en op de soorten van de bijlagen. Er dient nagegaan of er al dan niet significant negatieve effecten op de (aangemelde) soorten en habitats kunnen optreden door de geplande activiteiten in of buiten een speciale beschermingszone.

Plannen of projecten die een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kunnen veroorzaken, dienen volgens het decreet Natuurbehoud (art. 36 ter) onderworpen te worden aan een passende beoordeling.
In deze nota worden eveneens de nodige gegevens opgenomen voor de uitvoering van een natuurtoets (art. 16) en verscherpte natuurtoets (art. 26 bis) van de decreet natuurbehoud.

In voorliggende passende beoordeling zal onderzocht worden of er door de voorgenomen ontwikkelingen, inrichtingen, herstructureringen en wijzigingen van de bestemmingen in het plangebied, effecten kunnen optreden op de speciale beschermingszone en de beschermde habitats en soorten, dit conform het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, en op de fauna-flora en het VEN-gebied ter hoogte van het domein Vrieselhof.

2 Beschrijving van de speciale beschermingszones en referentiesituatie

2.1 SBZ-H: Bos- en Heidegebieden ten oosten van Antwerpen

Kaart 1: VEN-gebieden en speciale beschermingszones

Het plangebied van het PRUP Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem maakt deel uit van het **habitatrichtlijngebied SBZ-H BE2100017 'Bos- en Heidegebieden ten oosten van Antwerpen'.**
De totale oppervlakte van dit habitatrichtlijngebied bedraagt 5.240 ha. Het is opgedeeld in 14 verspreid gelegen deelgebieden. Het deelgebied 1 (Halse Hoek met vallei van Schijn en Tappelbeek) situeert zich ter hoogte van de vallei van het Groot Schijn, Provinciaal domein Vrieselhof, Halse bossen, Drijhoekbos en Begijnenbos en is gelegen ter hoogte van het plangebied. Het deelgebied 1 heeft een oppervlakte van ca. 722ha.

De habitats en soorten die in het gehele gebied aangemeld werden zijn :

codes	**Habitats en soorten volgens de bijlage I en II van de habitatrichtlijn**
habitats	
2330	Open grasland met Corynephorus- en Agrostis-soorten op landduinen
3110	Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten met amfibische vegetatie: Lobelia, Littorella en Isoëtes
3130	Oligotrofe wateren van het Midden-Europese en peri-alpiene gebied met Littorella- of Isoëtes-vegetaties of met eenjarige vegetaties op drooggevallen oevers (Nanocyperetalia)
4010	Noordatlantische vochtige heide met Erica tetralix
4030	Droge Europese heide (alle subtypen)
6410	**Grasland met Molinia op kalkhoudende bodem en kleibodem (Eu-Molinion)**
9120	**Beukenbossen van het type met Ilex- en Taxus-soorten, rijk aan epifyten (Ilici-Fagetum)**
9190	Oude zuurminnende bossen met Quercus robur op zandvlakten
91E0*	**Overblijvende of relictbossen op alluviale grond (Alnion glutinosa-incanae)**
Soorten	
1831	Drijvende waterweegbree (Luronium natans)
1393	**Geel schorpioenmos (Drepanocladus vernicosus)**
1149	**Kleine modderkruiper (Cobitis taenia)**
1163	Rivierdonderpad (Cottus gobio)
1096	Beekprik (Lampetra planeri)

De habitats en soorten aangeduid in het vet komen voor ter hoogte van het plangebied PRUP Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem. Het habitat aangeduid met een * (91^{E}0) is een prioritair habitat.

Het valleigebied van het Groot Schijn, Provinciaal Domein Vrieselhof en Halse bossen overlappen met of liggen in de directe omgeving van het plangebied.
De bossen binnen het Provinciaal Domein Vrieselhof zijn in de referentiesituatie zowel alluviale bossen op veen en natte zandleembodems als zure eikenbossen en naaldhoutaanplanten op zeer droge zandbodems of opgehoogde gronden. De loofhoutbossen kunnen gerekend worden tot de

habitat 9120 en 91^{E}0. De naaldhoutbossen vormen geen habitat. Het parkgebied rond het kasteel Vrieselhof behoort niet tot het afgebakende habitatrichtlijngebied, alhoewel een aantal oude bospercelen (stervormig bos) habitatwaardig zijn (habitat 9120), maar deze percelen zijn niet afgebakend als habitatrichtlijngebied.

De Halse bossen bestaan grotendeels uit naaldhoutbossen en zijn geen beschermd habitat. Een aantal loofhoutpercelen zijn te beschouwen als habitat 9120 (eiken en beukenbossen) of habitat 91^{E}0 (alluviale bossen), deze percelen situeren zich vooral ten noorden of aansluitend bij het Fort van Oelegem en bevinden zich grotendeels buiten de grenzen van het plangebied PRUP.

De vallei van het Groot Schijn - waarvan de middenloop doorheen het domein Vrieselhof stroomt - is in de referentiesituatie, een waardevolle waterloop, zowel wat betreft waterkwaliteit als structuurkenmerken. In het Groot Schijn en in de ringgracht rond het Fort van Oelegem komt de beschermde vissoort kleine modderkruiper voor. De populatie die hier wordt aangetroffen kan beschouwd worden als een relictpopulatie. Bij een verdere verbetering van de waterkwaliteit biedt deze waterloop grote potenties tot ontwikkeling van een habitatwaardig beektraject. De vallei zelf wordt ingenomen door weinig bemeste graslanden, een blauwgraslandrelict, hooilanden, moerassen en bossen. Het blauwgraslandrelict is te beschouwen als habitat 6410 (en habitat 6230- type hmo, vochtig heischraal grasland, een prioritair habitat, maar waarvoor het gebied niet is aangemeld). In het blauwgraslandrelict komt geel schorpioenmos voor, de enige vindplaats van deze bijlage II-soort in Vlaanderen. De bossen zijn vooral van het habitattype 91^{E}0 (alluviale bossen) of van het type 9120 (zuur eikenbos).

Het Drijhoekbos en het Begijnenbos liggen op grotere afstand en respectievelijk ten noorden en ten zuiden van het plangebied en worden hier verder buiten beschouwing gelaten.

2.2 Bijlage IV- soorten

De soorten die over het hele grondgebied Vlaanderen een strikte bescherming genieten, zijn opgenomen in bijlage III van het Decreet Natuurbehoud (= bijlage IV van de Habitatrichtlijn).

De soorten van deze bijlage zijn vooral vleermuizen, enkele grotere zoogdieren en amfibieën. Behalve vleermuizen komen twee soorten amfibieën voor in dit habitatrichtlijngebied (heikikker en poelkikker), maar niet ter hoogte van het plangebied.

De vleermuizensoorten van de bijlage IV worden aangegeven in onderstaande tabel:

Soorten volgens de bijlage IV van de habitatrichtlijn
Brandtsvleermuis/Gewone baardvleermuis (Myotis brandtii/Myotis mystacinus)
Franjestaart (Myotis nattereri)
Gewone grootoorvleermuis (Plecotus auritus)
Ingekorven vleermuis (Myotis emarginatus)
Laatvlieger (Eptesicus serotinus)
Meervleermuis (Myotis dasycneme)
Ruige dwergvleermuis/Gewone dwergvleermuis/Kleine dwergvleermuis (Pipistrellus nathusii/Pipistrellus pipistrellus/Pipistrellus mygmaes)
Bechsteins vleermuis (Myotis bechsteini)

Watervleermuis (Myotis daubentonii)
Rosse vleermuis (Nyctalus noctula)

De meeste van de hogergenoemde soorten worden in de referentietoestand regelmatig waargenomen in het plangebied. Het Fort van Oelegem is vooral van belang als overwinteringsplaats voor vleermuizen (o.a. ingekorven vleermuis, watervleermuis, baardvleermuis en franjestaart). Het fort en omgeving zijn eveneens van groot belang als zwermlocatie, zomerverblijfplaats en foerageergebied voor een aantal vleermuissoorten.

Alle genoemde vleermuizen (behalve de kleine dwergvleermuis[1]) zijn strikt te beschermen soorten volgens de bijlage III van het natuurdecreet. Alle vermelde soorten behoren tot categorie 3 van het soortenbesluit (2009) en genieten hierdoor de strengste beschermingsregeling.

2.3 Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatrichtlijngebied BE 2100017 'Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen' zijn in opmaak (ontwerprapport 19, 2011). In het ontwerprapport worden algemene instandhoudingsdoelstellingen voor het volledige habitatrichtlijngebied vooropgesteld. Deze instandhoudingsdoelstellingen werden opgemaakt voor alle habitats en soorten (bijlage I, II en III soorten van het natuurdecreet) waarvoor het gebied is aangemeld, maar ook voor de habitats en soorten die aanwezigheid in het afgebakende gebied of die aan het gebied zijn gekoppeld door de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen (in totaal voor 19 habitats en 21 soorten). Deze specifieke instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD) zijn gebaseerd op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen (G-IHD), definitief goedgekeurd in 2010. Deze geven weer wat in totaal in Vlaanderen nodig is (areaal, oppervlakte, kwaliteit, populatiegrootte) om de bedreigde Europese soorten en habitats veilig te stellen.

De algemene instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatrichtlijngebied BE 2100017 'Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen' worden opgesteld voor de verschillende natuurclusters: het boslandschap, het heidelandschap, het open beekdallandschap en kleinschalige landschappen en voor de verschillende habitats en soorten binnen deze natuurclusters. Voor de vleermuizen (winterhabitat) zijn aparte instandhoudingsdoelstellingen opgemaakt (cluster vleermuisverblijf-, zwerm- en paarplaatsen); binnen de andere natuurclusters zijn de instandhoudingsdoelstellingen voor de zomerhabitats van vleermuizen meegenomen .

Per cluster worden de uitgewerkte <u>algemene</u> instandhoudingsdoelstellingen kort samengevat:

- Instandhoudingsdoelstellingen boslandschap:
    - kwaliteitsverbetering op vlak van structuur;
    - realisatie van grote boshabitatkernen;
    - herstel van de natuurlijke hydrologie;
    - realisatie geschikt habitat voor de doelsoorten (bosvleermuizen: Bechsteins vleermuis, franjestaart, Brandtsvleermuis, gewone baardvleermuis, gewone en grijze grootoorvleermuis).
- Instandhoudingsdoelstellingen heidelandschap:
    - realisatie van drie middelgrote heidekernen van topkwaliteit;
    - kwaliteitsverbetering van de heidehabitats;

[1] De Kleine Dwergvleermuis is niet opgenomen in de bijlage III van het natuurdecreet, de soort behoort wel tot de bijlage IV van de habitatrichtlijn.

    - uitbreiding van vennen met Oeverkruidgemeenschappen en van de populaties drijvende waterweegbree;
    - realisatie van een uitgestrekt complex van schrale graslanden in het militair domein Malle;
    - realisatie geschikt habitat voor de doelsoorten (heikikker en poelkikker).
- Instandhoudingsdoelstellingen open beekdallandschap:
    - realisatie van een aaneensluitend netwerk van habitatwaardige beektrajecten met gezonde populaties van rivierdonderpad en kleine modderkruiper;
    - realisatie van een voldoende grote aaneengesloten oppervlakte beekbegeleidende graslanden en ruigten (vallei van de Tappelbeek en Visbeek);
    - herstel van de lokale hydrologie en van een aangepast graslandbeheer in de beekvalleien;
    - realisatie geschikt habitat voor de doelsoorten (vleermuizen gebonden aan vochtige tot natte ecotopen: watervleermuis, meervleermuis, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis, en verder voor de soorten kleine modderkruiper, rivierdonderpad en geel schorpioenmos).
- Instandhoudingsdoelstellingen kleinschalige landschappen:
    - behoud, herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen en halfopen landschappen als foerageergebied voor een aantal vleermuissoorten in dit landschapstype (laatvlieger, ingekorven vleermuis en gewone dwergvleermuis).
- Instandhoudingsdoelstellingen vleermuisverblijf-, zwerm- en paarplaatsen (winterhabitats):
    - behouden, verbeteren en bufferen van het geschikt microklimaat in het fort van Oelegem zodat aan een aantal kwaliteitseisen voor de overwinterende soorten voldaan wordt;
    - behoud van de gunstige toestand van zwerm- en paarplaatsen.

Per cluster worden de <u>belangrijkste habitat en soorten</u> voor het plangebied aangehaald:

- Volgens de instandhoudingsdoelstellingen is het <u>boslandschap</u> binnen dit habitatrichtlijngebied essentieel voor zuurminnende eiken-beukenbossen (habitat 9120), tot zeer belangrijk voor het habitat alluviale bossen (habitat $91^{E}0$). Voor beide habitats wordt een oppervlakte-uitbreiding tot doel gesteld. Voor de aanwezige bosvleermuizen is het gebied essentieel (Bechsteins vleermuis en franjestaart) tot zeer belangrijk (Brandtsvleermuis, gewone baardvleermuis, gewone en grijze grootoorvleermuis). Een toename van de populatie (totaal aantal individuen) wordt geoogd voor de Bechsteins vleermuis (die slechts zeer zelden wordt waargenomen), voor de andere soorten is een instandhouding of uitbreiding van de bestaande populatie het doel. Beide bostypes en de vleermuizensoorten zijn vooral aanwezig in het boslandschap en deels binnen het beekdallandschap van het plangebied.;
- De natuurcluster <u>heidelandschap</u> komt niet voor ter hoogte van het plangebied;
- Het <u>open beekdallandschap</u> is essentieel voor het habitat beekbegeleidend schraalgrasland (habitat 6410, het blauwgrasland) en voor het geel schorpioenmos, hier de enige groeiplaats van deze soort voor Vlaanderen. Zowel voor het blauwgrasland als voor het geel schorpioenmos is een uitbreiding van het areaal (het natuurlijke verspreidingsgebied van een habitat of soort) de doelstelling, ook de oppervlakte van het blauwgrasland en de populatie (totaal aantal individuen) van het geel schorpioenmos dient uit te breiden in de vallei van het Groot Schijn. Tevens dient in deze beekvallei (en in de andere beekvalleien binnen dit habitatrichtlijngebied) de populatie van de kleine modderkruiper toe te nemen. Het gebied is hier zeer belangrijk voor deze soort. De doelstellingen voor de aanwezige bossen binnen deze cluster zijn zoals bij het boslandschap. Voor de vleermuizen binnen deze cluster open

beekdallandschap is een behoud of toename van de huidige populatie de doelstelling (behalve voor de rosse vleermuis, waarvoor de staat van instandhouding onbekend is);

- De kleinschalige landschappen zijn een belangrijk jachtgebied voor 3 vleermuissoorten (laatvlieger, ingekorven vleermuis en gewone dwergvleermuis). De aanwezige soorten zijn al in een gunstige staat van instandhouding, een behoud of toename van de populatie is de doelstelling;
- Het Fort van Oelegem is (samen met de schans van Schilde en enkele bunkers in het domein Vrieselhof) essentieel voor de Bechsteins vleermuis en de franjestaart, de eerst genoemde soort werd slechts éénmaal overwinterend waargenomen in het Fort van Oelegem tijdens het laatste decennia (als enige overwinteringsplaats in de provincie Antwerpen). Voor de overwinterende soorten (ingekorven vleermuis, Brandts vleermuis/gewone baardvleermuis, watervleermuis, gewone grootoor- en grijze grootoorvleermuis) is dit gebied zeer belangrijk. De meervleermuis overwintert onregelmatig, hiervoor is het fort belangrijk.

Volgende inspanningen ter realisatie van een aantal doelen worden voor deelgebied 1, waar het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem deel van uitmaakt, als prioritair aangeduid:

- natuurgericht beheer van boshabitats;
- omvorming van niet-habitatwaardig bos naar boshabitats;
- effectieve bosuitbreiding;
- aangepast beheer en uitbreiding van beekbegeleidende graslanden en ruigtes in de vallei van het Groot Schijn;
- herstel van de natuurlijke hydrologie en verbeteren van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit;
- aangepast beheer van waterlopen doorheen het habitatrichtlijngebied.

De andere prioritaire inspanningen zijn niet van toepassing voor het plangebied van het PRUP Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem.

Een aantal specifieke instandhoudingsdoelstellingen die van toepassing zijn op het plangebied Vrieselhof – Fort van Oelegem worden hier aangehaald. Deze hebben betrekking op de uitbreiding van het blauwgraslandrelict en het belang van het fort van Oelegem als overwinteringsplaats:

- Het Vrieselhof in de vallei van het Groot Schijn te Oelegem wordt in het rapport aangegeven als één van de uiterst zeldzame plaatsen in Vlaanderen waar **blauwgrasland** (6410_mo) voorkomt. Het subtype komt er voor in combinatie met vochtig heischraal grasland (habitat 6230_hmo) op een perceel dat ’s winters plasdras staat. De oppervlakte bedraagt 0,24 ha. Geel schorpioenmos komt er in zeer lage aantallen voor. Dit is de enige vindplaats van deze soort in Vlaanderen. Verder komen er typische plantsoorten zoals blonde zegge, blauwe zegge, vlozegge en blauwe knoop voor. De te kleine oppervlakte buiten beschouwing gelaten, is de actuele staat van instandhouding van het blauwgrasland goed tot uitstekend. Verstoring blijft er zeer beperkt;
- Zeer concreet voor het gebied Vrieselhof – Fort van Oelegem wordt de lokale uitbreiding van het blauwgrasland tot maximum 1,5 ha via omvorming van enkele percelen alluviaal bos voorop gesteld. Hieraan gekoppeld wordt er gestreefd naar de uitbreiding van de populatie van **geel schorpioenmos** in het Vrieselhof tot meer dan 100 m² of meer dan 10 duidelijk gescheiden groeiplaatsen;
- In dit habitatrichtlijngebied komen verscheidene soorten **vleermuizen** voor. Het fort van Oelegem is op basis van de jaarlijkse aantallen overwinterende vleermuizen de op één na belangrijkste winterverblijfplaats van de binnenste en buitenste fortengordel rond Antwerpen (andere belangrijke forten zijn het fort Steendorp en fort 3 te Borskeek).

Verkennend zwermonderzoek in het najaar van 2010 toonde aan dat het fort van Oelegem een belangrijke zwermplaats is voor (minstens) volgende soorten: watervleermuis, gewone baardvleermuis, franjestaart, ingekorven vleermuis, gewone grootoorvleermuis en gewone dwergvleermuis. Onderzoek in omliggende forten doet veronderstellen dat - mits onderzoek in andere fortdelen of op andere data – deze soortenlijst nog kan uitbreiden met minstens drie soorten;

- Voor het Fort van Oelegem worden specifieke doelstellingen met betrekking tot het belang van het fort als **overwinteringsplaats** voor vleermuizenpopulaties voorop gesteld. De functie als vleermuizenreservaat (enkel begeleide rondleidingen tussen half mei en eind augustus toegelaten) wordt strikt behouden. Een verbetering van de kwaliteit van het leefgebied, het vermijden van verstoring en de instelling van een optimaal microklimaat is dan ook zeer belangrijk. Op de fortgracht wordt een natuurlijk visbestand nagestreefd. Gezien onder meer de grote aantallen overwinterende vleermuizen, en bijgevolg waarschijnlijk ook veel zwermende dieren, dient er onderzoek naar zwermgedrag te gebeuren om invlieg-, zwerm- en paringsplaatsen af te bakenen en tijdelijk af te sluiten om verstoring te vermijden.

3 VEN-gebied

Kaart 1: VEN-gebieden en speciale beschermingszones

Het plangebied van het PRUP Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem maakt eveneens deel uit van het **VEN-gebied 'De Schijnvallei'**. Dit VEN-gebied overlapt grotendeels met het habitatrichtlijngebied SBZ-H BE2100017 'Bos- en Heidegebieden ten oosten van Antwerpen'.
Omwille van de belangrijke natuurwaarden die er voorkomen zijn delen van de Schijnvallei aangeduid als VEN- Grote Eenheid Natuur nr.319 of als GENO - Grote Eenheid Natuur in Ontwikkeling nr. 319. Dit GENO is aanwezig op de landbouwpercelen ten zuiden van de Goorstraat en in de omgeving van het blauwgraslandrelict.
De gebieden van het VEN en IVON vormen samen een netwerk van waardevolle natuurgebieden in Vlaanderen. Binnen deze gebieden wordt een beleid gevoerd dat gericht is op de instandhouding van de natuur, via speciale beschermingsmaatregelen. Binnen deze gebieden staat het behoud en de ontwikkeling van de natuur- en waterbergingsfunctie voorop. Voor het VEN-gebied werd nog geen natuurrichtplan opgemaakt.

4 Beschrijving van het voorgenomen plan

Ter hoogte van het provinciaal domein Vrieselhof en het Fort van Oelegem wenst men een poortfunctie en onthaalplaats te ontwikkelen ter ontsluiting van de fortengordels. Door deze aanduiding zal de bovenlokale recreatieve functie gaan toenemen.
De ontwikkelingen zullen gebeuren op een duurzame manier en in relatie met de bestaande belangrijke natuur- en erfgoedwaarden.

Volgende ontwikkelingen kunnen aan bod komen:

- Ontwikkeling van één globale landschapskamer met herkenbare toegangen;
- Landschapsherstel;
- Natuurlijke en ecologische waarden behouden en versterken;

- Uitbouwen toeristisch-recreatief netwerk;
- Uitbouwen relatie Vrieselhof – Fort van Oelegem;
- Toegankelijkheid en parkeervoorzieningen verbeteren;
- Zonevreemde woningen en infrastructuur aanpassen.

Al naargelang de zone komen een of meerdere van deze ontwikkelingen aan bod en werden per zone specifieke randvoorwaarden uitgewerkt.

Naast de geplande bestemmingswijzigingen zullen er verschillende concrete ingrepen of maatregelen genomen worden (op plan- of projectniveau), die een mogelijke invloed kunnen hebben op de beschermde habitats en soorten hier aanwezig. Dit zijn:

- herstel dreefstructuur;
- aanleg boszomen;
- natuurgericht bosbeheer, met behoud van een aantal dode en holle bomen voor vleermuizen. In functie van veiligheid, beheer en toegankelijkheid kan het in bepaalde gevallen aangewezen zijn om holle en dode bomen te verwijderen;
- bosomvorming rond oude boskernen (door omvorming naaldhout- naar loofhoutbestanden rond oude boskernen van Het Diep en aan de Schildesteenweg, om verzuring door naaldhout te vermijden);
- aanleg nieuwe paden en uitbouw wandelnetwerk;
- uitbreiding blauwgraslanden (door omvorming van bossen en graslanden naar blauwgrasland) ;
- uitbreiding dotterbloemgrasland of moerasbos (door ontbossing en afgraving opgehoogd perceel tussen Groot Schijn en Heidebeek);
- inrichting bunkers in het domein Vrieselhof;
- optimalisatie van de waterhuishouding en herstel van het natuurlijk overstromingspatroon, beheer waterlopen (natuurlijke oevers);
- vermijden bemesting en herbicidengebruik op landbouwpercelen;
- uitbreiding houtkanten langs landbouwpercelen;
- behoud zonevreemde woningen;
- kleine ingrepen (plaatsing informatieborden, wegwijzers, meubilair,…);
- terugzetten van opgaand groen rond de Antitankgracht, de ringgracht, op het fortlichaam en op de glacis;
- behoud van beperkte toegang tot het fort voor bezoekers;
- toegankelijk maken van voorste zone van het fort voor passanten;
- verkeersmaatregelen Goorstraat (knippen van doorgang voor gemotoriseerd verkeer).

De meeste van deze maatregelen vinden plaats binnen het boslandschap en open beekdallandschap (in de zone natuur, zone park of ter hoogte van het Fort van Oelegem volgens het plan).

Daarnaast vinden er in het plangebied (maar buiten de afgebakende speciale beschermingzone) nog volgende maatregelen en ingrepen plaats:

- herstel historisch park;
- herstel dreefstructuur;
- ecologisch beheer graslanden;
- uitbreiding heidegebieden;
- inrichting speelbossen;

- heraanleg parking, omvorming bestaande parking tot grasland;
- eventuele verplaatsing toegangsweg (optie);
- kleine aanpassingswerken aan kasteel en Remise, eventueel functiewijzigingen van het kasteel en reorganisatie van de werkmanshuizen (met eventueel nieuwbouw).

Behalve het herstel van het historisch park en dreefstructuur, omvorming bestaande parking en functiewijzigingen van gebouwen of kleine bouwwerken aan deze gebouwen, hebben deze ingrepen geen invloed op de habitats en soorten in het plangebied.

Omwille van de ligging van het plangebied in een habitatrichtlijngebieden is een passende beoordeling nodig, om de mogelijke effecten ten gevolge van het voorgenomen plan, en de betekenisvolle impact op de staat van instandhouding van de beschermde habitats en soorten te onderzoeken. Gelijktijdig wordt ook de impact op het VEN-gebied 'De Schijnvallei' onderzocht.

In voorliggende passende beoordeling zal onderzocht worden of er door de voorgenomen ontwikkelingen, inrichtingen, herstructureringen en wijzigingen van de bestemmingen in het plangebied, effecten kunnen optreden op de speciale beschermingszone en de beschermde habitats en soorten
Deze effecten kunnen het gevolg zijn van biotoopverlies of -winst, biotoopwijzigingen, versnippering en barrièrewerking en verstoring door licht, geluid, recreatie en verkeer. De inschatting van de mogelijke effecten op de natuur gebeuren grotendeels op basis van de resultaten van de discipline Fauna-Flora en gedeeltelijk op basis van de disciplines Bodem en Water in het plan-MER.

5 Effecten door uitvoering van het voorgenomen plan

5.1 Effecten op de speciale beschermingszones, habitats en soorten

De maatregelen van het plan in het habitatrichtlijngebied zijn hoofdzakelijk gericht op het versterken van de natuur- en landschapswaarden in combinatie met de verdere uitbouw van het toeristisch recreatief netwerk.

De geplande ingrepen en maatregelen passen binnen de specifieke instandhoudingsdoelstellingen van de aanwezige habitats en de prioritaire inspanningen (natuurgericht beheer van boshabitat, omvorming naar habitatwaardig bos, uitbreiding graslanden en ruigten in de vallei en het verbeteren van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit) van dit habitatrichtlijngebied. Een bosuitbreiding en wijzigingen in het beheer van de waterlopen zijn niet voorzien in het plangebied.

5.1.1 Biotoopverlies of -winst

<u>Effecten op habitats</u>
In het plangebied kunnen volgende ingrepen ten aanzien van bossen en graslanden gaan optreden: herstel dreefstructuur, aanleg boszomen, natuurgericht bosbeheer, bosomvorming rond oude boskernen, aanleg nieuwe paden en omvorming van bossen naar blauwgrasland of dotterbloemgrasland. Deze maatregelen vinden plaats binnen het boslandschap en open

beekdallandschap (in de zone natuur of zone park volgens het plan). Voor de bospercelen ten zuiden van de Heidebeek treedt ook een bestemmingswijziging van natuurgebied naar zone park op.

De meeste van deze maatregelen leveren op planniveau positieve effecten op voor de beschermde habitats en soorten en hebben een verbetering van de structuur en/of een uitbreiding van de aanwezige oppervlaktes van de habitats (alluviale bossen $91^{E}0$, zure eiken-beukenbossen 9120 en blauwgrasland 6410 met vochtig heischraal grasland 6230) en een uitbreiding van de populatie van beschermde soorten (geel schorpioenmos) voor ogen. De bestaande toestand van blauwgrasland (goed tot uitstekend) komt niet in het gedrang door de maatregelen. Deze positieve beoordeling van de effecten geldt onder voorbehoud en indien door middel van proefprojecten de voorspelde resultaten van het hydrologisch model zullen bevestigd worden.
Voor de bospercelen gelegen binnen de parkzone (behalve voor de speelbossen) kunnen identieke beheers- en herstelmaatregelen genomen worden (natuurgericht bosbeheer, omvorming naaldbos naar loofbos, aanleg bosranden), zodat de habitatkwaliteit kan toenemen. Het beheer dient in beide zones gericht te zijn op het behouden en waar mogelijk vergroten van de natuurlijke waarden.

Beperkte en/of tijdelijke negatieve effecten zijn mogelijk door rooiing van bos en omvorming naar blauwgrasland (in de omgeving van het blauwgraslandrelict), omvorming tot dotterbloemgrasland (naaldhoutbos op opgehoogde zone ten zuiden van de Heidebeek) of door omvorming van naaldhout naar loofhoutbos. Deze ingrepen hebben wel tot doel om de structuur in de bossen te verbeteren en om de kwaliteit en het beheer van aaneengesloten, vochtige valleigebied te verhogen. De tijdelijke effecten bij omvorming (op projectniveau) door biotoopverlies worden hierdoor minder belangrijk.

Bij de aanleg van nieuwe paden doorheen alluviaal bos zal ter hoogte van het knuppelpad een verlies van opgaand groen en ruimtebeslag in het bosgebied optreden, maar dit levert geen betekenisvolle effecten op in het kader van de instandhouding van het boshabitat $91^{E}0$.

De beperkingen en randvoorwaarden die opgenomen zijn in de zone voor ecologische landbouw hebben tot doel om de grondwaterkwaliteit te verbeteren. Het vermijden van of minimale bemesting en het toepassen van uitmijnen op de landbouwpercelen zijn maatregelen die in positieve zin kunnen bijdragen tot een verbetering van de grondwaterkwaliteit. Verstoring van blauwgraslanden (habitat 6410) via kwelstromen kan zo verminderd worden.

Op termijn wordt een oplossing bekomen voor de lozingen van afvalwater van de zonevreemde woningen langs de Goorstraat (via een uitbreiding van de riolering of IBA). De oppervlaktewaterkwaliteit zal hierdoor verbeteren. Een verbetering van de water- en oevervegetatie (afname verruiging) en een uitbreiding van de vispopulaties wordt hierdoor mogelijk . Een betere waterkwaliteit is eveneens gunstig bij een herstel van natuurlijke overstromingen.

Er zijn geen maatregelen voorzien die een aantasting van de oevers van de waterloop kunnen inhouden (behalve de aanleg van een brug over het Groot Schijn, waar een beperkte en lokale impact te verwachten is). Het beheer van de waterlopen wordt door het plan niet gewijzigd.

<u>Effecten op soorten</u>
Door het behoud en herstel van dreven, aanleg boszomen, het behoud van oude boskernen en een natuurgericht beheer van bossen (met behoud van een aantal oude, zieke en holle bomen) blijven voldoende geschikte zomerverblijfplaatsen en jachtgebieden voor vleermuizen behouden of kunnen deze verder toenemen. Het leefgebied van de typische bosvleermuizen (Bechsteins vleermuis, franjestaart, Brandtsvleermuis, gewone baardvleermuis, gewone en grijze grootoorvleermuis) en het

leefgebied voor de laatvlieger (typische jager langs dreven) blijft hierdoor van voldoende kwaliteit of verbetert door het voorgenomen plan, zodat de populatie minstens kan behouden blijven of het aantal individuen kan toenemen.
Door het verlies van het naaldhoutbos (bij omzetting tot dotterbloemgrasland) gaat een geschikt foerageergebied voor grootoorvleermuis verloren. Deze soort werd bij inventarisaties in 2011 hier niet meer waargenomen. De soort houdt zich ook in andere vochtige bostypes op binnen het plangebied, zodat de soort toch nog kan blijven jagen in het plangebied na rooiing en het leefgebied voldoende groot blijft, waardoor de instandhouding niet in het gedrang komt.

De uitbreiding van kleine landschapselementen is toegelaten in de zone natuur en de zone voor ecologische landbouw (herstel coulissenlandschap). Hierdoor verhoogt het foerageergebied van de vleermuizen, gebonden aan kleine landschapselementen (laatvlieger, ingekorven vleermuis en gewone dwergvleermuis). De maatregel is bijgevolg gunstig voor vleermuizen.

Door de uitbreiding van schraalgraslanden in de vallei van het Groot Schijn kan ook het leefgebied en de populatie van vleermuizen gebonden aan natte en vochtige biotopen (watervleermuis, meervleermuis, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis) gaan toenemen.

Door de onderhoudswerken (gefaseerd terugzetten) aan opgaand groen langs de Antitankgracht en rond de ringgracht van het Fort Oelegem zal het jaaggebied voor o.a. watervleermuis kunnen toenemen, doordat meer open water ontstaat. Dit is eveneens het geval voor het openmaken van de dichtgegroeide grachten/vijvers rond het kasteel Vrieselhof bij het herstel van de historische parkaanleg (ingreep in het plangebied, maar buiten het afgebakende habitatrichtlijngebied), waardoor het leefgebied van deze soort toeneemt.

Bij de omvorming van de bestaande parking naar grasland (in de zone grasland) verandert de omgeving, maar de nieuwe rand van het domein Vrieselhof zal als jachtgebied voor niet lichtschuwe soorten van open en half-open milieus (gewone dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis) behouden kunnen blijven. Binnen deze randzone bevinden zich ook de nieuwe parking aan de Remise en de toegangsweg tot het domein (en manege) vanaf de Schildesteenweg. De zuidelijke randzone van het plangebied (buiten de grenzen van SBZ) blijft zoals in de huidige situatie behouden wat betreft inrichting, infrastructuur en verlichting. De effecten op het leefgebied van deze vleermuizen zijn hierdoor niet significant.

Het vermijden of minimaal bemesten van de landbouwgronden langs de Goorstraat draagt bij tot een verbetering van de grondwaterkwaliteit. Door uitbreiding en kwaliteitsverbetering van de blauwgraslanden (habitat 6410) en het instellen van geschikte abiotische condities (vermijden eutrofiëring, verbetering van de kwaliteit) verhoogd de kans op een toename van de beschermde soort het geel schorpioenmos.

Ook het vermijden van vervuiling in de toekomst door zonevreemde woningen en de Dobbelhoeve, draagt bij tot een verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit, wat gunstig is voor de ontwikkeling van de kleine modderkruiper, een beschermde soort in deze waterloop. Een betere waterkwaliteit is eveneens gunstig bij een herstel van natuurlijke overstromingen.

De overige maatregelen in en buiten het habitatrichtlijngebied (kleine ingrepen, verkeermaatregelen Goorstraat) leveren geen negatieve effecten op ten aanzien van habitats of soorten.

5.1.2 Biotoopwijzigingen door wijzigingen in bodem en waterhuishouding

Effecten op habitats

De uitbreiding van blauwgraslanden(habitat 6410) is mogelijk door selectieve omvorming van bossen of graslanden rond het bestaande blauwgraslandrelict en betekent op planniveau een positief effect. De uitbreiding van dotterbloemgrasland of moerasbos (door ontbossing en afgraving opgehoogd perceel tussen Groot Schijn en Heidebeek) resulteert in een toename van alluviaal bos (habitat $91^{E}0$) of een regionaal belangrijk biotoop (dotterbloemgrasland). De effecten op planniveau zijn positief onder voorbehoud dat proefprojecten deze ontwikkelingen kunnen bevestigen. De tijdelijke effecten van deze maatregelen (biotoopverlies) zijn hoger besproken.

Andere maatregelen hebben betrekking op het vermijden van verstoring in de blauwgraslanden door een verondieping of een lichte uitdieping van de grachtjes en het plaatsen van stuwen (schotten) in de omgeving van het blauwgraslandperceel. Deze maatregelen zullen eveneens een positief effect hebben op de instandhouding van het habitat blauwgrasland.

De maatregelen met betrekking tot het herstel van natuurlijke overstromingen zijn nog weinig concreet. Deze maatregelen kunnen enkel genomen worden indien de habitatkwaliteit van de blauwgraslanden, de gewenste uitbreiding van de blauwgraslanden en de habitatkwaliteit van de alluviale bossen niet in het gedrang komt. De oppervlaktewaterkwaliteit dient hiervoor nog sterk te verbeteren. In het plan zijn geen maatregelen opgenomen voor aanpassing van de dijken of oevers langs de waterloop, deze dijken beletten op de meeste plaatsen een 'natuurlijke' overstroming. Het overstromingsregime zal niet wijzigen door het plan.

Effecten op soorten

Bij een uitbreiding van het oppervlakte aan blauwgraslanden en/of een kwaliteitsverbetering kan ook een toename van het geel schorpioenmos verwacht worden. De maatregel is positief ten aanzien van deze soort.

Hydrologische ingrepen en optimalisatie van de waterhuishouding (na een verbetering van de waterkwaliteit) hebben geen nadelig effect voor vleermuizen. Het jachtgebied voor vleermuissoorten van open en half open milieus kan hierdoor toenemen, wat als positief te beschouwen is.

5.1.3 Versnippering en barrièrewerking

Alle hogergenoemde en geplande ingrepen veroorzaken geen nadelige effecten op habitats of soorten door versnippering of barrière-effecten. Wel kan op projectniveau een verhoogde barrièrewerking optreden als gevolg van de tijdelijke transporten voor afvoer van gronden.

Door het natuurgericht bosbeheer en de omvorming van opgehoogd naaldbos naar graslanden of broekbos treedt geen belangrijke versnippering op. Door het bosbeheer neemt de kwaliteit van de boshabitats toe binnen het huidige areaal.. De totale beboste oppervlakte zal afnemen door een omzetting naar nat grasland (habitat 6410), maar het gaat hier om een minder waardevol naaldhoutbos (geen habitat).

Bij het herstel van de dreefstructuren in de bossen van het Domein Vrieselhof en door de uitbreiding van kleine landschapselementen in het open valleigebied ten noorden van het Groot Schijn wordt de corridorfunctie versterkt, wat gunstig is voor foeragerende vleermuizen.

De bestaande connectiviteit ter hoogte van de Antitankgracht en de ringgracht van het Fort wordt behouden bij de uitvoering van een achterstallig beheer van het opgaand groen, indien dit terugzetten van bomen en struiken gefaseerd gebeurt of door uitdunning. Het volledig rooien van alle opgaand groen over een aantal meters dient vermeden te worden om een goede connectiviteit te behouden. De effecten op de vleermuizen zijn hierdoor verwaarloosbaar, de corridorfunctie blijft behouden.

5.1.4 Verstoring

De bunkers in het domein Vrieselhof zijn al ingericht en afgesloten, of kunnen nog verder ingericht worden, zodat er geen overwinteringsplaatsen voor vleermuizen verloren gaan. Bij de inrichting en het vrijmaken van de bunkers wordt een maximaal behoud van de aanwezige soorten en een optimalisatie van de condities in de bunker voor overwinteraars (toegang, luchtvochtigheid, verstoring vermijden,…) nagestreefd.

Verstoring van vleermuizen in het Fort dient voorkomen bij het eventueel permanent toegankelijkheid maken van de voorste meters van het fort (keelfront) voor passanten. De maatregel kan mogelijk aanleiding geven tot verstoring van de luchtvochtigheid in het fort door het aanpassen van de infrastructuur (toegangspoort) en tot verstoring van zwermgedrag. Om deze mogelijke negatieve effecten te vermijden en elk risico uit te sluiten, wordt aanbevolen om de voorste meters niet toegankelijk te maken en geen aanpassingswerken uit te voeren, tenzij na verder onderzoek en toepassing van het voorzorgsprincipe. De toegankelijkheid voor bezoekers in de centrale en achterste delen dient zich te beperken tot geleide bezoeken (enkel in de periode half mei en eind augustus), zodat verstoring van overwinterende vleermuizen wordt voorkomen. Hierdoor treden geen wijzigingen op ten opzichte van de huidige toestand, zodat nadelige effecten op vleermuizen ontbreken.

Verstoring door verlichting treedt niet op in de bossen, in het valleigebied en rond het Fort van Oelegem (ook niet door gefaseerd hakhoutbeheer). Ook in de toekomst dienen deze duistere zones behouden te blijven. Het plaatsen van bijkomende verlichtingselementen dient verboden te worden in de zone natuur en aan de toegang tot het fortgebouw en beperkt te blijven tot de omgeving van de andere gebouwen (kasteel, Remise, bezoekerscentrum) en de parking. Effecten door verstoring van vleermuizen zijn hierdoor verwaarloosbaar.

Er is minder verstoring door verkeer en verlichting te verwachten na het doorknippen van de Goorstraat ter hoogte van het Fort van Oelegem. Deze maatregel is gunstig voor de aanwezige vleermuizen in het plangebied.

De Remise, het bezoekerscentrum en het kasteel zijn gekende verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen (gelegen buiten het afgebakende habitatrichtlijngebied). De toegangen tot deze verblijfsplaatsen dienen ook in de toekomst behouden te worden en verstoring aan gevels (door verlichting) dient vermeden door het plan. Functiewijzigingen van het kasteel kunnen slechts onder voorwaarden dat minstens een deel van de zolder toegankelijk blijft (eventueel ingericht wordt) als verblijfplaats voor laatvliegers en grootoorvleermuizen. De gevel waar zich de

invliegopeningen bevinden dient onverlicht te blijven. Bij nieuwbouw of werken aan het bezoekerscentrum dient verstoring van vleermuizen (gewone dwergvleermuis) vermeden te worden. Onder deze voorwaarden zullen geen significante verstoringen van verblijfplaatsen gaan optreden.

5.2 Beoordeling van de significantie van de effecten

De geplande ingrepen leiden tot een behoud, een verbetering van de kwaliteit of tot een toename van de oppervlakte van beschermde habitattypes en tot een verbetering of toename van het leefgebied van de beschermde soorten. Door de verschillende werken in het plangebied treden geen betekenisvolle of significante effecten door biotoop- of habitatverlies op onder voorbehoud van gunstige proefresultaten voor de ontwikkeling van blauwgraslanden. Hierdoor hebben de maatregelen geen nadelige invloed op de natuurlijke kenmerken van het habitatrichtlijngebied en op de instandhoudingsdoelstellingen van de aangewezen habitats en soorten. Bijkomend onderzoek en proefprojecten, die de voorspelde resultaten kunnen bevestigen, zijn dan ook nodig alvorens deze maatregelen te laten doorgaan.

Hydrologische ingrepen en optimalisatie van de waterhuishouding bij uitbreiding van het blauwgrasland hebben een positief effect op de aanwezige habitats en het geel schorpioenmos. Een bijkomend onderzoek en proefprojecten zijn nodig alvorens deze maatregelen te laten doorgaan. Natuurlijke overstromingen kunnen enkel bij een goede waterkwaliteit en indien ze geen negatief effect hebben op habitats en soorten. Er zijn geen concrete plannen opgenomen (aanpassing dijken) die een overstroming mogelijk maken, het overstromingsregime wijzigt niet door het plan. Het jachtgebied voor vleermuissoorten van open en half open milieus kan toenemen en is positief.

Door het natuurgericht beheer van bossen en de omvorming en uitbreiding van graslanden in de vallei treedt geen versnippering van habitats op, de kwaliteit van de habitats kan door de maatregelen nog toenemen. Door de gefaseerde onderhoudswerken aan opgaand groen rond de Antitankgracht en de ringgracht rond het Fort van Oelegem blijft de corridorfunctie behouden. Er treden hierdoor geen betekenisvolle negatieve effecten op door versnippering of barrièrewerking.

De toegankelijkheid van voorste delen van het fort dient niet uitgebreid te worden, zodat elke vorm van verstoring wordt voorkomen. De condities in het fort (luchtvochtigheid, geluid,…) dienen optimaal te blijven, een verhoogde toegankelijkheid door bezoekers en inrichtingswerken kunnen nadelig zijn voor vleermuizen (toegang en zwermgedrag) en dienen zeker vermeden te worden. Door het behoud van de bestaande toestand is er een zekerheid dat er geen significante effecten door verstoring optreden voor overwinterende en zwermende vleermuizen. Een beperkte aanpassing kan enkel overwogen worden na bijkomend onderzoek en toepassing van het voorzorgsprincipe.

Functiewijzigingen aan het kasteel kunnen enkel onder voorwaarden, zodat significante verstoring van verblijfplaatsen van de grootoorvleermuis en laatvlieger wordt vermeden.

6 Effecten op het VEN-gebied

De beoordeling van de effecten in het VEN-gebied is gelijklopend met de passende beoordeling.

De bestemmingswijziging en de geplande maatregelen ter hoogte van het VEN-gebied 'De Schijnvallei' hebben omwille van het ontbreken van negatieve effecten op habitats en soorten ook geen onvermijdbare en onherstelbare schade aan het VEN-gebied tot gevolg onder voorbehoud dat de proefprojecten voor de uitbreiding van blauwgraslanden gunstig uitvallen.
De maatregelen zijn gericht op een verbetering van de natuurwaarden, al kunnen er lokaal en vooral tijdelijke negatieve effecten gaan optreden. Dit is o.a. het geval bij:

- de uitbreiding van blauwgraslanden door omvorming van bossen en graslanden;
- omvorming van naaldhoutbos tot dotterbloemgrasland of moerasbos;
- bosomvorming rond oude boskernen;
- het terugzetten van opgaand groen rond de Antitankgracht en fortgracht;
- de aanleg van nieuwe paden of bruggen.

Hydrologische maatregelen (vernatting) en in het instellen van een natuurlijke overstroming kunnen enkel na het bereiken van een goede waterkwaliteit en na verder onderzoek van nadelige effecten op vegetaties en waardevolle soorten uitsluit. Vernatting en eutrofiëring van blauwgraslanden en schrale hooilanden dient vermeden te worden.

Mogelijke effecten op het VEN-gebied (beschermde vegetaties en soorten) dienen in een latere fase op projectniveau onderzocht te worden.

7 Milderende maatregelen

Door het ontbreken van betekenisvolle of significante effecten op de beschermde habitats en soorten in het habitatrichtlijngebied en in het VEN-gebied, indien aan hoger genoemde voorwaarden wordt voldaan, zijn er geen bijkomende milderende maatregelen noodzakelijk.

Deze voorwaarden zijn:

- Natuurgericht beheer van bossen binnen de zone park (behalve speelbossen)
- De uitbreiding van blauwgraslanden dient door proefprojecten aangetoond te worden;
- Onderhoudswerken aan het opgaand groen langs de Antitankgracht en de ringgracht van het Fort dient gefaseerd te gebeuren;
- Bijkomend onderzoek is nodig om herstel van de natuurlijke hydrologie en natuurlijke overstromingen toe te laten. Ook de kwaliteit van het oppervlaktewater dient eerst nog sterk te verbeteren;
- Verstoring van overwinteringsplaatsen in bunkers en in het Fort van Oelegem dient vermeden bij inrichtingswerken, de condities dienen optimaal te blijven voor vleermuizen. Inrichtingswerken aan de voorste meters van het fort en een verhoogde toegankelijkheid worden afgeraden, tenzij na grondig onderzoek en toepassing van het voorzorgsprincipe.
- Bijkomende verlichting in het plangebied dient verboden te zijn, behalve rond het kasteel, Remise, bezoekerscentrum en nieuwe parking, waar de verlichting aan de randvoorwaarden moet voldoen (in beperkte zone en met beperkte intensiteit, tijdelijk met timer, neerwaartsgerichte armaturen,…);
- Vleermuizenverblijfplaatsen in gebouwen dienen in optimale staat behouden te blijven (kasteel, Remise, bezoekerscentrum).

8 Besluit

De mogelijke effecten door het voorgenomen plan Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem werden onderzocht.

De bestemmingswijzigingen en de verschillende ingrepen en maatregelen leiden niet tot een verlies of verstoring van de speciale beschermingszone, van de beschermde habitats of soorten of van het VEN-gebied. Het leefgebied van bepaalde soorten en de oppervlakte en kwaliteit van de habitats kunnen toenemen door de voorgestelde maatregelen, die hoofdzakelijk gericht op het versterken van de natuur- en landschapswaarden in combinatie met de verdere uitbouw van het toeristisch recreatief netwerk. De positieve beoordeling van de effecten bij de uitbreiding van blauwgraslanden gelden onder voorwaarden, dat proefprojecten kunnen aantonen dat de voorspelde resultaten op basis van hydrologische modellen ook effectief zullen optreden.

De toegankelijkheid van de voorste delen van het Fort van Oelegem voor passanten dient best behouden te blijven en uit voorzorg niet aangepast te worden, zodat elk risico op verstoring van vleermuizen (door geluid, wijziging microklimaat, verstoring zwermgedrag,…) voorkomen wordt, tenzij na grondig onderzoek en toepassing van het voorzorgsprincipe.

Bijkomend onderzoek is eveneens nodig om een herstel van de natuurlijke overstromingen van de vallei toe te laten. Nadelige effecten op de habitats en soorten dienen vermeden door deze maatregel. Deze maatregel is alleen toelaatbaar indien na bijkomend onderzoek alle nadelige effecten door natuurlijke overstroming of vernatting kunnen worden uitgesloten en bij het bereiken van een goede waterkwaliteit.

Het voorgenomen plan vormt onder deze voorwaarden geen bedreiging voor de opgemaakte instandhoudingsdoelstellingen van het habitatrichtlijngebied, noch voor de aangemelde habitats en soorten en de bijlage IV-soorten.

Door het versterken van de natuur- en landschapswaarden in het plangebied als gevolg van de voorgestelde maatregelen en bestemmingswijzigingen, wordt eveneens voldaan aan het stand-still principe en voorzorgsprincipe (natuurtoets) en is er geen onvermijdbare en onherstelbare schade aan het VEN-gebied te verwachten (verscherpte natuurtoets). De globale effecten door het voorgenomen plan zijn positief voor fauna en flora, al kunnen er lokaal en vooral tijdelijk negatieve effecten optreden bij o.a. de uitbreiding van blauwgraslanden, omvorming van naaldhoutbos tot dotterbloemgrasland, transporten voor afvoer van gronden, het terugzetten van het opgaand groen rond de Antitankgracht en bij de aanleg van nieuwe paden of bruggen.

9 Kaartmateriaal

Kaart 1: VEN-gebieden en speciale beschermingszones

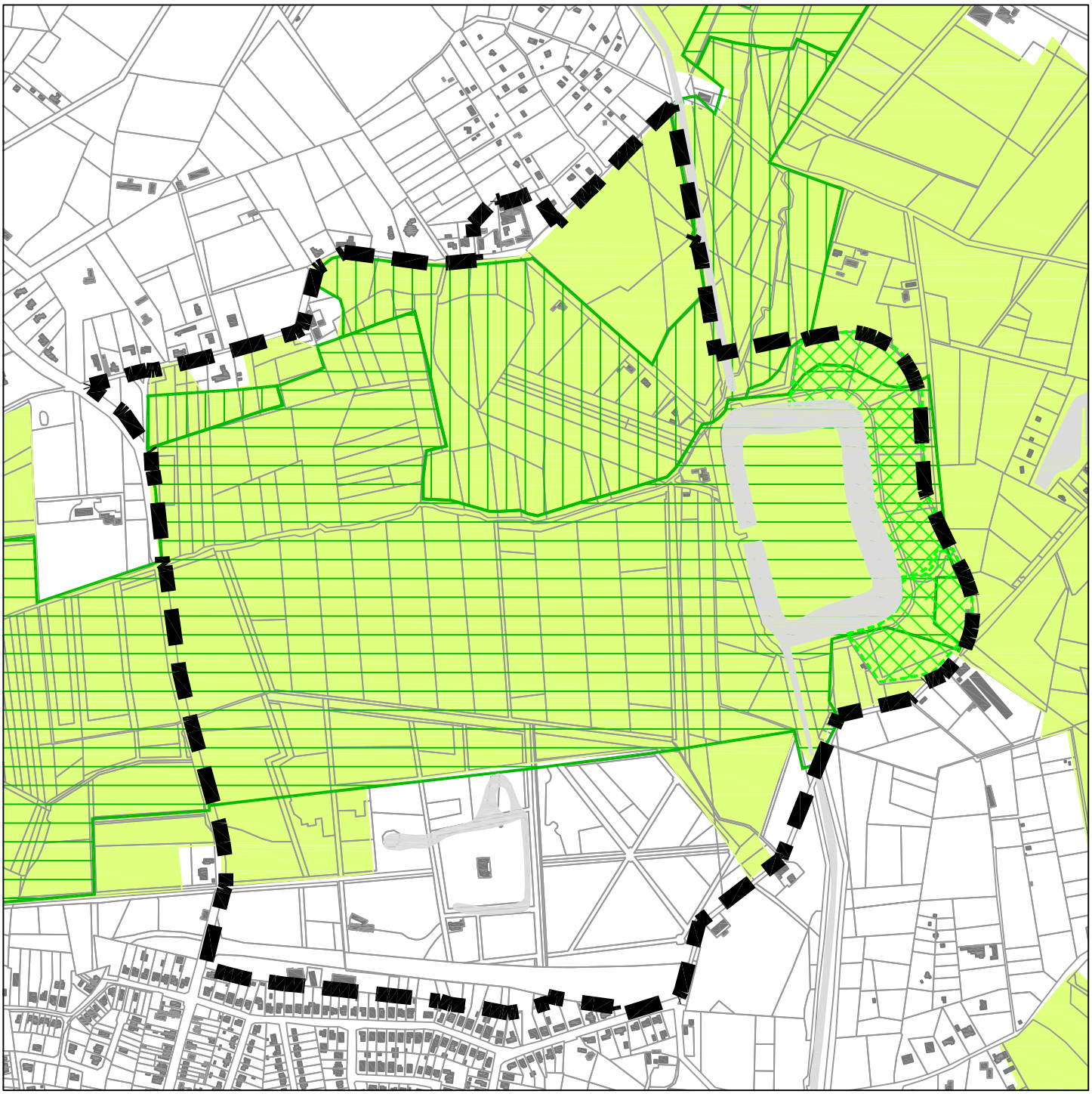

Legende

- Habitatrichtlijngebied - Bos- en heidegebied ten oosten van Antwerpen
- Grote Eenheid Natuur - De schijnvallei
- Grote Eenheid Natuur in Ontwikkeling - De schijnvallei
- Natuurreservaat - Fort van Oelegem

KAART 1
VEN-gebieden en speciale beschermingszones

N

RUP Poort Vrieselhof en Fort Oelegem

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: mei 2013

11.3. Bijlage Ruimtelijk Veiligheidsrapport

Vlaamse overheid

Departement Leefmilieu, Natuur en Energie

Provincie Antwerpen
Dienst Ruimtelijke Planning
Koningin Elisabethlei 22

2018 ANTWERPEN

Afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid
Dienst Veiligheidsrapportering
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 BRUSSEL
Tel 02 553 80 35 - Fax 02 553 21 25
seveso@vlaanderen.be

uw bericht van	uw kenmerk	ons kenmerk	bijlagen
		PRUP 13-122	/

vragen naar / e-mail	telefoonnr.	Datum
Leen Torfs Leen.torfs@lne.vlaanderen.be	02 553 02 17	

Betreft: Advies over het PRUP Poort Vrieselhof – Fort van Oelegem te Ranst en Schilde (Versie mei 2013)

Geachte,

Met betrekking tot het in rubriek vermelde onderwerp vindt u hierbij het advies van de dienst Veiligheidsrapportering (dienst VR) van mijn afdeling.

Ter uitvoering van artikel 12 van de Seveso II-richtlijn[1] dient in het beleid inzake ruimtelijk ordening rekening gehouden te worden met de noodzaak om op langetermijnbasis voldoende afstand te laten bestaan tussen Seveso-inrichtingen[2] enerzijds en aandachtsgebieden[3] anderzijds. Deze doelstelling wordt verwezenlijkt door het houden van toezicht op de vestiging van nieuwe Seveso-inrichtingen, op wijzigingen van bestaande Seveso-inrichtingen, en op nieuwe ontwikkelingen rond bestaande Seveso-inrichtingen.

Het advies van de dienst VR heeft specifiek betrekking op het aspect externe mensveiligheid zoals bedoeld in de Seveso II-richtlijn, of, m.a.w. op de risico's waaraan mensen in de omgeving van Seveso-inrichtingen (kunnen) blootgesteld worden ten gevolge van de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen in die inrichtingen. De dienst VR stelt vast dat het aspect 'externe veiligheid' aangehaald werd in het voorontwerp van PRUP op pagina 111 onder punt 8.3, maar dat de aftoetsing zelf hierin niet werd opgenomen.
Om een inschatting te maken van het aspect externe mensveiligheid, dient namelijk het voorliggende RUP afgetoetst te worden aan de hand van criteria die werden opgenomen onder de vorm van een beslissingsdiagram in bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van 26/01/2007 houdende nadere regels inzake de ruimtelijke veiligheidsrapportage.

[1] Richtlijn 96/82/EG betreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen betrokken zijn, omgezet in Belgisch recht via het Samenwerkingsakkoord van 21 juni 1999 tussen de federale Staat, het Vlaams gewest, het Waalse gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewestbetreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken (B.S. 16/06/2001) en zijn wijzigingen (B.S. 26/04/2007)
[2] Dit zijn inrichtingen met een zodanige hoeveelheid aan gevaarlijke stoffen op het terrein dat zij vallen onder het toepassingsgebied van de Seveso II richtlijn.
[3] Zoals gedefinieerd in het besluit van de Vlaamse Regering van 26/01/2007 houdende nadere regels inzake ruimtelijke veiligheidsrapportage.

Gelet op het feit dat:

- volgens de gegevens van de dienst VR[4] in het plangebied geen Seveso-inrichtingen aanwezig zijn,

- volgens de gegevens uit de toelichtingsnota en de stedenbouwkundige voorschriften in het plangebied geen Seveso-inrichtingen mogelijk zijn,

- volgens de gegevens van de dienst VR[4] binnen een perimeter van 2 km rond het plangebied twee lagedrempel Seveso-inrichtingen aanwezig zijn, namelijk Vecom Metal Treatment en Oleon, beiden in Ranst gelegen,

- de dienst VR voldoende elementen in handen heeft om de risico's in te schatten waaraan mensen in de omgeving van deze inrichting blootgesteld worden ten gevolge van de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen bij deze inrichting en te besluiten dat de ontwikkelingen beschreven in het RUP te verzoenen zijn met de aanwezigheid van deze Seveso-inrichtingen,

beslist de dienst VR dat er **geen ruimtelijk veiligheidsrapport** dient opgemaakt te worden, en dient er voor wat het aspect externe veiligheid betreft geen verdere actie ondernomen te worden.

De dienst VR wenst zich hierbij te verontschuldigen voor de plenaire vergadering.

Hoogachtend,

Voor het afdelingshoofd, afwezig

Lina Grooten

[4] Bron: webstek http://www.lne.be/themas/veiligheidsrapportage/inrichtingen/lijsten

Provincie Antwerpen

PROVINCIAAL RUIMTELIJK UITVOERINGSPLAN

DIENST RUIMTELIJKE PLANNING
Departement Ruimtelijke Ordening en Mobiliteit

Departement RO

Nr: 2.13/10000/184.1.

Brussel, 10 JULI 2015

Vlaams Minister van Omgeving,

Natuur en Landbouw

Joke Schauvliege

Voor éénsluidend verklaard

PRUP Poort Vrieselhof - fort van Oelegem te Ranst en Schilde

Kaartenbundel

Gezien en definitief vastgesteld door de provincieraad van Antwerpen van 26/02/2015

De Provinciegriffier,
(w.g.)
D. Toelen

De Voorzitter,
(w.g.)
K. Geysen

Voor eensluidende kopie
Het departementshoofd,

Wim Lux

Ruimtelijke planner

Ann Lambrechts

Colofon

Opdrachtgever:
Provincie Antwerpen
Dienst Ruimtelijke Planning
Koningin Elisabethlei 22, 2000 Antwerpen
tel.: 03 240 66 00 fax: 03 240 66 79

contactpersonen:
Els Stevens
Els.stevens@admin.provant.be

Opdrachthouder:
D+A Consult
Meiboom 26, 1500 Halle
Borchtstraat 28, 2800 Mechelen
tel.: 02 371 02 50

contactpersonen:
Els Van Lier
els.vanlier@daconsult.be

RUP_10000_213_00064_00001

Goedkeuring voorontwerp door de deputatie van de provincie Antwerpen op :	23 mei 2013
Datum plenaire vergadering :	1 juli 2013
Goedkeuring ontwerp door de provincieraad op :	22 mei 2014
Openbaar onderzoek :	1 augustus – 29 september 2014

Versiebeheer

Nummer	Datum	Versie
1.1	30/04/2013	voorontwerp PRUP
1.2	15/05/2013	voorontwerp PRUP – versie plenaire vergadering
2.1	17/10/2013	ontwerp PRUP
2.2	20/03/2014	ontwerp PRUP – versie PR1
3.1	17/12/2014	PRUP – versie PR2

Kaarten

Kaart 1 Macro-situering
Kaart 2 Meso-situering
Kaart 3 Micro-situering
Kaart 4 Feitelijke-juridische toestand – luchtfoto
Kaart 5 Feitelijke-juridische toestand – topografische kaart
Kaart 6 Feitelijke-juridische toestand – kadasterplan
Kaart 7 Synthese bestaande ruimtelijke structuur
Kaart 8 Gewestplan
Kaart 9 Uittreksel uit de Atlas der Buurtwegen
Kaart 10 Uittreksel uit de Atlas der Waterlopen
Kaart 11 Eigendomsstructuur
Kaart 12 Synthesekaart gewenste ruimtelijke structuur
Kaart 13 Afwijkingen t.o.v. het gewestplan
Kaart 14 Register van percelen waarop de regeling van planschade, planbaten, kapitaalschade of gebruikersschade van toepassing kan zijn

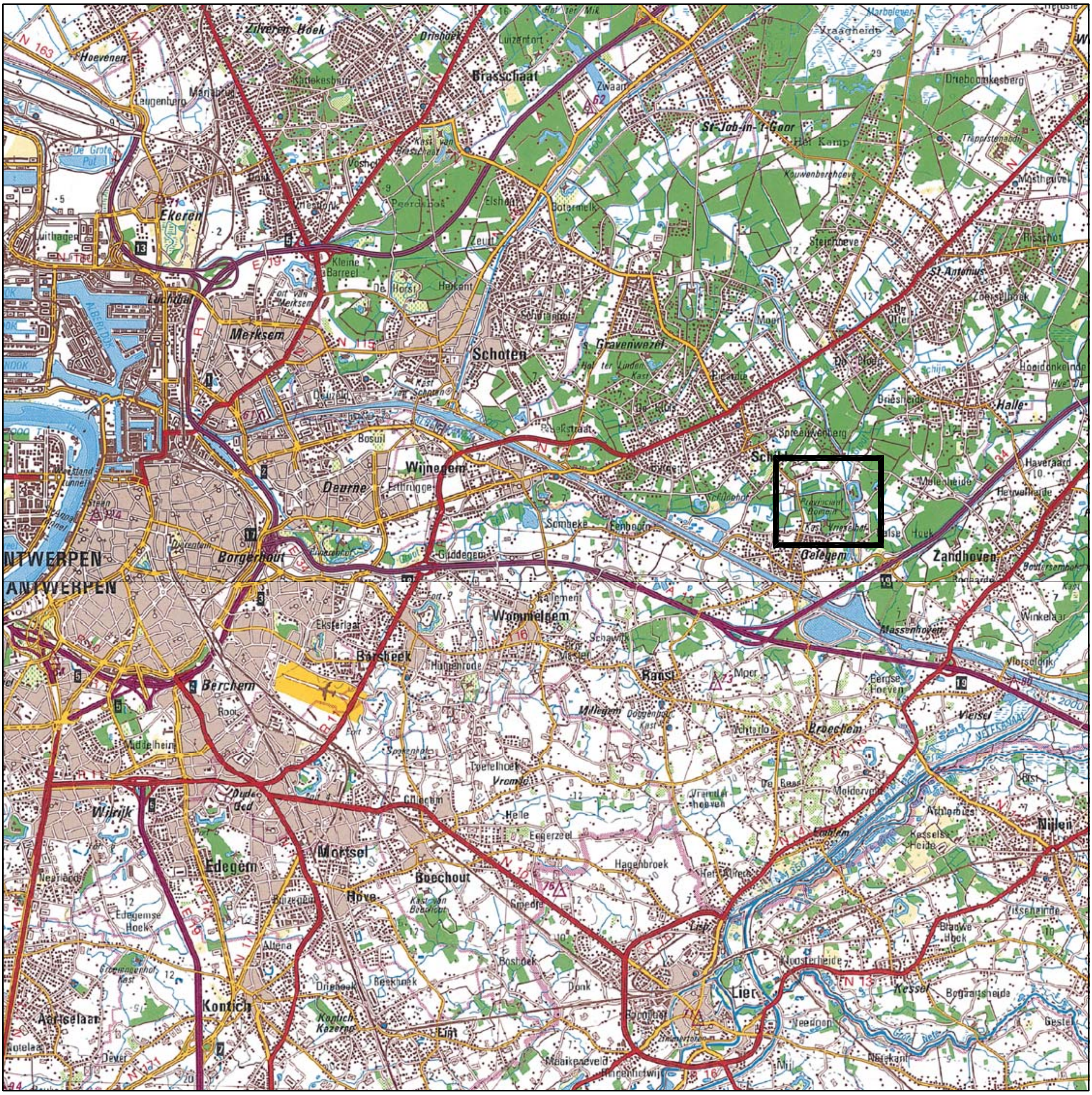

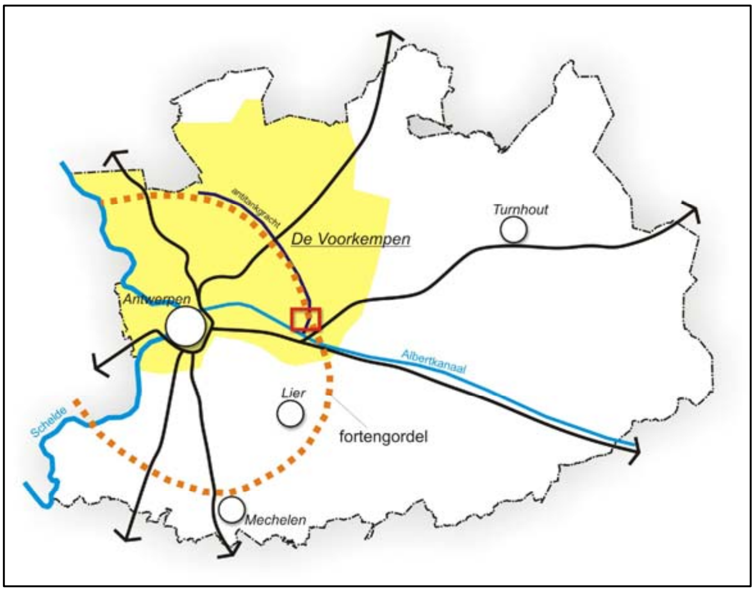

KAART 1
MACRO-SITUERING

RUP Poort Vrieselhof - Fort Oelegem
RUP_10000_213_00064_00001

d+a CONSULT.

0 1 2 3 4km
bron: NGI
opgemaakt: december 2014

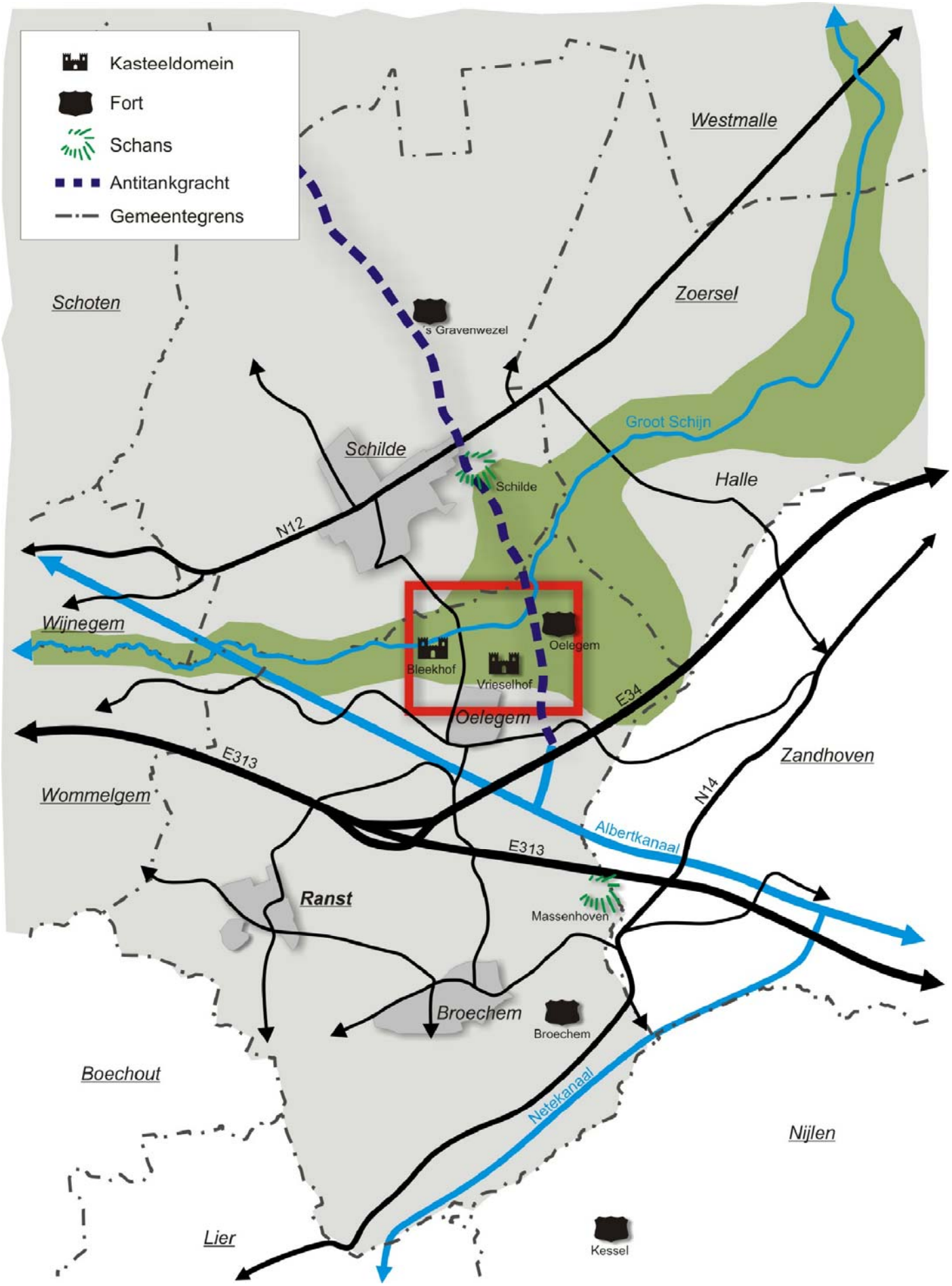

KAART 2
MESO-SITUERING

RUP Poort Vrieselhof - Fort Oelegem
RUP_10000_213_00064_00001

d+aCONSULT.

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking opgemaakt: december 2014

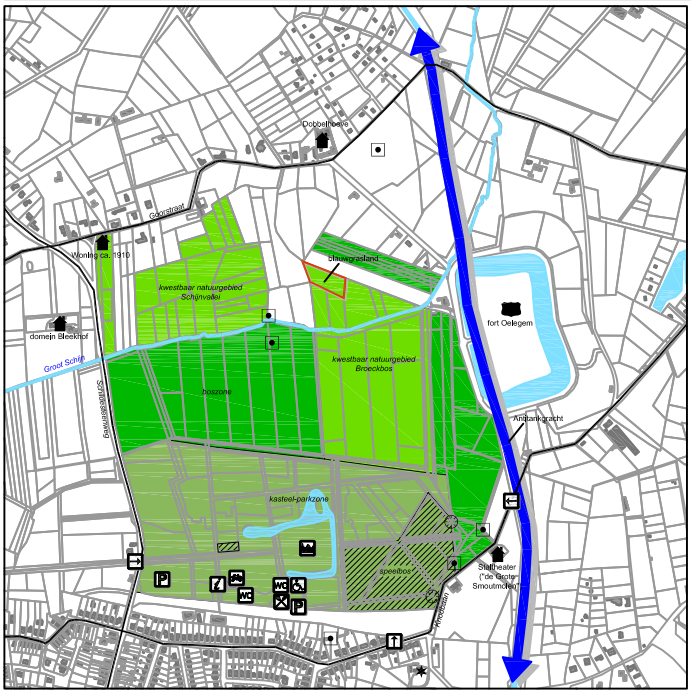

Legende

- Antitankgracht
- Boszone
- Kasteel-parkzone
- Speelbos
- Kwetsbaar natuurgebied
- Blauwgrasland
- Toegang
- Parking
- Horeca
- Informatiepunt
- Fietsstalling
- WC
- WC mindervaliden
- Kasteel
- Bunker
- Bomkrater
- Bouwkundig erfgoed
- Loopgraven

KAART 3
MICRO-SITUERING

RUP Poort Vrieselhof - Fort Oelegem
RUP_10000_213_00064_00001

d+a CONSULT.

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: december 2014

Legende

Grens RUP

KAART 4
FEITELIJKE-JURIDISCHE TOESTAND - LUCHTFOTO

RUP Poort Vrieselhof - Fort Oelegem
RUP_10000_213_00064_00001

N

d+aCONSULT.

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: december 2014

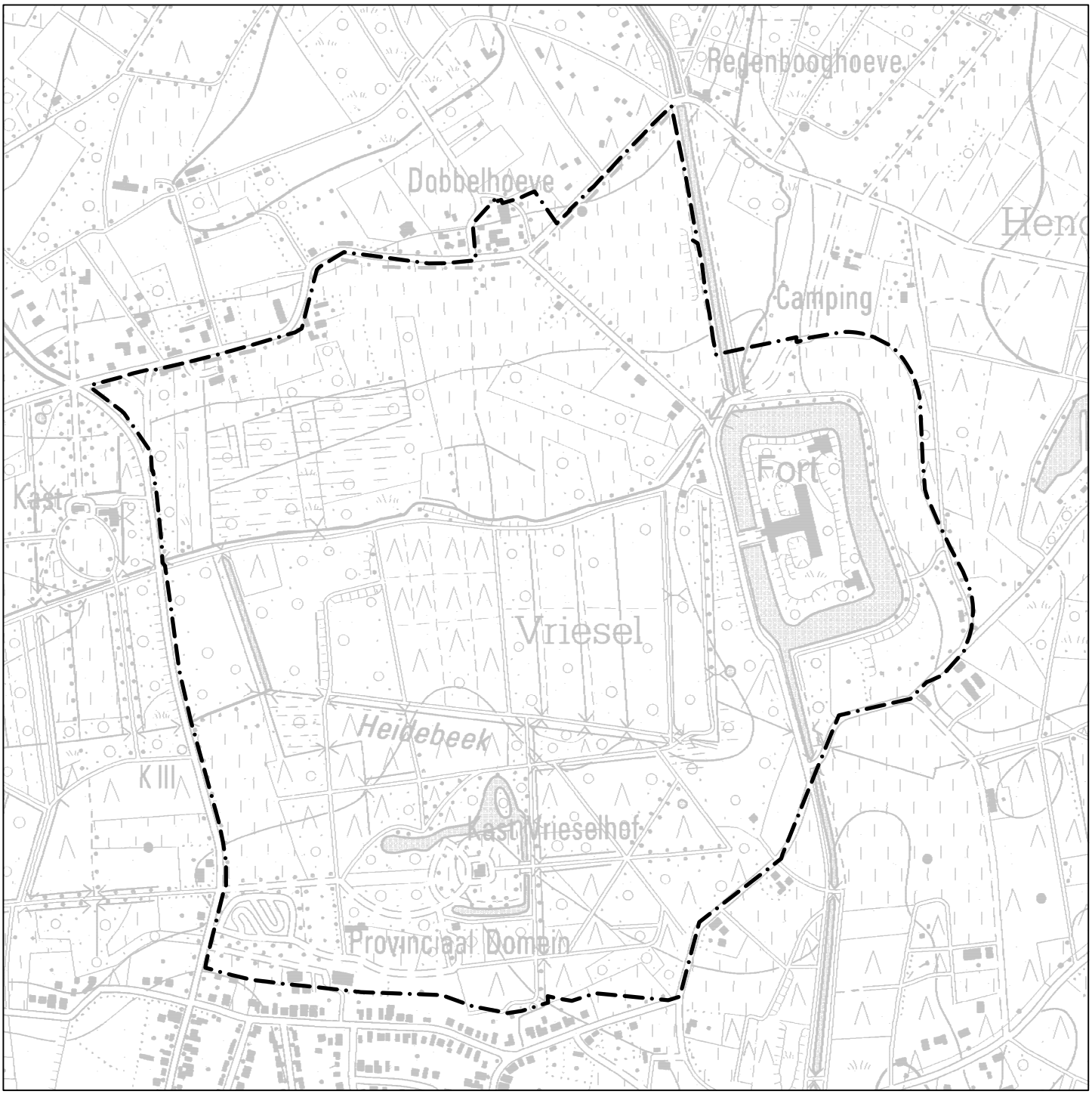

Legende

Grens RUP

KAART 5
FEITELIJKE-JURIDISCHE TOESTAND - TOPOGRAFISCHE KAART

RUP Poort Vrieselhof - Fort Oelegem
RUP_10000_213_00064_00001

N

d+a CONSULT.

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: december 2014

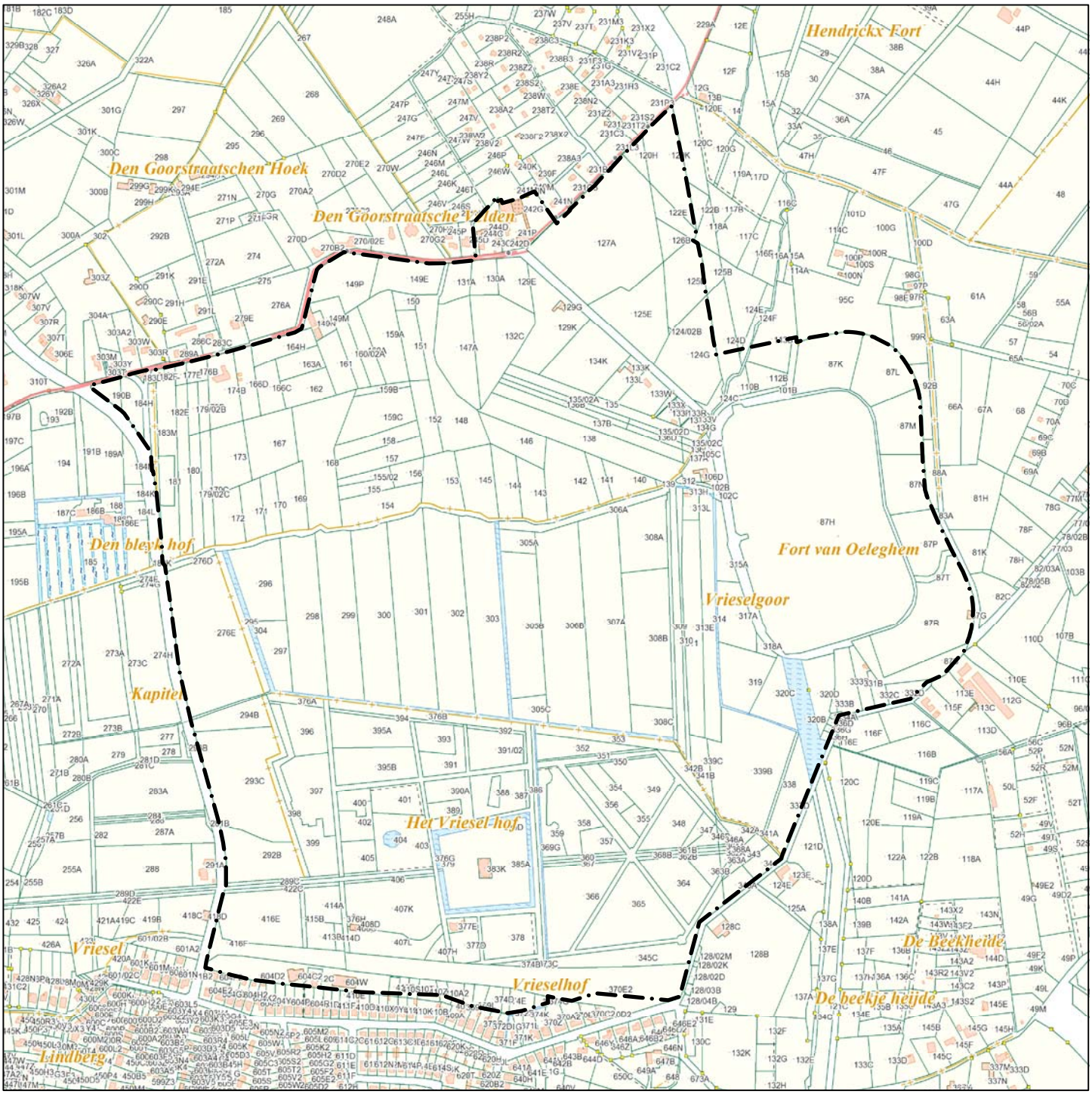

Legende

Grens RUP

KAART 6
FEITELIJKE-JURIDISCHE TOESTAND - KADASTERPLAN

RUP Poort Vrieselhof - Fort Oelegem
RUP_10000_213_00064_00001

d+a CONSULT.

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking opgemaakt: december 2014

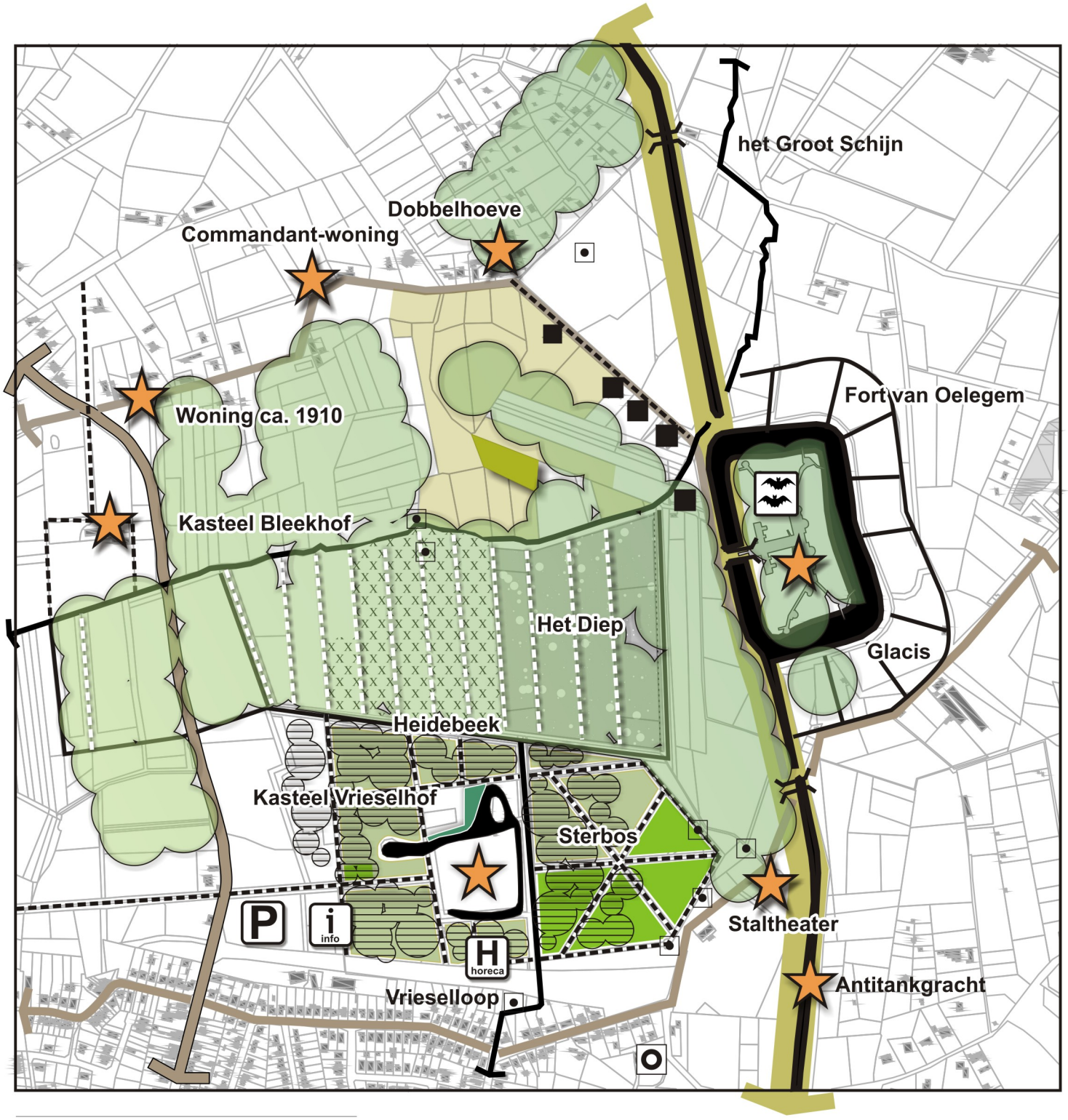

Legende

- verbindingsweg
- lokale wegen
- wateroppervlakte
- bruglichaam
- bouwkundig erfgoed
- parkaanleg
- speelbos
- bos
- historische boszone
- repelpercelering
- heiderelict
- blauwgrasland
- hooiland/waardevol grasland
- dreefstructuren
- ophoging van het terrein
- zonevreemde verblijven
- oorlogsgebied (bunkers/bomkrater)
- loopgraven
- vleermuizenreservaat

KAART 7
SYNTHESE BESTAANDE RUIMTELIJKE STRUCTUUR

RUP Poort Vrieselhof - Fort Oelegem
RUP_10000_213_00064_00001

N

d+a CONSULT.

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: december 2014

Legende

- Grens RUP
- Woongebied
- Woongebied met landelijk karakter
- Natuurgebied
- Bosgebied
- Agrarisch gebied
- Landschappelijk waardevol agrarisch gebied
- Agrarisch gebied met ecologisch belang
- Gebied voor dagrecreatie
- Speelbossen of speelweiden
- Reservatiestrook (opgeheven)

KAART 8
GEWESTPLAN

RUP Poort Vrieselhof - Fort Oelegem
RUP_10000_213_00064_00001

d+aCONSULT.

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: december 2014

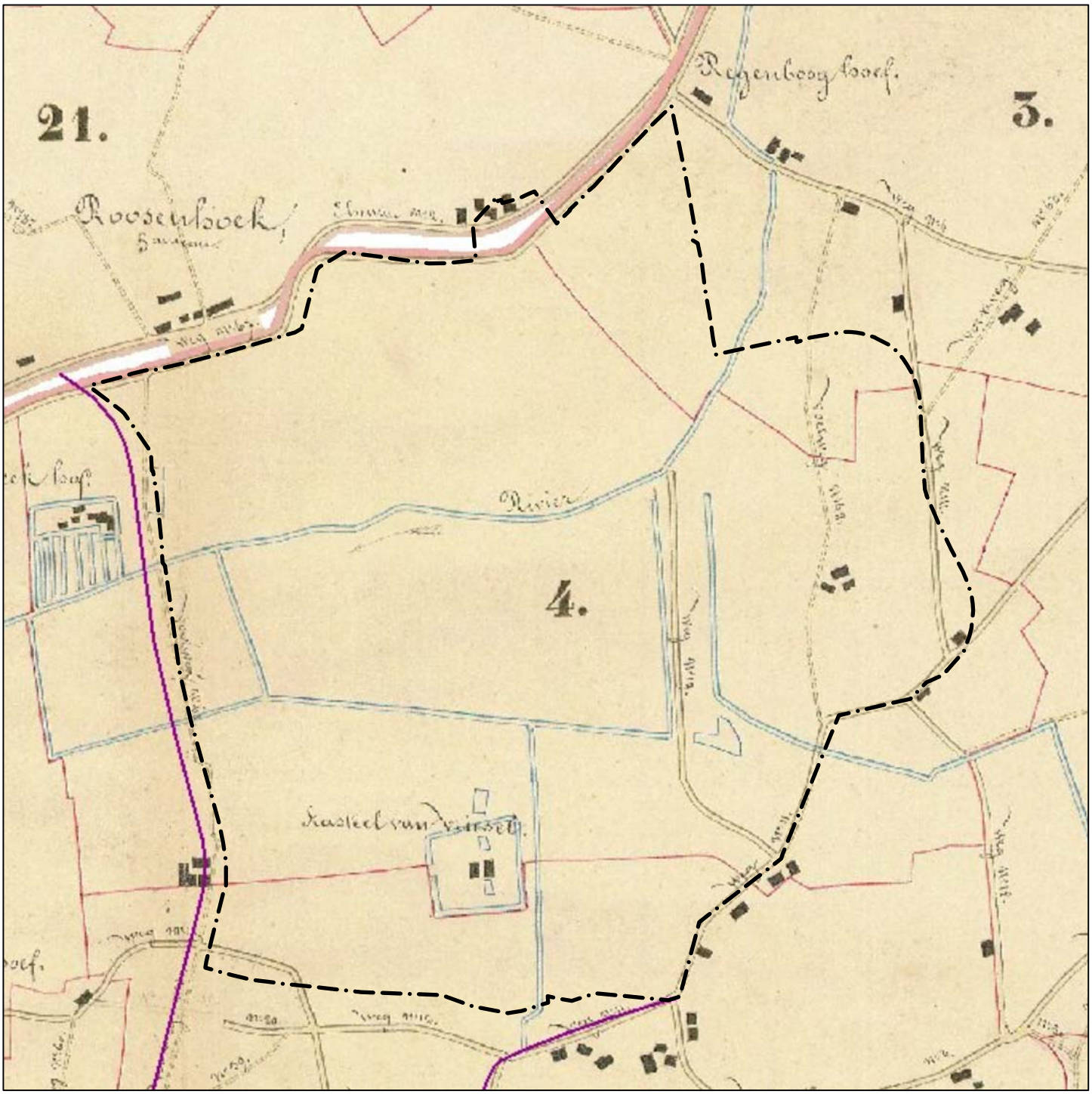

Legende

Grens RUP

KAART 9
UITTREKSEL UIT DE ATLAS DER BUURTWEGEN

RUP Poort Vrieselhof - Fort Oelegem
RUP_10000_213_00064_00001

N

d+a CONSULT.

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: december 2014

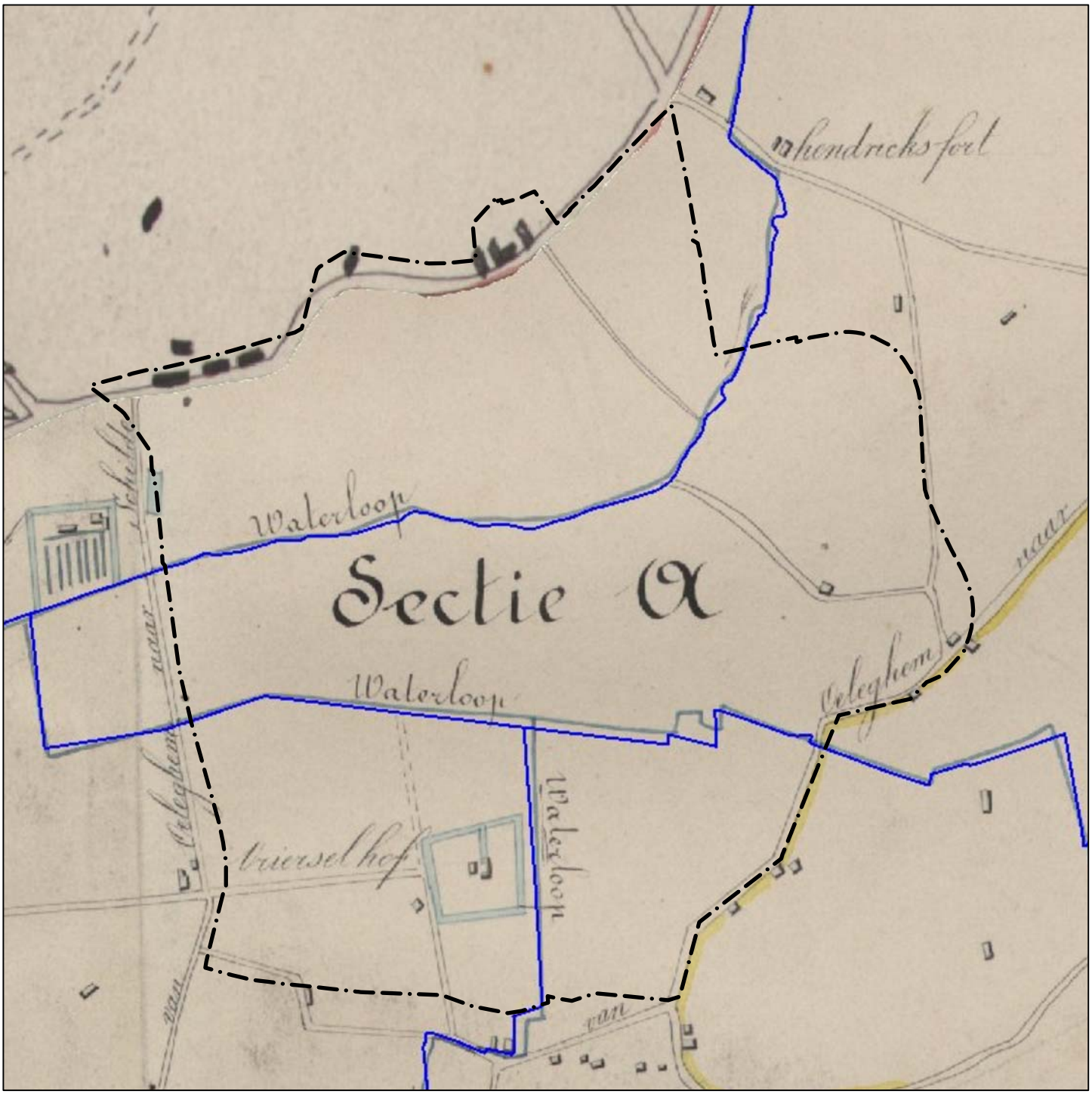

Legende

Grens RUP

KAART 10
UITTREKSEL UIT DE ATLAS DER WATERLOPEN

RUP Poort Vrieselhof - Fort Oelegem
RUP_10000_213_00064_00001

N

d+a CONSULT.

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: december 2014

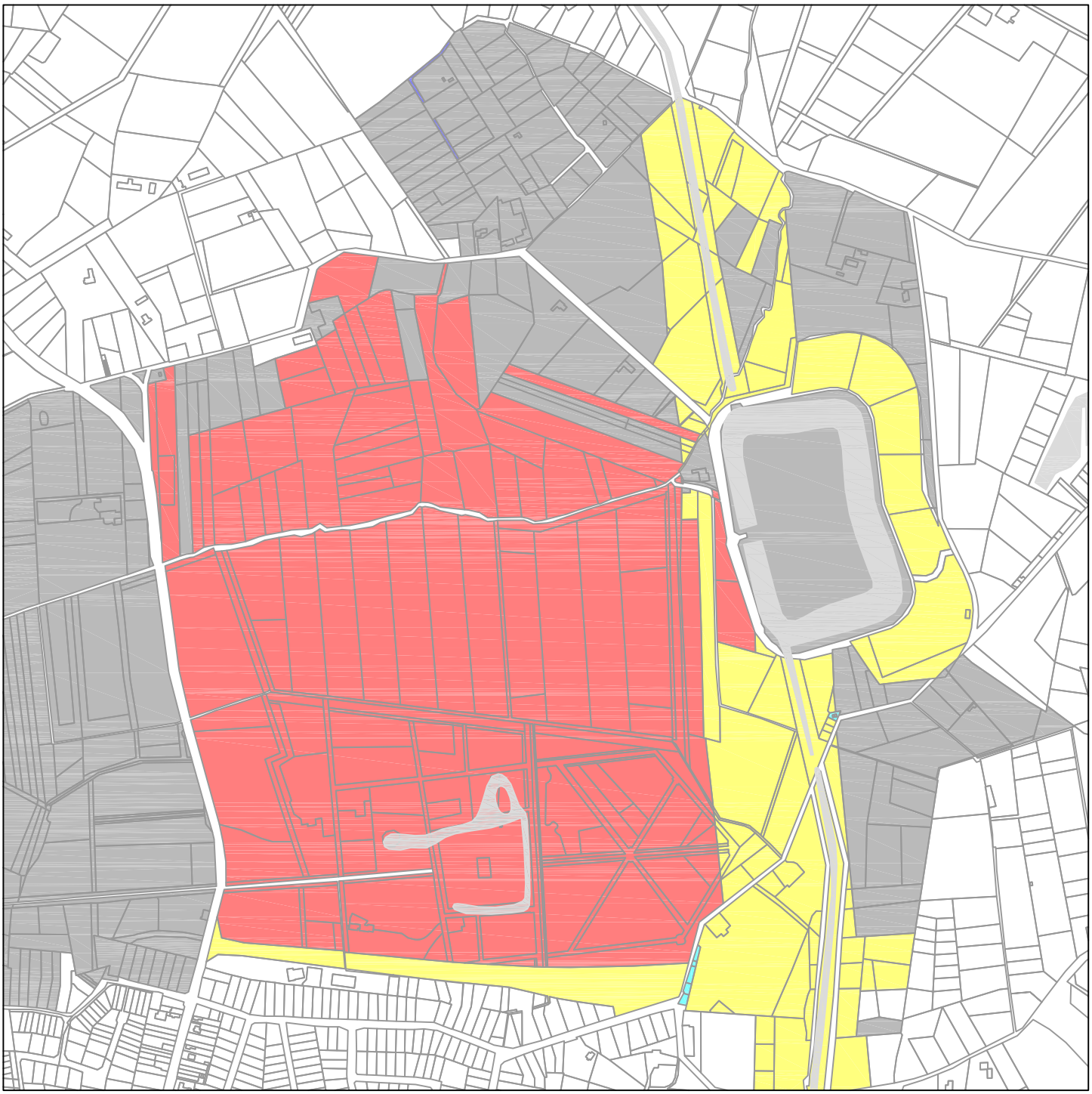

Legende

- Vlaams Gewest
- Provincie Antwerpen
- Gemeente Ranst
- Gemeente Schilde
- Vennootschap / privé-eigenaar

KAART 11
EIGENDOMSSTRUCTUUR

RUP Poort Vrieselhof - Fort Oelegem
RUP_10000_213_00064_00001

N

d+a CONSULT.

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: december 2014

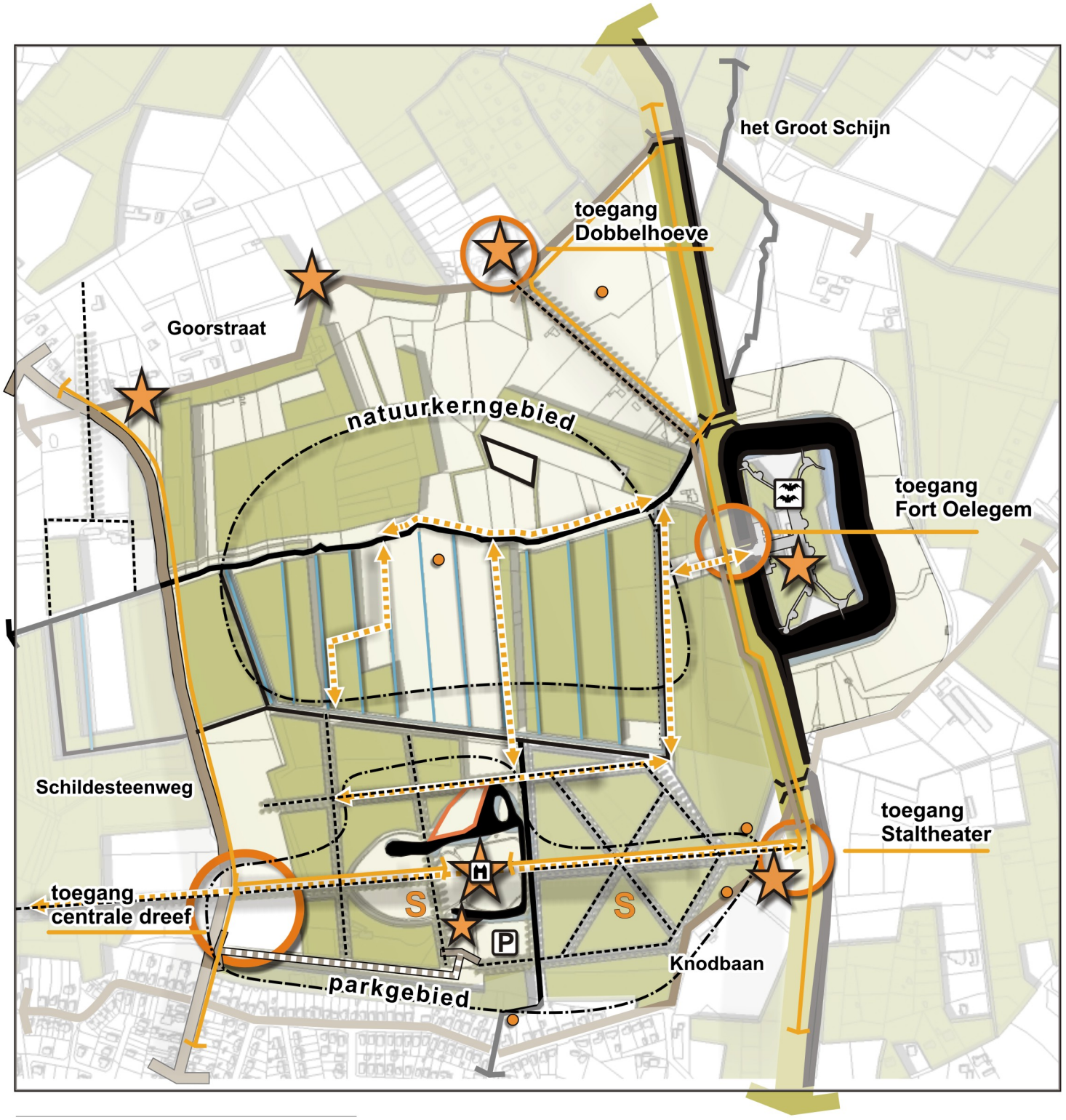

Legende

- verbindingsweg
- lokale wegen
- wateroppervlakte
- bruglichaam
- versterken dreefstructuren
- herstel repelpercelering
- wandelverbindingen
- fietsverbinding
- toegangsweg autoverkeer
- haag- of hegstructuren
- bosgebied
- schrale graas- en hooiweides
- uitbreiding heiderelict
- uitbreiding blauwgraslandrelict
- bouwkundig erfgoed
- kasteel
- toegangsgebieden (poorten met gebundelde infrastructuur)
- bunkers
- speelbos
- vleermuizenreservaat

KAART 12
SYNTHESEKAART
GEWENSTE RUIMTELIJK STRUCTUUR

RUP Poort Vrieselhof - Fort Oelegem
RUP_10000_213_00064_00001

N

d+a CONSULT.

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: december 2014

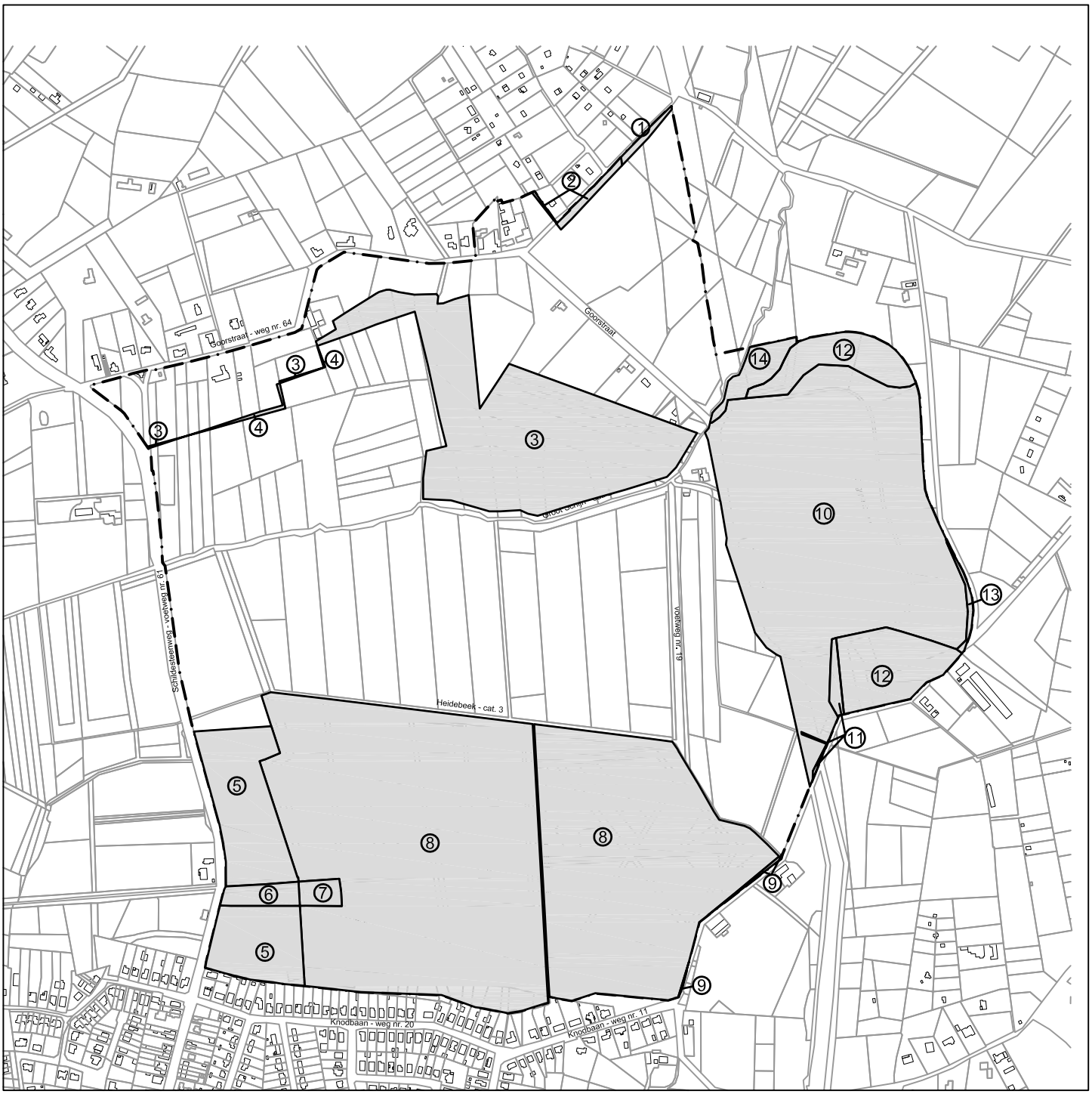

Legende

Grens RUP

Bestemming gewestplan	Bestemming RUP	Oppervlakte
Bosgebied	1 - Zone voor landbouw, met ecologisch belang	1152 m²
Recreatiegebied	2 - Zone voor landbouw, met ecologisch belang	1932 m²
Agrarisch gebied met ecologisch belang	3 - Natuur	95794 m²
Natuurgebied	4 - Zone voor landbouw, met ecologisch belang	916 m²
Natuurgebied	5 - Grasland	47838 m²
Gebied voor dagrecreatie	6 - Grasland	4670 m²
Gebied voor dagrecreatie	7 - Park Vrieselhof	3048 m²
Natuurgebied	8 - Park Vrieselhof	334573 m²
Agrarisch gebied	9 - Park Vrieselhof	452 m²
Natuurgebied	10 - Fort	168749 m²
Agrarisch gebied	11 - Fort	2181 m²
Landschappelijk waardevol agrarisch gebied	12 - Fort	34804 m²
Bosgebied	13 - Fort	1212 m²
Agrarisch gebied met ecologisch belang	14 - Fort	6230 m²

KAART 13

AFWIJKINGEN T.O.V .HET GEWESTPLAN

RUP Poort Vrieselhof - Fort Oelegem

RUP_10000_213_00064_00001

N

d+a CONSULT.

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: december 2014

Legende

Grens RUP

Mogelijke planschade

recreatie -> groen

Mogelijke kapitaalschade en gebruikersschade

landbouw -> groen

KAART 14
REGISTER VAN PERCELEN WAAROP DE REGELING VAN PLANSCHADE, PLANBATEN, KAPITAALSCHADE OF GEBRUIKERSSCHADE VAN TOEPASSING KAN ZIJN

RUP Poort Vrieselhof - Fort Oelegem
RUP_10000_213_00064_00001

N

d+aCONSULT.

0 50 100 150 200m

bron: Provincie Antwerpen + eigen verwerking

opgemaakt: december 2014